

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SAHHÂF RÜŞDÎ VE DİVANI'NIN
TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Hatice EKİCİ**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim GÜLHAN**

Balıkesir 2006

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SAHHÂF RÜŞDÎ VE DİVANI'NIN
TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim GÜLHAN**

Düzeltilmiş Tez

Hatice EKİCİ

Balıkesir 2006

DÜZELTME

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı'na bağlı olarak hazırlamış olduğum “ Sahnâf Rüşdî ve Divânı'nın Tenkitli Metni” adlı yüksek lisans tezimin 03. 03. 2006 tarihinde savunması yapılmıştı. Üç ay uzatma kararı neticesinde, şu düzeltmeler öngörülmüştür: İnceleme kısmının dil, anlatım bakımından ele alınması, birbiriyle çelişen fikirlere, incelemelere açıklık getirilmesi; izafî ifadelerle yer verilmemesi, başlıkların sistemli ve yerinde kullanılması belirtilmişti. Metin kısmında ise nazım şekillerini birbirinden ayıran başlıkların ayrı bir sayfaya alınması, okuma hatalarının düzeltilmesi, vezin kontrolünün yapılması gibi düzeltmelerle birlikte “Metin Kısmının Özel Adlar Dizini” kısmındaki eksikliklerin tamamlanması belirtilmişti.

Çalışma üzerinde şu düzeltmeler yapılmıştır:

1. Tezde “ Giriş “ bölümü ayrı ele alınıp, başlık altında gerekli anlatım ve inceleme yapılmıştır. (s. 1)

2. İnceleme kısmının birinci bölümünde “ Hayatı “ başlığı altındaki alt başlıklar kaldırılarak, bilgiler kompozisyon bütünlüğü içerisinde verildi. (s. 2, 3, 4, 5, 6)

3. “ Kişiliği ” bölümü ise “ Edebî Kişiliği ”(Dili, Sanat Anlayışı) ve “ Fikrî Kişiliği ” (Din ve Tasavvuf, Sosyal Hayat) iki başlık halinde kendi içerisinde alt başlıklarla düzenlendi.

4. İnceleme kısmında, “Edebî Kişiliği ” bölümünün daha iyi anlaşılması amacıyla Divan'dan ilgili beyitler bulunarak ilave edilmiştir. (s. 9, 13, 15) “ Fikrî Kişiliği ” kısmında ise Divan' da geçen peygamberlerin yer aldığı kısma, “ Hz. İbrahim “ de tespit edilerek yer verildi. (s.20)

5. İkinci bölümde, “ Divan “ başlığından sonra “Genel Tanıtım “ başlığı içerisinde gerekli anlatımlar yapıldı. Daha önce “Birinci Bölüm “ içerisinde yer alan “ Kasideler, Gazeller, Tarihler, Beyitler, Kıt'a-Nazm- Mesnevî “ başlık ve içeriğine burada yer verildi. (s. 37, 38- 48)

6. İnceleme kısmında bulunan anlatım ve üslup hataları düzeltildi.

7. İzafî ifadelerden ve çelişen fikirleri içeren cümlelerden uzak duruldu, gereksiz cümlelerle kurulan anlatımlar yeniden düzenlendi.

8. Tezde, tez üslubuna aykırı görülen “ buldum, inceledik, yaptık, gördüm” gibi kullanımlar yerine; edilgen olan “ bulundu, incelendi, yapıldı, görülmüştür” gibi yapılar kullanıldı.

9. Metin kısmında, nüshalarda olmayıp eklenen kısımlar, (Kasideler, Gazeller, Tarihler, Beyitler, Kıt’a-Nazm-Mesnevî başlığı gibi) her nazım şeklinden önce ayrı bir sayfaya “1. KASİDELER “ şeklinde düzenlendi.

10. Metin kısmının tamamı vezin kontrolünden geçirildi: 2. Kaside 2, 4, 10. beyitler, 157. Matla’, 1. Nazm gibi. 401. Matla’nın vezni bulundu. 136., 137., 139., 285. Matla’ların vezinleri doğru olarak yenilendi.

11. Ayetlerden dipnotta künyesi verilmeyenler, tespit edilerek bilgileri tamamlandı. (s. 71, s. 76, s.82, s. 368 gibi)

12. Çalışmanın sonunda yer alan “ Metin Kısmının Özel Adlar Dizini” içerisindeki eksiklikler giderildi. (Matla’-ı Envâr, Bîjen, Ka’be, Rüstem, ûHalîl, Nemrûd, Mısır, Yûsuf, İstânbul gibi)

13. Kaynakça bölümünde görülen bazı bilgi eksiklikleri tamamlandı. (t.y. , y.y.)

14. Metinde tespit edilen okuma ve transkripsiyon hataları: “ gülûhande/ külûhan da s.99, lâyıøk/ lâyıøk-ı s.67, lüðlü/ lüðlü s.69, feyzi/ feyz-i s. 70, pür envâruña/ pür-envâruña s.73, in-şækkøka’l- økamer/ in-şækkøku’l-økamer s.72, øtûøtiyâ/ tûtiyâ s.77, gülbün/ gül-bün s.84, ûhatem/ ûHatem s.84 vb.“ şeklinde düzeltildi.

15. Metinde görülen, yazı fontlarındaki değişiklikler giderildi.

16. “ -uñ/-un, -üñ/ ün “ olarak okunan genetik, akkuzatif ve üçüncü kişi iyelik ekleri, “-iñ/ -iñ, -iñ/ -in “ şeklinde düzeltildi: (olanun/ olanın s.81, mâhuñ/ mâhuñ s.227, cismün/ cismün s.92, økadriñi, økadriñi s.104 gibi.)

17. Çalışma içerisinde ekleme yapılan kısımlara, başlık değişimlerinin olduğu yerlerin başladığı kısma, çıkarılan başlıkların bulunduğu sayfalara ve vezin değişimlerinin bulunduğu sayfaların alt bilgi bölümüne “ Düzeltme “ ibaresi konuldu. (s. 1, s. 2, s. 37, s. 64, s. 286, s. 332, s. 408) Bunlardan başka düzeltilen yazım yanlışları ve yapılan küçük değişiklikler ayrıca belirtilmedi.

ÖZET

Bu çalışmada öncelikle, şimdiye kadar üzerinde fazla durulmamış olan Sahnâf Rüşdî Divanı'nın tenkitli metninin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra Sahnâf Rüşdî'nin hayatı, edebî ve fikrî kişiliği hakkında da bilgiler verilerek o her yönüyle tanıtılmasına çalışılmıştır.

Çalışma, “ Sahnâf Rüşdî'nin Hayatı ve Kişiliği” ile “Divanın Tenkitli Metni” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın sonuna bir de metinde geçen özel adları içeren “Dizin” eklenmiştir.

Şairin asıl adı “Ahmed”, mahlası “Rüşdî” dir. Sahnâflık mesleğinden dolayı Sahnâf Rüşdî olarak bilinmektedir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. XVII. yüzyılda Osmanlı toprakları içerisinde yer alan Bosna eyaletinin Mostar kazasında doğmuştur. Daha sonra İstanbul'a gelerek medrese tahsili görmüş, müderrislik, kadılık, sahnâflık yapmış ve Divanı'nı tertip etmiştir. Mevlevîlik tarikatı mensubiyetine dair kesin bir bilgi olmamakla birlikte şiirlerinde, Mevlâna'ya olan sevgisini dile getirmiş, Mevlevîlerle yakın ilişkileri olmuştur. Sahnâf Rüşdî, 1699 tarihinde vefat ederek İstanbul'a gömülmüştür.

XVII. yüzyılın âlim ve ârif şairlerinden olan Sahnâf Rüşdî, şiirlerinde bedîî endişeyi gözetmiştir. Bu çerçevede Divan şiirinin klâsik mazmunlarını, teşbih ve mecazlarını kullanmış, tasavvufî şiirler söylemiştir. Yer yer şiirlerinde didaktik söyleyişler görülmüştür.

Sahnâf Rüşdî'nin ulaşabildiğimiz tek eseri Divanı' dır. Divanı'nın altı yazma nüshasına ulaşılmış ve bunlardan hareketle Sahnâf Rüşdî'nin elinden çıkması muhtemel olan nüsha ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sahnâf Rüşdî, Ahmed, Divan, tenkitli metin, XVII. yüzyıl.

ABSTRACT

We aimed in this study to present the critical edition of the Divan of Sahnâf Rüşdî, on which there has not been satisfactory studies so far. Beside that, we have tried to give information about his life, his artistic qualities and personality.

This study consists of two main chapters: “ Life and personality of Sahnâf Rüşdî” and “ Critical edition of his Divan”. At the end of study also, an appendix which is including proper nouns in assey was added.

The first name of our poet is “Ahmed” and his pen name is “Rüşdî”. Because of being seller of secondhand book, he is known as Sahnâf Rüşdî. His birth date isn't known exactly. In 17 century, he was born in Mostar district of state of Bosna which is located in Otoman lands. After that, he came to İstanbul and got an education in madrasa. He worked as qadi, teacher in a amdrasa and seller of secondhand book and he wrote his Divan. Although there is no information about that he became affiliated with Mevlevî , he expressed his Mevlâna love and he had close relationships with Mevlevî. He died in 1699 and he was burried in İstanbul.

As being one of the important and wise scholars and poets of 17 centruy, Sahnâf Rüşdî took into consideration aesthetic anxiety in his poetrys. In this frame, he used classical cliches of Divan Literature, at the same time he has poetrys related to sufism. With effect of Sufism, didactic saying is seen in his poetrys.

The only known work of Sahnâf Rüşdî is his Divan. We reached six hand written manuscript of his Divan and we tried to reconstruct the original manuscript produced by Rüşdî.

Key Words: Sahnâf Rüşdî, Ahmed, Divan, critical edition, in 17 century.

ÖNSÖZ

Kendine özgü duyuş, düşünüş, ifade tarzı ve altı asırlık ömrü ile edebiyatımızda önemli bir yere sahip olan Divan edebiyatı; yüzyıllar içerisinde güçlü temsilcilerle kendini hissettirmiştir. XVII. yüzyılda ise Nef'î, Nâbî gibi usta şairlerle temsil edilen Divan edebiyatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu olumsuz gelişmelerden başta etkilenmemiştir. “Sebk-i Hindi” adlı edebî hareket ve “Hakimâne şiir” denilen yeni anlatım yolu bu yüzyılda görülmüştür. Gazel ve kaside de İran sanatçıları aşmıştır. Devletin yaşadığı içteki ve dıştaki kargaşalıklar sonucu gücünü kaybetmeye başlamasıyla; bu olumsuzluklar XVII. yüzyılın ikinci yarısında edebiyata durgunluk olarak yansır. Artık edebî türlerde, önceki şairleri aşan örnekler verilememiştir.

Bu yüzyılda da şairler, Divan edebiyatının beslendiği başlıca kaynaklardan birisi olan tasavvufa yönelerek, şiirlerinde tasavvufî motifleri sık sık kullanmışlardır.

Sahhâf Rüşdî, 17. yüzyılda çevresindeki şairlerden ve onların mensup olduğu Mevlevîlikten etkilenmiştir. İstanbul'daki Mevlevîhanelerin post-nişinleri ile dostluk kurduğu, onlar için düşürdüğü tarihlerden anlaşılmaktadır.

Mutasavvıf bir şair olarak da Sahhâf Rüşdî, İlâhî hakikatleri, dünyaya meyletmemeyi ve tasavvufî halleri büyük bir coşkuyla istiareli ve mecazlı ifadelerle anlatan şairlerdendir.

Eski eserlerde metinler bugünkü harflerle ortaya konuldukça, kültürümüzün daha yakından tanınarak, edebiyat tarihinin daha doğru yazılacağı, yüzyıllar ve şahıslar hakkında daha doğru hükümlere varılacağı şüphesizdir. Biz de bu çalışmada Sahhâf Rüşdî'nin bilim ve sanat dünyasında daha iyi tanınmasına katkıda bulunmak amacıyla, öncelikle Sahhâf Rüşdî Divanı'nın tenkitli metni ortaya konulmaya çalışıldı. Araştırmalar sonucunda Sahhâf Rüşdî Divanı'nın altı yazma nüshasına ulaşılabildi. Nüshalar arasında şecere ilişkisi çıkarılmasına rağmen, hiçbiri dışarıda bırakılmadan karşılaştırma çalışmasında değerlendirilmiş ve Sahhâf Rüşdî'nin kaleminden çıkması muhtemel olan nüshanın ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Çalışma genel olarak; inceleme mahiyetinde olan “Sahhâf Rüşdî'nin Hayatı ile Kişiliği” ve “Divanın Tenkitli Metni” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın büyük bir kısmını, Sahhâf Rüşdî Divanı'nın tenkitli metni oluşturmaya rağmen; birinci bölümün alt bölümlerinde Sahhâf Rüşdî'nin hayatı, edebî ve fikrî kişiliği, eserlerine ait verilen bilgilerle çalışma tamamlanmaya ve zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Tenkitli metinden yeterince yararlanabilmesi için, Divanın sonuna bir de tenkitli metnindeki özel adları içeren dizin eklenmiştir.

Bütün gayretlerimize rağmen okuyamadığımız yerler oldu. Bunları metinde boş bıraktık ve aparatta belirttik. Çabalarımıza rağmen, elimizde olmayan sebeplerden dolayı, hata ve eksikliklerimiz bulunabilir; bu hususta katkıda bulunacak olanlara şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmamda, yüksek lisans ders döneminden itibaren bilgisinden yararlandığım, tez konumun seçiminde, bu çalışmayı hazırlamamda her türlü imkanları sunan, bana yardımcı olan hocam Sayın Yrd.Doç.Dr. Abdülkerim Gülhan'a ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

Hatice EKİCİ

Balıkesir 2006

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
SAHHÂF RÜŞDÎ'NİN HAYATI VE KİŞİLİĞİ.....	2
A.HAYATI.....	2
B.KİŞİLİĞİ.....	8
1. Edebî Kişiliği.....	8
a. Dili.....	8
1) Deyimler ve Halk Söyleyişleri.....	9
2) Ayet ve Hadislerden İktibaslar.....	12
b. Şiir Anlayışı (Poetikası).....	14
2. Fikrî Kişiliği.....	17
a. Din ve Tasavvuf.....	17
1. Din.....	17
a) Allah.....	18
b) Melek.....	19
c) Kur'an-ı Kerim.....	19
ç) Peygamberler.....	19
1) Âdem.....	19
2) İbrâhim.....	20
3) İsa.....	20
4) Musâ.....	20
5) Süleymân.....	20
6) Yûsuf.....	21
7) Muhammed.....	21

d) Dört Halife ve Sahabeler.....	22
e) Kaza ve Kader.....	22
f) Ahiret.....	23
1) Kabir.....	23
2) Kıyamet, Haşr, Mahşer.....	23
3) Cennet, Cehennem.....	23
g) Ölüm.....	24
h) Ruh.....	24
ı) Bezm-i Ezel.....	25
i) Kâfir, Küfr.....	25
j) Kible.....	26
k) Mirâc.....	26
2. Tasavvuf.....	27
a) Tarikat.....	27
b) Mâ-sivâ.....	28
c) Fenâ, Bekâ.....	29
ç) Rind-Zahid.....	30
d) Dünyâ.....	30
e) Sır.....	30
f) Fakr, Kanaat.....	31
g) Sabr.....	31
h) Sâlik.....	32
ı) Dergâh.....	32
i) Tecellî.....	32
j) Vahdet, Kesret.....	32
k) Gönül, Dil, Kalb.....	33
l) Âşık.....	33
m) Semâ.....	33
n) Vuslat, Firkat.....	34
o) Meyhâne.....	34
b Sosyal Hayat.....	34
İKİNCİ BÖLÜM.....	37

A. DİVANI.....	37
1. Genel Tanıtım.....	37
a. Kasideler.....	37
b. Gazeller.....	38
c. Tarihler.....	41
ç. Beyitler.....	43
1) Matla’.....	44
2) Müfred.....	46
d. Kıt’a-Nazm-Mesnevî.....	47
2. Tenkitli Metinde Kullanılan Nüshaların İsimlendirilmesi ve Tanıtılması.....	48
3. Metni Oluştururken Gözetilen Esaslar.....	55
a) Tenkitli Metni Kurma.....	55
b) İmlâ.....	57
c) Nüsha Ailesi ve Nüshaların Tesbitinde Gözetilen Esaslar.....	59
B. DİVANIN TENKİTLİ METNİ.....	62
1. KASİDELER.....	63
2. GAZELLER.....	87
3. TARİHLER.....	285
4. BEYİTLER.....	331
1. Matlaólar.....	332
2. Müfredler.....	402
5. KİT’A-NAZM-MESNEVÎ.....	402
SONUÇ.....	410
METİN KISMININ ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	418
KAYNAKÇA.....	422

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

A, a	ا	P, p	پ
Â, â	آ	R, r	ر
B, b	ب	S, s	س
C (ç)	ج	ùùùùS, ùs	
ث			
Ç (C)	چ	øS, øs	
ص			
D, d	د	Ş, ş	ش
Ž, ž	ض	T, t	ت
E, e	أ	øT, øt	ط
F, f	ف	U, u, Ū, ū	او
G, g	ك	V, v	و
Ġ, ġ	غ	Y, y	ی
H, h	ه	Z, z	ز
øH, øh	ح	Ž, ž	ض
ùH, ùh	خ	ùZ, ùz	ذ
Ī, ī	ا	øZ, øz	ظ
J, j	ژ	ò	ر
K, k	ك	ó	ع
øK, øk	ق	Â, â	آ
L, l	ل	ó Â, ó â	عا
M, m	م	Ī, ī	ا
N, n	ن	Û, ü	ا
Ñ, ñ	ك	û, û	ا
O, o	ا	Ö, ö	ا

Farsça kelimelerdeki “vav-ı maòdûle” “ùh’âce”kelimesinde olduğu gibi “v” ile gösterilmiştir.

KISALTMALAR

- a.e. : aynı eser
AKDITYK : Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
bk. : bakınız

- C. : cilt
E :Sahhâf Rüşdî Divanı, Topkapı Sarayı Müzesi (Emanet –Hazine)
Kütüphanesi , Nu: 1625’ deki nüsha
G. : gazel
H. : Hicrî
haz. : hazırlayan
İ : Sahhâf Rüşdî Divanı, İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazma Eserler
Kütüphanesi, TY. Nu: 2946/1’deki nüsha
İKTYDK : İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu
K. : kaside
K : Sahhâf Rüşdî Divanı, Köprülü (Fazıl Ahmet Paşa) Kütüphanesi, Nu:
275/4’deki nüsha
Ktp. : Kütüphane
M. : Milâdî
M. : matla’
Mf. : müfred
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
Nu : numara
R1 : Sahhâf Rüşdî Divanı, Topkapı Sarayı Müzesi (Revan) Kütüphanesi, Nu:
771
R2 : Sahhâf Rüşdî Divanı, Topkapı Sarayı Müzesi (Revan) Kütüphanesi
Nu: 782/1’ deki nüsha
S : Sahhâf Rüşdî Divanı, Süleymaniye (Lala İsmail Efendi) Kütüphanesi,
Nu: 445/1’ deki nüsha
S. : sayı
s. : sayfa
T : tarih
TDEA : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDK : Türk Dil Kurumu
TTK : Türk Tarih Kurumu
TY. : Türkçe Yazma
t.y. : tarih yok
vb. : ve benzerleri
vd. : ve diğeri
y.y. : yayım yeri yok
Yard. Doç.: Yardımcı Doçent

GİRİŞ

Divan şiiri, 17. yüzyılda Nef'î, Nâbî, Nâilî, Neşâtî gibi usta şairlerle zirveye ulaşmıştır. Şiir söyleyişinde, “Sebk-i Hindî” adlı edebî hareket ve “Hakimâne şiir” denilen yeni anlatım yolu görülmüştür. Sahnâf Rüşdî, adı geçen akımlardan birinin temsilcisi olmasa da dönemin özelliğini yakalamış bir şairdir. Bu çalışmada, tenkitli yayın yöntemleriyle Sahnâf Rüşdî Divanı'nın ortaya konulması amaçlandı.

Türk edebiyatı tarihini inceleyen araştırmacıların çoğunun karşılaştığı en büyük zorluklardan biri, elde metinleri mevcut olsa da, müelliflerinin biyografileri hakkında, yeterli bilgiye ulaşılamamasıdır. Tezkirelerin çoğunda şairlerden alıntı yapılmış, hayatları hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir. Bu durum çalışmamızda şairin hayatına dair yeterli bilgiye ulaşmamızı engellemiştir. Kaynaklarda yer alan bilgilerle Divan'dan bulabildiğimiz tespitler doğrultusunda çalışma tamamlanmıştır.

Çalışma, ”Sahnâf Rüşdî'nin Hayatı ve Kişiliği” ile “Divan'ın Tenkitli Metni” olarak iki bölümde ele alınmıştır.

Altı nüshaya göre Sahnâf Rüşdî Divanı'nda, 8 kaside, 193 Türkçe , 3 Farsça gazel , 87 tarih, 403 matla, 30 müfred, 12 nazm, 6 Türkçe ve 1 Farsça kıt'a ve 1 mesnevî mevcuttur. Çalışmanın “Divan'ın Tenkitli Metni” bölümüne, Farsça 3 gazel ve 1 kıt'a dahil edilmemiştir.

Kaynaklarda, mürettep bir divan sahibi olan Sahnâf Rüşdî'nin tarihçiliği övülür. Ebced hesabını konu edinen makalelerde, kitaplarda şairin adının geçmediği görülür. Bunun sebebi de Divanı'nın şimdiye kadar çalışılmamasıdır. İleride yapılan ilmî çalışmalar neticesinde, şairin bu yönü ile edebiyata ışık tutacağı düşünülebilir. *

* Düzeltme

BİRİNCİ BÖLÜM

SAHHÂF RÜŞDÎ'NİN HAYATI VE KİŞİLİĞİ

A. HAYATI

Divanının tenkitli metnini yapmaya çalıştığımız Sahnâf Rüşdî, Türk edebiyatı tarihinde adı fazla duyulmamış şahsiyetlerden biridir. Araştırmalar neticesinde, şair Sahnâf Rüşdî hakkında ulaşılan bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Sahnâf Rüşdî, şuara tezkirelerinde yer almıştır. “Rüşdî-i Sahnâf” kelimesi, Salim Tezkiresi'nin matbu nüshasında tertip hatası olarak “Rüşdî-i Muhaf” şeklinde geçmektedir.¹

“Tezkiretü'ş-Şuarâ”², “Nuhbetü'l-Âsâr”³ isimli tezkirelerde ve “Mecelletü'n-Nisab”da⁴ “Rüşdî” olarak geçmektedir.

“Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü” adlı eserde, Rüşdî isimli on şahsa rastlanmaktadır.⁵ Hepsinde de “Rüşdî” mahlas olarak kalmıştır. Adı geçen şahsiyetlerin asıl isimleri, yaşadıkları yüzyıllar ve coğrafyalar ile birbirinden farklılık göstermektedir. Divanı'nın tenkitli metnini yapmaya çalıştığımız Sahnâf Rüşdî'nin, tezkirelerde ve ulaştığımız kaynaklarda geçen Rüşdî isimli diğer şairlerle herhangi bir karışıklığa sebep olabilecek bir durum görülmemiştir.

Araştırmalar sonucunda “İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu”nda, şairin “Rüşdî, Sahnâf” maddesinde yer aldığı görülmüştür. Şair hakkında, Mostarlı olduğu, IV. Mehmet devrinde İstanbul'a geldiği, tahsilini sarayda tamamladığı ve müderrislik yaptığı bilgileri mevcuttur.⁶ Müderrislikten ayrılarak,

¹ Kazıasker Salim Efendi, Salim Tezkiresi, haz. Ahmed Cevdet, Der-Saadet İkdâm Matbaası 1897, s.299

² Safâî, Tezkiretü'ş-Şuarâ, Rüşdî Maddesi, Kayseri Raşit Efendi Ktp., TY. Nu.314.

³ İsmail Belig, Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eşôâr: haz. Abdülkerim Abdülkadiroğlu, Ankara 1985, s.153.

⁴ Müstakim-zâde Süleyman Saadettin, Mecelletü'n-Nisâb, Tıpkı basım, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000, s.231.

⁵ bk. Haluk İpekten v.d., Tezkirelere Göre İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s.396-397.

⁶ İKTYDK., C.2, s.504.

vaktini ölen oğlunun kabrini ziyaretle geçirdiği söylenmektedir. Divanından başka bir eseri olup olmadığına dair bilgiye rastlanılmamıştır.

“Nuhbetül’l-Asar”a göre Defterdar Ahmet Paşa ile Mısır’a gitmiş, 1699 yılında da vefat etmiştir. Rüşdî’nin ölümüne, Arif Efendi “Meded kim biñ yüz on birde cihandan geçdi Rüşdî âh” (H.1111) tarihini düşürmüştür.⁷

Kaynaklarda şairin bir tarikata girip girmediği konusunda bilgi mevcut değildir. Salim Tezkiresi’nde yer alan, şairle ilgili anekdota göre, Yenikapı Mevlevîhanesi’ne devamlı gitmiştir.⁸ Sadece Mevlevî şairleri ele alan Esrar Dede’nin de tezkiresinde Sahnâf Rüşdî’ye yer vermediği görülmüştür. Şairin Divan’ına bakıldığında şiirlerinde, Mevlevîliğe ait terimler, Mevlevî dergahlarında şeyhlik yapmış şahsiyetlerin isimleri; Mevlevîhanelerin yapım yılı ile ilgili düşürdüğü tarihler görülmektedir. Mevlâna’ya olan sevgisini şiirlerinde sürekli dile getirmiştir.

Sahnâf Rüşdî’nin asıl adı “Ahmed”, mahlası ise “Rüşdî” dir. Bu konuda ulaşabildiğimiz bütün kaynaklar birliktelik göstermektedir. Şair, kaynaklarda “Rüşdî, Sahnâf”⁹, “Rüşdî-i Muhaf (Sahnâf)”¹⁰, “Rüşdî Efendi”¹¹,” Rüşdî”¹² “Rüşdî Ahmed Efendi”¹³ isimleriyle zikredilmektedir. “Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu”nda ise “Rüşdî” maddesinde yer almaktadır. Ancak; söz konusu eserin indeks bölümünde, “Rüşdî” maddesi, “Ahmed” ve “Mehmed” olarak ayırım yapılmıştır.

Tenkitletli metni ortaya koyarken karşılaştığımız altı nüshada da “Rüşdî” mahlası kullanılmaktadır. “Sahnâf Rüşdî” ibaresi, Divan’ın nüshalarından “R2”de şiir

Düzeltilme

⁷ İsmail Belig, a.e., s. 153.

⁸ Kazıasker Salim Efendi, Salim Tezkiresi, haz. Ahmed Cevdet, Der-Saadet İkdâm Matbaası 1897, s.301.

⁹ İKTYDK., C.2, s.504.

¹⁰ Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.298.

¹¹ Âsım, Zeyl-i Zübtedü’l-Eş’âr, İstanbul Üniv. Ktp., TY. Nu.2401, s.9b ; Mehmed Süreyya , Sicill-i Osmanî, haz. Nuri Akbayan, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, C.5, s.1404.

¹² Safayî, a.e., Rüşdî maddesi; İpekten, a.e., s. 396.

¹³ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, İstanbul 1990, C.7, s.366; Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.298.

başlığı altında geçmektedir. Şair, asıl adı olan “Ahmed ”i, sadece kendi sakalı için düşürdüğü tarih beytinde, “Ahmedâ” şeklinde kullanmıştır.

Didi hâtif ûhaøtøtumiñ târiühini

Aøhmedâ ûhaøtøtũñ mübârek ide øHaøk

(H. 1074, M. 1663)¹⁴

Doğum tarihi, Mostar’da ne kadar kaldığı ve buradaki tahsil hayatı hakkında, elimizde bilgi bulunmamaktadır. Bosna-Hersek’te yer alan yazma eserleri içeren kataloglar incelediğinde, şaire dair bir kayda rastlanılmamıştır. Şairin Mostar’da doğması, belli bir süre burada yaşaması, şairin şeceresine ulaşılmasını zorlaştırmıştır. Şairin Türk mü yoksa Boşnak mı olduğuna bile değinilmemiştir. Türk edebiyatı tarihinde, Bosna-Hersek doğumlu Türk şairler de mevcuttur. Mustafa İsen’in “Balkanlarda Türk Edebiyatı” makalesinden anlaşıldığına göre Rüşdi, Mezâki ile Bosnalı olup Türk edebiyatına katılan şairlerdendir.¹⁵

Reşid Hasan Efendi isimli bir oğlunun olduğu ve kadılık yaptığı edinilen bilgiler arasındadır.¹⁶

Kaynaklar, Sahnâf Rüşdi’nin doğum yerinin Mostar olduğu hususunda birleşmişlerdir. Doğum yeri Nuhbetü’l-Âsâr’da “Bosna, Mostar kazası”¹⁷, Salim Tezkiresi’nde “Bosna”¹⁸, Türk Dili ve Edebiyat Ansiklopedisinde’nde ise “Bosna/ Mostar”¹⁹ olarak geçmektedir.

Şairin doğum tarihi hakkında bilgiye sadece “Sicill-i Osmanî”de rastlanılmaktadır: “1047’de (1637/1638) doğdu.”²⁰ şeklinde geçen bu bilgi, başka kaynaklarda yer almamaktadır.

¹⁴ bk. Tezimizin Tarihler bölümü, s. 315.

¹⁵ Mustafa İsen, Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s.521.

¹⁶ Mehmed Süreyya, a.e., C.5, s.1404 ; Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.300.

¹⁷ İsmail Belig, a.e., s.153.

¹⁸ Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.300.

¹⁹ TDEA, C.7, s.366.

²⁰ Mehmed Süreyya, a.e., C.5, s.1404.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde Rüşdî'nin ilk tahsilini memleketi Mostar'da yaptığı belirtilmektedir.²¹ IV. Mehmet devrinde İstanbul'a geldiği,²² Enderun'a girerek tahsilini tamamladığı, şairin saraya girdiğinde; önce büyük odada sonra kilerde yetiştiği, daha sonraları saray hocalarından Çerkeşli Hüdâyi Osman Efendi, Mirza Mehmet Efendi ve Mirza Mustafa Efendi'den ilim tahsil ettiği ifade edilmektedir. Ayrıca hicrî 1083 tarihinde, Mekke-i Mükerrerme'de olan Abdurrahim Efendi-zâde Mehmed Efendi'den mülazım aldığı belirtilmiştir.²³

Divanındaki tarih beyitlerinden ve gazellerindeki ifade gücünden, döneminin ilim adamlarıyla beraber sohbetlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Divanında Neşâtî'nin öğrencisi olduğunu ifade etmesinden, doğrudan ya da dolaylı olarak tahsil gördüğü çıkarılabilir:

Ol Neşâetî-i süûhanver kim kemâl ü muøhteøem
Mekteb-i fey÷zinde øäkird olmaga olmaøk degül

(T. 18/ 5)²⁴

Sahhâf Rüşdî, birtakım resmî hizmetlerde bulunmuştur. Kaynaklarda şairin, sarayda belli bir tahsil gördükten sonra, Kapı ortası vazifesiyle saraydan dışarı çıkıp, Mekke'ye gittiği bilgisi yer almaktadır.²⁵ Bundan başka, Defterdar Ahmet Paşa ile Mısır'a gittiği, kaynaklarda geçen bilgiler arasında yer almaktadır.²⁶ Sahhâf Rüşdî için, "Sicill-i Osmânî" adlı eserde ise müderrislik ve kadılık yaptığı söylenmektedir.²⁷

Şairin bilinen ilk seyahati, doğum yeri Mostar'dan İstanbul'a gelmesidir. Kaynakların bir kısmında, bu gelişin IV. Mehmet devrinde gerçekleştiği yer almaktadır. "Salim Tezkiresi"nde, hicrî 1083 tarihinde Mekke'ye gittiği belirtilmiştir.

²¹ TDEA, c.7, s.366.

²² TDEA, c.7, s.366.

²³ Kazıasker Salim Efendi, a.e. s.300.

²⁴ bk. Tezimizin Tarihler bölümü, s.298.

²⁵ Kazıasker Salim Efendi, a.e. s. 300.

²⁶ İpekten, a.e. s. 396; İsmail Belig, a.e., s.153.

²⁷ Mehmed Süreyya, a.e., C.5, s.1404.

Sahhâf Rüşdî'nin vefat tarihi, kaynakların tamamında H. 1111- M. 1699 olarak geçmektedir.

Rüşdî'nin ölümüne Arif Efendi, “Meded kim biñ yüz on birde cihandan geçdi Rüşdî âh” (H.1111) tarihini düşürmüştür.²⁸ Bu tarih mısrasından başka, Salim Tezkiresi'nde yine Abdülbaki Arif Efendi'nin yazdığı şu mısralar geçmektedir: “Bu dünyâdan meded kim geçdi Rüşdî biñ yüz on birde”, “ôAdnî økılsun mesken-i Rüşdî İlâh.”²⁹ “ôAdn ola Rüşdî Efendinin yeri.”³⁰

Kaynaklarda, Rüşdî'nin İstanbul'da defnedildiği belirtilmesine rağmen, defnedildiği yer konusunda farklılıklar görülmektedir. Bu konuda üç farklı görüş vardır: Müstakimzade, “Mecelletü'n-Nisâb” da şairin, Topkapı dışındaki Yenikapı Mevlevîhanesi çevresine defnedildiğini yazmıştır.³¹ Fakat, Mehmet Ziya'nın “Yenikapı Mevlevîhanesi”nde defnedilenlerin adının geçtiği bölümde, Rüşdî'ye dair bir kayda rastlanılmamıştır.³² İkinci bir görüş, Defterdar Ahmet Paşa ile Mısır'a gidip, orada öldüğüdür.³³ Üçüncü bir görüş de oğlunun yanına gömülü olmasıdır. Kaynaklardan biri, Edirnekapısı dışında medfun olan oğlunun yanına gömüldüğünü,³⁴ kaynaklardan diğeri ise Sahhâf Rüşdî'nin oğlu hakkında bilgi verirken, Merkez Efendi civarında babasının yanında gömülü olduğunu belirtir.³⁵

Şairin mezarı ile ilgili yukarıda geçen görüşlerden birini destekleyecek bilgi bulunamadığından; mezarının İstanbul'da olduğu sonucuna varılsa da nerede olduğuna dair kesinlik yoktur.

Kaynaklarda, Sahhâf Rüşdî ve ailesiyle ilgili bilgiler geniş tutulmamıştır. En geniş bilgiye “Salim Tezkiresi'nde rastlanılmaktadır. Şairin hayatı ile ilgili anekdot da burada yer almıştır. Aynı anekdota “İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu”nda da rastlanılmıştır.

²⁸ İKTYDK., C.2, s.504; İsmail Belig, a.e., s.153; Âsım, a.e., s.9b.

²⁹ Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.303.

³⁰ Sâfâyi, a.e., Rüşdî maddesi.

³¹ Müstakim-zâde Süleyman Saadettin , a.e., s. 231.

³² Mehmet Ziya , Yenikapı Mevlevîhanesi, haz. Yavuz Sanemoğlu, 1001 Temel Eser Tercüman Yayınları, s.84.

³³ İpekten, a.e., s. 396; Belig, a.e., s.153.

³⁴ Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.301.

³⁵ Hafız Hüseyin Ayyansarayî, Mecmua-i Tevârih, haz. Fahri Ç. Derin-Vahit Çabuk, Edebiyat Fakültesi Basımevi , İstanbul 1985, s. 163.

“Salim Tezkiresi’nde yer verilen anekdot Şu Şekildedir: Rüşdî, ölümünden önce Edirnekapısı dışında, oğlunun mezarının yanına, kendisine bir mezar yaptırır. Her defa mezarına varıp, biraz durup, Fatiha okuyarak ve dua ederek vakit geçirir. Yenikapı Mevlevîhanesi’ne gidip geldikçe mezarının yanından geçmeyi âdet haline getirir. Bazı sefih insanlar, burada Şairle alay ederler, mezar taşına yakışmayacak sözler yazarlar. Bunun üzerine Rüşdî, kabrini ziyarete giderken, bir süngerle bir ibrik götürerek yazılmış olan sözleri temizlemiŐ. ³⁶

B.KİŞİLİĞİ

Sahhâf Rüşdi’nin kişiliği, “Fikrî ve Edebî Kişiliği” olmak üzere iki açıdan ele alacaktır. Fakat; bunu yaparken divan Şairlerinin tamamında az çok görülebilecek edebî

³⁶ Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.301.

ve fikrî ortak özellikler değil de, özellikle şairimize has ve onu tanıtmaya yönelik özellikler üzerinde durulacaktır. Bununla birlikte onun fikrî kişiliğinin en belirgin özeliği olan dinî ve tasavvufî dünyasının tahlili de bu bölümde ele alınacaktır. Şairin edebî ve fikrî kişiliği, kesin çizgilerle birbirinden ayrılmamaktadır, birbiriyle ilişkilidir. Bu bölümde, şairin kişiliğinin daha iyi anlaşılması için iki başlık altında ele alındı.

1.Edebî Kişiliği

Şiirlerinde sanatkârâne söyleyişlerde, tasavvufun sembollerini kullanmada oldukça başarılı olduğu görülmektedir. Tezkirelerde mükemmel divanı olduğundan, şiir sanatının eşsizliğinden bahsedilmektedir: “Salim Tezkiresi”nde şair; söylenmemiş fikirleri ile irfan erbabı, nur saçan kutlu kimselerin bahçesi, danışma meclisi, sabah kandili gibi ilhamı ile mana hazinelerini açan bir anahtar ve güzel sözlerin müftüsü olarak nitelendirilmiştir.³⁷ Ayrıca şairin, eşsiz gazelleri, kasideleri, matla’ları, tarihlerinden başka; nazik tabiatlılığından, latifeden anladığından, şirin görünüşlülüğünden söz edilir.³⁸ Sâfâyî ise gazellerinin güzelliğine değinmiştir. Kaynaklarda daha çok tarih düşürme sanatındaki başarısı ile ünlü olduğu belirtilir. Şairin Divanı’nın bugüne kadar incelenmemiş olması, adının duyulmasını engellemiştir.

a. Dili

Rüşdî’nin dili sade olarak nitelendirilebilir. Fakat, şair döneminin sanat anlayışına uygun olarak Arapça ve Farsça tamlamalara da yer vermiştir. Yer yer şiirlerinde muhatap olarak gördüğü kişi ile yüz yüze konuşuyormuş gibi samimi, “tâ, yâ, âyâ, nice, ne....ne” gibi ifadeler kullanmıştır.

øSadefveş bir dürr-i yek-dânededen mi ayrılıb âyâ

Dil-i ôâşîøk gibi cûş eyleyüb feryâd ider deryâ

(M.16)

³⁷bk. Kazıasker Salim Efendi, a.e., s.298-299.

³⁸ age., s.300.

Düzelme

ÛHûn ağlayınca gördi v rahm eyledi o gül
Tâ økân dökülmeyince murâd almadı göñül
(M.187)

Şair, Farsça bildiğini göstermek için Divan’ında Farsça 3 gazel ile 1 kıt’a rneği vermiştir.

Rşd’nin şiirlerinde kelim-ı kibar türünden atasözü, kalıp ifadeler, deyim ve halk deyişlerine de günlük konuşma dili içinde kullanılan dua cümleleri, edatlara ve soru cümlelerine de yer verdiği grlmştir.

Ruhuñda ùhatt-ı muanber midür nedür bilmem
Şuâ-ı güher münevver midür nedür bilmem
(G.109/ 1)

Ceyş-i ğamdan bir økadem yokdur ki câ-y-ı emn ola
Ařk ola ol rinde kim mey-ùhâne oldu meskeni
(G.173/ 3)

Tutalum Rüstem-i meydân-ı aşk olmişsun ey Rşd
O mjġâne müşâbih pençe-i pr-zrı gördüñ mi
(G.166/ 7)

1) Deyimler ve Halk Söyleyişleri

Kullandığı deyimlerden Rşd’nin dilinin sadeliği görülmektedir. Divan içerisinde kullanılan deyimlerin mastar şekillerine öncelik verilmiştir. Divanda farklı olan şekilleri ise parantez içerisinde gösterilmiştir. Deyim ve halka mal olmuş ibareler yazıldıktan sonra divan içerisinde geçtiği şiir türünün kısaltılmışı, beyit numaraları verilerek yeri belirtilmiştir:

aġyâre mahrem yâre b-ġâne G.137/ 5

aġzı øsulan- M. 381

aġzı yırtıl- (yırtıldı aġzı) M. 222

âh al- G. 13/ 5

âaøkıl al- (aøkllum alan) G. 56/ 8

âaøkılı yağma eyle- G. 113/ 3

ââlem eyle- G.184/ 5

âşkâr eyle- G. 45/ 5

âaşøk ola G.173/ 3

ayaøk baøs- M.18

baùhsi uzat- (uzatma baùhsi) G. 60/ 4

baùht gerek saøy ile devlet olmaz G. 65/ 6

baùht-ı siyeh G. 1/ 4, G. 50/ 3, G. 105/ 1, G. 141/ 5

baştan başa G. 119/ 3

başın aç- K. 3/9a

başını (kafasını taştan taşa vurmak(çalsan eger başını taşdan taşa) G. 71/ 5

baş eę- G. 76/ 2, M. 284

başına çal- (çalsun başına) G. 19/ 5

baş koy- G. 37/ 2

baş üzre G. 88/ 3, G. 81/ 2

berât it- G.16/ 2

boynı bağlı bir økul ol- M. 284

cân ver- G. 96/ 6, G.153/ 1

cân bul- G. 106/ 5

cânlar økurbân ol- G.146/ 1

çâk-i giribân eyle- G. 15/ 4

çeşm-i ibretle bak- G. 25/ 3

daldan dala økon- (konarsın daldan dala) G. 95/ 4

dilleri bend eyle- G.146/ 1

dile gel G. 43/ 3

dil vir- G. 27/ 5, G.179/ 5, M. 171

divâne ol- G. 108/ 2

divâne it- G. 127/ 1

divâne eyle- G. 4/ 4

el vir- G .10/7, G.19/ 1, G.154/ 2, G. 183/ 2, G. 190/ 3, G. 188/ 6, M. 384

el çek- G. 22/ 1, G. 87/ 1, G. 139/ 1

el uzat- G. 15/ 3

el bir it- M. 325

elden ele devr it- G. 89/ 7

fenâ ol- K. 5/ 11

göze al- (Kimse almaz seni ey ûhâk-i siyeh gerçi göze) G. 39/4

gözi açışok : M. 357

göz kıp- M. 42

gözden geçür- G. 98/ 9

gün gibi óıyân G. 53/ 5

gün yüzün gör- M. 181

øhaşır ol- M. 140

ûhâk ile yeksân ol- G. 67/ 2, G. 141/ 4

ûhâk ile yeksân it- M. 248

øhicâb it- G. 111/4, G. 116/ 1

øhicâbından yere geç- M. 371

øhisâb eyle- G. 153/ 5, G. 116/ 2

óıyd it- K. 3/ 3

økadem baøs- K. 3/ 28

økân dök- M. 187, G. 163/ 7

økân gel- M. 370

økara øhaber G. 129/ 6

økaldı tâ maøhkeme-i maøşere G. 64/ 6

økulađını çek- (çekdi økulađın) G. 130/ 5

økurbân ol- G. 158/1, G. 162/ 2

maólûm ol- G. 53/ 2

mat it G.16/ 5

mum it- (mum idersün) G. 173/ 5

murâd al- G. 182/ 1

ola tâ dâðim ü økâðim K. 6/ 39

ol şûhâ økul olmaøk baña şâh olmadan eydür G.155/ 4

ölçisin al- M. 240

sînesin çâk eyle- K.2/ 8

ûsebât it- (ûsebât ide) G.16/ 4

øtaón it- G. 53/ 8

yâd it- G.134/ 6, G.152./ 6

yer eyle-G. 88/ 3

yer it- G. 81/ 2

yüzünüñ økânı yoøk G. 84/1

yüz sür- K. 5/ 13, K. 3/ 5

2) Ayet ve Hadislerden İktibaslar

Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin sözleri bilindiği gibi İslâm dininin ana kaynaklarıdır. Bu iki kaynak aynı zamanda Eski Türk edebiyatının da temel kaynakları arasında yer alır. Divan sanatçılarının çoğu, ayet ve hadislerden anlam olarak ya da edebî sanatlar yoluyla yararlanmış, kimi zaman da bu ayet ve hadislere eserlerinde olduğu gibi yer vermişlerdir.

Divan metni içerisinde geçen şiirlerin bulunduğu sayfanın sonunda dipnotta gerekli bilgi verilmiştir. Bu başlık altında Sahnâf Rüşdî Divan'ında yer alan ayet ve hadislerden oluşturulmuş lafzî iktibaslardan birkaç örneğe yer verilmiştir:

Min taøhtihe'l-enhâr : “Altların(dan) ırmaklar (akan cennetler)”.Tamamı :
(Cennâtün terci min taøhtihe'l-enhâr)

Âyetin meâli: “ İnanıp yaralı işler yapanlara, altlarından ırmaklar akan cennetlerin kendilerine âit olduğunu müjdele...” (Bakara , 2/25)

Sū-be-sū gülşende cūlar aʔkdıgun seyr eyle kim

Nükte-i “ *min taʔhtihe’l-enhār*” oldu āşkār

(K. 3 / 4)

Faʔnəzurū ulu’l-ebśār : “Kalb gözü açıklar bakınız.” Kur’an’da çok geçen (Al-i İmrān ,31137 ; En’ām , 6/11 ; A’raf , 7/86 yunus , 10/101...)” fa’nzurū” kullanılmıştır.

Faʔnəzurəuñ āūsārını gösterdi øhaløka çāk idüb

Dīde-i dehrīde olan perde-i inkārı gül

(K. 7 / 4)

Şeftouól-Müüzribīn : “Günahkārların şefāatçisi , Hz.Muhammed.”

Yüce Allah tarafından Hz.Muhammed’e şefāat etme yetkisi verilmiştir. (bkz.Āl-i İmrān , 3/159 ; Muhammed , 47/19 ; Bakara , 2/225).

Rūz-ı maʔhşerde bize lüətf eyleyüb

Yā ***şeftou’l- müüzribīn*** eş-şifā lenā

(K.5 / 6)

øKābe økavseyn: “ İki yay aralığı”. Tamamı: (Fe-kāne kābe kavseyni ev ednā)

Âyetin meâli: “ İki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı).” (Necm, 53/ 009)

Peygamberimiz, Miraç’ta Allah ile görüşmesini, mesafe yakınlığını ifade etmek için kullanılmıştır. Onun yolculuğunda, kastedilen mesafede hiç kimse arkadaşı olamamıştır.

Sensün ol rāh-ber ü menzil-i ***økābe-økavseyn***

Ki bu yolda saña hem-rāh olamaz peyk-i emīn

(K. 2/6)

b. Şiir Anlayışı (Poetikası)

Divan şairlerinin hepsi, divanlarında kendi sanatlarından, dolayısıyla şiirlerinden söz etmişlerdir. Sahhâf Rüşdî de şiirlerinde kendi sanatından bahsetmiştir. Mutasavvıfların bulunduğu bir çevrenin etkisiyle “bî-çare, fakir” sıfatlarını kullanırken kimi zaman da dua eden anlamında “Rüşdî-i dâ’i”, gaybden haber veren anlamında “hâtif” sıfatını kullandığı görülmektedir.

Divanında şiiriyle ve şairliğiyle çok fazla övündüğü beyitlerden biri şu beyittir:

Dil erbâb-ı naøzmi yaøkdı Rüşdî şior-i dil-sûzuñ
Tekellüf ber-øtaraf ûhoş şâóir-i âteş-zebânsun sen
(G. 113/9)

Şair, burada kendisini “âteş-zebân” olarak görmektedir. Şairliğine ve şiirine fazlaca güvenmektedir. Bu da şiirini övdüğü beyitlerde kendisini bir ata benzetmesinden anlaşılıyor. Böylelikle çağdaşı olan şairlere meydan okumuştur. Sanatına güvenin bir diğer örneğini ise istiğna tavrı içerisinde vermektedir.

Şiirleriyle övündüğü bir başka beyitte ise şiirin değerini, vurgulamaktan kaçınmamıştır:

Rüşdiyâ naøzmuñı sen gayre øküyâs eyleme kim
Nağme-i bülbül ile bir midür âvâze-i zâğ
(G. 80/5)

Beyitte görüldüğü gibi şair, şiirini överken bile sanat hünerini de burada göstermiştir. Tecâhül-i Ârif ve istifhâm sanatları ile söylediğini kabul ettirme gücünü göstermiştir. Burada görülen karşılaştırmanın boyutu değişerek şair ismine kadar ulaşmıştır. Aynı dönemde yaşayan şair Kelim Eyyübî’yi sanatıyla susturduğunu ifade etmektedir:

Olmadı redd-i cevâb itmege çün kim øKâdir
Gûş idüb naøzmuñı ol demde ûhamüş oldu Kelim
(K. 8/ 35)

Rüşdî Divan'ında "şiiir" kelimesinden ziyade "sühân, hüsn-i edâ, gevher, hüsn-i makal, nazm, nazm-ı bülend, pâkize-edâ, dürr-i hoş-nazm, gazel, divân, gencîne-i maónî, belâgat" olarak isimlendirmeyi tercih etmiştir.

Sahhâf Rüşdî için üslup önemlidir. Şiirde eda olarak gördüğü bu durumu, Râmi Mehmed Paşa'nın sanatını överken "bedi'ü'l-üslüb" tabirini kullanarak göstermiştir:

Bâreke'llâh zihî naøzm-ı bedi'ü'l-üslüb
Oldı her saøtrı anuñ rişte-i lüðlû-i naøzîm

(K. 8/ 14)

Şair, şiir poetikasını, Divan'ında bazı gazellerin makta beyitlerinde dile getirmiştir. Sanat yolundaki yürüyüşünü ise şu benzetme ile ifade etmektedir:

Bildük reviş-i Rüşdî-i pâkîze-edâyı
Vâdisi hemân vâdi-i Selmân-ı óAcemdür

(G. 51/5)

Şiirleri incelendiğinde, mutasavvıf bir şahsiyet görünümü karşımıza çıkmaktadır. Sahhâf Rüşdî'nin aldığı medrese eğitimi, şiirlerinden anlaşıldığına göre, Mevlevîlerin önde gelen şahsiyetleriyle dostluk yapmış olmasına bağlanabilir.

Sahhâf Rüşdî, kendisine daha usta şairleri örnek almış olmalıdır. Divan şiiri geleneği içerisinde bir yetişme olarak görülür. Aynı devirde yaşadığı şairlerden ya da daha önceki devirlerde yaşamış olan şairlerden etkilenmiştir. Şairin, etkilendiği şairlere bakıldığında Nailî ve Nef'î'nin şiirlerine yazdığı nazirelerden görülmektedir:

Tenkitli metnimizin 99. gazeli olan ve,

“ Tâb-ı ûhûrşîd-i cemâlûñ gibi çün øsâf degül
óĀrızuñ mâha økıyâs eylemek insâf degül”

beyitiyle başlayan gazeli ile Nef'î'nin aşağıda yer verilecek gazeli bunu örneklendirmektedir.

øTüøtî-i muóçîze-güyum ne desem lâf değil
Çarh ile söyleşemem âyînesi sâf değil

Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek insâf değil

Yine endîşe bilir kadr-i dürr-i güftârım
Rûzigâr ise denî dehr ise sarrâf değil

Girdi miftâh-ı der-i genc-i maóânî elime
Âleme bezl-i Güher eylesem itlâf değil

Levøh-i mahfûz-ı sühandır dil-i pâk-i Nefõî
Tabõı yârân gibi dükkânçe-i Sahnâf değil ³⁹

Yukarıda verilen örnekte de görüldüğü gibi Sahnâf Rüşdî'nin şiir sanatını övmekteki gücü, hiciv ifade eden söyleyişlerinde Nef'î'den etkilendiği çıkarılabilir.

Sahnâf Rüşdî'nin tenkitli metnimizin 90. gazeli olan ve

“øHüsnuñi økıldıøk temâşûâ zülf-i óânber-fâma dek
Yâri seyr itdük seøherden hâsılı aùhşâma dek”

beytiyle başlayan gazeli, Nailî'nin aşağıda matla beyti verilen gazeline naziredir.

“Hevâ-yı aşøka uyup kûy-ı yâra dek gideriz
Nesîm-i subha refîkiz bahâra dek gideriz”⁴⁰

Gazellerin söyleyişinde, incelik olması gerektiğini, “müy-ı miyân” benzetmesi ile ifade eden şairin diğer şiirlerinde de sanatının gücü görülmektedir. Şair, tezkirelerde tarihçiliği ile övülmüştür. Birinin vefatı için birden fazla tarih düşürebilmektedir. Şairin

³⁹ Metin Akkuş, Nefõî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, s.315.

⁴⁰ Haluk İpekten, Nâ'îlî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara 1990, s.227.

tarihlerinin ele alındığı bölümde, buna değinildiği için, burada tekrar yazılması uygun bulunmadı.

Buradan şairin, çok iyi bir tahsil gördüğü, şairlerin şiirlerini okumuş olması ve sanatında gücünü yakaladığı sonucu çıkarılabilir.

2. Fikrî Kişiliği

Klasik Türk edebiyatında, farklı meslek gruplarına dahil olan şairler arasında müderris, kadı, şeyhülislam, padişah olanlar yer almaktadır. Sahhâf Rüşdî ,müdrislik, Sahhâflık yapmıştır. Klasik Türk edebiyatı içerisinde yer alan şairlerin geneli medrese kökenli ya da tekke tarikat kültürü almış şahsiyetlerdir.

Sahhâf Rüşdî, saray eğitiminden geçmiş ve Mevlevî çevresinden de tasavvuf kültürünü edinmiştir. Sahhâf Rüşdî, önce şair daha sonra mutasavvıftır.

a. Din ve Tasavvuf

Sahhâf Rüşdî'nin Divanı'nda dinî ve tasavvufî kavramların önemli olduğu görülmektedir. Onun fikrî kişiliği ortaya konulurken, divanında geçen kavramların açıklanmasının faydalı olacağı düşünülerek, böyle bir inceleme yapılması uygun bulundu. Bunun şairin dinî ve tasavvufî dünyasını anlamada yardımcı olunacağı düşünülmüştür.

1. Din

Sahhâf Rüşdî Divanı, dinî kavramlar yönünden incelendiğinde belli başlı şu kavramlarla karşılaşmıştır:

a) Allah

Sahhâf Rüşdî Divanı'nda tevhid ve münacaat niteliği taşıyan şiir ve birçok beyit mevcuttur. "R1" nüshası dışında diğer nüshalarda ilk manzumenin tevhid olduğu görülmektedir.

Tevøhid

1. Ey cemâlũn pertevinden mihr-i enver bir økabes
V'ey kemâl-i økudretũnden øsubøh-1 øsâdık bir nefes
2. Mihr ile meh süfre-i cũduñda bir nân-pâredür
ũH'ân-1 luøtf-1 niómetũnde nesr-i øtâðir bir meges
3. Râh-1 óaşøkuñda senũn bir laøhøza ârâm itmesün
øKalbüm efgân eylesün mânend-i feryâd-1 ceres
4. Kesret-i óiøsyânuma nisbetle ednâ økatredür
Eşk-i çeşmüm olsa farøt-1 giryeden cüy-1 ares
5. Cüybâr-1 feyz-i luøtfuñla anı ser-sebz idüb
Eyle yâ Rabb ser-be-ser naũhl-i ümïdüm mïve-res
6. ÓAşøkıñuñ teðũsïridür deryâ-yı pür-cüş eyleyen
ũZerreyi raøkøsân ider ùhürşïdi gerdân nev- heves
7. Bir kerïme óarz-1 øhâl itdũn ki redd itmez seni
Rüşdiyâ besdür niyâzuñ øHazret-i Allâh'a bes

Allah'ın, Divan'da adı geöen sıfatlar arasında, “Allah, Kerïm,Gafür, Haøøøøkøk, Zü'l-Celâl, Kâdir, Rahmân, Rahïm, Vedüd, hâlık-1 âlem, kemâl-i kudret, Yezdân, Yed-i Kudret, sultân, Rabb , Hudâ, İlâhi, Hâdi-i ezel, Hüdâvend-i Kadir, Mevlâ, Kirdgâr” “geömektedir.

Allah, her şeyi yaratan ve her şeye gücü yetendir. Şair, şiirlerinde samimi bir ifade ile dua etmektedir. Her şeyden yüz çevirip, Allah'a yönelmeyi tercih eder.

Ben tığ -i cefâsıyla helâk oldım o şũhũñ

Düşmenlerimi aña esïr itme İlâhî

(G. 187/ 3)

b) Melek

Cebrâil

Divanda, Hazret-i Peygambere Miraç'ta arkadaşlık etmesiyle yer almıştır.

øSāøhib-i Miórāc odur kim ol øeb-i pür-nûrda
Oldı øsadd-øevøkiyle Cibrîl aña bir øhidmet-güüzār
(K. 3/ 37)

c) Kur'ân-ı Kerim

Sahhâf Rüşdî Divanı'nda Kur'ân-ı Kerim, Kur'an-ı Mübîn, øhatm-i Kelâm olarak geçmektedir:

Muttaøsisif olduđuña ùhaløk-ı óazîm ile senüñ
Hüccet-i økaøtıóáa besdür bize øKur'ân-ı Mübîn
(K. 2/ 15)

ç)Peygamberler

1) Âdem

Sahhâf Rüşdî Divanı'nda Hz. Âdem, insanlığın ilk atası, ilk yaratılan insan olarak yer almıştır. Şair, Hz. Peygamberin müjdelenmesini, Âdem ve Havva'nın yaratılışındaki su ve toprağa dayandırarak ifade etmiştir.

Sensün ol mâye-i fiøtrat ki senüñ ùzātuñ ile
Faùhr ider Ādem ü øHavvāde olan mā ile øtîn
(K.2/ 2)

2) İbrâhim

Hz. İbrâhim, Nemrud tarafından ateşe atılmasıyla bilinir. Ateşe atıldığı yer, Allah tarafından gül bahçesine dönüştürülür, odunlar ise balık olur. Divanda, Allah'ın dostu anlamına gelen ùHalîl sıfatıyla yer alır.

Fikr-i gülzār ruùhuñ ile meskenüm külùhan degül
Ey ùHalîlüm nār-ı Nemrüd olsa gülşendür baña
(Mf. 3)

3) İsâ

Edebiyatta birçok yönü ile ele alınan Hz. İsâ, nefesi ile körleri, hastaları iyi etmesi ile yer almıştır:

Marîz-i derd-i øhicr oldum ne var ey øûùh-ı óIsî-dem

Yetişse çâre-sâz olsa leb-i râz øhük-m-i kûyuñ

(G. 88/ 5)

4) Musâ

Hz. Musâ, Tur Dağıyla ilgisi bakımından divanda geçmiştir:

Bizde çün feyz-i tecellîye liyâøkât yoøkdur

øTatalum kim yerimüz Vâdî-i øTür eylemişüz

(G.70/ 4)

5) Süleymân

Hz. Süleymân, saltanatı, yüzüğü (mührü), tahtı, hayvanlarla konuşması, karınca kıssası ve zamanında yaşanan ihtişamla ele alınmıştır:

Baøksañ o da rağmınca Süleymân zemândur

Sen baøkma øhaøkâretle øsaøkın mür-ı haøkîre

(G. 155/ 3)

6) Yûsuf

Hz. Yûsuf, güzelliği, kardeşleri tarafından kuyuya atılması ile ele alınmıştır.

Fütâde-i çeh-i gam itdi Yûsuf-ı dil âh

Felek benümle birâder midür nedür bilmem

(G. 109/ 2)

øHüsn-i ùhuløk ü kerem ü himmet ile óâlemde

øHüsn-i Yûsuf gibi her birisi bî-miùsl ü óadîm

(K. 8/ 21)

7) Muhammed

Hz. Muhammed; Divanda, Muhammed, Muhammed Muøstafâ, Aøhmed-i Muøhtâr, øhabib-i Kibriyâ, şehensâh, øhaøtøtâb-ı levlâk, rûh-ı dü óâlem, kân-ı şefâóat, şefióü'l-âøsin, şâh-ı rüsül, fahr-i güzîn, Habîb, pâdşâh-ı mesned-ârâ, øhabîb-i Kirdgâr, dürr-i yetim vb. isim ve sıfatlarla en çok adı geçen peygamber olmuştur.

Divanda, naat konulu dört kaside, bir kıt'a yanında aynı konulu gazeller de vardır.

Hz. Muhammed, Allah'ın sevgilisi ve âlemlerin yaratılışının vesilesidir. Bütün insanlığa şefaet edecek olan odur.

Sensün ol maøzhar-ı teørif-i hiøtâb-ı Levlâk
Ki vücûduñdur olan ôillet-i huløk ü tekvîn

(K. 2/ 3)

Şairlerin şiirleri, onun adının geçmesiyle güzelleşmiştir.

Feyz-i naótuñla muóætøtar o økadar oldu kim
Nükhet-i vasfuñ ile oldu dilüm nâfe-i çîn

(K. 2/ 33)

Edebiyatta Peygamberimizin mucizelerine, yaşadığı olaylara değinilmiştir. Miraç olayı en önemlilerindedir. Miraç, “økâbe økavseyn” olarak divanda yer almıştır. “øøKâbe økavseyn” sözü, iki yay aralığı şeklinde tercüme edilmiştir. Tasavvuf anlayışında bu sözü mecaz anlamıyla kabul etmişlerdir. Allah ile Peygamberimizin yakınlığının delili olarak görmüşlerdir.⁴¹

Kuøhl “ *mâ-zâğa'l-baøsar*” økılmış mükeøhøhel çeømini

øKâbe økavseyn eylemiş ebrûsı vaøsfun âøkâr
(K.3/ 25)

d) Dört Halife ve Sahabeler

Divanda dört halifenin ismine rastlayamadık. Fakat Hz. Ebu Bekir, sadakati ile konu edilmiştir. Peygamberimizin hicreti sırasında yanında olmuştur. Mağara dostu anlamında olan bu tanımlama, divan şiirinde, “sadık sevgili” anlamında kullanılmıştır.

üZerre gelmez çeømüme mihr-i cihân-tâb olsa ger
Eyleyeldenóaşøkuñı sînem içinde yâr-ı gâr

(K.3/ 47)

⁴¹ İskender Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken y. İstanbul 1999, s. 220.

Sahabelere ise genel olarak yer verilmiştir. Herhangi bir sahabenin ismine rastlanılmamıştır :

Āl ü aʕsəhābuña hem ola dūrūd-ı bī-øhad
óİzz ile taùht-ı livāda olalar sāye-nişīn

(K. 2/ 41)

e) Kaza ve Kader

İslam dininin iman esaslarından olan kaza ve kader, Sahhâf Rüşdî Divanı'nda, takdir olunanın başa gelmesi ve buna teslim olunması anlamlarında kullanılmıştır.

Kâırını emr-i økazâ vü økader eyler icrâ
Bunda teslīm gerek defóine tedbīr olmaz

(G. 71/ 7)

f) Ahiret

1) Kabir

Divan içerisinde “kabr, kubur, merkad” kelimeleriyle yer almıştır. Kabir, öldükten sonra ahiret gününe kadar insanın geçireceği konak yeridir. Şair, mezar toprağı üzerinde biten her bitkinin kendi diliyle ahiretin durumunu, insanlara anlattığını ifade etmektedir.

Merkad-i mevtâde her sebze lisân-ı øhâl ile
Āùhiret aøhvâlini söyler saña icmâl ile

(M. 340)

2) Kıyamet, Haşr, Mahşer

Divanda, “rüz-ı mahşer, øsahrâ-yı økıyamet, gavğa-yı mahşer, haşre dek, øhaşr olmak, kıyamet olmak” olarak anılan kıyamet, insanların korktuğı, dehşete kapıldığı bir gündür. Dünya hayatının bitip, ona göre hesapların görüleceğı zamandır.

Felekde bu gâzâ-yı nev yazılsa zer-økalemlerle

Maøhall çün øsaføha-i õālemde nāmı øhaşre dek økaldı

(T. 2/ 3)

Hesap gününden korkulup pişmanlık yaşanacaktır. Şair, pişmanlığından kanlı gözyaşı akıtarak dalgalar oluşturacağını söyler.

Ruühøsat olursa eşk-i nedâmetle mahşeri

Ġarøk-âb-ı mevc-i ühûn ideyüm niyyetüm budur

(G. 48/ 3)

3) Cennet, Cehennem

Sahhâf Rüşdî Divanı'nda cennet, “øTubâ-i cennet, ravza-i cennet, zemîn-i cennet, sünbül-i cennet, kev ser-i cennet, gülzâr-ı cennet, øsahn-ı cennet, cennet-i aólâ, cennetü'l meðvâ, behişt, cây-ı behişt, behişt-i Câvidân, Rıdvân” gibi isimlerle geçmektedir.

Şair, ölen kişiler için yazdığı tarihlerde makamının cennet olmasını diler.

Biri gitdi ziyâret itdi økabrin didi târiühin

Yerüñ øsu yolcı-zâde eyleye øHaøkøk *cennetü'-l meðvâ*

(T. 72)

“ Nâr, nâr-ı ğazab, nâr-ı caøhîm” gibi isimlerle geçen cehennem, azap görülen bir yer olup, âteşinin yakması ile ele alınmıştır. Âşıkların çektiği aşk acısı da cehennem ateşine benzetilmiştir.

Nâr-ı ğazabla göñlüñü pür-âteş itme kim

øSadd-ızøtırâba bâóíùs olur her teb-i ğarîb

(G. 13/4)

Allah'ın feyzinin, lutfunun bir an cehennem ateşine ulaşmasıyla dumanların güle dönüşeceği ifade edilmektedir. Hz. İbrahim ateşe atıldığında Allah'ın emriyle odunlar balık, ateş ise gül olmuştur.

g) Ölüm

Vefât, mevt, ecel gibi kavramlarla ifade edilen ölüm dünya hayatının sonu, ahiret hayatının ise başlangıcıdır. Sahhâf Rüşdî tarihlerinin ise birçoğunda vefât edenlere yer vermiştir.

Fevtüni gūş idicek Rüşdi didi târiûhin

Bezm-i gülzâr-ı naóim ola Neşâøtiye maøkâm

(T. 34/ 3)

Âşıklar için sevgilinin gamzesi ecel olmuştur.

Yârin leb-i cân-baùhşuñı vaøsf eyle dem-â-dem

Yâd itme øsaøkın gamzesin ey dil ecelümdür

(G. 50/ 7)

h) Ruh

Divanda, rûh-ı muøsavver, rûøh-ı revân, cân, murğ-ı cân, cân-ı mûnis, cân virmek, naøkdi cân, rişte-i cân gibi kavramlarla ifade edilmektedir.

Anı øHaøkøk eylemiş rûøh-ı muøsavver

Anuñ çün sözleri heb âşnâdur

(K. 4/ 4)

Sevgili daima cefâ eder. Âşık sevgiliden aşkına karşılık beklemiştir. Bu uğurda canını verebilmektedir.

Ğamdan incinmiş benem ol büt ki aøslâ söylemez

Cân virürdüm söylese bir kerre ammâ söylemez

(M. 145)

ı) Bezm-i Ezel

Divanda “bezm” kelimesinden içki meclisi ile anlam ilişkisi kurularak ele alınmıştır. Daha çok “bezm-i vuøslat” olarak kullanılmıştır. Burada âşıkların kavuşmasını Mevlevîlerde de ölüm, vuslat kabul edildiği için Allah’a kavuşmayı ifade etmektedir. Divan içerisinde “bezm-i elest, rûz-ı ezel, bezm-i behişt” gibi tamlamalar kullanılmıştır.

Şarâb-ı câm-ı hicrin nûş iderseñ gam yeme ey dil
Ki bezm-i øøkısmet-i rûz-ı ezelde bu naøsıbüñdür

(G. 24/ 4)

i) Kâfir, Küfr

Kâfir kelimesi, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan anlamında olup, edebiyatta Müslüman olmayanlar için kullanılmıştır.

Gûş idünce fetøhüni Rüşdî didi târiühini
Cenk øøkahr ile bozıldı kâfirin Çehrini heb

(T. 68)

Kâfir kelimesi, sevgilinin sıfatı olarak da kullanılmıştır. Aşığa zulmeden, kötü huylu sevgili, aşığı esir eder.

Yine bir kâfir-i bed-kîşe esîr olduøk âh
Söyle ey dil bu güneh sende midür bende midür

(G.38/ 6)

Küfr ehlinin dünyadan ayrıldıktan sonra gideceğı yer, cehennemdir.

Āteş-i øøkahrın gören erbâb-ı küfr ü ehl-i sirişk
Gıtdiler dâr-ı caøhîme itdiler terk-i diyâr

(K.3/ 33)

j) Kible

Namazda yönelinen yer, Kâbe tarafıdır. Müslümanların kiblesi, önceleri Kudüs iken namazda Kâbe'ye yönelmeleri ile ilgili ayet geldikten sonra kible olarak Kâbe bilinmiştir. Kâbe, Allah'ın evidir. Bu sebeple de orada yapılan duaların makbul olduğuna inanılır. Kâbe ihtiyaçların kiblesi olarak da görülmüştür.

Kaó beâsâ øøkible-i øhâcât olmaøk isteyen
Rûz ü şeb dil-ühânesin gamla siyeh-pûş eylesün

(G.122/ 3)

Kıble'ye yönelmek, Allah'a yönelmek olduğundan su gibi, kulun kibleye yönelmesiyle rızkının genişleyeceği ifade edilir.

Sen de dâdim økibleye eyle teveccüh mâ gibi

Her øtarafdan rızøkuñ aøksun ey göñül deryâ gibi

(M. 393)

Kıble-nümâ, kibleyi tespit etmeye yarayan alet olmasına karşın şiirde aşğın gözü olarak ele alınmıştır.

Çeşmüm øtolanur her øtarafa óazmi sanadur

San Kaóbe-i kÿyuñ gözedür økible-nümâdur

(M. 137)

k) Mirâc

Merdiven anlamında olup, Hz. Muhammed'in göge yükselmesine ad olmuştur. Peygamberimizin Mirâc yolculuğuna delil olarak ayet inmiştir.

Olmağa bürhân-ı miórâcuñ senüñ

Nâzil oldı âyet-i *ûsümme denâ*

(K.5/ 16)

Mirâc hadisesi, aşk yolculuğuna benzetilmiştir. Bunun için de aşık bu yolda başını verir.

Terk-i ser itmek gerek çün ey dil evvel pâyede

Süllem-i miórâc-ı óaşøka øtarz-ı âğâzum budur

(G.33/ 3)

2. Tasavvuf

Sahhâf Rüşdî, Mevlâna'ya olan sevgisini, Mevlevîlik hakkındaki düşüncelerini şiirlerinde işlemiştir. Divanında, tasavvufa ait şu kavramlarla karşılaşmıştır:

a) Tarikat

Allaha ulaşmak için tasavvuf yolu anlamına gelen gelen tarikat kelimesi, Divan'da "tarîøk, râh, yol, râh-ı maøhabbet, râh-ı hidâyet, râh- óaşøøk, râh-ı

øsavâb, râh-ı necât, râh-ı øtaleb, râh-ı øHaøkøk, iøklîm-i óadem râh” gibi kelimelerle zikredilmiştir. Âşıklara muhabbet yolu olarak da görölmüş, sevgilinin gamzesi kan dökücü olmasa yolun daha kolay olacağı düşünölmür.

Ehl-i óaşøka Rüşdiyâ râh-ı maøhabbet sehl idi
Olmasaydı gamze-i dil-ber eger kim reh-zeni

(G. 173/ 7)

Allah yolunda delil ve rehber olan Hz.Muhammed’dir. Bu sebeble de canlarını ve gönöllerini, onun yoluna feda etmişlerdir.

Râh-ı øHaøkøkda sen bize olduñ delil
Cân u diller yoluña olsun fedâ

(K. 5/ 11)

Divan’da Mevlevîlik, Mevlanâ, Mevlevîliğe XVII. yüzyılda rehber olanların adları geçmektedir. Mevlana aşkı ile insanların avare olunduğı söylenir. Şair, Mevlânâ’ya sevgisini dile getirmiştir.

Sanma kim devr eyleriz şevøk-i økudüm ü nây ile
Olmışız âvâre feyz-i óaşøk-ı Mevlânâyile

(M. 286)

Mevlevîlikte ilk eğitim mutfakta başlamaktadır. Bu başlangıç, aynı zamanda doğru yolun sırrının da durağıdır.

Menzil-i sırr-ı øhaøkøk kat oldu çün maøtlab baña
Meşóal -i râh-ı hidâyet feyz-iñ it yâ Rabb baña

(G. 1/1)

b) Mâ-sivâ

Mâ-sivâ, Allah’tan başka her şey demektir. Dervişliğin aslı mâsivâyı terk etmekten geçer. Tasavvufta ney, insana benzetilmiştir. Ney, asıl vatani olan kamışlıktan ayrıldığı için hep inlemektedir. Neyden çıkan güzel sesin de bu inlemeden

geldiği söylenmektedir. İnsan da tıpkı ney gibi asıl vatanından ayrılarak dünyaya gelmesi ile sürgün hayatına başlar. Ney, geldiği yerin sevgisini hep taşımaktadır. Fakat insanlar, zamanla başka sevgilere doğru yol almıştır. Ney gibi insanlar da başka sevgilerden uzak olmalıdır. Gönlünde olan mâsivâdan kurtulma da İlâhî aşk ile olur. Ancak; o zaman ney sesinin büyüsunü yakalayarak, insanlar arasında her sözü dinlenir.

Mâsivâdan nâyveş ûhâlî olursañ bî-gümân

Gûş iderler cân u dilden her söziñ ûhaløk-ı cihân

(M. 275)

Yaøkdı derün-ı dilde olan mâ-sivâyı heb

Nâyıñ øsadâ-yı dil-keşi özge øsadâ imiş

(G.78/6)

c) Fenâ, Bekâ

Fena, yok olma, geçip gitme, bekâ; devam, ebedî varlık anlamlarındadır. Bu dünya, yokluk alemidir. Varlıklar geçicidir. Bu sebeble de bu dünyaya aldanmamak gerekir. Fenâ , dünyayı; bekâ ise âhireti temsil eder.

Bî-beøkâdur øsaøkın aldanma cihân-ı fâni

Eylemez óaøkil olan devlet-i dünyâdan øhaøz

(G. 79/ 2)

Ebu'l-fetøh Ğâzi Meøhemmed Giray

Fenâdan beøkâya idüb azm-i râh

(T. 9/ 1)

ç) Rind-Zahid

Türk edebiyatı içerisinde değişik insan tipleri mevcuttur. Alp, gazi ve eren, veli ve derviş, abdal ve ışık, rind ve zahid tipleri yer alanlar arasındadır.

Eski Türk edebiyatında ise en çok rind ve zahid tipleri görülmüştür. “Sözlüklerde dinsiz, başıboş, vurdumduymaz, sarhoş gibi olumsuz anlamları da sıralanan rind, eski şiirimizde dünya işine ve varlığına önem vermeyen, ahiret çıkarı

gözetmeyen aşk ve zevk yolunda yürümeyi yeğ tutan, gösterişsiz, tasasız gönül eridir.”⁴² Zahid ise rindin tersi olarak yer almıştır.

Medrese tahsili görmüş olan Rüşdî de Divan şairlerinin çoğunluğunun yer aldığı gibi kendisini rind olarak görmektedir. Divan’ında rind ve zahid çatışması benzetmelerle, alaycı ifadelerle yer almıştır. Zahidde, kötülük, dünya hırsı vardır.

Görsün ne imiş  ar sa-i  a tranc-ı ma habbet
 Arz-ı ru h idüb   h-ı dil z hidi m t it

(G. 16/ 5)

 alış bir  ka tre-i  h n- b a kıtısun  eşm n ey z hid
Ki feyz-i eşk-i d de s b ha-i  sadd-d neden gelmez

(G. 60/ 2)

Zahidin amacı amellerde güzelliği, zirveyi yakalamak iken; rind ise acizliği ve niy zı esas almıştır. Rind, Allah’a amelle değil de aşk ile ulaşılabieceğini düşünür.

 H sn-i  amelse z hid  b di s-i fa hr olan sa a
 Acz   niy zdur bizüm m ye-i ifti h rumuz

(G. 62/ 6)

d) D ny 

Yaşanılan yer olan dünya, asıl vatan olan ahiret aleminden ayrı düşülen sürgün yeridir. Tasavvufta dünya, ayrılığı; ahiret ise vuslatı temsil etmiştir. Dünya geçici, ahiret ise ebedi, kalıcıdır. Bu sebeble de dünya alçak görülmüştür. Dünya malına önem verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Dil viren d ny ya bilmez kim cih n v r ned r

 Zann ider bu  ar h-ı m n   h ne-i k ş ned r

(G. 34/ 1)

Der numda  koma y  Rabb e ser  kayd-ı ta allu kdan

⁴² Mine Mengi, Divan Şiiri Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s.215.

Uoşanødum ühaløka dünÿâ-yı denî içün temelluøkdan
(M. 213)

e) Sır

Gizlenen manasına gelen sır kelimesi, edebiyatta farklı anlamlarda da kullanılmıştır. Âşık, aşkını kimselere söylemeden yaşamıştır. Neyden çıkan sesin aslında birtakım ilâhî sırları açıkladığı da düşünülür. Sevgilinin dudağı sır olarak ele alınmıştır.

Rüşdî bize esrâr-ı leb-i dil-beri söyle
Sırr-ı felegi neyleyelüm râz-ı nihândur
(G.53/ 9)

Bir iken óaşøk u maøhabbet bu ne sırdur Rüşdî
Kimi kül-ühanda kimi yâr ile gülşende yatur
(G.39/6)

f) Fakr, Kanaat

Fakirlik, yoksulluk anlamına gelip, insanların Allah'a karşı acizliğini idrak etmeleridir. Mevlevîliğe mensup olanlar kendilerinden, fakir diye bahsetmişlerdir.

Gerekmez tâc-ı ühûrşîd olsa ol kim olmaya câvîd
Külâh-ı faøkırı ber-ser eyledük efserden el çekdük
(G.87/ 2)

Fakirliğini, acizliğini bilen kul, kanaat etmesini de bilmelidir. Sevgilinin aşğa bir defa cevap vermesi bile uzak ihtimalken, kimi âşıklar sevgilinin verdiği bir buseye bile kanaat etmektedir.

Yâr eger biñ bûse de virse økanâóat eylemez
Virmesün fırøsat cihânda óâşøk-ı nâ-dâne dest
(G.15/ 5)

g) Sabr

Tasavvufta, insanların erdem sahibi olmaları yolunda sabır önemlidir. Âşık için de aşk yolunda sabır gereklidir. Sabır göstermeye güçleri kalmasa da çekilen acı hoşlarına da gitmektedir.

Ne bende øtâøkat-i neøzøzâre var ne øsabre mecâl

Belâ-yı õaşøk u maøhabbet ne øzge øhâlet olur

(G.43/ 2)

Çâk itdi ùhâr-ı firøkati dâmân-ı øsabrımı

Dest-i sitemde økaldı girîbân alınmadı

(G.185/ 7)

h) Sâlik

Sâlik, bir tarikatin adabını yerine getiren demektir. Şair, gönlünün, muhabbet yolunun yeni saliki olmasını dilemektedir.

Daûhî nev-sâlik-i râh-ı maøhabbetsün nola ey dil

Olursa âb ile dâr-ı belâ pâ-y-ı øtaleb şimdi

(G.165/ 5)

ı) Dergâh

Tekke, kapı önü anlamına gelen dergâh, tarikata dahil olanların ibadet ve törenlerini yaptıkları yerdir. Allah'a, yüce kapısında isteğine ulaşmak için dua edilir.

Dergâh-ı õizzetünde beni eyle kâm-yâb

øKurtar İlâhî sen beni züll-i suõâlden

(G.127/ 9)

i) Tecellî

Tasavvuf anlayışında, varlıkların bütününün değişik ölçülerde tecelli ettiği düşünülmektedir. Divan'da Allah'ın Tur dağında tecellisine yer verilmiştir.

Güş idüb fevtini hâtif didi ol dem târiùh

Vâøsıl-ı nür-ı tecellî ide øHaøkøk Musâyı

(T.37/ 2)

j) Vahdet, Kesret

Vahdet, Allah'ın birliğini temsil etmektedir. Kesret kelimesinin zıddı olup, beraber kullanılmaktadır. Kesret'ten çekilerek vahdet köşesinde huzur duyulmaktadır.

Çekilüb keş-me-keş-i bezm-i gam keûsretten
Rüşdiyâ gûşe-i vaøhdetde øhuzûr eylemişüz

(G.69/ 5)

k) Gönül, Dil, Kalb

Gönül, âşığın aşkının hitap yeridir. Gönül tasavvufta bir aynadır. Burada ise Allah tecelli etmektedir. Sevgili padişah olunca âşığın gönlü ülkedir. Sevgilinin gamzesi ve hattı bir ordu gibi bu ülkeyi yıkar.

Ey ûhaøtøt-ı siyeh gamzeye imdâde mi geldüñ
Sen daûhi gönül mülkini ber-bâde mi geldüñ

(M.181)

l) Âşık

Divan'da “óâşık, óuşşâøk, óâşık-ı bî-çâre, óâşık-ı gam-üh'âr, óâşık-ı sâf, óâşık-ı zâr, óâşık-ı nâ-dâne , óâşık-ı nâlâne, óâşık-ı bed-hü “ gibi kavramlar geçmektedir.

Âşık, içerisinde aşk duygusunu yaşayan kişidir. Karşılık beklemeden sever. Sevgilisinden hep cefa görmektedir. Ayrılık acısı çekmektedir. Âşık için, “óâşık-ı bî çâre, óâşık-ı zâr” sıfatları kullanılmaktadır.

Seyr idüb refâtârûnı mümkin mi pâ-mâl olmamaøk
Dil o serv-i nâze çün kim óâşık-ı üftâdedür

(G.36/6)

Sevgilinin saçları âşığı esir eder. Rüşdî, sevgiliye seslenerek âşık olunca köle olmak mı gerekir diye sormaktadır:

Yeter ey şûh yeter beste-i zülfüñ oldı
Saña Rüşdî  tutalum          imiş bende midür

(G. 38/7)

m) Sem 

Mevlev likte, dönmek anlamında kullanılan bir terimdir. Sema töreninde her hareketin bir anlamı bulunmaktadır. Sem , İl h  aşktan dolayı vecdle yapılan bir harekettir. Ayrıca sem , kainatın, her bir zerrenin devir ve hareketini temsil eder.⁴³

N   idüb c m-ı mey-i         la olmiş neşve-y b
Devr ider girmiş sem  a Mevlev d r  ft b

(M. 36)

n) Vuslat, Firkat

Vuslat, kavuşma, firkat ise ayrılık demektir.  şık sevgilisine kavuşmayı  mit eder. Ancak ayrılığın verdiği ıztıraptan da memnun olur.

Gerçi  hoşdur vu slat amm   zev k-i fir kat baş kadur
Hicr ne mu t d olan hiç eylemez meyl-i vi s l

(G. 98/ 5)

o) Meyh ne

İ ki içilen yer anlamında olup, İl h  aşk şarabının içildiği yer olarak, tasavvufta tekke vazifesi görmektedir. Bu anlamıyla dünya gamından uzak durmak isteyen meyhaneye gidip neçe öğrenmelidir.

Varub mey- h neye p r-neçe ta h s l itmege sa y it
Gam-ı d ny dan ey dil d r   mehc r olma k isterse 

(G. 85/ 5)

Sahh f R şd 'nin tasavvufun sembollerinden yararlanmasında, Mevlev lik'in etkisi görülmektedir.

⁴³ İskender Pala , Ansiklopedik Divan şiri Sözlüğü, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999, s.349.

b. Sosyal Hayat

Sahhâf Rüşdî'nin Divanı'nda sosyal hayatla ilgili, tarihî ve sosyal olaylara doğrudan değinen ifadelere, ulaşmak mümkündür. Tarih beyitlerinden yaşadığı devrin olaylarına, kültürüne yıl olarak da ulaşılabilir. Şairin, döneminin olaylarını yakından takip etmesi, saray çevresinde yaşamasından kaynaklanmaktadır.

Devlet otorite yapısı şiirlerinden çıkarılmaktadır. Devletin başında padişah bulunmaktadır. Padişahlık babadan oğula geçmektedir. Bundan dolayı padişah çocuklarının doğumu bir bayram gibi kutlanır. İleride devletin başına geçeceği düşünülerek, çocuk yaşta tahsiline önem verilir. Şehzade olarak anılırlar, hocaları tarafından devlet yönetimini öğrenirler. Bundan dolayı da âlimler toplumda saygı görürler. Otoritenin merkezi padişah olsa da sadrazam da önemli kararların alınmasında ve uygulanmasında etkilidir. Toplumda adalet sistemi, kadılar tarafından yürütülmektedir. İslâm dininin kurallarının yaşama uygulanabilmesi için fetva veren şeyhülislam ya da müftülerdir.

Buldı ôilmiyle anuñ mesned-i fetvâ revnaøk

Buldı ûzâtiyla şeref memleket-i ôOûsmânî

(K.6/ 16)

Devletin sürekli savaş halinde olduğu anlaşılmaktadır. Savaşlarda ordunun başında bir komutan yer alır. Savaşa padişah ve sadrazamlar da katılır. Savaş aleti olarak da kılıç kullanılmaktadır. Askeri coşturmak için davullar çalınmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda savaşa giderken, zafer günlerinde, padişahın tahta geçtiği zaman mehter takımı hep yer almıştır.

Fetûhini gûş eyleyüb Rüşdî didi târiûhini

Muøøtafâ Pâşâ döküb seyfiyle aldı Çehrini

(T. 67)

Fetihlerin amacı, düşmanın küfür ehli olarak algılanması, devrin siyasi düşüncesini yansıtır.

Sultan Mustafa'nın padişah olduğu dönemde; Osmanlı devleti ile Macaristan'ın ilişkilerinin iyi olmadığı, şu beyitten anlaşılmaktadır:

Mesned-i şāhīye sulōtān Muṣṣōtāfā itdi cūlūs
øHāzır olsun vaøktine Őimdi økıral-i Engürūs

(T.3/ 1)

Sahhāf Rūşdı Divanı'ndan insanların yaşayışında, din faktörünün önemli olduğu görülmektedir. Ev, çeşme yapımında dua edilmektedir. Dua ederken eller gökyüzüne kaldırılarak yapılır. Bunun bir âdet olduğu anlaşılmaktadır.

Gülistān ehl-i ũhurrem olur bir gün bahārāsā
Hemān øHaøkøka niyāz eyle elūñ økaldur çenarāsā

(M. 31)

Ölümde ise savaşta ölenlerin şehit sayıldığı, ahirette makamlarının cennet olacağı inancı vardır. Ölenlerin arkasından Fatıha suresi okunarak, ölünün ruhuna bağışlanır. Toplumda insanlar mutlu ve kederli günlerde bir araya toplanırlar. Ölen bir kişinin arkasından sadece ölünün yakınları değil, çevredekiler de toplanarak ağladıkları, ağıt yaktıkları görülmektedir:

Nice ehl-i diller gelüb bir yere
Anuñçün iderken hezār āh ü vāh

(T.9/3)

Her sanatçı gibi Sahhāf Rūşdı de yaşadığı kültürden etkilenmiş sosyal çevresinde gelişen olaylar, âdetler, meslekler, geleneklerden vs. bahisle, yaşadığı dönemi ve çevresini divan şiiri anlayışı çerçevesinde sanatına yansıtmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

A. DİVANI

1. Genel Tanıtım

Bu çalışmamız esnasında, İstanbul İslâm Araştırmaları Vakfı'nda, Türkiye'nin yazma eserlere sahip bir çok kütüphane kataloglarının yüklü olduğu bilgisayar programından bizzat tarama yaparak, Sahhâf Rüşdî Divanı'nın nüshalarını arama fırsatı bulduk. Bunun dışında basılmış çeşitli yazma eserler kataloglarını inceledik. Sonuçta şairin altı yazma nüshasına ulaşabildik. Buna göre Sahhâf Rüşdî Divanı'nda, 8 kaside, 193 Türkçe, 3 Farsça gazel, 87 tarih, 403 matla, 30 müfred, 12 nazm, 6 Türkçe ve 1 Farsça kıt'a ve 1 mesnevî mevcuttur. Farsça 3 gazel ve 1 kıt'a çalışmanın dışında tutulmuştur.

Müretteb bir Divan sahibi olan Sahhâf Rüşdî'nin kasidelerini, gazellerini, tarihlerini, beyitlerini ve diğer şiirlerini ayrı ayrı inceleyelim:

a. Kasideler

Sahhâf Rüşdî Divanı'nın elimizde bulunan altı yazma nüshasında sekiz kaside tesbit edebildik. Nüshaları karşılaştırdığımızda "K" nüshasında kaside olup olmadığını belirten bir başlığa rastlanılmadı. Kasidelerden biri tevhit dördü na't, üçü ise devrinin hocalarını övmek için yazılmıştır. Na't olan dört kasidede Hz. Peygamberimiz bir çok

özelliği ile övülmüştür. Mucizelerinden, insanlar için öneminden Cebrail’le miracından söz edilmiştir. İnsanlık için şefaath kaynağı olması ile hadise afıfta bulunulmuştur. Sözü edilen bu hususlar ayet ve hadis ibareleri ile süslenmiştir.

Diğer üç kasideden biri dönemin müftüsü Feyzullah Efendi için yazılmıştır. Şiirden anlaşıldığına göre Feyzullah Efendi IV.Mehmet’in de hocasıdır.

İkinci kaside ise Reisü’l-küttâb Râmi Mehmed Paşa’yı övmek için yazılmıştır. Kaside içerisinde gazele de rastlanılır. Bu iki kasidesinde şair çevresini de hicvetmektedir. Üçüncü kaside arasında ayrı bir başlıkla bir müzeyyel gazel* bulunmaktadır. On dört beyitten oluşan bir müzeyyel gazel olup Musâhib Mustafa Paşa’yı övmek için yazılmıştır. İçerik olarak kaside özelliği taşımaktadır.

Kasidelerde kullanılan vezinler aşağıda olduğu gibidir:

<u>Remel Bahri</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1. Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	3	% 37.5
2. Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	3	% 12.5
3. Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	1	% 37.5
<u>Hezec Bahri</u>		
1.Mefâóilün Mefâóilün Feóülün	1	% 12.5
Toplam		8

b. Gazeller

Genel olarak değerlendirildiğinde Sahnâf Rüşdî Divanı’nın önemli bir kısmını gazeller oluşturmaktadır. Karşılaştığımız nüshalarda gazel nazım şeklinde yazılmış 193 Türkçe ve 3 Farsça gazel tesbit edilmiştir. Bunların büyük bir çoğunluğunu beş ve yedi beyitli gazeller oluşturmaktadır. Gazellerin beyit sayılarına göre dökümü ve yüzdeleri aşağıda olduğu gibidir:

* Düzeltme

<u>Beyit Sayısı</u>	<u>Gazel Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
3	2	% 1
5	54	% 27.9
6	22	% 11.3
7	75	% 38.8
8	12	% 6.2
9	22	% 11.3
10	3	% 1.5
11	1	% 0.5
12	2	% 1
13	1	% 0.5
14	1	% 0.5

TOPLAM: 193 Gazel bulunmaktadır.

Kullandığı Vezinler ve Yüzdeleri

<u>Remel Bahri</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1. Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	48	% 24.8
2. Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	35	% 18.1
<u>Hezec Bahri</u>		
1. Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün	32	% 16.5
2. Mefâóilün Mefâóilün Feóülün	2	% 1
3. Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün	35	% 18.1
4. Mefóülü Mefâóilün Mefóülü Mefâóilün	3	% 1.5
<u>Muzari Bahri</u>		
1. Mefóülü Fâóilâtün Mefóülü Fâóilâtün	3	% 1.5

2. Mef  l  F  il t  Mef  il  F  il n 19 % 9.8

Müctes Bahri

1. Mef  il n Fe il t n Mef  il n Fe il n 9 % 4.6

Rezec Bahri

1. M stef il n M stef il n M stef il n M stef il n 5 % 2.5

2 M fte il n Mef  il n M fte il n Mef  il n 1 % 0.5

M nserih Bahri

1. M fte il n F  il n M fte il n F  il n 1 % 0.5

Hafif Bahri

1. F  il t n Mef  il n F  il t n Mef  il n 1 % 0.5

Toplam 193

Revi harfine göre gazellerin sayısı, bunların toplam gazeller içerisindeki yüzdesi; her harfteki redifli olan gazeller ve bunların kendi harfi içerisindeki redifli olması açısından yüzdesi Őyledir:

<u>Revi Harfi</u>	<u>Gazel sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Redifli gazeller</u>	<u>Yüzdesi</u>
Elif	8	% 4.1	8	% 100
B�	6	% 3.1	3	% 50
T�	2	% 1.3	2	% 100
�S�	1	% 0.5	1	% 100
Cim	0	% 0	0	% 0
�Ha	1	% 0.5	1	% 100
�Hı	0	% 0	0	% 0
Dal	1	% 0.5	1	% 100
ÖZel	0	% 0	0	% 0
Rı	40	% 20.7	37	% 92.5
Ze	14	% 7.2	14	% 100

Sin	1	% 0.5	0	% 0
Şın	4	% 2	3	% 7.5
øSad	0	% 0	0	% 0
øDad	0	% 0	0	% 0
øTı	0	% 0	0	% 0
øZı	1	% 0.5	1	% 100
óAyın	0	% 0	0	% 0
Ġayın	2	% 1	1	% 50
Fe	2	% 1	1	% 50
øKaf	1	% 0.5	1	% 100
Kef	10	% 5.1	10	% 100
Lâm	5	% 2.5	4	% 80
Mîm	10	% 5.1	8	% 80
Nun	23	% 11.9	19	% 82.6
Vav	2	% 1	1	% 50
He	30	% 15.5	27	% 90
Yâ	29	% 15.2	25	% 86.2
Toplam	193		168	% 84.8

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere şairimiz, bütün harfleri kullanmasa da çoğunluğunu kullanarak mürettep bir divan oluşturmaya gayret etmiştir. Sahhâf Rüşdî, gazellerinde divan şiirinin klâsik yapısına bağlı kalmış, diğer divan şairleri gibi tevriye, teşbih ve mecazları kullanmıştır. Şairimiz, Nef'î'nin gazellerinde görüldüğü gibi gazelerde bulunması gereken inceliğe, şiir sanatında bulunması gereken özelliklere ve şairlik vasıflarına değişik anlam ilişkileri ile değinmiştir. Güzel ve sanatlı söyleyişi şiirlerinde ortaya koymuştur. Mutasavvıf kişiliğini de şiirlerinde hissettirmektedir. Şairimizin divan şiirine kazandırmış olduğu yeni bir üsluptan söz edemesek de şiir sanatı hakkındaki görüşlerini belirten söyleyişleri ile Nef'î'nin yolunu takip ettiğini ifade edebiliriz.

c. Tarihler

Sahhâf Rüşdî'nin elimizde bulunan altı yazma nüshasından sadece "K" nüshasında tarihler bulunmamaktadır.

Türk edebiyatı tarihinde, tarih düşürme sanatı önemli bir yere sahiptir. Sanatçıların tarih düşürürken, öncelikle ebced hesabına hakim olmaları gerekmektedir. Sahhâf Rüşdî'nin Divan'ı incelendiğinde, tarih düşürme sanatındaki yeteneği görülmektedir. Divan içerisinde 87 tarih manzumesi bulunmaktadır. Bunlardan çoğu beyit nazım birimi şeklindedir. E nüshasında bazı tarih nazım şekillerinin altında hicrî tarihler yazılmıştır. Sonunda hicrî tarih belirtilmeyenler için de tespit edebildiğimiz tarihler, hicrî ve milâdî olarak şairlerin altına yazılmıştır.

Hemen hemen her konuda tarih düşüren şairimizin tarihlerinin konularına göre sınıflandırılması şu şekildedir:

<u>Konu</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzde</u>
Vefat	26	% 29.8
Velâdet	17	% 19.5
ûHâne	17	% 19.5
Tayin	7	% 8.4
Çeşme	5	% 5.7
Fetih	4	% 4.5
ûHaøtøt	3	% 3.4
Lihye	1	% 1.1
Hamam	2	% 2.2
Kitap	1	% 1.1
Câmi	1	% 1.1
Cülüs	1	% 1.1
Sünnet	2	% 2.2
Toplam	87	

Yukarıdaki tablodan da anlaşılmaktadır ki Sahhâf Rüşdî, tarih düşürme sanatında konu zenginliği ile başarısını göstermiştir. Bu bakımdan Dīvan edebiyatına katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz.

Tarihlerinde kullandığı vezin kalıpları şu şekildedir:

<u>Remel Bahri</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1.Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	23	% 27
2.Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	13	% 15.2
3.Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	14	% 16.4
4.Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	5	% 5.8

Hezec Bahri

1.Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün	14	% 16.4
2.Mefâóilün Mefâóilün Feóülün	8	% 9.4
3.Mefóülü Mefâóülü Mefâóülü Feóülün	1	% 1.1

Muzari Bahri

1.Mefóülü Fâóilâtün Mefóülü Fâóilâtün	1	% 1.1
---------------------------------------	---	-------

Rezec Bahri

1.Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün	2	% 2.3
---	---	-------

Hafif Bahri

1.Feóilâtün Mefâóilün Feóilün	4	% 4.7
-------------------------------	---	-------

Toplam 85

Divan içerisinde 9. ve 64. tarihlerin vezin kalıpları bulunamamıştır.

ç. Beyitler

Beyitler, Sahhâf Rüşdî'nin elimizde bulunan altı yazma nüshadan sadece “K” nüshasında yoktur. Diğer nüshalarda da farklı sayılarda yer almaktadır. Bu kısımda “matlalar” ve “müfredler” olarak ele alınmaktadır. “İ” nüshasında ise sadece matlalar yer almıştır.

1) Matla'

Matla beyitlerin sayısı 403 olup Divan içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bazı matla'lar, nüshalarda müfredler arasında yer almıştır. Çalışmamızın metin kısmını oluştururken araya karışan matlaları, “matlalar” kısmına dahil ettik.

Matlalar, R2 nüshasında “İbtidâ-yı Maœtâlió Merhûm Rüşdî Efendi Eœ-œöhret-i bi'øS-øSaøhøhâf Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-raøhîm Silk-i Der- Naøzm-ı Kelâm-ı øKadîm” başlığı ile yer almıştır.

Matlaların revî harflerine göre sayıları ve bunların toplam matla' sayısı içerisindeki yüzdeleri aşağıda olduğu gibidir:

<u>Revî Harfî</u>	<u>Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Elif	32	% 7.9
Bâ	14	% 3.4
Tâ	6	% 1.4
Sâ	0	% 0
Cim	1	% 0.2
øHa	1	% 0.2
ùHı	0	% 0
Dal	7	% 1.7
Zel	0	% 0
Rı	82	% 20.3
Ze	2	% 0.4

Sin	2	% 0.4
Şın	4	% 0.9
øSad	0	% 0
øDad	0	% 0
øTı	2	% 0.4
øZı	0	% 0
óAyın	2	% 0.4
Ġayın	0	% 0
Fe	1	% 0.2
øKaf	5	% 1.2
Kef	20	% 4.9
Lâm	20	% 4.9
Mîm	9	% 2.2
Nun	68	% 16.8
Vav	6	% 1.4
He	67	% 16.6
Yâ	52	% 12.9
Toplam	403	

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere şairimiz matlarda da hünerini revî harflerin çoğunluğunu kullanarak göstermiştir.

Matlalarda kullanılan vezinler ve yüzdeleri şu şekildedir:

<u>Remel Bahri</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1.Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	194	% 48.5
2.Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	61	% 15.4
3.Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün	17	% 4.4
4.Feóilâtün Feóilâtün Feóilün	7	% 1.4
 <u>Hezec Bahri</u>		
1 Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün	50	% 12.6

2.Mefâóílün Mefâóílün Feóülün	8	% 1.9
3.Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün	42	% 10.1

Muzari Bahri

1.Mefóülü Fâóílâtü Mefâóílü.Fâóílün	11	% 2.7
2 Mefóülü Fâóílâtün Mefóülü Fâóílâtün	3	% 0.4

Hafif Bahri

1.Feóílâtün Mefâóílün Feóílün	6	% 1.2
-------------------------------	---	-------

Seri' Bahri

1 Müfteóílün Müfteóílün Fâóílün	1	% 0.2
---------------------------------	---	-------

Müctes Bahri

1 Mefâóílün Feóílâtün Mefâóílün Feóílün	2	% 0.4
---	---	-------

Recez Bahri

1 Müstefóílün Müstefóílün Müstefóílün	1	% 0.2
---------------------------------------	---	-------

Toplam 403

2) Müfred

Müfredlerin sayısı Divan içerisinde matlaların sayısına göre oldukça az olup 30'dur."S" nüshasında sadece iki müfred beyit yer almıştır. Bunda da herhangi bir başlık kullanılmamıştır.

Müfredlerde kullanılan vezin kalıpları ve yüzdeleri aşağıda olduğu gibidir:

<u>Remel Bahri</u>	<u>Sayı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1.Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün	13	% 43.3
2.Feóílâtün Feóílâtün Feóílâtün Feóílün	5	% 16.6

Hezec Bahri

1.Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün	5	% 16.6
---	---	--------

2.Mefôülü Mefâôîlü Mefâôîlü Feóülün 2 % 6.6

Muzari Bahri

1.Mefôülü Fâóîlâtü Mefâôîlü Fâóîlün 2 % 6.6

Müctes Bahri

1.Mefâóîlün Feóîlâtün Mefâóîlün Feóîlün 2 % 6.6

Rezec Bahri

1.Müfteóîlün Mefâóîlün Müfteóîlün Mefâóîlün 1 % 3.3

Toplam 30

d.Kıt'a, Nazm, Mesnevî

Sahhâf Rüşdî'nin " K" ve "E" nüshalarında bu nazım şekilleri yoktur. "R1" ve "R2" nüshalarında "Kıt'a" başlığı altında yer almıştır. Eski Türk Edebiyatı nazım bilgisine göre "kıt'a" olarak yer alan şiirlerin bir kısmının nazma ait olduğu bilindiğinden "nazım" olarak metin kısmında yer verdik. "Nazm" lar revî harflerine göre başlık altında yer almaktadır.Tenkitli metin çalışmamızda 2 no'lu nazma "İ" nüshasında gazeller arasında rastladık.

Bu nazım şekillerinde kullanılan vezinler ve yüzdeleri:

Remel Bahri Sayı Yüzdesi

1.Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlün 6 % 33.3

2.Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlün 4 % 22.2

Münserih Bahri

1.Müfteóîlün Fâóîlün Müfteóîlün Fâóîlün 1 % 5.5

Hezec Bahri

1.Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün	1	% 5.5
2.Mefâóílün Mefâóílün Feóülün	2	% 11.1
3.Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün	1	% 5.5
4.Mefóülü Mefâóílün Mefóülü Mefâóílün	1	% 5.5

Muzari Bahri

1.Mefóülü Fâóílâtü Mefâóílü Fâóílün	1	% 5.5
-------------------------------------	---	-------

Hafif Bahri

1.Feóílâtün Mefâóílün Feóílün	1	% 5.5
-------------------------------	---	-------

Toplam

18

İkinci kıt'anın üç beytinde de birbirinden farklı vezin kalıpları kullanılmıştır.1. beyitte “Mefóülü Mefâóílün Feóülün”, 2. beyitte “ Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün”, 3. beyitte “Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün” vezin kalıplarına uyulmaktadır.Bundan dolayı bu şiiri yukarıdaki sınıflandırmaya dahil etmedik.

2. Tenkitli Metinde Kullanılan Nüshaların İsimlendirilmesi ve Tanıtılması:

Bu çalışmada Sahhâf Rüşdî Divanı'nın altı yazma nüshası kullanılmış, bu nüshalara kütüphane adlarını çağrıştıracak şekilde, kısaltma isimler verilmiş; karşılaştırılmalı metni kurarken nüshalar, bu şifre harflerle ifade edilmiştir.

S Süleymaniye (Lala İsmail Efendi) Kütüphanesi Nu: 445/1

Baş: Ey cemâlün pertevinden mihr-i enver bir økabes
Vey kemâl-i økudretüñden øsubøh-ı øsâdık bir nefes

Son: Var ise yine sen başdan çıøkarduñ yüz virüb ey şüüh
Anuñçün rüyuña øsarøkar o zülf-i müşg-i nâbâsâ

Varak: 105, Sahhâf Rüşdî Divanı 1b- 64b arasındadır. 65b sayfasından itibaren 105. varağa kadar olan kısımda Kelîm-i Eyyûbî Divanı yazılıdır.

Satır: 1.

Ölçüler: 206x125- 147x77.

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Ābadî taklidi.

Cilt: Kenarları meşin, üstü ebri kâğıt kaplı ve mıklepli.

Müstensih: Bilinmiyor.

İsinsah tarihi: Bilinmiyor.

İstinsah Kaydı: Yok.

Bu nüshada 8 kaside, 189 Türkçe, 3 Farsça gazel, 59 tarih, 331 matla', 2 müfred, 8 nazm, 6 kıt'a ve 1 mesnevi vardır.

Nüshanın 1a sayfasında Lala İsmail Efendi'nin vakıf mührü basılıdır. Mecmuada Kelîm-i Eyyûbî Divanı da bulunur.

Kendine mahsus şiir başlıkları olmayan gazeller, beyitler ve nazmlar, kırmızı renkli mürekkeple yazılan revî harfleri ve “velehü” ibareleri ile kendi içlerinde ayrılmıştır.

Gazeller arasında matla'lar görülür. Bu beyitlerin ilerleyen bölümde matla'lar arasında olduğu görülür. Tarih beyitlerinden birkaçının da “Ebyât” başlığı altında yer alan matla'lar arasında tekrar edildiği görülmüştür. Matla'lar arasında ise kıt'a nazım şeklinin örneklerine rastlanır. Bunlar, diğer nüshada kıt'a başlığı altında verilen örneklerin karşılaştırılması ile tespit edilmiştir.

Farsça gazeller, Türkçe gazeller arasında yer almıştır. R2 nüshası ile karşılaştırma yapıldığında eksik olan beyitlerin ve Farsça 3.gazelin nüshanın ileriki bölümlerinde Farsça manzume olarak yer aldığı görülmüştür.

İ İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazma Eserler Kütüphanesi TY. Nu: 2946/1

Baş: Ey cemâlün pertevİnden mihr-i enver bir økabes
Vey kemâl-i økudretüñden øsubøh-ı øsâdık bir nefes

Son: Çemen deryâ miÛsâli her øtaraf mevc urmada øhâlâ
Zemîn-i øsaøhn-ı gülşen oldu gÛyâ pür-yeşil ùhârâ

Varak: 54, Sahnâf RÛşdî Divanı 1b-44a arasındadır. 44b-54a varakları arasında muhtelif şairlere ait manzumeler, tezkire ve arzuhal suretleri, bazı ilaç terkipleri, baş tarafında bazı dualar yazılı ve kütüphane mührü basılıdır.

Satır: Muhtelif.

Ölçüler: 182x110.

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Sarımtırak Avrupa.

Cilt: Kahverengi meşin, şemseli.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Bilinmiyor.

İstinsah kaydı: Yok.

Bu nüshada 8 kaside, 19 tarih, 134 gazel, 2 kıt'a ve 13 matla' beyti vardır. Tevhidden önce "Divan-ı Rüşdî" ibaresi mevcuttur. Tarihlerden sadece 4. tarihin kenarına 1104 hicrî tarih yazılıdır. Başlıklar kırmızı renkli mürekkeple yazılmıştır.

K Köprülü (Fazıl Ahmet Paşa) Kütüphanesi Nu: 275/4

Baş: Ey cemâlün pertevİnden mihr-i enver bir økabes
Vey kemâl-i økudretüñden øsubøh-ı øsâdık bir nefes

Son: Hayâl itsem hilâl-i ebruvânı yâri ey Rüşdî
Hezârân mâh-ı nev-peydâ olur øtaraf-külâhumdan

Varak: 119, Sahhâf Rüşdî Divanı 78a-102b arasındadır. Mecmuanın 1-56. varaklarında Nâilî Divanı, 57-65. varaklarında Behâyî'nin 41 gazeli, 66-77. varaklarında Nâbî'nin 1, Nazîf'in 14 na'tı, 104-119. varaklarında Kadı-zâde namında birinin "Edvâr-ı Musikiye" isimli risâlesi, sonunda da 6 tane mektup sureti yazılıdır.

Satır: Muhtelif.

Ölçüler: 255x147.

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Âharlı âbadî taklidi.

Cilt: Kahverengi meşin, zencerekli.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Bilinmiyor.

İstinsah kaydı: Yok.

Bu nüshada 8 kaside, 122 gazel, 1kıt'a bulunmaktadır. Başlangıçta 78a da "Divan-ı Rüşdî " ibaresi mevcuttur. Şiirlerin türüne dair ya da revî harflerine dair başlığa rastlanılmadı. Diğer nüshalardan takip edilerek türü tespit edilmiştir.

R1 Topkapı Sarayı Müzesi (Revan) Kütüphanesi Nu: 771

Baş: Ey şehensâh-ı gürûh-ı rûsül ü mefûhar-ı dîn
Vey şeref-baûhş-ı benî-Âdem ü eflâk ü zemîn

Son: øHaøkøk bu økaøsrı dâðimâ maómûr idüb
Vire şâh-ı óâleme óömr-i øtavîl

Varak: 28, Sahhâf Rüşdî Divanı 1b-23b arasındadır. 27. ve 28. varaklarda Farsça manzumeler yazılıdır.

Satır: 21.

Ölçüler: 205x115- 155x75.

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Âharlı Avrupa.

Cilt: Açık kahverengi meşin, kafesi şemseli, zencerekli.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Bilinmiyor.

İstinsah kaydı: Yok.

Bu nüshada 2 kaside, 85 Türkçe, 3 Farsça gazel, 5 tarih, 9 matla', 13 müfred, 3 nazm, 2 Türkçe ve 1 Farsça kıt'a vardır.

Nüshanın 1a sayfasında Mustafa Mir namına bir temellük kaydı yazılıdır. 5a sayfasında ise II.Mustafa'nın vakıf mührü basılı olup "Divan-ı Rüşdî " ibaresi mevcuttur.

R2 Topkapı Sarayı Müzesi (Revan) Kütüphanesi Nu: 782/1

Baş: Ey cemâlûñ pertevinden mihr-i enver bir økabes
Vey kemâl-i økudretüñden øsubøh-ı øsâdık bir nefes

Son: Eyledüm øhaddüm økadar ey ùhâme gûşîş naøzma ben
øKalmadı çün bende øtâøkat işte økâgıd işte ben

Varak: 64, Sahhâf Rüşdî Divanı 1b-34b arasındadır. 35b-64b varakları arasında Sırrî Divanı yazılıdır.

Satır: 41.

Ölçüler: 310x134.

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Âharlı Avrupa.

Cilt: Şemseli kahverengi meşin.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Bilinmiyor.

İstinsah kaydı: Yok.

Bu nüshada 8 kaside, 190 Türkçe ve 3 Farsça gazel, 87 tarih, 403 matla', 28 müfred, 12 nazm, 6 Türkçe, 1 Farsça kıt'a ve 1 mesnevi bulunmaktadır.

1a sayfasında II. Mustafa'nın ve III. Selim'in tuğra şeklinde mühürleri basılıdır. Mecmuanın devamında Sırrı Divanı vardır.

Nüshanın, ser-levha kısmında "Divân-ı Belâgat óUnvân-ı Merøhûm Rüşdî Efendi" ibaresi yer alır. Bu da bize nüshanın Sahhâf Rüşdî'nin ölümünden sonra yazılmış olduğunu göstermektedir.

E Topkapı Sarayı Müzesi (Emanet –Hazine) Kütüphanesi Nu: 1625

Baş: Ey cemâlûñ pertevinden mihr-i enver bir økabes
Vey kemâl-i økudretüñden øsubøh-ı øsâdık bir nefes

Son: øùHâke düşünce biri söyledi târiühüni
Yaøkdı óİmâdi yazıøk øsarøsar-ı båd-ı fenâ

Varak: 138.

Satır: Muhtelif.

Ölçüler: 240x134-159x80

Yazı: Ta'lik.

Kağıt: Âbadî.

Cilt: Arkası ve kenarları kahverengi meşin, üstü açık kahverengi tüylü, deri kaplı, şemseli, selbekli zencerekli, mıklepli.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Bilinmiyor

İstinsah Kaydı: Yok.

Bu nüshada 8 kaside, 187 gazel, 72 tarih, 379 matla', 14 müfred ve 1kıt'a bulunmaktadır.

Mecmuanın başında Kaptân-ı Deryâ Mustafa Paşa'nın kitapçısı Mehmet Edip namına temellük kaydı yazılı, mührü basılıdır.

Sahhâf Rüşdî Divanı mecmuanın 61a kenarından başlar. 138 varaktan oluşan mecmuanın 1-32. varaklarında Bâkî Divanı kenarda 1- 60. varaklarında Fâik Divanı yazılıdır.

3. Metni Oluştururken Gözetilen Esaslar

Tenkitli metni oluştururken; metnin kuruluşu, imlâ ve nüshaların tespitinde gözetdiğimiz esasları, aşağıda ilgili başlıklar altında açıklamaya çalıştık. Kullandığımız transkripsiyon alfabesi listesini ise, daha kolay yararlanılabilmesi için, çalışmamızın başında, diğer kısaltmaların bulunduğu yerde verdik.

a) Tenkitli Metni Kurma

1. Metin kısmı Kasideler, Gazeller, Tarihler, Beyitler, Kıt'a-Nazm-Mesnevî olmak üzere beş kısma ayrıldı. Her bölümdeki şiirlere ve şiirlerin her beytine, kendi içerisinde sıra numaraları verildi. Şiir sıra numaralarının altında o şiirin vezinleri, onun altına da şiirin matla' beytinin bulunduğu nüshaların varak numaraları verildi.

2. Şiirlerin sıralanmasında en hacimli olan “R2” nüshası esas alındı; metnin yazımı sırasında matla’ dışındaki beyitlerin varak değişikliklerinde de aynı nüshaya uyuldu ve hangi beyitle varak değişiyorsa, o beytin kenarına yazıldı. Ancak tenkitli metinde amaç; müellifin kaleminden çıkması muhtemel nüshaya ulaşmak olduğundan, metni kurarken hiçbir nüsha esas alınmadan, hepsi göz önünde bulundurularak, Sahhâf Rüşdî’nin söylemiş olabileceğine inandıklarımız metne yazılıp, farklılıklar aparatta gösterildi.

3. Aparata bakılması için yalnızca, kasidenin, gazelin, tarihin makta beytinin sonuna yıldız işareti konuldu; ancak farklılık bulunan her mısra aparatta kendi sıra numarası ile gösterildi. Beytin ilk mısrası için “a”, ikinci mısrası için “b” kısaltması kullanıldı (1a, 1b gibi); beyitlerin tamamında farklılık varsa, yalnızca beyit numarası yazılmıştır. Sayfada birden fazla yer alan tarih, matla’, müfred, kıt’a, nazmın ise sayfa sonundaki beytin sonuna yıldız işareti konuldu; ancak farklılık bulunan her mısra, beyit, aparatta kendi şiir ve sıra numarası ile gösterildi: (34.2a, 161b)

4. Aparattaki farklılıklar gösterilirken; önce esas metni aldığımızı; iki nokta (:) konularak farklılığı, daha sonra farklılığın bulunduğu nüshaların kısaltma harfleri yazıldı. Farklılıklar arasında noktalı virgül (;) konularak devam edildi. Aynı mısradaki birden fazla farklılıklar için ise bölü çizgisi (/) konuldu. Mısranın ya da beytin tamamı ya da büyük bir bölümü farklı ise, esas metindeki şekli yazılmadan, numarası belirlenerek boşluk bıraktıktan sonra yalnızca farklılığa ve farklılığın bulunduğu nüshaların kısaltma harflerine yer verildi.

5. Yok anlamında kısa çizgi (-) kullanıldı. Bir mısra, kelime veya ses bazı nüshalarda yoksa, boşluktan sonra farklılığın belirtildiği kısma bir kısa çizgi (-) çizilip, nüsha harfleri yazıldı: (7a- İ) ; (2a ol: - K) örneklerinde olduğu gibi. Eğer sadece beyit bazı nüshalarda yoksa, beyit numaralarından sonra (//) işareti konulduktan sonra boşluk bırakılıp, kısa çizgi (-) çizilip, nüsha harfleri yazıldı: (13// -İ)

6. Fazla anlamında (+) işareti kullanıldı.

7. Tercih etmediklerimizden bazıları için, aparatta parantez içerisinde: (vezin tutmuyor, vezne uymuyor) vb. gibi açıklamalara yer verildi.

8. Ayet, hadis ve Arapça ibareler metinde italik olarak yazıldı. Bunlar için aparatatta açıklama yapıldı. Ayrıca, çalışmanın inceleme kısmında bunlara değinildi.

9. Giderilemeyen vezin, anlam hataları, mısra eksiklikleri için aparatatta, mısra, beyit numarası verilerek açıklamalar yapılmıştır: (Vezin hatası var.) gibi.

10. Bütün gayretlerimize rağmen okunamayan kısımlar oldu. Aparatatta bu kısımların okunamama sebebi belirtildi.

b)İmlâ

1. Arapça ve Farsça birleşik kelimeler ile Farsça tamlamalarda muzaf ile izâfet kesresi arasına kısa çizgi(-) konulmuştur: “kâm-yâb, gûşe-i vaøhdet, øsunó-ı üHudâ”da olduğu gibi.

2. Arapça ve Farsça’dan gelen bütün ön ekler, getirildiği kelimedenden kısa çizgi ile ayrılmış; Farsça son eklerde türetilen kelimelerin ekleri kısa çizgiyle ayrılmadan yazılmıştır; aynı şekilde benzerlik anlamı veren “âsâ” ve “veş” edatı kendisinden önce gelen kelimelere bitişik yazılmıştır: “bî-vefâ, bî-hadd, nâ-dân, nâ-sevâb; meygede, derdmend, gûlzâr, gûlsitân, mehcûrveş” örneklerinde olduğu gibi.

3. Atıf vavı “u”, “ü”, “vu”, “vü” şeklinde gösterilmiştir: “Cân u dil, an ü zamân, økazâ vü økader, lâle vü nergis” gibi.

4. Arapça tamlamalar: “ebû’l-fetøh, taøhte’üs-üserâ” örneklerinde olduğu gibi.

5. Özel isimlerin ilk harfi, hatta tamlama şeklinde olanların ilk harfleri büyük yazıldı; ancak herhangi bir karışıklığa meydan vermemek için aldıkları çekim ekleri apostrofla ayrılmadı: Rabb-ı ahadd , Yaókubu, Rüşdîyi, Ahmedden” örneklerinde olduğu gibi.

6. Özellikle noktalı harflerin yazımındaki yanlışlıklar düzeltilerek asıl imlâsına uygun olarak yazıldı ve bu konuda açıklama yapma ihtiyacı duyulmadı.

7. İmek fiili, vezin ve kafiye mecburiyeti olmadıkça eleştirilmeden, ayrı bir kelime olarak yazıldı: “ Ârif iseñ , kalmaz idi” gibi.

8. “Meøhmed, Meøhemmed, Muøhammed” okunuşlarından, Peygamberimiz kastedildiğinde “Muhammed”; diğer durumlarda ise yaygın olan kişiden bahsediyorsa, “Meøhemmed” okunuşu tercih edildi.

9. “Pâdişah, âşikâr, âşina, âsitân” gibi okunan kelimeler, arada ünlü türetilmeden, medli olan “pâdşâh, âşkâr, âšnâ, âstân” şekilleriyle okundu.

10. “óayş” kelimesinin “óıyş” şekli yani dar vokalli şekli tercih edildi.

11. Dâòim, mâòil gibi hem hemze, hem de “ye” ile yazılabilen kelimelerde, metinde yazıldığı şekle uyuldu.

12. Lafza-i celâl ile yapılan tamlamalar, Arapça telaffuzuna uygun okundu ve yazıldı: “Hâşeli’llâh, “Bâreke’llâh” gibi.

13. Sonu çift ünsüzle biten kelimeler mısra içerisinde çift, mısra sonlarında tek ünsüzle yazıldı: “Rabb, Rab; sırr, sır” gibi. “egerçe, neçe, etse, gönçe, ùhançer” kelimelerinin ise “egerçi, nice, itse, gönce, ùhancer” şekilleri tercih edildi.

14. Fiil çekim ve bildirme eklerinin yazımında metindeki şekiller göz önüne alındı. Genellikle yuvarlak-dar şekiller kullanılmakla birlikte metinde düz-dar vokal yazılmışsa buna uyuldu. “ geçmişüz, yokdur, gitdiñ” gibi.

15. Arapça asıllı bazı kelimelerin yazılışında uzatma bulunmadığı halde, bilinen okunuşlarına uygun olarak uzun okundu: “ Allâh, bi’llâh, lâkin” gibi.

16. Üçüncü teklik şahıs eki daima düz-dar (ı-i) okundu: “odı, nûrı, huzûrı, oldı” gibi. İkinci teklik şahıs eki yazımda farklılık yoksa (u,ü) okundu.

17. Daühî, yanî, hîç gibi kelimeler, vezne göre bazen kısa, bazen uzun okundu.

18. “Rüşdi” nin “i” si vezin gereği kimi zaman kısa okundu.

19. Türkçe kökenli bazı kelimeler, vezin veya kafiye gereği bazen uzatmalı yazıldı: “kânımı, bâşıma, vâr, yâ” gibi.

c) Nüsha Ailesi ve Nüshaların Tesbitinde Gözetilen Esaslar

Daha önce de belirtildiği gibi, Sahhâf Rüşdî Divanı'nın altı yazma nüshasına ulaşılabildi ve bu çalışmada tamamı kullanıldı. Bunlar arasındaki akrabalık ilişkilerine bakıldığında; "R2" nüshasının diğerlerinden önemli ölçüde farklılıkları, diğer beş nüshanın kendi aralarında benzerlikleri olduğu gibi farklılıkları da mevcuttur. Buna göre altı nüshanın kendi aralarındaki benzerlik ve farklılıklar şöyle sıralanabilir:

A. Farklılıkları

a. Nazım şekillerinin sayısı: R2 nüshasında 190 Türkçe, 3 Farsça gazel mevcuttur. S'de 189 Türkçe, 3 Farsça gazel, İ'de 134 gazel, K'de 122 gazel, R1'de 85 Türkçe, 3 Farsça gazel, E'de 186 gazel mevcuttur; R2 nüshasında; 2 na-tamam gazel, S'de 2 , R1'de ise 1'dir.

b. R2, S, İ, K, E nüshalarındaki kaside sayısı 8; R1'de 2 kaside var, bunlar da eksiktir.

c. Tarih sayısı, R2 nüshasında 87, S'de 59, İ'de 19, R1'de 5, E'de ise 72'dir K'de ise tarih nazım şekli yoktur.

ç. Matla', R2 nüshasında 403, S'de 331, İ'de 13, R1'de 9, E'de 379'dur. K'de matla' bulunmamaktadır.

d. Müfred sayısı, R2 nüshasında 28'dir. S'de 2, R1'de 13, E'de 14'dür. İ ve K nüshalarında ise müfred yoktur.

e. R2 nüshasında 12 nazm, 6 kıt'a, 1 mesnevî mevcuttur. S'de 8 nazm, 6 kıt'a, 1 mesnevî, İ'de 2 kıt'a, K'de 1 kıt'a, R1'de 3 nazm, 2 kıt'a, E'de ise 1 kıt'a vardır.

f. R1 nüshasının 2 gazeli, 2 müfredi diğer nüshalarda bulunmaz. R2 nüshasının 2 gazeli, 24 matla', 14 müfredi, 12 tarihi, 4 nazmı diğer nüshalarda bulunmaz. Ancak R2'de farklı olan 2 gazelden birkaç beyit R1'de kıt'a olarak yer almıştır. R1'de olmayan, diğer nüshalarda bulunan gazellerin bazı beyitleri de kıt'a olarak yer almıştır.

g. Diğer nüshalarda bulunmayan bir gazel, sadece S ve E nüshalarında vardır.

h. İ, E, R2 nüshalarında ortak olan bir tarih, diğer nüshalarda bulunmaz.

1. Şiirlerin sırası: R2 nüshası şiirlerin sırası bakımından da diğer beş nüshadan ayrılmaktadır. S, E nüshaları da birbirlerinden farklılık göstermektedir.

i. Kaside ve gazellerin beyit sayıları ve sıralanışı bakımından, nüshaların birbirlerinden farklılık gösterdiği yerler olmuştur.

j. R2 nüshasının ser-levha kısmında ve matla'lara geçerken kullandığı başlıkta “Merhum Rüşdî Efendi” ibaresi geçmektedir. Bu durum bize bu nüshanın şairin ölümünden sonra yazıldığını göstermektedir. Diğer nüshalarda ise böyle bir durumla karşılaşılmamıştır.

B. Ortaklıkları

a. Bütün nüshalar talik hattıyla yazılmıştır.

b. Nüshaların tamamında istinsah kaydına rastlanılmamıştır.

c. Nazım şekillerindeki ifadelerin ortak olmasıdır.

ç. Nazım şekillerindeki ortaklıklar: R2, S, R1 nüshalarında Farsça 3 gazel, R2, R1'de Farsça 1 kıt'a ortaktır. S ve E nüshalarında da 1 gazel sadece ikisinde ortaktır.

d. Bütün nüshalarda “Rüşdî” mahlası kullanılmıştır.

e. K, R1, R2, E nüshalarında kelime farklılıkları bakımından benzerlik görülmektedir.

f. S, İ nüshalarında nazım şekillerinin düzeni bakımından benzerlik bulunmaktadır.

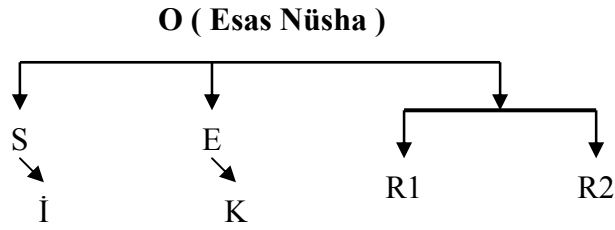
g. R2 ve R1'de diğer nüshalarda yer almayan gazel ve kaside beyitlerinde benzerlik görülmektedir.

h. R1, R2 nüshalarının başında II. Mustafa'nın mührü bulunmaktadır. Bu durum, nüshaların çok küçük bir ihtimal de olsa aynı dönem içerisinde istisah edilmiş olacağını gösterir.

Bütün bunlardan şöyle bir sonuç çıkarılabilir: “R2” nüshası diğerlerine göre daha hacimlidir. Bundan dolayı, metin kısmında “R2” nüshası esas alındı. Nazım şekillerinin çeşitliliği ve sayısı bakımından diğer nüshalardan ayrılmaktadır. Nüshaların

tamamında istinsah kaydının bulunmaması, nüshaların akrabalık ilişkisinin netleşmesini zorlaştırmıştır. Diğer nüshalara göre daha düzenli olan R2 nüshası, R1 ile arasındaki farklılıkların yanında benzerlikleri; bu iki nüshanın bilinmeyen bir başka nüshadan istinsah edilmiş olabileceğini akla getirmektedir. İ nüshası dar hacimli olup, S ile benzerliklerinin bulunması her iki nüshanın yakın akrabalık ilişkisi içerisinde olduğunu göstermektedir. E nüshası ise R1 ve R2 ile benzerliği olmakla beraber farklılıklarının açık olması, iki nüshadan yollarını ayırır. E nüshası kendisiyle benzerliği olan K ile daha yakın ilişki içerisinde.

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız bu durumu, aşağıda olduğu gibi gösterebiliriz:

B. DİVANIN TENKİTLİ METNİ

1. KASİDELER

1
Bismi'l-lāhi'r-rahmāni'r-raḥīm
Tūg-ı øSaf-ārā- şipâh-ı øKadīm
TEVø D
Der-Tevøhid-i L... Celle Şânühü

Fāóilātün Fāóilātün Fāóilātün Fāóilün
S 1b, İ 1b, K 78a, R2 1b, E 61a

- 1b 1 Ey cemālũñ pertevinden mihr-i enver bir økabes
V'ey kemāl-i økudretũñden øsubøh-ı øsādık bir nefes
- 2 Mihr ile meh süfre-i cūduñda bir nān-pāredür
ùH'ān-ı luøtf-ı niómetũñde nesr-i øtādir bir meges
- 3 Rāh-ı óaşøkuñda senũñ bir laøhøza ārām itmesün
øKalbüm efgān eylesün mānend-i feryād-ı ceres
- 4 Kesret-i óiøsyānuma nisbetle ednā økatredür
Eşk-i çeşmüm olsa farøt-ı giryeden cūy-ı ares
- 5 Cūybār-ı feyz-i luøtfuñla anı ser-sebz idüb
Eyle yā Rabb ser-be-ser naùhl-i ümīdüm mīve-res
- 6 ÓAşøkiñũñ teðüsīridür deryā-yı pür-cüş eyleyen
ùZerreyi raøkøsān ider ùhürşīdi gerdān nev- heves
- 7 Bir kerīme óarż-ı øhāl itdũñ ki redd itmez seni
Rüşdiyā besdür niyāzuñ øHazret-i Allāha bes*

* 3b feryād-ı: feryād ü S, İ
6b nev-heves: bû-heves S, İ, R2
Düzeltilme

**Kı̇tõa-i Der-Nõat-ı Şerif-i Eşref-i Kãoinãt ü
Mefõhar-ı Mevcũdãt-ı õAleyhi Efõdalũ'õs-õSalavãt**

Feõilãtũn Feõilãtũn Feõilãtũn Feõilũn
S 1b, İ 1b, K 78a, R1 1b, R2 1b, E 61a

- 1 Ey şehensãh-ı gũrũh-ı rũsũl ü mefũhar-ı dĩn
Vey şeref-baũhş-ı benĩ-Ãdem ü eflãk ü zemĩn
- 2 Sensũn ol mãye-i fıõtrat ki senũn ùzãtuñ ile
Faũhr ider Ãdem ü õHavvãda olan mã ile õtĩn
- 3 Sensũn ol maõzhar-ı teşrif-i ùhiõtãb-ı Levlãk
Ki vücũduñdur olan õillet-i ùhulõk ü tekvĩn
- 4 Sensũn ol rũh-ı dũ-õãlem ki ider õtaõzĩm
õHaõkõk senũn õõmr-i şerifũñ ile bi-ùz-ùzãt yemĩn
- 5 Sensũn ol faõhr-ı cihãn kim ùham ider õkãmetũñi
Hãk-i pãyũñe yũzin sũrmek içũn çarũh-ı berĩn
- 6 Sensũn ol rãh-ber ü menzil-i **õkãbe-õkavseyn**
Ki bu yolda saña hem-rãh olamaz peyk-i emĩn
- 7 Sensũn ol şãh-ı risãlet ki seni õHaõkõk õkılmış
Mesned-ãrã-yı serĩr- i õharemi-**õilliyĩn**
- 8 Sensũn ol baõhr-i muõhĩõt-i kerem ü şefõkat kim
Ser-i engũştũñi õHaõkõk eyledi bir **mãõĩn maõĩn***

- 9 Sensũn ol pãdşeh-i mesned-i mũlk-i maõnĩ
Ki seni õkıldı ùHudã õsãõhib-i õizz ü temkĩn

* 1a rũsũl ü: rũsũl-i K

2// -S

5b ùhãk-i pãyũñe: hãk-i pãyine S/ çarũh-ı berĩn: rũy-ı zemĩn K, İ

6a rãh-ber ü menzil-i: rãh-ber-i menzil ü S, İ / **õkãbe-õkavseyn**: K.Kerim ; Necm 53/ 9

6b olamaz : olunmaz S, İ

7b **õilliyĩn**: K.Kerim ; Mutaffifĩn, 83/ 18

8a muõhĩõt-i kerem ü şefõkat: muõhĩõt-i kerem ü raõhmet R1, R2; muõhĩõt ü kerem ü şefõkat E

8b bir :pür İ, R1, E / **mãõĩn maõĩn**:K.Kerim ; Mũlk, 67/ 30

- 10 Sensün ol zībde bezm-i cihān kim itdi
Şeref-i maøkdem-i üzātuñ felegi ùhuld-āyīn
- 4 Sensün ol kān-ı şefāóat ki ùHudā ó izzet ile
Rüz-ı maùşerde seni kıldı şefi óü'l-āesīn
- 12 Sen o ùhürşid-i felek mesned-i óizzetsün kim
Eyledüñ nūr-ı cemālūñle cihānı tezyīn
- 13 Sen o memdūøh ü cihānsun ki seni medøh idenüñ
Büy-ı naótuñla ider øHaøkøk dehenin müşg-āgīn
- 14 Bāreke'llāh zihī rütbe vü nām ü şānı
Ki ùHudā ø kıldı senüñ ismüñi ismine økarīn
- 15 Muttaøsisif olduğıña ùhuløk-i óazīm ile senüñ
Hüccet-i økaótıóa besdür bize øKur'ān-ı Mübīn
- 16 Leüzüzet-i nuütøk-ı güher-bāruñı taóbir idemem
Olsa økıymetde eger kim süùhanum dürr-i ùsemīn
- 17 Oldı gerçi saña her muócize şāhid ammā
Kıldıñ iócaz ile øşaøkøk-ı økameri faøses-nigīn
- 18 ùHātem-i ùhayl-i rüsül olduğıña şāhiddür
Cism-i pākūñde olan mihr-i saóadet-āyīn
- 19 ùHuløk olaldan berü bu maøhzen-i pür-gevhere ùhāk
Görmedi sencileyin øHaøkøk buña bir genc-i defīn
- 20 Zīb-i ser-tāc-ı felek olmağı tercīøh eyler
ùHāk-i pāyüñe niüsār olmağı óıøkđ ü pervīn
- 21 Çeşm-i ùhürşid-i cihān-tābuña kuøhl itmek için
ùHāk-i dergāhuñı gözler felek-i nādire-bīn
- 22 ùHāk-rüb-ı øharemüñ olsa sezādur øhaøkøkā
Zülf-i ğilmān-ı behişt ü müje-i øhür-i óīn*
- 23 Nice dil-beste olur ğayrıya dil-beste olan
Var iken şeró-i şerīfüñ gibi bīr cell ü metīn
- 24 Sünnet ü emrüñi øtutmaøkda økuøsur eyledüm āh

* 22b ğilmān-ı behişt ü: ğilmān-ı behişt-i S ; ğilmān ü behişt ü R2 / ùhür-ı óīn: ùhür'ül óīn K,R1,R2

Bu ûhasâretle idersem yeridür âh ü enîn

- 2a 25 Sûdmend itmez iseñ sen bizi luøtfuñla eger
Şübhe yoøk kim oluruz lâyıøk-ı ûhüsrân-ı mübîn
- 26 Sen øtururken kime biz óarż-ı niyâz eyleyelüm
Vay eger olmaz iseñ sen bize maøhşerde muóîn
- 27 Kime ey kân-ı şefâóat varalum yalvaralum
Var iken ûzât-ı şerîfuñ gibi bir faühr-i güzîn
- 28 Āteş-i økahr-ı İlâhî olıcaøk pür-tef ü tâb
Baøhr-ı luøtfuñdur anı eyleyen ancak teskîn
- 29 Āstân-ı keremüñ dergeh-i luøtfuñ var iken
Bes nice ğayrı yere vara gürüh ü óâsîn
- 30 Ne óaceb olsam eger bende-i dergahuñ kim
Dâðimâ ûzerre olur mihr-i cihân-tâba økarîn
- 31 Baøkma itdüklerüme øhâlüme baøk sulótânüm
Rüşdi-i zârı økoma gūşe-i miøhnetde øhazîn
- 32 Bende-i dergehüñ olmaøk gibi devlet olmaz
øHiøsøse-i luøtfuñ eger baña olunsa taóyîn
- 33 Feyż-i naóøtuñ ile muóazøtøtar o økadar oldu kim
Nükhet-i vasfuñ ile oldu dilüm nâfe-i Çîn*
- 34 Dilerem vaøsf-ı şerîfuñ iderek ola tamam
Ĝayet-i óömr-i óazîz ü nefsi-i bâz ü pesîn
- 35 Senün ey şâh-ı rüsül medøhüñ iderken Allâh
Nice mümkün ki ide vaøsfuñı bu óabd-i kemîn

* 23a nice: yine K

24// -K

24a emrüñi :emrüni E

24b hasâretle : hasârinla E,R2 / yeridür: nola ben S, İ, K, E

25b mübîn : -R2

26a øtururken: dururken R1

27a varalum yalvaralum: varayum yalvarayum K, E ;varuben yalvaralum R1

27b zât-ı şerîfuñ: şeró-i şerîfuñ S / øhabl-i metîn İ

- 36 Garazum øhazretüñe óarż-ı óubüdiyyetdür
Ki bu taøkrıb ile şāyed ki olam saña yaøkın
- 37 Yoùhsa sen økande vü ben økande vü naótuñ økande
øKande sultān-ı cihān økande bir ednā miskın
- 38 Eyledi çünki senüñ vaøsf-ı şerıfıñde økusür
Olsa bu şerm ile øtabóum yeridür perde-nişın
- 39 İdelüm óarż-ı øsalāt ile hemān ùhatm-i kelām
Çünki mümkin degül evøsafıñı şerøh ü tebyın
- 40 øSadd-taøhiyyāt ü selām ola Cenāb-ı øHaøkøkdan
Ravzað-i pāküñe her-dem senüñ ey faùhr-i güzın
- 41 Āl ü aøshābuña hem ola dürüd-ı bī-øhad
óİzz ile taùht-ı livāda olalar sāye-nişın*

3

øKaøside-i Bahāriyye Der-Naót-ı Sultān-ı Enbiyā ve Resül-ı Kibriya Es- salāvāt-ı Ve's-selām

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 3a, İ 3a, K 79a, R1 2b, R2 2a, E 62b

- 1 Ğonce-i øtümārun açub dest-i nesım bu bahār

* 35a medøhüñ : medøhin E

36b olam : ola E

37a økande vü naótuñ : økande medøhüñ S

39a idelüm óarż: ide óarż İ

41a aøshābuña :aøshābına S,İ

- Gülşene şāh-ı gülin teşrîfin itdi āşkār
- 2 Gülleri açdı gelüb gülzāra bād-ı nev-bahār
Vaøktidür olsa eger şevøki hezārūn øsadd-hezār
 - 3 Birbirine merøhaba itdi ki gūyā óıyd idüb
Cāme-i sebzın giyüb her bir dıraùht-ı sāyedār
 - 4 Sū-be-sū gülşende cūlar aøkdıgun seyr eyle kim
Nükte-i “ *min taøhtihe'l-enhār* “ oldu āşkār
 - 5 Ebr-i raøhmet óālemi sîr-āb idünce şevøk ile
Şükr idüb sürdi yüzün ferş-i zemîne cūybār
 - 6 Maøkdem-i nev-rüz ile buldı øhayāt-ı nev yine
Eylemişken øhasret-i gül bülbüli zār ü nizār
 - 7 øHaclegāh-ı gülşene gördük de teşrîf itdigün
Oldı şeb-nem nev-óarūs-ı gonceye lüðlü-niūsār
 - 8 øSubøh-dem bülbül yine ber-kâr ü naøkşa başladı
Gûş idüb bî-iùhtiyār itdi derün-ı gülde kār
 - 9 Bâşun açdı bîd-i Mecnūn yerlere sürdi yüzün
Tâ olunca leşker-i sermā cihândan tärmār
 - 10 Gonceyi açdı güli şermende itdi óandelîb
Eyledi teóüsîr āühîr itdigi feryād ü zār
 - 11 Hem-ser-i mihr-i felek eylerdi feyz-i nāmiye
Olmasaydı gūşe-i dāmân-i gülde dest-i ùhâr*
 - 12 Bülbüliñ ùhârın elinden çekdiği yetmez mi kim
Gülleri taøhrîk ider cevri itmek içün rûzgâr
 - 13 Gülşenüñ luøtfiñ görüb seyr ü temāşā itmege
Bî-økarār oldı aøkub gülzâre geldi cūybār
 - 14 Yaøkmağa ùhâr u ùhas ceyš-i şitāyı gūyiyā
Mevc-i baøhr-i āteşîn olmiş çemende lālezār

* 4a aøkduğın : aøkduğ S

4b *min taøhtihe'l-enhār* : K.Kerim; Bakara, 2/ 25

6b øhasret-i gül: øhayret gül S/ zâr ü zâr K

8// -R1

- 15 Tār u mār itdi hele ceşş-i şitāyi óāøkibet
øKaldırub dest-i duóāyı çøøk niyāz itdi çenār
- 16 Şāüh-ı gülde ol kadar bülbül şetāret itdi kim
Oldı her bir øtıfl-ı gonce ùhande-zen bī-iùhtiyār
- 17 Āfet-i óayn-ı felek tā kim iøsābet itmeye
Oldı øtıfl-ı gonceye ebr-i bahārı perdedār
- 18 Birbirine reşk ider oldı bu demde rüz ü şeb
Āb ü tābın buldı rüy ü øturre-i leyl ü nehār
- 19 Māye-i feyz-i bahārıñ luøtfını seyr eyle kim
Kesesin pür-zer idüb her gonce oldı kāmkar
- 20 Ol økadar cûş itdi baøhr-i luøtf-ı bī-pāyān-ı øHaøk
Her giyāh oldı nem-i feyz-i keremden øhiøsedār
- 2b 21 øHabbeüzā øsunó-ı İlähī feyz-i ùhoş-āüsār kim
Her neye baøksa økalur øhayretde çeşm-i iótibār
- 22 İtdi rüşen ol økadar bāğı çerāğ-ı lāle kim
Bezm-i şeró-i Aøhmed-i Muùhtāra döndi lālezār
- 23 Bāóius-i icād-ıóālem faùhr-ı ādem kim odur
Şāh-ı taøht-ı key maóallāh ü øhabīb-i Kirdgār*
- 24 Pādşāh-ı mesned-ārā-yı cihān kim óizz ile
Efser-i levlāk ile olmiş ezelden tācdār
- 25 Kuøhl “ *mā-zāğā’l-baøsar*” økılmış mükeøhøhel çeşmini
øKābe-økavseyn eylemiş ebrûsı vaøsfın āşkar
- 26 Āstānı mehbit-i nāmûs-ı ekberdür anûñ
óArşa nisbet itmeden øtabóum iderse nola óār
- 27 Bīm-i økahrından anuñ bir ùzerre āüsār-ı ùhazān
Bāğ-ı luøtfından anuñ bir şemme fey÷÷÷÷÷-i nev- bahār

* 13a luøtfın: luøtfuñ R2

13b øøkub gülzāre geldi: gelüb gülzāre çıokdı R1

14// – R1

14a gûyiyâ: yaøkmağa İ

14b olmiş: oldı S

16b øtıfl-ı gonce: gonce-i øtıfl S / ùhande-zen bī-iùhtiyār: bir ebr-i bahār perde-dār K

18a rüz ü şeb: rüz-şeb S

- 28 Óİzz ile reftäre gelse bir yere baøssøsa økadem
 ùHāk-i pāyũnden olur her ùzerre bir kũh-ı vaøkār
- 29 Bũy-ı ùhuløkı ol økadar dũnyāyı taóøtĩr eyledi
 Kim anuñ bir Őemmesidũr nāfe-i mũŐg-i Tatār
- 30 Heb görũrdi neydigin esrār-ı pinhān-ı felek
 ùHāk-i pāyũñ tũtiyā itseydi çeşm-i rũzgār
- 31 Eylese ārāyiŐ-i dũnyāya øtabó-ı meyl eger
 Pāyũñe eylerdi gerdũn óıøkd-i pervĩni niũsār
- 32 ùHāk ile yeksān olurdı āsyāb-ı nũh-felek
 Olmasaydı tā ezelden devrũne luøtfi medār
- 33 ĀteŐ-i økahrın gøren erbāb-ı kũfr ü ehl-i Őirk
 Gĩtdiler dār-ı caøhĩme itdiler terk-i diyār
- 34 øHũr ü gĩlmān-ı behişt eyler óabĩr habĩb eger
 ùHāk-i pāyinden anuñ çıksa hevāya bir gũbār
- 35 Çarũh-ı aøtlas økāmet-i iøkbālũne kũteh-libās
 Cāme-i iclāli óarŐĩn dergehinden mũsteóār*
- 36 Nũr-ı Őeróı gũn gibi økıldı mũnevver óālemi
 Berøk-i tĩgi eyledi tārĩøk-i Őirki tārmar
- 37 øSāøhib-i Míórac odur kim ol Şeb-i pũr-nũrda
 Oldı øsadd-Őevøkiyle Cibrĩl aña bir øhidmet-gũüzār
- 38 Muóizātıvaøsf olunsa besdũr **in-Őaøkøku'l-økamer**
 Ğayrısın bundan vār eyle sen økıyās ü iótibār
- 39 Őermle ùhāmem óaceb mi sırrũ'l-habĩb olsa eger
 Nice taøhrĩr eylesũn evøŐāf-ı ùzātuñ bĩ-Őũmār
- 40 Vaøsfuñı øhaøkøk üzre çũn kim eylemek mũmkin degũl

* 25a *mā-zāĝa'l-baøsar* : K.Kerim ; Necm, 53/ 16-18

25b *øKābe-økavseyñ*: K.Kerim ; Necm 53/ 9 / āŐkār: Kirdĝār Ī

26// – S, Ī, K, R1,E

29a dũnyāyı: - S/ eyledi: itdi kim Ī

29b mũŐg-i Tatār: bũy-ı Tatar Ī

31a eylese: eyleye E

İdeyüm øsadd-õacz ile bāri kelāmum iùhtiøsār

- 41 øHazretüñden yā Resūla'llāh budur meðmūl olan
Maøzhar-ı luøtfuñ ola Rüşdī-i zār ü dil-figār
- 42 İtdigüm cürmi günāhum bāõius-i ùhaclet yeter
Cürmüme baøkma beni luøtfuñla eyle øermsār
- 43 Bir meded økıl øsun baña āb-ı øhayāt-ı luøtfuñı
Bende yoøk ùzerre økadar nār-ı caøhīme iøktidār
- 44 Bir naøzar økılsañ baña ey kån-ı luøtf u merøhamet
İki óālemde olur ser-māye baùhş-ı iftiøhār
- 45 Dest-gīrem ol benüm luøtf it ayaøkda økalmasun
ùZerreveş bu bende-i pür-cürm ü óabd-i ùhāksār
- 46 Merøhamet økıl maóden-i luøtf ü øefāóat kånısun
Eyledüm çün itdügüm óiøsyāna senden iótiùzār
- 47 ùZerre gelmez çeşmüme mihr-i cihān-tāb olsa ger
Eyleyeldenóaşøkuñı sīnem içünde yār-ı gār*
- 48 Āstānuñdur senüñ gayrı penāhum yoøk benüm
Nā-murādam ber-murād it ey kerem kånı ne var
- 49 øSabra øtāøkat økalmadı óarz-ı tecellī eyle kim
ùùZerreveş itdi beni mihr-i cemālüñ bī-økarār
- 50 Rūøh-ı pür-envāruña hem āl ü hem aøøhābuña
øSadd-øsalāt ü øsadd-taøhīyyat ola her leyl ü nehār*

* 37a øeb-i pür-nūrda: øeb-i deycūrda S, İ ,R1

38a *in-øakøku'l-økamer* : K.Kerim; Kamer, 54/ 1-2

43b yoøk ùzerre økadar: yoøkdur ùzerrece İ

44a kån-ı luøtf u : kån-ı luøtf-ı İ; kån u luøtf ü E

* 48b kerem kånı ne var: kerem-i kån-ı nevvār S,İ

**Der-Nāóı-ı Şerīf-i Eşrefü'l-üHuløk Muøhammed øSa'llallāhu
óaleyhi ves'sellem ve ālihī**

Mefâóılün Mefâóılün Feóülün
S 4a, İ 4a, K 80b, R2 2b, E 64b

- 1 Muøhammed melce-i ehl-i reócādur
Muøhammed menbaó-ı luøtf ü óaøtādur
- 2 øTabīb-i óillet-i cürm ü günehdür
Deri derd ehline dārü'ş-şifādur
- 3 øKudūmi óāleme óızz ü şerefdür
Vücūdı raøhmet her dü-serādur

- 4 Anı øHaøkøk eylemiş rûøh-ı muøsavver
Anuñçün sözleri heb aŝnâdur
- 5 Cebîn-i maøtlaó-ı nûr-ı hidâyet
Cemâli maŝrîøk-ı nûr-ı ûHudâdur
- 6 Žamîri maøhrem-i sırr-ı İlâhî
Dili âyîne-i óâlem-nümâdur
- 7 Dehâni menbaó-ı óayn-ı keremdür
Kelâmı mevc-i deryâ-yı seûhâdur
- 3a 8 Zebâni cûybâr-ı âb-ı raøhmet
Dili øsanduøka-ı øsıdøk ü vefâdur
- 9 Ruûhı gül-berg-i gülzâr-ı leøtâfet
Dehâni ğonce-i bâğ-ı øhayâdur
- 10 Nola rûyuñ gören øhayrân olursa
Ki miróât-ı ruûhı øhayret-fezâdur*
- 11 Muóætøtar ol økadar ûhuløkıyla óâlem
Ki ednâ ŝemmesi müŝğ-i ûHıøtâdur
- 12 Münevver ol økadar nûrıyla eflâk
Ki üzerre pertevi şemsü øduûhâdur
- 13 Ó Ulüvv-i ŝânına nisbet felek pest
Anuñçün şerm ile økaddi dü-tâdur
- 14 Muøtî emridür aó1â vü ednâ
Anuñ fermân-beri arz ü semâdur
- 15 Žiyâ-ı ŝemó-i mâh-ı óâlem-ârâ
Çerâğ-ı bezmine nisbet sühâdur
- 16 øHarîm-i ravzası gülzâr-ı cennet
Ĝubâr-ı dergehi kuøhl-ı cilâdur

* 2a günehdür: günehden E

4b heb: rûøh İ, K, R2, E

5a nûr-ı hidâyet: mihr-i hidâyet İ, K, E

8b øsıdøk ü vefâ: øsıdøk u øsafâ K

10b (+) muóætøtar S

- 17 Muøammed kim øeh-i ùhayl-i rüsüldür
Muøammed kim øHabīb-i Kibriyādur
- 18 Nice inkār ider inkār idenler
Beni øhayrān iden bu müddeóādur
- 19 Yeri *taøhte'ūs-üserā* olsun anuñ kim
Der-i rifóat-i mâðilden cüdādur
- 20 ÓUlüvv-i øānını bundan økıyās it
Ki ùzāt-ı pāki faùhr-i enbiyādur
- 21 Anuñ øhaøkøkında envāó-ı ørefden
Ne dinse Rüşdiyā øhaøkøkā sezādur*

5

Der-Naót-ı Seyyidü'l-Kevneyn vü Rüsülü'ūs-üSeøkâleyn óĀleyhi Efódalü't-Tahiyyât

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 5a, İ 4b, K 81, R2 3a, E 64b

- 1 Ey resül-i øHaøkøk Muøammed Muøsetafā
Luøtf idüb feyzİñ bize økıl reh-nümā
- 2 Saña økalmışdur bizüm aøhvālümüz
İtmezüz biz ğayre aøslâ ilticā
- 3 Al bizüm dāmân senüñdür øhāøslı
óArz idüb aøhvālümüz geldük saña
- 4 Sen gerek redd it gerekse økıl økabül
Olmazız dergāh-ı luøtfuñdan cüdā

* 11a ùhuløkıyla: ùhalefiyle S
11b müøg-i ùHıotā: müøg-i: reøk S/ müøg-i: müøg ü E
19a *taøhte'ūs-üserā* : K.Kerim; Tāhā, 20/ 5-6

- 5 Biz kime óarż idelüm aøhvälümüz
Sen dururken ey ŧeh-i luøtf ü óaøtā
- 6 Rüz-ı maøŧerde bize luøtf eyleyüb
Yā *ŧeftü' l- müüzniñ* eŧ-ŧifa lenā
- 7 Derd-mendüz çāresüz økalduøk meded
Merhem-i luøtfuñla eyle bir devā
- 8 Sensün ol baøhr-ı kerem kim økıldı øHaøk
ùZāt-ı pāküñ raøhmet her dü-serā
- 9 Sensün ol kān-ı mürüvvet kim senüñ
ùHāŧe li' llāh kim cevābuñ ola lā
- 10 Luøtf u iøhsān saña økalmıŧdur saña
Ey ŧehenŧāh-ı gürüh-ı enbiyā*
- 11 Rāh-ı øHaøkøkda sen bize olduñ delil
Cān u diller yoluña olsun fedā
- 12 øKıl ŧefāóat Rüşdið-i bī-çāreye
Her kelāmuñ oldı maøkbül-i ùHudā
- 13 Yüz sürüb dergāhuña geldük senüñ
(?) gayrı bâbuñ
- 14 Görmek olur mı anı kim ola tâ
Çeŧm-i câne hāk-i pâyuñ tütüyā
- 15 Pertev-i rûyuñdan ancaøk ùzerredüür
Māh-tāb-ı óālem düŧmesün ùhattā
- 16 Olmağa bürhān-ı miórácuñ senüñ
Nāzil oldı âyet-i *ùsümme denā*
- 17 Süllem-i miórácuñ ol fâðide kim
Pāye-i (?) ola añā semā*

* 3a (+) dür S, İ, K, R2, E (vezne uymuyor.)

5a idelüm aøhvälümüz: eyleyelüm øhālümüz K, R2, E

6a luøtf: raøhm R2, E

6b *ŧeftü' l- müüzniñ*: K. Kerim; Â1 - i İmrân, 3/ 159

7a økalduøk: økıldıøk S / meded : bize İ, K, R2

9b *øHāŧe li' llāh*: K.Kerim; Yūsuf, 12/ 31

* 11a Haøkøkda: øHaøkøka İ, K, R2, E

13, 14, 15, 16, 17 // - S, İ, K, E

6

**Der-Sitâyiş-i Cenâb-ı Fazilet øKâb-ı
Müftî-i Feyzullâh Efendi ùH~âce-i Pâdşâh**

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 5a,İ 5a,K ,R2 3a/3b,E 66a

- 3b 1 øHabbeûzâ feyz-i İlâhî kerem-i Rabbânî
Tâzelendi yine gülzâr-ı cihân-ı fânî
- 2 Böyle devr eyler ise vefk-i murâd üzre eger
Ber-devâm olsun İlâhî felegiñ devrânî
- 3 øHamdü li'llâh ki şeref virdi yine fetvâya
Böyle bir üzât-ı kerem-pîşe fazîlet kânî
- 4 Bilmezem tâ bu økadar bâðiüs-i teòùhîründür
Aña fetvâ ezelî olmuş iken erzânî
- 5 Bu da bir sırr-ı ùhafîdür ki bilünmez zîrâ
Bunda var nice ùHudânîñ øhükm-i pinhânî
- 6 Bâreke'llâh zihî pâdşeh-i dânişver
Ki ide ùh~âce vü müftî o kerîmü'ş-şânî

13b (?) Harfler okunaklı olmadığı için okunamadı.

16b **üsümme denâ** : K.Kerim; Necm, 53/ 8

17b (?) Harfler okunaklı olmadığı için okunamadı.

- 7 Şimdi görsün ne imiş 6zzet-i 6 ilm ü 6ulemā
Görülen devr-i ebu'l-fetøh-i Meøhemmed ùHānı
- 8 İşte meydān-ı fazīlet ne øtururlar bilsem
6Ulemā-yı selefiñ var ise gelsün cānı
- 9 Böyle bir müfti-i 6 allāme ola her fende
Kim økiyās eyler aña ekmel ü økāødı-ùhānı
- 10 Bezmüne dāùhil olub fazlını görseydi eger
Reşk iderdi aña 6allāme-i Taftazānı
- 11 Ol seleftür bu ùhalef farøkı budur øzāhirde
Ėayrı yoøkdur aña øsāøhib derek-i rücøhānı*
- 12 Yā siyādet ørefüñ neylesün olmuş øtutalum
6İlm ü fazlıyla anuñ İbn-i Kemāl aøkrānı
- 13 Ėayrısın encüm anı mihr-i fazīlet bilsün
Her kimiñ kim ola bir ùzerre økadar iüz6ānı
- 14 øSubøh-ı øsādıøk-ø sıfat endişesi øsāf ü rüşen
Mihr-i enver gibi mir6āt-ı dili nūrānı
- 15 Gelse 6ahdünde eger olsa idi hem-øsoøhbet
øHüsn-i ta6bır ile eylerdi ùhacil süøhbānı
- 16 Buldı 6ilmiyle anuñ mesned-i fetvā revnaøk
Buldı ùzātıyla øref memleket-i 6Oùsmānı
- 17 Her ne emr eyler ise 6āleme øhükmi cārı
Ne murād eylese øāhāne geøer fermānı
- 18 Edhem-i ùhāmesi āheng-i ùhırām itdikce
Olamaz 6arøsa-i pehnā-yi felek meydānı
- 19 Nām ü nāmesi nola olsa eger Feyzullāh
Çün vücūdıdur anuñ 6āøtıfet-i sübøhānı
- 20 Nice vaøsf itmeyem ol ùzāt-ı sütüde-øşimī
Nice medøh itmeyem ol ehl-i dil ü 6ırfānı

* 1b cihān-ı fānı: cihānun cānı K
2b devrānı: 6unvānı S, İ
11b øsaøhib: - S, İ

- 21 Dâðimâ óâlem ola maøzhar-ı luøtf u keremi
Ola mebüzül cihân mükerremet ü iøhsânı
- 22 Pāye-i cūdına nisbet ne økadar saóy itse
Olamaz ùHâtem anuñ dergehiniñ der-bānı
- 23 Kilk-i cān-baùhş-ı cihān ùhaløkına zerrīn mīzāb
Keffe-i keff-i direm-pāşı kerem mīzānı*
- 24 øTabóı bir baøhr-i keremdür ki ne dem cūs itse
Luøtfi şermende ider kān-ı dil-i ó ummānı
- 25 Nice øsāøhib keremüñ şöhet-i óâlem-gīrin
Tāøk-ı nisyāne økodu debdebe-i iøhsānı
- 26 Bezm-i reşk-i İrem ü øsoøhbeti feyz-i cāvīd
Gülsitān-ı hünerüñ øtabó-ı gül-i ùhandānı
- 27 øHüsni bir mertebe kim ceüz b økılub itmekde
Şāhid-i ùhuløkını kim görse olur øhayrānı
- 28 Şöyle ùhoş-büdur o kim neşr-i şemīm itdikce
øHacl eyler gül-i gülzār-ı dil-i Rıødvānı
- 29 Yoøk zemānunda anuñ nāle vü feryād eyler
óAndelībüñ ola gülşende meger efgānı
- 30 Devri ol devr-i feraøhdur ki anuñ óahdinde
Oldı heb leşker-i gam ceyš-i sitem zindānı
- 31 Nice Rüşdī seni vaøsf eylesün olmuş iken
Gülşen-i maórifetüñ bülbül-i ùhoş-elhānı
- 32 Nice hāmuş olayum vaf-ı cemilüñde senüñ
Gülsitān-ı keremüñ bülbül ider insānı
- 33 Luøtf ile bir naøzar itseñ anı tekmīl eyler
Olsa da her ne økadar sözlerümin noøkösānı

* 13b óiüzóâanı : óirfānı İ

17a øhükmi: emri K

19a nām ü nāmesi : nām ü sāmisi K, E

- 34 Ber-murād ile kerem eyle çerāg ile beni
İmtināó eyleme anuñ var iken imkānı
- 35 Beni bir økaøtre-i luøtfuñla ne var sīr-āb it
Ey olan gevher-i luøtf u keremiñ óummānı*
- 36 Merøhamet eyle ki derd ü gam ile rencûram
Sendedür ûhaste-i miøhnet olanın dermānı
- 37 ûHayli demdür gezerem rāh-ı øtalebde ammā
Saña varmaøk imiş ancaøk bu yolın āsānı
- 38 İrdi hengām-ı duóâ ûhatm-i kelām eyleyelüm
Çünki yoøk medøhiniñ luøtfu gibi pāyānı
- 39 Ola tā emr-i İlähiyle ûsevābit-sābit
Ola tā dāðim ü økāðim felegin bünyānı
- 4a 40 Devlet-i óizzet ile ola maøkâmunda muøkīm
Dāðimā ber-ter ola rifóatinin eyvānı*

* 24b kân-ı: kân u R2, E

28b gül-i: gül ü S, İ

30a ol: bir R2

35b luøtf u: luøtf-ı İ

* 36a derd ü: derd-i E, R2

40a devlet-i: devlet ü İ, K

Ġazel-i Muzeyyel

Der-Medøh-i Merhûm Muosâøhib Muosøtafâ Pâşâ óAleyhi'r-raøhmet

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

S 6b, Í 6a, K 83a, R1, R2 4a, E 67b

- 1 Der-miyân itdi senüñçün ùhancer-i âzârı gül
Bî-garez yanında ey bülbül øtutar mı ùhârı gül
- 2 Bir øtolu cãm-ı meyi nüş eyleyince şevøk ile
Der-miyân itdi elinde var olan dünyâyı gül
- 3 øTable-i óAøtøtâra döndi øsaøhn-ı gülşen her øtaraf
Şöyle ùhoş-bû itdi her bir güşe-i gülzârı gül
- 4 *Faðnøzuruñ* âüsârını gösterdi øhaløka çâk idüb
Dide-i dehrîde olan perde-i inkârı gül
- 5 Manøtøkü'øt-øTayrı neden taó lîm iderdi bülbüle
ùHângâh-ı gülsitânuñ olmasa óAøtøtârı gül
- 6 óArz-ı dîdâr itmege nâz eyler iken bülbüle
óÂlemiñ olmaøkda şimdi şâhid-i bâzârı gül
- 7 Germ olub artar mısun cevrin hezâr-ı zârına
Vaøkt olur kim bulmaya bu rüy-ı âteşbârı gül
- 8 Sînesin çâk eyler âùhir tîr-i âh-ı óandelîb
Ger seyritse hezârân âhenîn- dîvârı gül
- 9 øZulmet-i gam içre Rüşdî økalma gel gülzâre kim

Lälelerdür şemó-i meclis Maøtlaó-ı Envāri gül

10 Būy-ı cennetle dilerse feyz-yāb olmaøk eger
Dergeh-i pāşāya gelsün görsün ol āūsāri gül *

11 Ol muşsāøhib Muşsøtafā Pāşā-yı ũzī-şān kim anuñ
Bāğ-ı luøtfından olur heb devlet-i bī-dāri gül

12 Ravza-ı feyzinde bir dem perveriş bulsa eger
Mest iderdi nūkhetinden devlet-i pindāri gül

13 Būy-ı ũhuløkın bir nefes şemm itse eyler lāleveş
øHacletinden pūr-araøk ruūhsār-ı şeb-nemdāri gül

14 ũHurrem ũ ũhandān ide øHaøkøk şāhid-i iøkbālūni
óĀlemiñ tā kim ola ārāyiş-i destāri gül*

* 4a **Faønøzur**: K. Kerim; Ā1-i İmrān, 3/ 13

5a neden: benden R1

5b óĀlemün olmaøkla şimdi şāhid-i bāzāri gül S

6// - S

7a cevryn: cevr E/ zāruna : zār yine K, E

9a gel gülzāre: gel gül-i gülzāre E (vezin uymuyor.)

* 11b heb devlet-i : germiyet-i S; bu devlet-i İ

12a eger: ger R2

**Der-Medøh-i Cenâb-ı Maôârif-Niôsâb Reðisü'l-Küttâb Râmi Meøhemmed
Pâşâ**

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 7a, İ 6b, K 83a,R2 4a,E 68a

- 1 Ol økadar gonce-i maøkøsüd-ı dilüm itdi besīm
Reşk ider şimdi aña gül-bün-i gülzâr-ı naóīm
- 2 Devr idüb çarûh-ı felek şimdi ùhilâf-ı muótâd
Eyledi veføk-i murâd üzre baña luøtf-ı óamīm
- 3 Beni bir ùzât-ı kerem-pişeye hem-dem itdi
Ki ider görse anuñ luøtfını ùùhâmem-i tilüm
- 4 Görmedi çeşm-i cihân-bîn felek devr ideli
Böyle bir ùzât-ı mükerrerem ki ola miüsl-ió adīm
- 5 Faùhr-i erbâb-ı økalem Râmi Efendi kim anuñ
Görse âüsârını eyler idi óAøtøtâr ü taóøzīm
- 6 Gelmedi devlete bir böyle reisü'l-küttâb
İşte âüsâr-ı selef işte tevârîh-i økadīm
- 7 Reşøhât-ı økalemi âb-ı øhayât u Tesnīm
øSafaøhât-ı keremi nâme-i ùhübân-ı øhalīm
- 8 Dürr ü gevher bitürür düşdügi yerlerde eger
Eylese luøtfi anuñ ebr-i bahâra taóīm
- 9 O ider gayre bu ehl-i dile luøtf itmededür
Var bunuñ ùHâtem ile baøksañ eger farøkı óaøzīm
- 10 **øHâşe li'llâh** ki ğalaøt-baùhş ola ol ùzât-ı kerīm

øHabbeüzā øsāøhib-i temyīz ü ühoşā øtabó-ı selīm

- 11 Buldı şöhret o økadar øsaføha-i ó álemde o kim
Şöhreti itdi selef nāmını köhne taøkvīm *
- 12 ÜSebt-i āüsār-ı dürer-bārını gördükce aña
Ser-fürü itmek ile ühāmesi eyler taó øzīm
- 13 Neüsr ü inşāsı pesendīde-i erbāb-ı kemāl
Naøzm-ı pākīzesi reşk-āver-i Selmān ü Selīm
- 14 Bāreke'llāh zihī naøzm-ı bedi'ü'l-üslüb
Oldı her saøtrı anuñ rişte-i lüðlü-i naøzīm
- 15 Būy-ı ühuløkuñdan eger óáleme bir şemme disem
Müşg ü óanber gibi dünyāyı øtutar neşr-i şemīm
- 16 Vaóde-i luøtfı ne dem gūşuma irse øsanuram
Gülşen-i cennet-i aólādan eser bād-ı nesīm
- 17 Şāhid-i øtabóı anuñ gül gibi her dīde sīm
Óİlm ü óizzet ile cāme-i iøkbāli vesīm
- 18 Ne şerefdür bu kim ol üzāt-ı kerīmü'ş-şānehü
Ola Bâøkī Beg Efendi gibi yâr-ı økadīm
- 19 İkisi øsoøhbet idüb bir yere gelse øsanuram
Çıøkarır Mekkīyi üHatem-i øTayy ile Nedīm
- 20 Zann idüb anları bir yerde görenler dirler
Bir nihāl o ühaøtøt açılmış dü-gül-i bâğ-ı naóīm
- 21 øHüsn-i ühuløk ü kerem ü himmet ile óálemde
øHüsn-i Yūsuf gibi her birisi bī-miüsl ü óadīm
- 4b 22 øHaøkøk Teóâlā ikisin dâühi münevver itsün
Her biri oldı baña bâóius-i eløtâf ü óamīm
- 23 Rūøøh-ı Nefóı daühi taóbīrüne meftün olsun
Eyleyem şöyle senüñ vaøsfuñı bir bir terøkīm

* 2a idüb: ider R2

3b üüühāmem-i tilüm: ühātem-i teslīm İ, K, R2, E

7b nāme: nāfe S, İ

8// – S, İ, K, E

9b farøkı: ühavfi R2

10a **Hāşe li'llāh**: K.Kerim; Yūsuf, 12/ 31

- 24 Baøhr-i øtabóum yine cūşa getürüb şevøküñle
Bir gazel øtarøh ideyüm eyleye óālem teslīm
- 25 Eyleyüb tīg-i ğam-ı cevri ü cefāsıyla dü-nīm
øSedef-i sīnemi çāk eyledi bir dürr-i yetīm*
- 26 Cevri øko óāşıøkuña itme tegāfül luøtf it
Geçer ey şūñh-ı cihān vaøkt ola bu nāz ü naóīm
- 27 Baña tīr-i nigehe øhiøssøse düşer elbette
Ol cefā-pīşe ne dem cevri ni itse taøksīm
- 28 Şöyle mest olmuş o kim rıøtl-ı girān-ı sākī
øKaldırub øtutsa olur kendüye bir renc ü elīm
- 29 øTıfl iken bir gāzab-ālūde nigāh itmiş idün
Gitmedi cān u dilümden dañhi ey şūøh ol bīm
- 30 Āferīn luøtf u øsafā-bañhuña kim meclisde
Eyledi lâól-i lebūñ bādeye sākī taøkdīm
- 31 Mübtelā eyledi bir derde beni óaşøkuñ kim
İdemez çāre añā olsa ez-süøtür-ı øhakīm
- 32 Yoøk senüñ øsaføha-i şiorüñde ğalaøt ey Rüşdī
Nüsüha-i naøzm-ı óadüdur var ise yine saøkīm
- 33 Benüm ol şāóir-i pākīze-edā kim eyler
Şevøk ile sözlerümi zehr-i felekde taøksīm
- 34 Buldı şöhret o økadar naøzm-ı cihān-ġirim kim
Göricek derd-i øhasedle çekilüb gitdi Selīm
- 35 Olmadı redd-i cevāb itmege çün kim øKādir
Gûş idüb naøzmumı ol demde ùhamuş oldu Kelīm
- 36 Tīr-i iøtnāb-ı süñhān irdi duóâ hengāmı
Bir duóâ kim ola maøkbül-i ùHudāvend-i óalīm
- 37 Çeşm-i ùhürşīd-i felek óālemi seyr itdükce
Görmeye ùzerre økadar dīde-i bañhtı ğam u bīm
- 38 ùZevøk ü şevøkīyle olub mesned-i óizzetde müdām

* 21, 22// - S, İ, K, E

óİzz ile devlet ile ola maøkāmuñda muøkīm*

2. GAZELLER

* 27a tır-i niğehi: tır-i eglence İ
28b renc ü: renc-i K, R2, E
32a Rüşdī: - E
34b derd-i: derd-ü S, İ, K
38a üzevøk ü şevøk: şevøk ü üzevøkiyle R2

1

Bismi'l-lâhi'r-rahmâni'r-raehîm
Zîver-i Ser-øS: İaøzm-ı Kerîm

İbtidâ-i Ğazel -øHarfü'l-Elif

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 14b, İ 9b, K 84b, R15b, R2 4b, E 69a

- 1 Menzil-i sırr-ı øhaøkîøkat oldu çün maøtlab baña
Meşóal -i râh-ı hidâyet feyziñ it yâ Rabb baña
- 2 Her varaøk gördüm ki olmış sırr-ı maóniden sebaøk
Her bün-i naùhl-i gül oldu şimdi bir mekteb baña
- 3 Çeşm-i óibretle øhaøkîøkat-bîn olub øøkılsañ naøzar
Âşnâlar ey gönül bî-gânelerdür heb baña
- 4 Yoøk yine baùht-ı siyehden ey gönül üzerre ùhalâøs
Âftâb-ı óâlem-ârâ olsa da kevkeb baña
- 5 Bir münâsib yâr-ı hem-dem bulmadum óâlemde hîç
Yine ey dil sînen ancaøk cümleden insâb baña
- 6 Şeb-çerâğ-ı dâğ-ı óaşøkuñ zeyn idelden cismümi
Rüz-ı rüşenden daùhî oldu münevver şeb baña
- 7 Yâr nüş-ı ùhün-ı óuşşâøk itmede ben zehr-i ğam
Hîç ne mümkindür o ùhûnî ola hem-meşreb baña
- 8 Nâz ile ağıâre her dem açılırken gül gibi
Bir nefes açılmadı Rüşdî o gonce-leb baña*

* 1a sırr-ı øhaøkîøkat: økurb-ı visâlüñ R1
4b âftâb-ı: şeb- çerâğ-ı İ
7a zehr-i ğam: derd-i ğam R1
Düzeltilme

2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 14b, İ 9b, K 84b, R2 4b, E 69a

- 1 Çünki ben Mecnûn-ı óaşøkam nuøsøh ü pend olmaz baña
Kâkülüñ olursa olur ğayrı bend olmaz baña
- 2 Ey cefâ-cû ğayre eyle vaóde-i incâzuñı
Neydügin bildüm senüñ ben rîş-ûhand olmaz baña
- 3 Öyle Mecnûn olmuşam sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Keh-keşân zencîrüm olsa pâ-y-bend olmaz baña
- 4 Çok tefekkür eyledüm ammâ helâk-i düşmene
Rişte-i âhumdan özge bir kemend olmaz baña
- 5 Seyr-i meydân-ı belâgat itmeye øtabóum ğibi
óArøsa-i óâlemde Rüşdî bir semend olmaz baña*

3

*1a nuøsøh ü: nuøsøh-ı K

1b olursa olur: olur olursa K, R2, E/ ğayrı: ğayr S, K, E; ğayre İ

2a vaódeò-i: incâzuñı: vaód bî-incâzuñı K, R2, E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 14b, İ 10a, K 84b, R16a, R2 4b, E 69a

- 1 Yâr ile olsam eger külûhan da gülşendür baña
Olsam ammâ yârsız gülşen de gül-ûhendür baña
- 2 Dîde-i sırr-ı øhaøkîøkat-bînedür ancaøk naøzar
Çeşm-i rûşen gülşen-i firdevse revzendür baña
- 3 øKande bir feyz-i tecellî ey göñül itse øzuhûr
Olsa külûhan da eger Vâdî-i Eymendür baña
- 4 Eylemez mirðât-ı ûhûrşîd olsa da óarz-ı cemâl
Rûy-ı şevøk âyîne-i sâğarda rûşendür baña
- 5 Bilmeyen øhâl-i dilüm derdümden âgâh olmayan
Hem-reh olsa menzil-i maøkøsûde reh-zendür baña
- 5a 6 Ğam helâk eyler beni bir laûhøza ger mest olmasam
Ceyş-i ğamdan ğûşe-i mey-ûhâne meðmendür baña
- 7 øSaûhn-ı gülşen ğûşe-i külûhan da birdür Rüşdiyâ
Her ne yerde şevøk olursa dilde meskendür baña*

* 3a: itse: eylese R1
4a ûhûrşîd: ûhurşîde S
4b: rûşendür: revzendür İ

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mef'ûlü Fâ'îlün
S 15a, İ 10a, K 85a, R15b, R2 5a, E 70a

- 1 Berg-i semenden olsa eger pîrehen saña
Bâr-ı girândur ey gül-i nâzik-beden saña
- 2 Gel gel şehîd-i gamze-i bî-dâruñ eyle kim
İtdüm fedâ bu cân u dili cümleten saña
- 3 Derd-i cünûn-ı oşşøk seni itmeden helâk
Bir çâre eyle ey dil-i bî-çâre sen saña
- 4 Dîvâne eyler ol gözi câdû øsaøkın seni
Biñ kerre didüm ey dil-i şûrîde ben saña
- 5 Ey dil esîr-i øturre-i yâr olma el-øhaùzer
Olur o dâhi zülfi gibi râh-zen saña
- 6 Ârâyiş itme zîver-i aøtlasla cismüñi
Âùhir libâs olsa gerek çün kefen saña
- 7 Rüşdî ûHudâdan iste hemân her murâdını
Zîrâ ki øùzerre fâðide yoøk kimseden saña *

5

Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün

* 3b bî-çâre: dîvâne S

4// - R1

4a câdu: âhû İ, R2

5// - S, İ, K, R2, E

6// - S, İ, K, R2, E

S 15a, İ 10b, K 85a, R1 5a, R2 5a, E 70b

- 1 Yine øsahbâ-yı óaşøkı şevøk ile nûş eylemiş deryâ
Ki mest olmuş dil-i óâşıøk gibi cûş eylemiş deryâ
- 2 Olub dîvâne geh pîş ü geh pes itmede reftâr
Hevâ-yı óaşøk ile kendin ferâmûş eylemiş deryâ
- 3 Meger cenk itmek ister rûzgâr-ı nâ-müsâóidle
Yine emvâcdan cismin ûzerre-pûş eylemiş deryâ
- 4 Nola øtûfân-ı eşküm gibi olsa şevøk ile pür-cûş
Alub zevraøkle ol şûûhı der-âgûş eylemiş deryâ
- 5 Yine çîn-i cebîn óarz ider keff-ber-dehân olmuş
Ĝazabdan kendini bihveş ü medhûş eylemiş deryâ
- 6 Dil-i óâşıøk gibi bir yerde aøslâ ber-økarâr olmaz
Nihân bir râz-ı óaşøkı var ise gûş eylemiş deryâ
- 7 Cihânı sû-be-sû seyr eyleyüb âbdâlves Rüşdî
Dürr-i şevvârdan gûşıña mengûş eylemiş deryâ*

6

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 15a, İ 10b, K 85b, R2 5a, E 70b

- 1 Lebûñ fikr eyledükce dilde lâól-i nâb olur peydâ
Ruûhuñ vaøsf eyledükce øsadd-gül-i sîr-âb olur peydâ

* 2a pes: - İ ; bes S, K
5// - S, İ
5a ider: idüb K, E
6a ber økarâr olmaz: hîç økarâr itmez K
6b bir râz: bu râz İ

- 2 ûHayâl-i zülfüñ itsem ûhaløka ûhaløka dûd-ı âhumdan
Dilümde øsadd-hezârân âteşin gird-âb olur peydâ
- 3 O mâhıñ óaks-i ruûhsârı şarâb-ı nâbe düşdükce
Derûn-ı câm-ı meyde pertev-i meh-tâb olur peydâ
- 4 Görince zülf-i pür-çinüñ óiüzâr-ı âteşin üzre
Miûsâl-i mûy âteş-i dilde pîç ü tâb olur peydâ
- 5 O deñlü terdür ol şûûhıñ leb-i lâóli ki vaøsf itsem
Suøtûr-ı nüsûha-i şiorümde Rüşdî âb olur peydâ*

7

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 15b, İ 11a, K 85b, R2 5a, E 71a

- 1 Gelürse mihr-i felekden nola ferâğ baña
Yeter ruûhuñ gibi bir mâh-ı şeb-çerâğ baña
- 2 Senüñle mihr-i felek baøhs-i øhüsn ider dirler
óAceb mi olsa dilümde bu dâgdâğ baña

* 3b pertev-i: bir nev-i K
4a pür-çinüñ: pür-çinin R2
5b nüsûhâ - i: rişte-i K

- 3 øøKalur mı dilde bu eyyâm-ı firøkat ey ùhûnî
Senüñ visâlüñe hîç yoøk mı bir mesâğ baña
- 4 Ayaøkda renc-i ùhumârıyla øøkaldum ey sâøkî
Beni saña getürür yoøk mı ey ayâğ baña
- 5 Şarâb-ı nâbe bedel ùhûn-ı dil yeter sâøkî
Olursa bâdeye olsun ne ğam yasâğ baña
- 6 Müyesser eyle Îlâhî ki økalmadı øtâøkat
Cefâ-yı dehre taøhammül ider dimâğ baña
- 7 Geçilmez ol øsanemiñ sâyesinden ey Rüşdî
Olursa øtûba-i cennet eger otâğ baña

8

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 15b, Í 11a, K 85b, R1 5b, R2 5a, E 70a

- 1 Fikr-i müjeñ olurdı dil-i zârdan cüdâ
Bir ğonce-i gül olsa eger ùhârdan cüdâ
- 2 ùHaøtøt üzre ùham-be-ùhamm-ı yâre baøk göñül
Olmaz øtılısm-ı fitne daùhî mârdan cüdâ
- 3 óÂşıøk ne deñlü cevri ile olsa bî-gümân

Olmaz mi'ûsâl-i sâye yine yârdan cüdâ

- 4 Gülşen olursa câygehi dûd-ı âhveş
Olmaz cihânda óâşşık olan nârdan cüdâ
- 5 Rüşdîdi tîğ-i ğamzeñ ile økayd-ı kâkülüñ
Kesdi cihândan eyledi her kârdan cüdâ *

øHarfü'l-Bâ

9

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 16a, İ 11b, K 86a, R1 6b, R2 5a, E 71a

- 1 Destüñe sâğar alub vir bezme sâøkî âb ü tâb
Tâb-ı meyden rûyuñı økıl reşk-i câm-ı âftâb
- 2 Dilleri reşk-âver deryâyı sîm-âb eyledi
Çîn-i ebruñ ol økadar óuşşæka virdi izøtrâb
- 3 Cümleten esbâb-ı hüsnüñ bî-bedel ammâ ki ben

* 4a câygehi: câygîr S
4b cihânda: ùhalilim R2
5a Rüşdîdi : Rüşdîyi R2

Mû-miyânuñ nüsûha-i hüsnüñden itdüm intiühâb

- 5b 4 Vaøkt itdim olmadı maólûm aøslâ ùhâøslı
Görmedüm ùhaøtøtuñ gibi øhaøkøkâ ki çıøkmaz bir kitâb
- 5 Beste økalmaz böyle dâðim ùhâne-i øevøk-i derün
Bir gün elbette olur gam çekme ey dil fetøh-i bâb
- 6 Olma beste ey gönül ùhaøtøt-ı óizâr-ı yâre kim
Bî-vefâ ol naøkøa beñzer kim ola bir rüy-ı âb
- 7 Derd-i âøøkuñ çâresinden eyledüm yâre suóâl
Ol øtabib-i cân u dilden olmadı øâfi cevâb
- 8 Çarûha irse pâye-i økaøsr-ı bülend-i himmetüñ
Menzilüñ olsa gerekdür óâøkibet zîr-i türâb
- 9 Sen de inøøâf eyle baøk iø bu cihâniñ øhâline
Var mı olmiø Rüødiyâ câm-ı felekden neøve-yâb*

10

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 16a, İ 12a, K 86a, R1 5b, R2 5b, E 71b

- 1 Pertev-i mâh-ı ruùhuñ bir ùzerresidür âftâb
Kâkül-i ùhoø-büyuniñ bir øemmesidür müøg-nâb
- 2 Bâóíüs-i derd ü elemdür gayrı yoøk bir ùhâøslı
Defter-i nev-ùhaøtøt-ı rüyüñ eyledüm bir bir øhisâb
- 3 Gerçi ben oldım raøhík-i câm-ı lâólüñle ùharâb
Bâde-i nâzuñla ammâ dil ùharâb-ender-ùharâb

* 1a âb ü tâb: âbtâb R1
2// – S, İ, K, R2, E
4b çıøkmaz bir: bir çıøkmaz R2
7, 8// – S, İ, K, R2, E
6b naøkøa: yâre E

- 4 Nuøtøkuña dil-teşne økand ü çeşme-i âb-ı øhayât
Neşve-i øsahbâ-yı câm-ı lâólüñe øhasret şarâb
- 5 Şive-i reftaruñuñ meftûnı erbâb-ı ùhired
Mû-miyânuñ øhasret ile cân u dil pür-piç ü tâb
- 6 Kâküliñ vaøsf eylesem bulmaz nihâyet sözlerüm
Söylesem ùhaøtøt-ı ruùhuñ esrârın olur bir kitâb
- 7 Bir temâşâ eylesem görsem ne øhâlet el virür
Bâde-i câm-ı lebüñ Rüşdîyi itse neşve-yâb*

11

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 16a, İ 11b, K 86a, R2 5b, E 71b

- 1 Leüzüzet-i dîdâr ile âùhir olursun kâm-yâb
Âbveş ey dil eger sen de iderseñ terk-i ùh'âb
- 2 Her gelen bir câm-ı meyle øsayd olub âùhir øøkalur
Dâmdur rindâne gûyâ ùhaløka-i bezm-i şarâb
- 3 Nûş iden ancaøk benüm câm-ı şarâb-ı fîrøkatüñ
Bâde-i óaşøkuñla çøøkdur gerçi kim mest-i ùharâb
- 4 Ben saña óarz-ı niyâz ü sen baña nâz eyle kim

* 2a elemdür: elemden S, İ
5a reftaruñuñ: reftaruñ İ
6b ùhaøtøt-ı : ùhaøtøt ü E
7b Rüşdî-i: Rüşdîyi R2

Böyledür resm-i maøhabbet ey øeh-i ôâlî-cenâb

- 5 Yoøk yire saóy itme Rüşdî eyleme andan suðâl
Nükte-i sırr-ı dehân-ı yâre hîç yoøkdur cevâb*

12

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 16a, İ 12b, K 86a, R1 6a, R2 5b, E 72a

- 1 Bilmezem âyâ ne fikr-i nâ-øsavâb itdüñ bu øeb
Bî-sebeb tâ böyle bizden ictinâb itdüñ bu øeb
- 2 Çeøm-i mestüñden bizi âsûde økıldıñ dilleri
Tîg-i gamzeñ der-niyâm-ı nîm-üh~âb itdüñ bu øeb
- 3 Gâh idüb pür-bâde gâhî pür-araøk sâøkî yine
Câmı reøk-i âftâb ü mâh-tâb itdüñ bu øeb
- 4 Virmedüñ rahât baña bir lahza ey baht-ı siyeh
Geh beni bî-üh~âb itdüñ geh azâb itdüñ bu øeb

* 1b iderseñ: idersün S
2a olub: olur S, İ, K, E

- 5 Mest iken câm-ı mey-i naûhvetle óâøkıbet eylediñ
Gûyiyâ rağmınca zâhid sen sevâb itdũñ bu şeb
- 6 Zülf-i pür-çinũñ kemend-i gerden ağıâr idüb
Âteş-i gayretle kârum pıç ü tâb itdũñ bu şeb
- 7 Virme ruûhøsat luøtf idüb ûhûn-rîz-i çeşm-i mestüñe
Dilleri ğamzeñle sâøkî sen ûharâb itdũñ bu şeb
- 8 Sâøkiyâ şevøkũñ müdâm oışretũñ olsun mezîd
Kim bizi câm-ı lebüñle ûzevøk-yâb itdũñ bu şeb
- 9 Şerøh idüb esrâr-ı ûhaøtøt-ı óârız-ı gül-gûnunı
Vaøsf-ı øhüsn-i yâri Rüşdî bir kitâb itdũñ bu şeb*

13

Mefóûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
S 16b, İ 12a, K 86b, R1 6b, R2 5b, E 72a/72b

- 1 Zülf-i siyâhuñ aldı ruûhuñda şeb-i ğarîb
ûHâlũñ óaceb mi olsa eger kevkeb-i ğarîb
- 2 Ey meh óaceb mi olsaøk eger şöhre-i cihân
óAşøkum ğarîb-i øhüsñũñ ise ağreb-i ğarîb
- 3 Nûş eyledükce ûhûn-i dilũñ neşve-yâb olur
Yâ Rabb ne øturfe-meşreb imiş meşreb-i ğarîb
- 4 Nâr-ı ğazabla göñlüñü pür-âteş itme kim
øSadd-ızøtırâba bâóîüs olur her teb-i ğarîb

* 2b ğamzeñ : ğamzeñle İ

3b âftâb ü: âftâb-ı R1

4, 5// – S, İ, K, R2, E

6b kârum: ğâhirem R1

8a olsun: ola S; müdâm: müdâm ü S, İ, K, R2, E

9a ûhaøtøt-ı: ûhaøtøt ü K

- 5 Ey øzâlim alma âh-ı dilin økıl øhaûzer øhaûzer
Tîr-i økazâdur eyler eûser yâ Rabb-i ğarîb
- 6 Bir nîm-i cüróa virmez aña Rüşdiyâ felek
ûHuşk olsa tâb-ı ğamdan eger kim leb-i ğarîb *

14

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 16b, İ 12b, K 86b, R1 5b, R2 5b, E 71b

- 1 Ne ğam iderse øko itsün beni ûharâb-ı şarâb
Taóallül eyleme sâøkî getür şarâb-ı şarâb
- 2 Bahâne eyleme efsâneyi øko ey sâøkî
Benüm suðâlüme ancaøk olur cevâb-ı şarâb
- 3 Egerçi âdemi dirler ki bî-øhicâb eyler
Dirîĝ oldı baña bâóîüs øhicâb-ı şarâb
- 4 óAceb mi nûş-ı mey itsem ki itdi bir demde
Gedâ iken beni bir şâh-ı Cem cenâb-ı şarâb
- 5 O deñlü bâde-i óaşøkuñla neşve-yâb oldum

* 1a ruûhuñda: saña ûhûn K; senüñçün R1, R2, E

2a eger şöhre-i: óaceb - R2

2b ğarîb-i : ğarîb ü S, İ, R2, E/ ağreb-i : ağreb ü K, R1

3a neşve- yâb: neş'e- yâb E, R1

3b imiş: olur S, İ, K

5// - S, İ, K, R1, E

Bir oldı Şimdi baña sâøkiyâ sîr-âb-ı Şarâb

- 6a 6 Egerçi câm-ı lebûñ olmasaydı meclisde
Gerekmez idi baña olsa lâól-i nâb-ı Şarâb
- 7 Bu âb ü tâb ile mümkün midür naøzar Rüşdî
Camâlin eylemiş ol mâhîñ âftâb-ı Şarâb*

15

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 17a, İ 13a, K 87a, R2 6a, E 72b

- 1 Ğamze-i mestüñ ki urdı ùhancer-i müjgâne dest
Ğüyyâ kim øsundı Rüstem tîĝ-i ùhûn efşâne dest
- 2 Fitneyi taøhrîk idüb økılma perîşân dilleri
Kâkül-i müşĝîn-i yâre øsunma gel ey Şâne dest
- 3 Yâriñ ey dil el uzatma âteşîn-ruùhsârına
Eylemez zîrâ taøhummül âteş-i sûzâne dest
- 4 Derd ile biñ kerre ger çâk-i girîbân eyleseñ
İrmez ey dil yine aøslâ dâmen-i cânâne dest
- 5 Yâr eger biñ bûse de virse økanâóat eylemez
Virmesün firøsat cihânda óâşşık-ı nâ-dâne dest

* 3b øhicâb-ı Şarâb: øhicâb eyler âb İ

4a óaceb mi:óaceb ki K

5a neşve-yâb: neş'e- yâb E

- 6 ûH~ân-ı luøtfuñdan yeter óuŝŝâøkı maøhrûm eyledüñ
Sen de bir dem luøtf idüb aç ey şehüm iøhsâne dest
- 7 óIyd irişdi yine Rüşdî itmedi inøŝâf o ŝûùh
Virmedi bir merøhabâya óâŝıøk-ı nâlâna dest*

16

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 17a, İ 13a, K 87a, R2 6a, E 72b

- 1 Güftâre gelüb dilleri pür-økand ü nebât it
Ol teŝneleri luøtf ile sîr-âb-ı øhayât it
- 2 Nev-ùhaøtøt ile aldı o ŝehiñ øhüsni müsellem
şimdengerü var sen daùhi tecdîd-i berât it
- 3 Aùhvâlüñi ey dil eger ol yâre yazarsañ
Müjgânı økalem dîde-i pür-ùhûmı devât it
- 4 Biñ tîr-i belâ gelse eger økavs-i felekden
Mânend-i hedef merd iseñ iøzhâr-ı üsebât it
- 5 Görsün ne imiş óarøsa-i ŝaøtranc-ı maøhabbet
óArz-ı ruùh idüb şâh-ı dil zâhidi mât it

* 2a økılma: økılmaz E

5b virmesün: virsün R2 (Anlama ve vezne uymuyor.)

6a eyledüñ: eyleme K

6b iøhsâne: iøhsân E / Sen de bir kez ey şehüm luøtf idüb aç iøhsâne dest K

- 6 øKaldum düşürüb kendümi girdâb-ı hevâya
Yâ Rabb güzergâhumı sen râh-ı necât it
- 7 Pervâne-ø sıfat sen de ùhamûş olma ki Rüşdî
Bir bülbül-i gülzâr-ı süûhansun nağamât it*

øHarfü'üs-ûSe

17

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 17b, İ 13b, K 87a, R2 6a, E 73a

- 1 İtme ey serv-i çemen ol økadd-i bâlâyile baøhûs
Eylemez pest olan kendüden aólâyile baøhûs
- 2 øHacletinden økızarub øhâli diger-gûn olmış
Eylemiş var ise gül ol ruûh-ı zîbâyile baøhûs
- 3 Beñzemez ol sanasun mihr-i feleksün ey şûûh
Eyleme økadrini bil mâh-ı şeb-ârâyile baøhûs
- 4 Rüstem olsañ yine gâlib olamazsun ey dil
Eyleme pençe-i müjgân-ı dil-ârâyile baøhûs
- 5 øSaøkın âûhir seni ùhâk ile ber-â-ber eyler
Eyleme óâøkil iseñ bâde-i øhamrâyile baøhûs

* 1b øhayât: - İ

2a øhüsni: øhüsni K

3a aøhvâlüñi: aøhvâlüni İ/ yâre: şûûha K, R2, E/ yazarsañ: yazarsun E

4a eger: nola İ; saña K, R1, E

5a görsün : gör İ/ óarøsa-i: bâzi-i K, R1, E

6a hevâya: belâya E

6b yâ Rabb: yâ Rabbi E

7b bir: sen K, R1, E

- 6 Bařkadur meslek erbâb-ı øhaøkĩøkat çün kim
Eylemez óârif olan zâhid-i ùhod-râyile baøhùs
- 7 óÂrif ol düşmen-i bed-ùh`âha müdârâyile
Rüşdiyâ óâkil iseñ eyleme aóðâyile baøhùs*

øHarfü'l-øHâ

18

Müfteóilün Fâóilün Müfteóilün Fâóilün
S 17b, İ 14a, K 87b, R16b, R2 6a, E 73a/73b

- 1 óAzm-i cülûs itse ger taùhta Süleymân øsubøh
Mařrøk ü mağrib olur mesned-i suløtân øsubøh
- 2 Ğarøk-ı yemm-i nûr ider keřtĩ- i dünyâyı heb
Mevc-fiken olsa ger lücce-i óummân øsubøh
- 3 Mâh gibi eylemez rûyını nĩm-âşkâr
óÂrz-ı cemâl itse ger şâhid-i pinhân øsubøh
- 4 Defter-i tesvĩd idi óiřrete mâh-ı felek
Eyledi tebyĩz anı řevøk-i nev-pesân øsubøh
- 5 Sâğar-ı iřkeste-i mâh-ı nevüñ itme óarż
Almaz anı ey felek destine mestân øsubøh
- 6 Câm ü mey vir óaraøk olmadı øsubøh neşve-baùř

* 1b kendüden: kendiden K, R2

3b eyleme: eylemez S, K / økadrini: økadrüñi S, İ, K, R2

4a olsañ: olamazsañ K, R2; olsun E / olamazsun: olamazsañ K, R2

7b eyleme: eylemez E

Olsa bize bâde-i sâgar-ı gerdân øsubøh

- 7 óÂlemi fâni görüb itdi felek Rüşdiyâ
Pençe-i ùhurşîd ile çâk-i girîbân øsubøh*

øHarfud-Dâl

19

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 18a, Í 14a, K 87b, R2 6a, E 73b

- 1 øHaøtøt geldi ruùh-ı yâre idüb øhüsni tecdîd
óAşøk ehline el virdi yine devlet-i câvîd
- 6b 2 Yoøk minnetümüz şimdi bizüm çarùh ile baùhta
Heb bir görünür oldı bize yeòs ile ümmîd
- 3 Fırøsat var iken nûş-ı mey it var ise óaøkluñ
Bu øhasret ile gitdi økoyub óâlemi Cemşîd
- 4 Feyz-i eùser-i óaşøk ile bir gülşene irdük
Bir berg-i øhazân-dîdedür anda gül-i ùhürşîd
- 5 Nây-ı økalemiñ øtutdı cihân bezmini Rüşdî
Şimdengerü çalsun başına çengini Nâhid*

* 3, 6// – S, Í, K, R1,E

* 1a øhüsni: øhüsni E

2a baùhta: baøhüse E

2b oldı: şimdi

3a nûş-ı mey it var : nûş-ı mey it kim R2

øHarfü'r-Râ

20

Fâóilâtün Mefâóílün Fâóilâtün Mefâóílün
S 18a, Í 14b, K 88a, R1 8b, R2 6b, E 73b

- 1 Gûşe-i çeşm-i yârde gamzeñe der-i kemîn olur
Rüstem-i óaşøk olursa da øsanma göñül emîn olur
- 2 Dest-i niyâzla yapış dâmen-i luøtf-ı yâre kim
øHüsn-i økabûle göñül ber-gönül olur økarîn olur
- 3 Eyle øhaûzer ki óâøkibet faûhr ile giydigüñ semmûr
Her ser-i mû-yı cismüñe ùhancer-i tizgîn olur
- 4 Nâr-ı caøhîme bir nefes irse nesîm-i feyz-i øHaøk
Luøtf ile her bir aûhkeri bir gül-i âteşîn olur
- 5 Böyle økalursa Rüşdiyâ gamze-i kâfiri anuñ
ùHavfum odur ki óâleme âfet-i óaøkl ü dîn olur*

* 1a yârde: yârden K

2a luøtf-ı yâre kim: yâre sen hemân R1

2b göñül: gün

3a semmûr: libâs Í

3b cismüñe: óaøkibet Í

21

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 18b, Í 14b, K 88a, R1 8a, R2 6b, E 76b

- 1 Añılsun bezm-i yâr ey dil ki dil-şâd olduğum yerdür
Benüm ol cāy-ı ùhurrem gamdan āzād olduğum yerdür
- 2 Añılsun cilvegāh-ı serv-økaddũñ kim ğubârâsâ
Hevâ-yı ùhâk-pây olmaøkla ber-bâd olduğum yerdür
- 3 Añılsun ger belâ-yı küşteğân-ı tîğ-i ùhûn-rîzũñ
Şehîd-i ğamze-i cellâd-ı bî-dâd olduğum yerdür
- 4 Añılsun ğûşe-i mey-ùhâmede ol feyz-i sâøkî kim
óAdû-yı pendini teòùsîr-i ùzühhâd olduğum yerdür
- 5 Añılsun ùhâk-i râhuñ dem-be-dem ebr-i bahârîveş
Nem-i eşküm niùsâr itmekde muótâd olduğum yerdür
- 6 Añılsun bî-sütûn ü ser-ğuzeşt-i kûh-ken zîrâ
Zenne meyl itmek bâbunda irşâd olduğum yerdür
- 7 Añılsun ğülşen-i kûyuñ ki her dem óandelîbâsâ
Ümîd-i vaøsl ile muótâd-ı feryâd olduğum yerdür
- 8 Añılsun meclis-i pür-şevøki erbâb-ı ùharâbâtuñ
ùHarâb-ı dest-i ğam olmışken âbâd olduğum yerdür

- 9 Añılsun mekteb-i óaşøk u dilistân-ı maøhabbet kim
O fennde ben de Rüşdî gibi üstâd olduğum yerdür *

22

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 18b, İ 15a, K 88a, R1 8a, R2 6b, E 77a

- 1 Ayâğundan bu bezmin el çeküb dūr olmamız yegdür
Bezm-i mest olmadan bu meyle maùhmûr olmamız yegdür
- 2 Hedefâsâ dime ol şûha manøzûr olmamız yegdür
ùHûnîñ gamzesinden ey gøñül dūr olmamız yegdür
- 3 Cihâne dîde-i mihr-i felekveş nâøzır olmaøkdan
Hilâlâsâ senüñ luøtfuñla manøzûr olmamız yegdür
- 4 Niçün miròât-ı dil øzulmet-peùzîr-jeng-i gam olsun
Fürûğ câm-ı mey ile maøtlaó-ı nûr olmamız yegdür
- 5 Ne øhâcet olmaz bir cân için minnet-keş sâøkî
Hemân bî-minnet ey dil yine maùhmûr olmamız yegdür
- 6 Budur heb güft ü gûy-ı nev-óarûsân-ı gam-ı óaşøkuñ
Ki zîr-i øhaclegâh-ı dilde mestûr olmamız yegdür
- 7 Bizi çün neşve-yâb-ı câm-ı lâólüñ eyledüñ ey şûùh
Yine mest-i şarâb-ı nâb-ı engûr olmamız yegdür
- 8 Ne lâzım yâri ağıyâr ile görseñ bezm-i vuøslatda
O şûhîñ meclisinden dūr (u) mehcûr olmamız yegdür
- 9 O ùhûnîden ümîd-i merhem itmekdense ey Rüşdî
Hemîşe mübtelâ-yı zaùhm-ı nâsûr olmamız yegdür *

* 3a ùhûn-rîzûñ: cevrün kim K, R1, R2, E

4// - S, İ, K, R1, E

6// - S, İ, K, R1, E

7b vaøsl ile: vaøsluña E

8b dest: seyl R1

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 18b, İ 15a, K 88b, R1 8b, R2 6b, E 74b

- 1 Ne meyl-i naùhl-i gül eyler ne seyr-i gülsitân ister
Göñül bir serv-i økâmet gonce-leb-şûùh-ı cihân ister
- 2 Ne eşk-i çeşm-i ter ey dil ne feryâd ü figân ister
Metâó-ı vaøsla ol şûùh-ı cihânnum naøkd-i cân ister
- 3 İrür bir sâøhil-i maøkøøsuðde âùhir fülk-i dil øøkalmaz
Olur bir gün müsâóid rûzgâr ammâ zemân ister
- 4 Nola ol şûùh-ı gül-ruùhsâr ü nev-ùhaøtøt óarż-ı øùøhüsñ it se
Dil-i âveremüz seyr-i bahâr ü gülsitân ister
- 5 Güşâde olmağa gül gibi şimdi gonce-i ùhâøtır
Çemende lâleveş câm-ı şarâb-ı erguvân ister
- 6 Ne sende şerha-i óaşøk ne ùhod-dâğ-ı maøhabbet ister
Nice óâşıøksun ey bülbül ki óaşøka bir nişân ister
- 7 óUlüvv-i şân-ı óaşøkı Rüşdiyâ bundan økryâs it kim
Maøhabbet şâh-bâzı dil gibi bir âşyân ister *

* 2b, 5a (vezin uymuyor.)

2 // - S, İ, K, R2, E

3// - S, İ, K, R1, E

7a neşve-yâb: neş'e-yâb K, R1, E / eyledüñ: itmedüñ İ, R1, R2

7b nâb: câm R2

8// - S, İ, K, R2, E

8b (u) anlam gereği konuldu.

* 1a ne meyl-i naùhl-i gül eyler ne: ne naùhl-i gül ne óazm-i øsaøhn S

3b bir : pür R1

4a nola : ne var / ol: ey K

6b óâşıøksun: âşıøksañ R2

7a bundan: andan K

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 19a, İ 15b, K 88b, R2 6b, E 80b

- 1 Dilin feryâdını gûş eyle ey gül óandelîbüñdür
Anı bezm-âşnâ-yı luøtfuñ eyle bir garîbüñdür
- 2 İderseñ gerçi her bir óâşîøkuñ bir vazó ile meftûn
Beni Mecnûn iden ammâ nigâh-ı dil-firîbüñdür
- 3 Şikâyet eyleyüb agyâre bühtân eyleme zinhâr
Seni heb mübtelâ-yı derd iden ey dil øtabîbüñdür
- 4 Şarâb-ı câm-ı hicrin nûş iderseñ gam yeme ey dil
Ki bezm-i øøkismet-i rûz-ı ezelde bu naøsîbüñdür
- 5 Ezelden muøktezâ-yı gayret-i óaşøk öyledür Rüşdî
Eger maóşûøkuñ olsa kendüye óâşîøk raøkîbüñdür

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 19a, İ 15b, K 88b, R2 7a, E 80b

- 7a 1 Eger miròâta baøksa anda bu øhâlet-nümâyândur
Cemâli mihr-i raùhşândan óaksi gûyâ mâh-tâbândur
- 2 Ne øhâletdür eger miròâta baøksa øhüsni şevøkinden
Aña óaksi o óaks-i rûyuña ser-mest ü øhayrândur
- 3 Varub seyr eyledüm gülzâre baøkdum çeşm-i óibretle
Ney iñler bülbül ağlar gül güler bir özge seyrândur
- 4 Seni bu nâr-ı øhasret yaøksa virmez dâmen ol şûùh
Buña çâre ey dil var ise çâk-i girîbândur
- 5 Varan gülzâre çıøkmaz bir ruùhı ùzevøk ü øsafâsundan
øHarîm-i øsaøhn-ı gülşen şimdi gûyâ bâğ-ı Rıødvândur
- 6 Ümîd-i câm-ı lâólüñle beni sâøkî ùharâb itme
O râùh ise benüm rûøh-ı revânum bu daùhî cândur
- 7 Verilmez herkese bu lehce-i pâkize ey Rüşdî
Saña bu luøtf-ı øtabó u naøzm-ı dil-keş øHaøkøkdan iøhsândur*

* 1b (vezin uymuyor.)

6a ümîd: ümîdüm E / ùharâb: helâk R2, E

6b râùh: rûøh İ

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 19b, İ 16a, K 89a, R2 7a, E 74b

- 1 Dilümde dâğ-ı pür-sûzum gibi çün kim çerâğum var
Cihâniñ mihr ü mâhından bi-øhamdi li'llâh ferâğum var
- 2 Görüb óaşøk ehlinin óarz-ı niyâzın reh-güüzârında
Dimiş ol şâh-ı øhüsñüm kim øsaøkınsunlar yasâğum var
- 3 Çerâğ-ı mâh u ùhûrşîdi sipihrün var ise ey şûùh
Benüm de sûz-ı óaşøkuñla yanar sînemde dâğum var
- 4 ÓAceb mi şâh-ı óaşøk olsam senüñ çün devr-i øhüsñüñde
Serümde dûd-ı âhumdan felekveş bir otâğum var
- 5 Ne câm-ı çarùha ne bezm-i Ceme reşk eylerem sâøkî
Benüm de bezm-i óâlemde elümde bir ayâğum var
- 6 øTaóalluøk bend ü økaydundan óaceb âzâdeyüm Rüşdî
Ki óâlemde benüm aøslâ ne mülküm var ne bâğum var*

* 1b (vezin uymuyor.)

2b øsaøkınsunlar: øsaøkıñsunlar E

3a mâh ü ùhûrşîdi: mâh-ùhûrşîdi S

6a bend ü økaydundan : økayd ü bendünden S, İ

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
R2 7a

- 1 Göñül kim seyr-i øhüsn-i rûy-ı cânân óazmin itmişdür
Gûyiyâ üzerredür mihr-i dıraùhşân óazmin itmişdür
- 2 Yine gülşende çıokmış sünbül ü nergis temâşâye
O servüm var ise seyr-i gülistân óazmin itmişdür
- 3 Ne mümkin bir daùhî óâlemde hîç cemóiyyet-i ùhâøtır
Dil-i dîvâne kim zülf-i perîşân óazmin itmişdür
- 4 Der ü dîvârı heb senüñ melâmet olduğun itmiş
Anuñçün øKays-ı bî-çâre beyâbân óazmin itmişdür
- 5 ùHırâmı âfet-i cân økâmet øsan kim økıyâmetdür.
Dil-i âvâre bir serv-i ùhırâmân óazmin itmişdür
- 6 Egerçi ehl-i óaşøkın her biri şûùha meyil itmiş
Benüm mûr-ı dilüm ammâ Süleymân óazmin itmişdür
- 7 İrüşmez çünkü Rüşdñüñ eli dâmânune yârüñ
Ne çâre derd ile çâk-i girîbân óazmin itmişdür*

* 1b, 2b, 5a, 6a vezne uymuyor.
2, 3, 5 R1'de Kıt'a olarak yer alır.

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 19b, İ 16a, K 89a, R2 7a, E 80a

- 1 ûHaøtøt-ı nev-ûhîz-i gül-berg-i ruûhuñ kim nev-bahârumdur
Anı ser-sebz iden heb cûy-ı çeşm-i eşkbârumdur
- 2 Ben ol dîvâne-i óaøşkam ki farøk-ı rûz ü şeb itmem
Ruûhuñla zülfüñ ey meh-rû benüm leyl ü nehârumdur
- 3 Ne ğam maøhrûm isem ûzevøk-i temâşâ-yı cemâlüñden
ûHayâlüñ şâhidi her dem enîs ü ğam-güsârumdur
- 4 Bahâr ü óıyd irüşdi yine ûhurrem olmadı göñlüm
Olursa bâóíüs-i şâdî o yâr-ı gül-óíüzârumdur
- 5 Helâk zaûhm-ı tîĝ-i cevri-i yâr olsam maøhaldür heb
O şâh-ı øhüsne dil vermek benüm Rüşdî ne kârumdur*

* 2, 3, 5 R1'de Kit'a olarak yer alır.

Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün
S 19b, İ 16b, K 88b, R2 7a, E 75b

- 1 Esdi nesīm-i nev-bahâr oldı muvâfîk rûzgâr
Keştī-i câm-ı meyle yâr gülzâre gelse vechi var
- 2 İrdi dem-i óıyş ü øøtarâb sâøkī nedür óözre sebeb
Nolur bizi itseñ óaceb bir câm-ı meyle neşvedâr
- 3 Hengâm-ı óişretdür bu dem mey øsun ki firøsatdur bu dem
Vaøkt-i mürüvvedür bu dem nâzın da sâøkī vaøkti var
- 4 Her bir güliñ destinde câm óıyş itmede veføkü'l-merâm
Sâøkī bu dem øøkalmaz müdâm økânı şarâb-ı ùhoş-güvâr
- 5 Gülzâre geldi zīb ü fer her bir gül oldu cilveger
Bu dem revâdur olsa ger şevøki hezâruñ øsadd-hezâr
- 6 Şâd oldı erbâb-ı çemen her gonce oldı ùhande-zen
Eløtâf ü Rabbi ùzü'l-minen óâlemde oldı âşikâr
- 7 Manend-i naøkş-ı âsmân zeyn oldı øsaøhn-ı gülsitân
Gûyâ ki cennetdür hemân bu demde øtaraf-cûybâr
- 8 Nergisler itdi terk-i ùh'âb nûş itmege câm-ı şarâb
Güüzâre virdi âb ü tâb feyz-i nesīm-i nev-bahâr
- 9 Esdi yine bâd-ı şimâl buldı hevâlar iótidâl
Gülşende her bir nev-nihâl şevøk ile oldı bī-økarâr
- 10 Ey sâøkī ferühunde-dem gül vaøktidür øsun câm-ı Cem
Luøtfuñla olsun muğtenem Rüşdī-i zâr ü dil-figâr*

* 2b neşvedâr: neş'edâr E

3b nâzın da: nâzuñda S, İ, K, R2

5a cilveger: cân ger E

8a itmege: itmede S, İ

9// - S, İ

Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün
S 20a, İ 16b, K 89b, R2 7a, E 82a

- 1 Aldanma yâriñ óahdine efsânedür efsânedür
Ey dil anı gûş eyleyen dīvânedür dīvânedür
- 7b 2 Gülzârīde øsaøhrâyīde seyr eyledüñ ammâ yine
Bir cây-ı ùhurrem var ise mey-ùhânedür mey-ùhânedür
- 3 Nâr-ı gamuñla yansa da senden ferâgat eylemez
Şemó-i ruùhuñ şevøkıyle dil pervânedür pervânedür
- 4 ÓAyb eyleme kûyuñda üftân ü ùhīzân olduğın
Câm-ı şarâb-ı óaşøk ile mestânedür mestânedür
- 5 Rıøtl-ı girân-ı hicrũñi nûş itmeyen Rüşdī gibi
Bezm-i âşnâ-yı vaøsluña bī-gânedür bī-gânedür*

* 5a hicrũñi: hicrini E / itmeyen: itmedün E

31

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 20a, İ 17a, K 89b, R2 7b, E 78a

- 1 øHüsn ile ruûhsârı meh-rû sînesi billûrdur
ûHâøsilı ser-tâ-økadem ol serv-i nâzum nûrdur
- 2 Dîdeden mümkün midür seyl-âb-ı øhasret aøkmaya
Şişe-i dil-seng cevri-yâr ile meksûrdur
- 3 Her neyi seng-i belâ-yı rûzgâr itse şikest
Yâ ser-i øKayserdür ol yâ efser-i fağfûrdur
- 4 øKıl øhaûzer olma øsaøkın manøzûr-ı çeşm-i rûzgâr
ûZerreveş pinhân olan tîr-i belâdan dûrdur
- 5 Kendüni sen müstâó id naøzra-i luøtf it hemân
Her ne yerde olsa bir feyz-i tecellî øtûrdur
- 6 øHaşre dek bî-hûş olur kim içse ednâ cüróasın
Sen şarâb-ı óaşøkı øsanma bâde-i engûrdur
- 7 Ğam degül mehcûr ise şimdi firâøk-ı yâr ile
Gönlümüz fikr-i ümîd-i vaøsl ile mesrûrdur
- 8 Ğam degüldür olsa tîg-i cevri ile pür-zaûhm eger
Sîne-i yâr ehl-i óaşøka merhem-i kâfûrdur
- 9 Merhem-i luøtfuñ yazıøkdur yoøk yire itme telef
Tîg-i zehr- âb-ı gamuñla zaûhmumuz nâ-sûrdur
- 10 Tâzedür óayb eyleme Rüşdî o øøtıfl-ı nev-resi
Resm-i âyîn-i vefâyı bilmese maóüzûrdur*

* 7// – S, İ, K, E
8// – İ

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 20b, İ 17a, K 89b, R2 7b, E 76a

- 1 Bu dil-i dīvānemüz olsa óaceb mi bī-økarâr
Nev-ùhaøtøt-ı dil-ber gibi geldi yetişdi nev-bahâr
- 2 Dilleri mümkün mi óuřřâøkun perīřân olmaya
Eyledi dest-i øsabâ zülfin o řûùhın târmâr
- 3 Bir ùhırâm it nâz ile gülzâre gel kim økâmetüñ
Seyr iden sâyeñ gibi olsun yoluñda ùhâksâr
- 4 Bûlbûliñ ùhârıñ elinden çekdügi yetmez mi kim
Gülleri taøhrîk ider cevır itmek için rûzgâr
- 5 Dīdeler rûşen yine ey nergis-i ğam-dīde kim
Mey içüb zerrîn økadeøhle eyledüñ defó-i ùhumâr
- 6 Rûřdiyâ mey-ùhâneye yoøk şimdi øhâcet var iken
ùHayme-i řâhî gibi gülşende bīd-i sâyedâr*

* 4// – R2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 20b, K 89b, R1 7a, R2 7b, E 77a

- 1 Lâólüniñ øhayrâniyam kim ğamda dem-sâzum budur
Çeşmüniñ meftûniyam kim sözde hem-râzum budur
- 2 Ğamzeden itmem şikâyet eşk-i çeşmümden figân
Cümle-i esrâr-ı óaşøk-ı yâre ğammâzum budur
- 3 Terk-i ser itmek gerek çün ey dil evvel pâyede
Süllem-i miórâc-ı óaşøka øtarz-ı âĝâzum budur
- 4 Cân fedâ itsem dimez bir dem o şûûh-ı dil-pesend
óÂşıøøøkamdur óarøsa-i óaşøkumda ser-bâzum budur
- 5 Câm-ı meyden økor mı ğam bir dem ferâgat itmeye
øSayd-ı murĝ-ı şevøke ğûyâ elde şeh-bâzum budur
- 6 Ğonce-i maøksûdumı üşkûfte itmez bir nefes
Rûzgâr-ı bî-vefâya bâóíüs-i nâzum budur
- 7 Gâh olur üzere økadar óâlem görünmez çeşmüme
Âsmân-ı himmete çökduøk da pervâzum budur
- 8 Keşti-i tîĝ-i teĝâfûl eylemekdür økaøsdı heb
Zümre-i óuşşâøka nâz-ı yâr-ı øtannâzum budur
- 9 øøøTurfе mest-i bâde-i naûhvet olur ol şûûh kim
øKatl idüb Rüşdî-yi dir kim vazõı mümtâzum budur*

* 2b esrâr: esrâre R2

3// - R1

6a üşkûfte: - R2

8b yâr-ı øtannâzum: şimdi øtannâzum S

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 20b, Í 17b, K 90a, R2 7b, E 77a

- 1 Dil viren dünyâya bilmez kim cihân vîrânedür
øZann ider bu çarùh-ı mîñâ ùhâne-i kâşânedür
- 2 Sû-be-sû seyr eyledüm gülzâr-ı bâğ-ı óâlemi
Var ise bir cây-ı ùhurrem gûşe-i mey-ùhânedür
- 3 øTalióüñdür heb seni maøhrûm-ı bezm-i vaøsl iden
Yârdan bî-hûde ey dil itdügüñ şekvâ nedür
- 4 øSanma kim ancaøk benüm ey şemó-i bezm-ârâ senüñ
Âftâb-ıóâlem-ârâ øhüsñüñe pervânedür
- 5 Mumveş gerçi mülâyimdür baøkılsa øsûretâ
óArz-ı vaøsl itseñ o şemó-i ser-keşüm ammâ nedür
- 6 Var ise óaøkluñ øsaøkın dâm-ı belâdur ser-te-ser
Dil viren zencîr-i zülf-i dil-bere đivânedür
- 7 Nûş idüb bir câm-ı meyle defó-i gam itmek olur
Baøkduğum óammâ ki Rüşdî ùhâøtır-ı yârânedür*

* 3a maøhrûm-ı: maøhrûm ü S
4a kim ancaøk: ancaøk kim S
6a ser-te-ser: ser-be-ser S, Í
6b zülf: - Í

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 21a, İ 17b, K 90a, R2 7b, E 81a

- 1 Dil ki derd-i âteş-i cevruñle bir bî-çâredür
Dil degüldür sûz-ı óaşøkuñla bir aùhker-pâredür
- 8a 2 Dîde-i giryân degül seyr ü temâşâ itmege
Meclis-i şâh ûhayâl-i dil-bere fevvâredür
- 3 Bâğbânın meyli serve bülbülin naùhl-i güle
Göñlümiñ ammâ ki meyli økâmet-i dildâredür
- 4 Şâùh-ı gül gülzâre daóvet eyledi maóüzûr ola
Elvedâó ey genc-i óuzlet óazmümüz gülzâredür
- 5 Luøtf iderseñ zaùhmuma luøtfuñla eyle bir óilâc
øKâbil-i merhem degül zîrâ ki bu bir yâredür
- 6 Ben ne baùhtumdan ne yârümden şikâyet eylerem
Heb beni âşüfte iden bu dil-i âvâredür
- 7 óÂrif iseñ çeşm-i óibretle øhaøkîøkat-bîn olub
Ol melek-sîmâye Rüşdî baøk neler øHaøkøk yâredür*

36

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 1b dil: derd R2 / sûz: sûziş K

5a iderseñ: idersün İ, E / lutfuñla: vaøsluñla K, R2, E / bir ilâc:- ilâc İ

5b bu bir yâre: bu yâre S

6// -İ

6b âşüfte: âvâre K

S 21a, İ 18a, K 90b, R2 8a, E 81a

- 1 Bezme gel kim heb senüñçün bezm-i mey âmâdedür
Çünkü maøkôsûduñ senüñ ey şûh-ı óâlem bâdedür
- 2 øKâmet-i dil-cûyunuñ meftûnı serv ü naùhl-i gül
øHâşılı óaşøkuñ senüñ aólâde vü ednâdedür
- 3 øHayretinden ol daùhı pâ-der-gil olmış bâğda
Seyr idenler øzann iderler servi kim âzâdedür
- 4 Nev-bahâr oldı yine zeyn oldı óâlem ser-te-ser
Yâsemen gülzâr içün gûyâ libâs-ı sâdedür
- 5 Güllerin fânı olan lâólüñ økıyâsın neyleyem
Gülşen-i óâlemde reşküm serv ile şımşâdedür
- 6 Seyr idüb refâtaruñı mümkün mi pâ-mâl olmamaøk
Dil o serv-i nâze çün kim óâşık-ı üftâdedür
- 7 Pır olub mâhbûb ile meyden ferâgat itmedi
Rüşdîdi âlüfte şimdi yine ol sevdâdedür *

37

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 21b, İ 18a, K 90b, R1 8b, R2 8a, E 75a

* 2a serv ü: serv-i S, E
4a ser-te-ser: ser-be-ser S, İ
5a güllerin: güllerüñ S, İ, K, R2
6a refâtaruñı: refâtarını S, İ, E

- 1 Ol óaraøk kim óâríz-ı pür-tâb-ı dil-berden çıøkar
Dâne dâne økaøtrelerdür kim gül-i terden çıøkar
- 2 Baø økoyub meydân-ı óaşøka Rüstemâne çıøkdı dil
øKorøkaram bî-çâre ammâ óâøkibet serden çıøkar
- 3 Zîr-i zülf-i pür-ùhamuñdan pertev-i tâb-ı ruùhuñ
Gûyiyâ bir øuóledür kim kâm-ı ejderden çıøkar
- 4 Olma mağrûr ey gönül miøhnet-serây-ı óâleme
Kim girerse lâ-cerem bu çarûh-ı øeø-derden çıøkar
- 5 øHâlet-efzâ böyle naøzm-ı dil-pesend ancaøk yine
Kilk-i ùhoø-âûsâr-ı Rüşdî-i süùhanverden çıøkar*

38

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 21b, Í 18b, K 90b, R1 8a, R2 8a, E 82b

- 1 Geldi ùhaøtøt yâre óaceb dil daùhi øîvende midür

* 1a pür-tâb: bir tâb K
3a pür-ùhamuñdan: perçemüñden Í, K
4//- R1

- Güle ûhâr oldı bedel ol daûhi gülşende midür
- 2 Maøzhar-ı bâriøka-i nûr-ı tecellî dildür
Âteş-i óaşøk hemân Vâdî-yi Eymende midür
- 3 Cümle ser-tâ-be-økadem dîde-i øhasret olduøk
Niçün ol gonce açılmaz daûhi şermende midür
- 4 øHasretüñden baøkamam güllere âteş görünür
Bilmezem ûzevøk-i gülistânda mı külûhanda midür
- 5 Dehenüñ óazm iderek ol daûhi nâ-bûd oldı
Dil-i øhayret-zede yoøk bende óaceb sende midür
- 6 Yine bir kâfir-i bed-kîşe esîr olduøk âh
Söyle ey dil bu güneş sende midür bende midür
- 7 Yeter ey şûûh yeter beste-i zülfüñ oldı
Saña Rüşdî øtutalum óâşşøk imiş bende midür*

39

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 21b, İ 18b, K 91a, R1 9a, R2 8a, E 74b

- 1 Âteş-i miøhnet-i óaşøkuñla ki dil tende yatur
Gûyiyâ sînede bir aùhker-i sûzende yatur

* 1b ol daûhi: o daûhi R2

3b ol gonce: ol şûûh E

5b bende óaceb sende midür : ki óaceb sende midür S; sende midür bende midür İ

6b sende midür bende midür: ki óaceb sende midür İ

- 2 ûHâne-ber-dûşe denilmez ki óaceb økande yatur
Gâh gülşende gehî gûşe-i külûhanda yatur
- 3 Luøtf idüb nâz ile gül seyr-i gülistân it kim
Gönceler øhasret-i lâólüñle ser-efgende yatur
- 4 Kimse almaz seni ey ûhâk-i siyeh gerçi göze
øSûretâ böyle sen ammâ ki neler sende yatur
- 5 Faûhr ile hem-ser-i eflâk geçen şâhları
Şimdi baøksañ ehl-i sirişk ki óaceb økande yatur
- 6 Bir iken óaşøk u maøhabbet bu ne sırdur Rüşdî
Kimi külûhanda kimi yâr ile gülşende yatur*

40

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 22a, Í 19a, K 91a, R1 7b, R2 8a, E 82b

- 1 Nedür ey dil bu heves gamze-i gammâze midür
Yoùhsa meylüñ o siyeh çeşm-i füsûn-sâze midür

* 1a óaşøkuñla: óaşøkuñ Í
S// - S, Í, K, R1, E

- 2 Pīç-der-pīç niçün olmasun tâkâsâ
Meylüñ ey dil o sehî serv-i ser-efrâze midür
- 3 Yine açmış per-i evrâøkını gül murğâsâ
Gülsitân-ı óademe niyyeti pervâne midür
- 4 øSazøkın ey dil seni ùhâk ile berâber eyler
Íótimâduñ senüñ ol mest-i mey-i nâze midür
- 5 Dilümüz mest-i mey-i vuøslat olur mı âyâ
Yoùhsa maùhmûr gibi øhissesî ùhamyâze midür
- 8b 6 Hışm ile tıgını almış ele mestâne o şûùh
øKaøsdı âyâ yine bir óâşıøk-ı ser-bâze midür
- 7 Rind iseñ sâğarı bir dem økoma elden Rüşdî
Nûş-ı mey eyle dime köhne midür tâze midür*

41

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 22a, Í 19a, K 91a, R1 9a, R2 8b, E 82a

- 1 Göñül ol gonce-femüñ bülbül-i âşüftesidür
Çeşm-i mestüñ göreli óâşıøk-ı âlüftesidür
- 2 ùHaber-i zülf-i dil-âvîzini keşf itdi øsabâ

* 1b o siyeh: nigeh R1
2// - Í
2b serv: økadd R1
4b nâze: endâze K
5a vuøslat: vaøsluñ Í
7a bir dem : elden R2
7b dime: hemân R1

Lîk vaøsf-ı deheni nükte-i nâ-güftesidür

- 3 Ger belâyı ser-i kûyuñda key bî-ser óuşşâøk
Heb anuñ tîg-be-kef gamzesiniñ küştesidür
- 4 Nedür ol ûhande-i nâz ile tekellüm ey dil
Leb-i cân-baûhşuñıñ ol óâşıøka bir nüktesidür
- 5 Naøzm-ı Rüşdî-i süûhan-perveri görmek dileyen
Bu gazel işte anuñ bir dürr-i nâ-süftesidir*

42

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 22a, Í 19b, K 91b, R1 9a, R2 8b, E 76b

- 1 Leøtâfet ancaøk o ûhaøtøt-ı óiüzâre øøkalmışdur
Belî øsafâ-yı gül evvel bahâre øøkalmışdur
- 2 Sirişk-i çeşümü çün kim øhisâba almadı yâr

* 4// - R1

4b baûhşuñıñ: baûhşunuñ Í, K, R1, R2, E

- Ne çâre çâresi rûz-ı şümâre økalmıřdur
- 3 Degül o ùhaøtøt-ı siyeh muøsohaf-ı cemâlũnde
øKıyâmet âyetidür kim kenâre økalmıřdur
- 4 O mest-i bâde-i nâz ola ben helâk-ı niyâz
Anuñla øsoøhbetümüz bu økarâra økalmıřdur
- 5 øSaøkın øsaøkın mey-i naùhvet seyr olan ğâfil
Senũn de derd-i serũn bir ùhumâre økalmıřdur
- 6 Güşâde olmaĝa Rüşdīye ĝonce-i ümmīd
Nesīm-i merøhamet-i Kirdĝâre økalmıřdur*

43

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 22b, İ 19b, K 91b, R1 9b, R2 8b, E 74a

- 1 Hadīüs-i zülfüñi añsam uzun øhikâyet olur
Eger ki økâmeti vaøsfuñ disem økıyâmet olur
- 2 Ne bende øtâøkat-i neøzøzâre var ne øsabre mecâl
Belâ-yı óařok u maøhabbet ne özge øhâlet olur

* 1a ùhaøtøt: nev-ùhaøtøt K, R1, R2, E
2a almadı: øsaymadı İ, K, R1, R2, E
2b çâresi: çâre R2

- 3 üHaøtâ idüb dile gel varma ey ühadeng-i müje
Nişân-ı cânuma gel kim temâm iøsâbet olur
- 4 üHayâl-i gamzesi nâ-geh egerçi itse güüzer
Derûn-ı kişver-i dilde hezâr-âfet olur
- 5 Ben ol perîde hele görmedüm vefâ resmin
Egerçi var ise görmiş ne ühoş-rivâyet olur
- 6 Ne mest-i bâde-i naühvet olur ki Rüşdînüñ
İşitse øharf-i niyâzın aña şikâyet olur*

44

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 22b, İ 20a, K 91b, R1 9b, R2 8b, E 82a

- 1 Dilde nevâ-yı zenzeme-i güft ü gû mıdur
Yâ ühângâh-ı gamda olan hây ü hû mıdur
- 2 Gülzâr-ı sînem içre óaceb dil mi gonce mi
üHûn-ı cigerle yoühsa øtolu bir sebû mıdur
- 3 Yâriñ óiüzârı fikrümi økalbe ühuøtûr iden

* 2b óaşøk u: óaşøk-ı E
3a varma: var S, İ
4b derûn: o demde K, R2, E
6b niyâzın: recâsın K

Bâĝ-ı derûn-ı dilde gül arzû mıdur

- 4 İrdi kûsûfa mihr-i felek øsadd-øhisâb ile
Bilmem o meh anuñla bugün rû-be-rû mıdur
- 5 Geldi hayâl-i ğamze-i hâtır-şiken dile
Âyâ ki kasdı şevøk-i dili cüst ü cû mıdır
- 6 Pür-dâĝ-ı øhasret eyledüñ ey gül derûnını
Senden ümîd -i Rüşdi-i bî-çâre bu mıdur*

45

Mefóûlü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 22b, İ 20a, K 91b, R1 10a, R2 8b, E 78a

- 1 Ol dem ki yâr kâkülîni ber-óîüzâr ider
Baøkduøkca óaøkkl ü fikrümüzi târmâr ider
- 2 Bilmem ki zülfî nâfe-i âhû mıdur o şûùh
Seyr eyledükce reh-güüzzerin müşg-bâr ider
- 3 Ey dil ûhumâr-ı miøhnet ile olma ser-girân
Bir gün seni de câm-ı emel neşvedâr ider

* 5// - S, İ, K, R2, E
6a gül: dil R1

- 4 Âġûş-ı vuøslatumda iken evvel ol perī
Bir kez nigâh eylemege Şimdi óâr ider
- 5 ùHaøtøt geldüğünden aġlamazam rûy-ı yâre lîk
Havf eylerem ki râz-ı dilüm âşkâr ider
- 6 Nâ-geh düşürdi gönlüni ol øtıfl-ı nev-rese
Rüşdî bu derdi yoùhsa nice iùhtiyâr ider*

46

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 23a, K 92a, R1 8b, R2 8b, E 81b

- 1 óAşøkum benüm ki sen øsanem-i gül-óíùzâredür
ùHâr-ı ġamuñla ġonce-i dil pâre pâredür
- 2 Mümkün mü ùzerre deñlü nihân ola óaşøkımız
Kevnden o mâhı sevdigümüz âşkâredür
- 3 Ey derd-i óaşøk-ı yâre Şifâ-cûy olan øtabîb
Bîmâr-ı óaşøka çâre hemân terk-i çâredür

* 3b neşvedâr: neş'e-dâr R1, E

- 4 Nergis-øsfât kim almaz ele sâøkiyâ økadeøh
Ancaøk benüm daùhî naøzarum nev-bahâredür
- 9a 5 Devr eylemekde óaøks-i murâd üzre Rüşdiyâ
Câm-ı neşâøt ü çarûh-ı felek ber- økarâredür*

47

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 23a, İ 20b, K 92a, R2 9a, E 75a

- 1 Derdüm firâøk-ı yâr ile bîmâr olan bilür
øHâlüm bilürse óâşıøk-ı gam-ùh~âr olan bilür
- 2 Ben künc-i gamda çekdigümi hicr-i yâr ile
Firøkat deminde derd-i gama yâr olan bilür
- 3 üZevøk-i óitâb ü çaşnî-i zaùhm-ı óaşøøkuñı
Mecrûøh-ı tîg-i gamze-i dildâr olan bilür
- 4 Rîş-i derûn ü derd-i dil-i zârumı benüm

* 3a şifâ-cûy: şifâ-sâz K; şifâ-cû R1, E; cefâ-cû R2
3b terk: derd K
5b neşâøt ü: neşâøt-ı K

Mecrûh-ı zaühm-ı ùhancer-i âzâr olan bilür

- 5 Firøkatde olmayan ne bilür økadr-i vaøsluñı
ùZevøk-i viøðali øhasret-i dîdâr olan bilür
- 6 Derd ü gamuñla çekdigüni rûz ü Şeb yine
Bâr-ı sitemle Rüşdi gibi zâr olan bilür*

48

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 23a, K 92a, R1 7a, R2 9a, E 77b

- 1 Gördüm gubâr-ı ùhaøtøt-ı ruhuñ øhayretüm budur
Çıøktı beyâza naøkş-ı dilüm ùhacletüm budur
- 2 Bir nîm-câm-ı nâze daühî yoøk taøhammülüm
Maóüzûr-ı çeşm-i mestüñ ola øtâøkatüm budur
- 3 Ruühøsat olursa eşk-i nedâmetle mahşeri
Ėarøk-âb-ı mevc-i ùhûn ideyüm niyyetüm budur
- 4 İsterse Çine gitsün o âhû-yı vaøhşiyi

* 2b deminde: demde K / derd-i: derd ü K, R2, E
4// - S, İ
5a vaøsluñı: vaøslımı R2

øSayd-ı kemend-i âh iderüm himmetüm budur

- 5 Dâmen-keş olma meyl-i kenâr eyle nâz ile
Ey nev-nihâl-i bâğ-ı øhayâ minnetüm budur
- 6 Nola açılsa gonce-i dâğ-ı maøhabbetüñ
Sînemde nev-şüküfte-i gül øhasretüm budur
- 7 Geh nûş-ı ûhûn-ı dil iderüm gâhi zehr-i gam
Rüşdî ezelde neyleyeyüm økismetüm budur*

49

Mefûûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
S 23b, İ 20b, K 92b, R1 7a, R2 9a, E 74a

- 1 Çeşmüñ ne dem ki mest-i mey-i câm-ı nâz olur
Erbâb-ı óaşøka her nigeñüñ fitne-sâz olur
- 2 Bir nev-nihâl-i nâza gönül mâðil oldı kim
Sevdâ-yı zülfi bâðiüs-i óömr-i dırâz olur
- 3 Mesrûr-ı ûhâøtır itdi beni bir nigâh ile
Ol øtífl-ı nev-resîde ne ûhoş dil-nüvâz olur
- 4 Seyr it o naùhl-i gonce-i bâğ-ı hayâyı kim
Bir serv-i kadd-keşîde gibi ser-firâz olur

* 4a o: ol R1, E / vaøşşîyi: vaøşşîdi S, R1

4b iderüm: iderin R1, R2

6a dâğ: bâğ K

7a iderüm: iderin R1, R2

7b neyleyeyüm: neyleyeyin R1

4// – S, K, R2 ,E

- 5 Nâz ile óazm-i seyr-i çemen eylese o şûûh
Her bir ûhırâm-ı økâmeti gülşen øtirâz olur
- 6 Dilde nühüfte olmuş iken mâcerâ-yı óaşøk
Ey dīde girye eyleme kim keşf-i râz olur
- 7 Bezm-i cihânda lâle-øşifât rind olan müdâm
ûHûn-ı cigerle óişret ider bī-niyâz olur
- 8 øTabóı hüner şikâruña aøhsenet Rüşdiyâ
øSayd-ı hümâ-yı naøzma óaceb şâh-bâz olur*

50

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 23b, İ 21a, K 92b, R1 7b, R2 9a, E 80a

- 1 ûHaøtøtuñ ki benüm nüsûha-i naøkş-ı emelümdür
Fikr-i heves-i zülfüñe nióme'l-bedelümdür
- 2 ûHûn-ı dili ey dīde-i ter itme telef kim
Ser-mâye-i óaşøkumda olan mâ-øhaøsalumdur
- 3 Hem-râhum olur sâye-øşifât økande gidersem
Baùht-ı siyehüm var ise süð-i óamelümdür
- 4 Zülfüñde yer eylerse ne gam maøhrem-i râzuz
Gûyâ ki hemân şâne benüm kendi elümdür

* 4// - S, İ, K, R2, E

- 5 Ser-çeşme-i ma'ônîden çıøkan cûy-ı øsafâdur
Her mîsrâ'î pâkîze ki saøtr-ı ğazelümdür
- 6 Müştâøkuña sâøkî nice bir va'ode-i ferdâ
øSun câm-ı mey-i lâ'ólüñi vaøkt keselümdür
- 7 Yârin leb-i cân-ba'ühşuñı vaøsf eyle dem-â - dem
Yâd itme øsaøkın ğamzesin ey dil ecelümdür
- 8 Dil-şâdî-i vaøsluñ baña ye'ðs-i ebedîdür
Zehr-âb-ı ğamuñ bâde-i câm ezelümdür
- 9 Ben râz-ı nihândur direm ancaøk aña Rüşdî
Sırr-ı deheni mes'øele-i bî-cedelümdür*

51

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
S 24a, İ 21a, K 92b, R1 9b, R2 9a, E 79b

- 1 Sâøkî kerem it gel bu deme baøk ki ne demdür
Hengâm-ı mey ü meykede-i sâğar-ı Cemdür
- 2 Muøtrib ne ğamıñ var neğam it al ele sâzıñ
Fevt itme øsaøkın fîrøsatı kim vaøkt-i nağamdur
- 3 Bildün mi nedür zülf ü zena'ühdânuñı ey dil
øAşøk ehli için dâm-ı belâ çâh-ı'øademdür
- 4 Ru'ühsâr ile müjğânı nedür øâşøk-ı zâre
øKatl için olan øhüccetine levøh ü økalemdür
- 5 Bildük reviş-i Rüşdî-i pâkîze-edâyı

* 4a zülfünde: zülfinde İ
6// - S, İ, K, R2, E
7// - R1
8 // - S, İ, K, R2, E

52

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 24a, K 93a, R1 10a, R2 9a, E 78b

- 1 ùHaøtøt-ı siyehüñ nüsùha-i esrâr-ı füsûndur
Lîkin fiten-i øturrelerüñ daùhi füzûndur
- 9b 2 Ruùhsâr-ı sefidüñde olan ùhâl-i siyâhuñ
øKonmuş økalem-i økudret ile noøkøta-i nûndur
- 3 øZann eyleme kim nûş iderüz bâde-i gül-fâm
ÓAşøkuñla müdâm içdigümüz ùhûn-ı derûndur
- 4 Yâr sitemiñ çekmege yoøk bende taøhammül
Hicrûñle gönül gâyet ile şimdi zebûndur
- 5 Rüşdî ne óaceb olsa eger maùhzen-i óirfân
Çün genc-i dili mecmaó-ı envâó-ı fûnûndur*

* 4a zâre: zârı K, R1, R2, E

4b olan: - İ

5a reviş: verş İ

53

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 24a, K 93a, R1 10a, R2 9b, E 78b

- 1 Ol mûy-ı miyânuñ ki baña rişte-i cândur
Bir beldür o kim tîgüñ aña âb-ı revândur
- 2 Sırr-ı dehenüñ olmadı hîç kimseye maólûm
Yanında olan noøkøta-i ùhâl aña nişândur
- 3 øSadd-pâre ider dilden eger geçse ùùhayâli
Ĝamzeñ oøkıdur óâşıøka bî-raøhm ü emândur
- 4 Ser-tâ-be- økadem gerçi senüñ øhüsñüñe söz yoøk
Ammâ beni bî-tâb iden ol mûy-ı miyândur
- 5 Rûyunda niøkâb olsa yaøkar óâlemi øhüsni
Farøkı o mehiñ mihr ile gün gibi óıyândur

* 2a sefidüñde: sefidinde E

4// - R1

4a bende: anda K, R2, E

- 6 øZann itme şafaøkdur sen anı tĩg-i sitemle
Dâmen-i felekte görinen dögdügi økândur
- 7 Ğam çekme gönül nâle idüb ùhâr-ı elemnden
Maóüzûr ola bu mâ-øhaøsal-ı bâg-ı cihândur
- 8 ùZâhid baña øtaón itme øsaøkın sûz-ı dilimden
Dûd-ı siyeh-i âhımı øzann itme duùhândur
- 9 Rüşdî bize esrâr-ı leb-i dil-beri söyle
Sırr-ı felegi neyleyelüm râz-ı nihândur*

54

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 24b, K 93a, R2 9b, E 79a

- 1 øHüsni o mehiñ gerçi ki bî-miùsl ü bedeldür
Ammâ ki anuñ çeşm ile desti ne güzeldür
- 2 ùZâhid saña biz sen bize hem-reng olamazsun
øKo baùhûs-i mey ü şâhidi bî-hûde cedeldür
- 3 Diøkøkätle baøk ey dil ùhaøtøt -ı nev-ùhîzine yâriñ
Ğafletle øsaøkın geçme ki bir ùhoşca maøhalldür
- 4 Yâriñ saña endîşe-i ùhaøtøtı yeter ey dil
Ko fikri ùham-ı zülfini kim øtûl-i emeldür
- 5 óAhdin ne óaceb yâr şikest eylese Rüşdî
Dil-berde vefâ olmaduğı darb-ı meüseldür*

* 2a noøkøta-i ùhâl: ùhâl-i siyeh R1

6// - R1

7a elemnden: eleminden R1

*3a diøkøkätle: riøkøkätle S

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feôûlün
S 24b, İ 21b, K 93b, R2 9b, E 79b

- 1 Bu øhüsn ile ol mâhveşüm øsanki melekdür
ôAşøk ehline dil-ber olıcaøk böyle gerekdür
- 2 Yâriñ saña çün vaøslı müyesser degül ey dil
Yâr sitemin çekme ki bî-hûde emekdür
- 3 Devr itse de ger veføk-i murâd üzre yine sen
Mekrinden emîn olma ki bu çarûh-ı felekdür
- 4 Bir âh ile söyleşmek olur yâr ile ammâ
Böyle beni ûhâmûş iden øhaøkøk-ı nemekdür
- 5 Bir sırr-ı ûhafîdür dehenûñ olmadı maólûm
Yanında anuñ ûhâl degül noøkøta-i şekdür
- 6 Sîm ü zer-i ôaşøkuñ baña bir genc-i nihândur
Sînemde olan dâğ-ı siyeh aña miøhekdür

- 7 İsterse økabûl eylesün tâze gazeller
Rüşdî bize lâzım olan ol şûûha dimekdür*

56

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 25a, İ 21b, K 93b, R2 9b, E 79a

- 1 Bu çevre sezâ çün seni ey şûûh sevendür
Ağyâre vefâ baña cefâ söyle nedendür
- 2 øHâşâ ki sebep yâr ola yâ gayr ola øhâşâ
Çâh-ı ùzeøkan-ı yâre gönül kendi düşendür
- 3 Âyîne-i İskenderi biz neylerüz ey dil
Âyîne-i dil óâşırka bir veche øøhasendür
- 4 Luøtf eyle ne var muntaøzırüz ùhayli zemândur
Gel gülşene kim vaøkt-i gül ü seyr-i çemendür
- 5 Ne seyr-i çemendür ne gül ü yâsemen ancaøk
Böyle beni pür-şevøk o gönce-i dehendür
- 6 Diller nice bend olmasun ol kâküle ey dil
Üftâde-i bî-çâresi kim müşg-i ùHutendür

* 2b øKo fikr-i ùham-ı zülfüni kim øtûl-i emeldür S (54. gazel 4b ile aynıdır.)
2b sitemin: sitemüñ İ
7b olan: - İ

- 7 Ne köhne-zemîn ne revîş-i tâzedür ancaøk
Erbâb-ı dile lâzım olan luøtf-ı süùhendür
- 8 Bir kimse baña sihr ü füsûn itmedi Rüşdî
Heb óaøklum alan ol øsanem-i sîm-bedendür*

57

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 25a, İ 22a, K 93b, R2 9b, E 75a

- 1 Çoøk vaóde-i luøtf eyledi yârüñ ùhaberüm var
Ey óâşşøk-ı ğam-dîde saña müjdelerüm var
- 2 Sermâye-i naøkd ü güher-i çeşm-i terümden
Biñ kerre øhisâb eyledüm ey dil zararum var
- 3 ÓUşşâka cefâsın görelî böyle o şûùhıñ
Tîĝ-i siteminden øhaùzerüm var øhaùzerüm var
- 10a 4 ùHavfum bu ki bir fitneye bâóîüs olur âùhir
ùHaøtøt-ı ruùh-ı dildârı görelden kederüm var
- 5 Ben neyleyeyüm sîm ü zer-i óâlemi ey şûh
óAşşøkuñ gibi sînemde benüm bir güherüm var
- 6 Luøtf eyle dirîĝ itme gelen luøtfuñı elden
Sâøkî øsun ayâĝı baña kim derd-i serüm var
- 7 Gûş eyleyicek şîóürümi ol şûùh dimiş kim

* 4b gül ü: gül-i K
5a gül ü: gül-i K, E
6// - İ
6b müşg: misk S
7// - İ
8a baña : saña S, İ

Rüşdî gibi bir óâş1øk-1 øsâøhib-hünerüm var*

58

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 25b, İ 22a, K 94a, R2 10a, E 76b

- 1 Bilmem kime biz óarz idelüm øhalümüz âûhir
Oldurdu bizi vaóde-i mükevven ekâbir
- 2 óAzm itdi yine cûy ü çemen seyrine ol şûh
Ey dîde hemân sen daûhi ol øhâzır ü nâøzır
- 3 Ser-tâbe-økadem øhüsnuñe yoøk söz senüñ ammâ
Ėamzeñ gibi yoøkdur yine dil almada mâhir
- 4 Gördüm yine hem- øsoøhbet o şûh ile raøkîb i
Bir kerre cüdâ olmadı yânuñdan o kâfir
- 5 Her demde hüçûm itmede ceyš-i Ėam-ı âlem
Mümkün mi bu miøhnetle keder bulmaya ûhâøtır
- 6 İnøsaf budur görmedik erbâb-ı süûhende
İcâd-ı süûhen itmede Rüşdî gibi mâhir *

* 2a nakd ü: naøk-d-i S, İ, K

5a neyleyeyüm: neyleyeyin E / ey şûûh: zîrâ İ

6b baña kim: ki baña İ

* 2a cûy ü: cûy-ı S

2b: øhâzır: øhâøzır S

5// - İ

6a süûhende: hünerde K, R2, E

Mefóûlü Fâóilâtün Mefóûlü Fâóilâtün
S 64b, R1 21a, R2 27b

- 1 Vâdî-i óaşøkí øtut øko yâbânedür disünler
óÂøkil iseñ çalış kim dîvânedür disünler
- 2 Ruûhsâr-ı âteřîññ şevøkiyle dil yaøkılsun
Sen şemó için yanar bir pervânedür disünler
- 3 Câm-ı Cemi elümden bir dem økomam ne ğam ger
Rüşdî-i rinde her dem peymânedür disünler

øHarfü'z-Zâ

60

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 25b, İ 22b, K 94a, R1 10b, R2 10a, E 83a

- 1 Bize bir neşve-i luøtf ol gözi mestânededen gelmez
Bu øhâlet mest-i câm-ı nâz olan cânânededen gelmez
- 2 Çalış bir økaøtre-i ùhûn-âb aøkıtsun çeřmüñ ey zâhid
Ki feyz-i eşk-i dîde sübøha-i øsadd-dânededen gelmez
- 3 Gelürse nefûha-i zülfi yine senden gelür yoùhsa
Bu iøhsân ey øsabâ ouşşâøka dest-i şânededen gelmez
- 4 Kesilmez zülf-i dil-berden uzatma baùhsi ey vâóioz
øKabul-i nuøsoh ü pend itmek dil-i dîvânededen gelmez
- 5 Ne oldu sâøkiye bilmem ayâg kim şikest itdi
Ki bezme bunca demdür gûşe-i mey-ùhânededen gelmez
- 6 Görince seyr-i dîdâr itmedün şemóa yaøkar kendin
Şu deñlü bir taøhammül Rüşdiyâ pervânededen gelmez *

* 1a bir: bu İ
3b dest-i şâne: luøtf-ı şâne R2
5// – S, İ, K, R2, E

61

Mefâoîlün Mefâoîlün Mefâoîlün Mefâoîlün
S 25b, İ 23b, K 94b, R1 11b, R2 10a, E 83a

- 1 Felekle pençeleşmek ey dil-i pür-miøhnet el virmez
Yeter çek dest-i ümmîdin sañâ çün devlet el virmez
- 2 Şikest eyler yine müjgânı dest-i âhenîn olsa
Göñül ger Rüstem-i óaşøk olsa da ol âfet el virmez
- 3 Şikenc-i øturreşinden şâne ancaøk yer ider yoùhsa
Eger øsadd-pâre olsaøk da bize ol øhâlet el virmez
- 4 øKoma elden ayâğı bir dem ey dil óıyş ü nûş eyle
Senüñ de nevbetüñ bir gün geçer bu firøsat el virmez
- 5 Bu resme penc-i beyt-i bî-bedel øtarøh eylemek Rüşdî
Ne deñlü øtabó-ı pür-zûruñda olsa økuvvet el virmez*

* 1b ümmîdin: ümmîdüñ K, R1, R2, E

2b âfet: øhâlet İ

3a øturreşinden: øturreşinde İ, K, R2, E

3b øhâlet: âfet İ

4// - R1

4a dil: göñül gel İ / óıyş ü: óıyş-ı K

5b pür-zûruñda: pür-rûzuñda İ

Müfteóilün Mefâóilün Müfteóilün Mefâóilün
S 26a, Í 23b, K 94b, R2 10a, E 85b

- 1 Seyr-i gül ü çemen yeter ol büt-i gül-óíüzârumuz
ùHaøtøt ile rûyıdur bizüm gülşenümüz bahârumuz
- 2 Âyine-i dili şikest itmede seng-i cevı ile
Yâre ne ùhayr ider óaceb dilde ger inkisârumuz
- 3 Şevøk-i økudüm-i yâr ile öyle güşâde økaldı kim
ùHaløka-i dürr øsanur gören dîde-i intiøzârumuz
- 4 Cevrini ol sitemgeriñ ùhayli taøhammül eyledüñ
øKalmadı bâr-ı hicrünü çekmege iøktidârumuz
- 5 Bûse-i lâólüñ almadun geldi ùhaøtøt-ı óíüzâr-ı yâr
øSubøh-ı viøşâli görmedün irdi şebe nehârumuz
- 6 øHüsn-i óamelse zâhidâ bâðiüs-i faùhr olan saña
óAcz ü niyâzdur bizüm mâye-i iftiùhârumuz
- 7 Gerçi naøzarda ùzerreden gitmezüz ey göñül yine
Dîde-i ùhaøsmı gûr ider baøksañ eger gubârumuz
- 8 Gevher-i eşk-i dîdeden gayrı nemüz ola bizüm

63

Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün
S 26a, İ 24a, K 94b, R2 10a, E 83b

- 1 Tİĝ-i belâya biz niçün sehv eyleyüb ebrû dirüz
Şimdengerü ey dil aña şimşir-i fitne-cû dirüz
- 10b 2 ÓIyş eyle hay ü huy ile nûş-ı mey it kim óâøkibet
Sâøkî-i bezm-i óâleme bir gün olur yâ hû dirüz
- 3 Neøzøzâre-i didâr ile ol kim tesellî bulmaya
Küstâüh-ı óaşøk-ı bü'l-heves bir óâşøk-ı bed-ühû dirüz
- 4 Bir naühl-i pür-âfet iken økadd-i bülend-i yâre biz
Ki serv ü büstân-ı İrem ki øtûbâ-i dil-cû dirüz
- 5 Çoøk økil ü økâl olmış lebün vaøsfında ammâ Rüşdiyâ
Ancaøk miyân-ı yâre biz dirsek eger kim mû dirüz*

* 1a seyr-i: seyr ü E

4// – S, İ, K, E

5a ühaøtøt: -İ

5b nehârumuz: bahârumuz İ

6// – S, İ, K, E

8a ola: olur İ

8b virmege: vir hele İ

* 2, 3, 5. beyitler R1'de Kit'a olarak yer alır.

2b olur: olub İ; ola K

3b óaşøk-ı: óaşøk ü R2; ó işve E

4b øtûbâ: kâmet R2

5a økil ü økal: økil-økal E / Rüşdiyâ: øsüfiyâ İ

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 26a, İ 24a, K 95a, R1 10b, R2 10a, E 86a

- 1 Menzil-i óaşøk u maøhabbet olıcaøk merøhalemüz
Nola pür olsa metāó-ı ğam ile økāfilemüz
- 2 Eùser-i feyzini gör ùhār-ı pür-āzārı daùhı
Behre-yāb-ı nīm-luøtf itmededür âbilemüz
- 3 Bir øtolu nüş idicek çāøk-i girībān iderüz
Teng imiş ğonce-i gül gibi bizüm øhavøsalamuz
- 4 Biz o dīvāne-i óaşøkuz ki bizi źabøt idemez
Keh-keşān-ı felek olursa eger silsilemüz
- 5 Olsa her bir sözimüz gevher-i ğüş-ı nāhīd
Yine naøkd-i ğam olur çarùh-ı felekden øsilāmuz
- 6 Kimse ğüş itmedi feryād-ı dil-i nā-şādī
øKaldı tā maøhkeme-i maøhşere øhayfā kellemüz
- 7 Tā-be-dāmen ideyüm çāk-i girībān Rüşdī
Yār ile pīrehen olursa eger fāøsilamuz*

* 1a óaşøk ü: óaşøk-ı R1

5// - İ

6a feryād-ı: feryād ü İ

7 Çoøk degül menzil-i iklīm-i óademle Rüşdī/ Bir avuç ùhāk imiş ancak irade fāøsilamuz R1

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 26b, K 95a, R1 10b, R2 10b, E 84a

- 1 Ğamze-i pür-fiten-i yār ile ülfet olmaz
Öyle bed-mest-i ser-endāz ile óişret olmaz
- 2 Olmayın tīr-i belāyı sitem-i yāre hedef
Müstaóid-i naøzar-ı dīde-i raĝbet olmaz
- 3 Gerçi ùhaøtøtuñ da senüñ özge belādur ammā
Yine ğamzeñ gibi óuşşāøka bir āfet olmaz
- 4 Nola çeşmüñden eger itmeseñ ümmīd-i ùhalāøs
Bilürüz düzd-i siyeh dilde mürüvvet olmaz
- 5 Dīde-i óibret ile baøksañ eger dünyāya
øKangı kec-vazō-ı felek bāóıüs-i øhayret olmaz
- 6 Nice bir itmedesün bī-hüde her dem tek ü pū
Rüşdiyā baùht gerek saóy ile devlet olmaz

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 26b, K 94b, R2 10b, E 83b

- 1 øSanma kim óaşkuñi biz ùzevøk-i meserret bilürüz
Her ùham-ı zülfüñi bir óuøkde-i miøhnet bilürüz
- 2 Yoğ ise devletümüz naøkd-i øhayât elde hele
Bir nefes óömr-i girân-mâyeyi devlet bilürüz
- 3 Sen hemân gûşe-i çeşmüñle bizi manzûr it
Naøzar-ı luøtf ile olmazsa da minnet bilürüz
- 4 Her kişi maøzhar-ı esrâr-ı maøhabbet olmaz
øKuvvet-i câüzibeð-i óaşøkı kerâmet bilürüz
- 5 Bir økadem rence økılub itse tenezzül Rüşdî
ùHâk-pây olmağı biz yâre saóâdet bilürüz*

* 1a ùzevøk-i :ùzevøk ü K, R2, E

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 26b, K 95b, R2 10b, E 83b

- 1 Gûşe-i külûhanı biz ravza-i cennet bilürüz
Gülşen-i óâlemi øsaøhrâ-yı økíyâmet bilürüz
- 2 Şeb-nemâsâ ne økadar hâk ile yeksân olsak
Yine âûhir anı biz bâóîüs-i rifóat bilürüz
- 3 Naøzar-ı pâk ile ancaøk iderüz yâre naøzar
Perde-i çeşmümüzi perde-i óiøsmet bilürüz
- 4 øKâðilüz ûzerre økadar luøtfiñi görsek yâriñ
Bir nigâh itse bize óayn-i óinâyet bilürüz
- 5 Rüşdiyâ ûzâiøka-i dilde ne ğafletdür kim
Felegiñ sâĝar-ı pür-zehrini óiøret bilürüz*

* 2b biz: - S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 27a, K 95b, R1 11a, R2 10b, E 83b

- 1 Bize neyler mey-i óaşøk âùhir økârın bilürüz
Bâdeyi nûş idicek derd-i ùhumârın bilürüz
- 2 Her zebân-ı çemeni øhâlünü gûyâ mı degül
Küşte-i óaşøk olanuñ ùhâk-i mezârın bilürüz
- 3 Dil nesin gördi o şûùhıñ siteminden gayrı
O felâket-zedenin øhâøsil-ı kârın bilürüz
- 4 ùHaøtøt-ı sebzüñden olur ùhâl-i óiüzâruñ øzâhir
Çemeninden eùser-i feyz-i bahârın bilürüz
- 5 ÓÂrız u turreñe dil-beste vü øhayrânuz biz
Gülşeniñ ne gül ü ne zülf-i nigârın bilürüz
- 6 Sâøkiyâ bir dem ayâğı økoma elden luøtf it
Ne økadar nûş-ı mey itsek de økarârın bilürüz
- 7 øKaøsdı murg-ı dil-i Rüşdîyedür ancaøk yârüñ
Biz o şeh-bâz-ı diliñ øsayd ü şikârın bilürüz*

* 4a sebzüñden: sebzinden E / sebzüñde R1/ ùhâl: olur luøtf R2 ; luøtf K, R1, E

5a óârız ü: óarız-ı K, R1

5a gül ü: gül R1

6a Devr-i câm eyle ayâğı økoma elden yesâğı R1

7a Rüşdîyedür: Rüşdîye S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 27a, İ 22b, K 95b, R1 10a, R2 10b, E 83b

- 1 Perde-i ketm-i óademden ki øsudûr eylemişüz
Heb senüñ şevøk-i cemâlûñle øzuhûr eylemişüz
- 2 Nev-óarûsân-ı ğam-ı óaşøka olaldan menøzil
øHaclegâh-ı dili reşk-âver-i øhûr eylemişüz
- 3 Şevøk ile yâri görüb ey ğam-ı dirîne bizi
øSanma kim ûhâøtírumuzdan seni dûr eylemişüz
- 4 İdeli mâ-øhaøsal-ı naøkd ü cûdı idrâk
Dili müstaĝraøk-ı envâr-ı şuóûr eylemişüz
- 5 Çekilüb keş-me-keş-i bezm-i ğam-ı keüsretten
Rüşdiyâ ğûşe-i vaøhdetde øhuzûr eylemişüz*

* 1a ketm-i: ketm ü R2/ øsudûr: øzuhûr S, İ
1b øzuhûr: øsudûr S
3a yâri: yâr K, R1, R2, E / bizi: beni S
5b øhuzûr: ûhuøtîr S, İ

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 26b, K 96a, R1 11a, R2 10b, E 85a

- 1 Biz óademden râh-ı óaşøkuñla óubûr eylemişüz
Zerrevveş mihr-i cemâlüñle øzuhûr eylemişüz
- 11a 2 Olalı cilvegeh-i pertev-i envâr-ı cemâl
Şevøk-i øhüsñüñle dili ğarøka-i nûr eylemişüz
- 3 Ey ğöñül óāşıøka terk-i ser imiş lâzım olan
Bilmedük resm-i maøhabbetde økuøşûr eylemişüz
- 4 Bizde çün feyz-i tecellīye liyāøkat yoøkdur
Tutalum kim yerimüz Vâdī-i øTûr eylemişüz
- 5 óÂøkibet dilde økarâr eyledi tīr-i elemi
Rüşdiyâ şöyle kemân-ı ğama rûz eylemişüz*

* 4b Vâdī-i øTûr: Eymen-i øTûr R1
5a elemi: emeli S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 28a, İ 23a, K 96a, R2 11a, E 84a

- 1 Nûş iden âb-ı øhayât-ı lebüñi sîr olmaz
Seni bir kerre øsaran sîne sîne pîr olmaz
- 2 Heb hevâdur senüñ ey óâşık-ı bî-çâre işün
Çekme zaøhmet o perî âh ile tesühîr olmaz
- 3 Gelse de ûhaøtøt-ı ruûhuñ óâşıkka olmaz mânió
Rûy-ı âb üzre olan naøkş aña zencîr olmaz
- 4 Böyle øsûret eûser-i øsunó-ı ûHudâdur yoûhsa
øKalbüm Mânî vü Bihzâd ola taøsvîr olmaz
- 5 Çâre yoøk çalsañ eger başıñı øtaşdan øtaşa
Ser-nüvişt-i ezelî saóy ile tağyîr olmaz
- 6 Pîr-i ûham-geşte ne mümkin ki sehî-økâmet ola
Çün kemân-ber daûhi saóy itmek ile tîr olmaz
- 7 Kârını emr-i økazâ vü økader eyler icrâ
Bunda teslîm gerek defóine tedbîr olmaz
- 8 Nâðil-i devlet-i óaşøk olmaøk eger ister iseñ
Gerd-i gam gibi dil-i óâşıkka iksîr olmaz
- 9 ûHaøsm-ı bed-ûh'âhı helâk eylemege ey Rüşdî
Tîğ-i ser-tîz-i zebânum gibi şemşîr olmaz*

* 1a sîr: nûş S

1b øsaran: çeken İ

3a olmaz mânió: mânió olmaz S, İ, K, E

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feôûlün
S 28a, İ 23a, K 96a, R2 11a, E 84b

- 1 øSun câm-ı meyi nûş idelüm böyle dem olmaz
Bezm ehline sâøkî bu økadar bir kerem olmaz
- 2 Çoøk tecrübe itdüm hele ben bezm-i cihânda
Bir dil-ber ü bir bâde olan yerde gam olmaz
- 3 Kemlik var ise sendedür ey ûzâhid-i ûhûd-ray
Merdân-ı ûHudâ-perver olanlarda kem olmaz
- 4 Her demde bülend olsa nola nâle-i óuşşâøk
øKânûn-ı maøhabbetde belî zîr ü bem olmaz
- 5 Rüşdîye neler eyledüñ ey şûh-ı cefâ-cû
Kâfırde olan kimselere bu sitem olmaz*

* 3b merdân: rindân İ

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feôûlün
S 28b, İ 24b, K 96b, R2 11a, E 84b/85a

- 1 Sırr-ı dehenüñ merdüm-i nâ-dâne görünmez
Bir râz-ı nihândur o her insâne görünmez
- 2 Gönder dil-i ağıâre hemân şevöküñi ey şûh
Gelsün ğam-ı óaşøkuñ bize bî-gâne görünmez
- 3 øSan rûøh-ı revândur ki ùùhayâl-i ruùh-ı yâriñ
Geldükce dil-i pür-ġam-ı hicrâne görünmez
- 4 Yâ Rabb ne óaceb tîz geçer bezm-i øsafâ kim
Keyfiyet-i âmed-şüd ü peymâne görünmez
- 5 Dil-küşte-i óaşøk olmamaġa çâre mi vardur
Bir gizlü belâdur ki gelür cânê görünmez
- 6 Rez-duùhteri hîç óarz-ı cemâl eylemez oldu
Maøhrem mi degül zümre-i rindâne görünmez
- 7 Dîdârunı óarz eylemedi şâhid-i maøkøstüd
Mânend-i perî Rüşdi-i nâlâne görünmez*

* 4.,7. beyitler R1'de Kıt'a olarak yer alır.

3a ruùh-ı: ruùhı S, İ, K, E

3b pür-ġam-ı: bir ġam ü K

4b şüd ü: şüd-i K, R2, E

6// - İ

øHarfü's-Sin

74

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 28b, İ 24b, K 96b, R2 11a, E 86a

- 1 İtse de ey dil eger minnet ile luøtf bī-økıyâs
Eylemez óârif olan çarùh-ı denīden iltimâs
- 2 Ey olan mest-i şarâb-ı zīnet-i bâğ-ı cihân
Lâleveş pür-dâğ olub giy sen de ùhûnīn bir libâs
- 3 ùHâne-i óömrüñ øsaøkın seyl-âb-ı meyle yıøkma kim
óÂrif oldur âb üzre itmeye øtarøh-ı esâs
- 4 Yaøkmamaøk mümkin midür hīç şemó-i bezm-ârâsın
Var iken dûşuñda ey pervâne kibrīti-libâs
- 5 Çeşm-i serden çeşm-ser olsa óaceb mi bī-niyâz
Nûr-ı mehden eylemez mihr-i cihân-tâb iøktibâs
- 6 Görmedüm reng-i øhaøkīøkat bulmadum bûy-ı vefâ
Gülşen-i óâlemde aøslâ olmadı ùzevøk ü øhavâøs
- 7 Rüşdiyâ şâyestedür meydân-ı naøzm içre bugün
Âftâb olsa semend-i øtabóuña zerrīn økuøtâs*

* 2b olub: ola K

3b oldur: olan İ / âb üzre itmeye: itme âb üzre K

6b olmadı: økalmadı İ, K, R2, E

7a bugün: eger İ, K, R2, E

øHarfü'ş-Şın
75

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 29a, İ 25a, K 96b, R1 11b, R2 11a, E 86b

- 1 Yazınca kilik-i økudret øtâlióüm ùh'âb göstermiş
Âyende dest-i ümmîdüm gibi bî-tâb göstermiş
- 11b 2 Degüldür şerøhalar sînemde zaùhm-ı ùhancer-i gamzeñ
Yer açmış seyl-i eşk-i çeşmüme mîzâb göstermiş
- 3 O câm-ı mey ki gayre zevraøk olmuş lücce-i gamdan
Felek ehl-i dile her devrini gird-âb göstermiş
- 4 Degül gülşende yer yer gunceler cevrenden ol şûùhıñ
Göñül girye idince økaøtre-i ùhûn-âb göstermiş
- 5 Vefâ fenninde bir øharf eylemiş gamzeñ beyân ammâ
Gelince fitneye her øsaføhada øsadd-bâb göstermiş
- 6 Yüzüñden ùzerreveş bir lemóa-i nâ-çîzdür ancaøk
O pertev kim anı ùhûrşîd-i óâlem-tâb göstermiş
- 7 Tenümde tâze tâze dâğlar øzann eyleme Rüşdî
Maøhabbet bâğbânı øsadd-gül-i sîr-âb göstermiş*

* 1a kilik: dest S
4a cevrenden: devrinden K
6a nâ-çîzdür: nâ-çîz K/ ancaøk: el-øhaøkøk E

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 29a, İ 25a, K 97a, R2 11b, E 86b

- 1 Şarâb-ı nâb ile çeşmüñ gibi göñlüm ki mest olmuş
Ümîd-i bâde-i câm-ı lebüñle mey-perest olmuş
- 2 Göñül kim çarûha baş egmezdi evvel şimdi gördi kim
Miûsâ1-ı sâye düşmiş ùhâk-pây-i yâre pest olmuş
- 3 Yine bir óâş1øk-ı ser-bâze økasdı var gibi zîrâ
Giderken yâri gördüm ùhışm ile ùhancer-be-dest olmuş
- 4 Şarâb-ı kevûser olsa cüróasın nûş eylemez ey dil
Ezelden ol ki mest-i bâde-i bezm-i elest olmuş
- 5 Dil evvel câm-ı mihr ü mâh ile hem-tek iken Rüşdî
Yazıøk kim seng-i cevri-i yâr ile şimdi şikest olmuş*

* 1a göñlüm ki: göñlümde K
2a bâş: - İ/ gördi kim: gördüm ki K; gördüm kim R2, E
2b pest: mest S, K
4b ezelden: ezelde R2 / bezm: câm R2
5a (+) şimdi S / iken: idi S, İ
5b cevri-i yâr ile: cevri İ

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 29a, İ 25b, K 97a, R2 11b, E 87a

- 1 Nağme-i muøtrib ile zemzeme-i nûş-â -nûş
ùHum-ı mey gibi bizi eyledi pür-cûş ü ùhurûş
- 2 Sende bu dâd ü dihiş bizdeki bu ùh'âhiş var
Daùhi çoøk bâde gerekdür bize ey bâde-fürûş
- 3 Târ ü mâr eyledi heb berg-i güli øhayfâ kim
Bülbülin bâd-ı ùhazân itmedi feryâdını gûş
- 4 Bülbülâsâ o daùhî ùzıkr-i ùHudâ itmededür
øSaøhn-ı gülşende øsaøkın gonceyi øsanma ùhâmûş
- 5 óÂrif oldur ki ide gevher-i maóniye naøzar
Mevc-i deryâ gibidür heb görinen resm ü nuøøkûş
- 6 Eyledi gülşene teòsîr o økadar sermâ kim
Her dıraùht olsa maøhall berf ile bir økatım pûş
- 7 Rûz-ı vaøsluñla şeb-i hicrûñi farøk eyleyemem
Ol økadar itdi beni bâde-i óaşøkuñ bî-hûş
- 8 Nev-óarûsân gele mâşiøtâ-i faøsl-ı bahâr
Zîb gûş itmek içün jâleyi itdi mengûş
- 9 Her ne dem kim ola nây-ı økalemüm nağme-güşâ
øSanuram kim irişür gûşuma âvâz-ı sürûş
- 10 ùHavf ile dâmen-i endişemi pür-gevher ider
Her økaçan øtabõum ide óaşøk ile deryâ gibi cûş*

* 1b cûş ü: cûş E

3// - S, İ, K, E

4b gonceyi: goncesün K

5a maóniye: maóni bir K

6// - S, İ, K, E

7b bî-hûş: ùhâmûş S

8, 9,10// - S, İ, K, E

- 11 Ne óaceb yâr için ağyâr ile ülfet dilesem
øKays-ı bî-çâreye hem-dem nice dem oldu vüzhûş
- 12 Ser-fürû eyleyemem sifle nihâda Rüşdî
Olsa gerdûn ile rifóatde eger dûş-be-dûş*

* 11a dilesem : itsem İ, K, R2, E

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
S 29b, İ 25b, K 97a, R2 11b, E 87a

- 1 Bî-økayd olan gedâlara dünyâ belâ imiş
Âzâdelik cihânda óaceb ùhoş-øsafâ imiş
- 2 Bî-hûde øzann iderdüm anuñ nâlesin meger
Bir şûh-ı dil-rübâye gönül mübtelâ imiş
- 3 Bildüm ki ğayre luøtf u kerem itmedün anuñ
Maøkøstüdi ehl-i óaşøka hemân bir cefâ imiş
- 4 øZann itme bu sitem saña bî-gâneden ola
Ey dil bu cevri saña iden âşnâ imiş
- 5 Ol bî-vefâye ùzerre eùser itmemiş meger
Âh u f i ğân ü nâlelerüm heb hevâ imiş
- 6 Yaøkdı derün-ı dilde olan mâ-sivâyı heb
Nâyıñ øsadâ-yı dil-keşi özge øsadâ imiş
- 7 Ben mübtelâyı terk idüb aĝyâre oldı yâr
Rüşdü o şûhı bilmez idüm bî-vefâ imiş*

* 5b hevâ: nevâ İ
6// - S, İ
7b şûhı: şûh E

øHarfü'øz-øZı

79

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 29b, İ 26a, K 97b, R2 11b, E 87b

- 1 Eylesem nola eger lâól-i dil-ârâdan øhaøz
Eyler erbâb-ı øsafâ câm-ı muøsassfâdan øhaøz
- 2 Bî-beøkâdur øsaøkın aldanma cihân-ı fâni
Eylemez ôâøkil olan devlet-i dünyâdan øhaøz
- 3 Kimseye ôarz-ı niyâz eyleyemez olsa helâk
Ehl-i ğayret idemez ùhaløka temennâdan øhaøz
- 4 Naùhl-i gül saña banâ økâmet-i yâr ey bülbül
Kimi eødnâdan ider kimisi aólâdan øhaøz
- 5 Rüşdiyâ bu güher-i naøz mı temâşâ itsün
Eyleyen seyr eder óıøkd-i ùSüreyyâdan øhaøz

øHarfü'l-Ġâyın

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 30a, İ 26a, K 97b, R2 11b, E 87b

- 1 Yandı dil-sûz-ı ğam-ı óaşøk ile mânenđ-i çerâĝ
Gelmedi cevr ü cefâdan daùhi ol şûha feraĝ
- 12a 2 Bâde-i câm-ı lebüñ óâlemi mest itmededür
Sâøkiyâ olsa ne ğam bâde-i gülfâma yesâĝ
- 3 Derd-i serden bize bir câm virüb økurtar kim
Sâøkiyâ eyleyelüm biz daùhi taøhsîl-i dimâĝ
- 4 Bâde-i câm-ı lebüñ nûş ideli ey sâøkî
Elimüzden ne óaceb gitmese şevøküñle ayâĝ
- 5 Rüşdiyâ naøzmuñı sen ğayre økiyâs eyleme kim
Naĝme-i bülbül ile bir midür âvâze-i zâĝ*

* 3a virüb: øsunub R2
5a ğayre: - İ

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mef'â'îlü Fâ'îlün
S 30a, İ 26b, K 97b, R1 11b, R2 12a, E 87b

- 1 Şevøk-i ru'uhuñla yaøksa da ger øsayd çerâg-1 dâg
Dil yanmayunca óaşøk ile gelmez ferâg-1 dâg
- 2 Bir feyz-i tâze virdi baña câm-1 Cem gibi
Yer itse başum üzre maøhall her ayâg-1 dâg
- 3 Üşkäfte oldu gunceleri bâg-1 miøhnetüñ
Sînem óaceb mi olsa eger bâg ü râg-1 dâg
- 4 Naøkş-1 sipihre beñzese de farøt-1 dâg ile
Olmaz benümle lâle yine hem dimâg-1 dâg
- 5 Rüşdî sirişk-i çeşme bedel ùhûn aøkıt müdâm
Çün râh-1 óaşøk içinde saña var mesâg-1 dâg*

øHarfü'l-Fâ

* 5 Mihr-i sebze döndi hemân Rüşdiyâ beden/ Ol deñlü øsaldı pertev aña şeb-çerâg-1 dâg R1

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 30a, İ 26b, K 98a, R2 12a, E 88a

- 1 Nâylar efgâne geldi bezm-i meyde økızdı def
ÓIyş ü óişret vaøktidür sâkī tekellüf ber-øtaraf
- 2 Ey göñül gördüm ki yoøk tīr-i cefâdan hīç ùhalâøs
Nâvek-i müjgân-ı yâre eylerüm sīnem hedef
- 3 Bâdedür lâzım olan isterse sâğar olmasun
Câm-ı Cem olmazsa sâøkī øsun baña besdür ùhazef
- 4 Bilmedüm økadriñ dirīgâ yoøk yere øsarf eyledüm
Eyledüm dünyâ için naøkd-i sirişküm heb telef
- 5 Şüst ü şûy çark-ı óiøsyâne yeter her økaøtresi
Baøhr-i eløtâf-ı ùHudâ bī-øhaddür dil **“lâ teühaf”**
- 6 óÂlemiñ her ùzerresi senden ümīd-i luøtf ider
Âb-ı iøhsânuñ umar baøhr içre yâ Rabb her øsadef
- 7 Ğayre uymaz güher-i naøzm-ı bülendüñ Rüşdiyâ
Bir midür hīç şeb-çerâğ ü lâól ile seng tuøhaf*

83

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 12a

* 1a efgâne geldi: geldi figâne R2
1b sâøki: øsûfi R2
2a gördüm: görem İ / tīr : tīg K; tīr-i belâ R2
2b eylerüm: eyledüm K, R2, E
3b øsun: - S
5a çark-ı: cürm ü K / her : bir K, R2, E
5b **lâ teühaf**: K.Kerim Tâhâ, 20/ 21, 67; Neml, 27/ 10; Kasas, 28/ 25,31
7b şeb-çerâğ ü: şeb-çerâğ-ı S, İ, K / lâól ile: lâólüne S

- 1 øSanma kim ùhaøtøt-ı ruùhı oldı nümâyan iki øsaf
Sipeh-i fitne seni dizdi o fettân iki øsaf
- 2 ùHaøtøt degül øzâhir olan øhüsnuñi hıføz itmek için
Çâr-ebrûsın o øeh eyledi dermân iki øsaf
- 3 øKâmetüñ fikri eger itse gider ùhâøtırdan
Servâsâ dizilür âh-ı dil ü cân iki øsaf
- 4 Seni seyr itmege zevraøkle miyân-ı cûde
Bîd-pâdur gül olur dala vü øhayrân iki øsaf
- 5 Bir elün cânê birün göñlüme øsundi ol øûüh
Eyledi cân ü dili gâret ü virân iki øsaf
- 6 Rüşdiyâ gamze vü müjgânuñi itdükce ùhayâl
Dil ü cânumda olur nâvek ü müjgân iki øsaf

øHarfü'l-øKâf

84

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 30b, İ 27a, K 98a, R2 12a, E 88a

- 1 Nice beñzer rûyuña meh kim yüzünñ økânı yoøk
Nice itsün cilvesi økaddüñ ki serviñ câni yoøk
- 2 Baøhr-i óaşøkuñ bilmedüm ben böyle óummân olduđıñ
Bir óaceb deryâ imiş kim øhaddi yoøk pâyânı yoøk
- 3 Gül nice ey bülbül itsün derdüñe bir çâre kim
Dâmenin ùhâr aldı kendi bâşına dermânı yoøk
- 4 İstemem ol bezm-i kim sâøkisi dil-ber olmaya
Neyleyim ol gülşeni kim bir gül-i ùhandânı yoøk
- 5 Şübhe yoøk kim ey gönül yâ øtıfl ü yâ dîvânedür
ùHâne-i dilde anuñ kim gam gibi yârânı yoøk
- 6 Kâkül-i nev-ùhaøtøtı yârüñ var iken ey bâğbân
Bâğ-ı øhüsniñ øsanma sen kim sünbül ü reyøhânı yoøk
- 7 Biz berât-ı ùhaøtøt ile ol şâh-ı øhüsni sevmişüz
Kim dimiş kim bizde anuñ Rüşdiyâ fermânı yoøk*

øHarfü'l-Kâf

85

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 30b, İ 27a, K 98b, R2 12a, E 88b

- 1 ùHarâb ol ey gönül óâlemde maómûr olmaøk isterseñ

* 1a rûyuña: rûyıma S / yüzünñ: yüzinde İ, K, R2, E

2a bilmedüm: görmedüm İ / olduğın: olduđuñ S, İ

4a ol: bir K, R2, E

5a øtıfl ü: øtıfl S, İ, K

5b gibi: - S

- Cihânın şöhretin terk eyle meşhûr olmaøk isterseñ
- 2 Ğamuñ fikr eyle evvel øsoñra var ol øtâlib-i devlet
Cihânıñ óizzetiyle sen de mesrûr olmaøk isterseñ
- 3 Hedef it kendüñi tîr-i belâ-yı óaşøkuña ey dil
Nigâh-ı luøtf -ı ùhıøm-ı yâre manøzûr olmaøk isterseñ
- 4 Vücûdîñ ùzerreveş pinhân idüb olma hedefâsâ
Eger tîr-i belâ-yı çarùhdan dûr olmaøk isterseñ
- 12b 5 Varub mey-ùhâneye pür-neşve taøhsîl itmege saóy it
Ğam-ı dünyâdan ey dil dûr ü mehcûr olmaøk isterseñ
- 6 Muøkâbil eyle bir kâmil-i óayyâre mâhveş kendüñ
Eger ùhurşîd-i enver gibi pür-nûr olmaøk isterseñ
- 7 Dürr-i ùhoş-naøzm-ı baøhr-i Rüşdîye var ol mâlik
Eger gencîne-i maónîye gencûr olmaøk isterseñ*

86

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 31a, Í 27b, K 98b, R2 12a, E 89b

- 1 Tîr-i Rüstem gibi ey dil tîr-i daóvâ -yı merd itdün
O şùùhiñ økahraman gamzesiyle iy neberd itdün
- 2 øHisâb-ı bî-øhisâb defter-i óuşşâøk idüb ey şùùh
Beni cefâña sıgâr-zâðidâsâ øtarøh u øtard itdün

* 1b cihânın: cihânuñ Í, K, R2, E / şöhretün: şöhretüñ S, E
2a ğamuñ: ğamın Í, K, R2, E / var ol: ol var Í, K
3a belâ: cefâ Í
3b ùhıøm: çeşm Í, K, R2, E
4// - Í
4b dûr : dûr ü mehcûr S
6a kendüñ: kendün S, Í, E
7a øtabó: - S, Í, K / ol mâlik: mâlik ol sende Í

- 3 Meyi geh sâġar-ı zerrîn ile geh câm ile øsunduñ
Ne ûhoş rindâne sâøkî óarż-ı dürd ü sürûh ü zerd itdüñ
- 4 Hevâ-yı ûhâk-pây ü arzû-yı bûy-ı zülfüñle
Nesîm ü gird-bâdâsâ beni øsaøhrâ-neverd itdüñ
- 5 İdelden hem-óinân şeh-süvâr gamze-i şûûhuñ
Dili miyân-ı vâdióı maøhabbet içre ûhired itdüñ
- 6 Şarâb-ı nâbla pür eyleyince câm-ı billûrı
Ne siøhr itdüñ ki sâøkî ġonce-i nesrîni verd itdüñ
- 7 Yeter ol nev-nihâl-i nâze teðûsîr eyledi Rüşdî
Nice bir óarż-ı sûz-ı dil nice bir âh-ı serd itdüñ *

87

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 31a, İ 27b, K 98b, R2 12a, R2 12b, E 90a

- 1 Yeñilmez çünki gördük eşk-i çeşm-i terden el çekdük
Niûsâr olsun øko pây-ı yâre ol gevherden el çekdük
- 2 Gerekmez tâc-ı ûhûrşîd olsa ol kim olmaya câvîd
Külâh-ı faøkrı ber-ser eyledük efserden el çekdük

* 2a şûûh: dost K

4a ûhâk- pây ü: ûhâk-pây İ, K, E

4b nesîm ü: nesîm S, İ, K, R1, E

5// – S, İ, K, R1, E

6// – S, İ, K, R1, E

7a eyledi: eyler ey İ, K, E; itmez ey R1, R2

- 3 Ne çâre tîr-i bârân-ı belâyâ çün siper olmaz
Hücûm-ı seng-i cevr-i yâri gördük serden el çekdük
- 4 Çenârâsâ olurmuş naøkd-i desti rûzgâr âùhir
ùHazâniñ berg-i zerdin seyr idelden zerden el çekdük
- 5 Görüb ùhaøtøt üzre zülfüñ øsunmaduøk dest-i temennâyı
øTılısm-ı pür-fiten üzre yatan ejderden el çekdük
- 6 Yapışduk øhaløka-i bâb-ı niyâz-ı øHaøkøka ey Rüşdî
Kesildük âstân-ı ğayrıdan her derden el çekdük*

88

Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün
S 31a, K 98b, R2 12b, E 89a

- 1 ÓAceb mi mihre teşbîh olsa ey meh øhüsn ile rûyuñ
Nola müşg-i ùHuten olsa serüñde zülf-i ùhoş- bûyuñ
- 2 Ne naøhl-i øhayret-efzâsun ki hengâm-ı ùhazâniñda
øKıyâmetzâr olur øsaøhn-ı økıyâm-ı kadd-i dil-cûyuñ

* 1b øko: økoy K
2a ol: çün İ, K, R1, R2, E
2b eyledük efserden: eyledük ol efserden İ
3a siper olmaz :siper ol olmaz S
3b el çekdük: çekdük S
5// - S, İ
5a zülfüñ: zülfin K
6b ğayrıdan : ğayrdan K, R1, R2, E

- 3 Neden bâş üzre sünbülveş yer eyler bâğ-ı øhüsniñde
Ser-âmed olmasa zülf-i øtarâvet-baùhş ü ùhoş-bûyuñ
- 4 Yine bir âh ü vâh øhayret-efzâ óâlemi øtutdı
Miùsâl-i rûz-i øhaşr olmuş bugünóuşşâk ile kûyuñ
- 5 Marîz-i derd-i øhicr oldum ne var ey şûh óIsî-dem
Yetişse çâre-sâz olsa leb-i râz øhükm-i kûyuñ
- 6 Kelâmıñ diñlemez Rüşdî o mest-i bâde-i naùhvet
Zebân-ı øsadd-niyâz olsa serüñde her ser-i mûyuñ*

89

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 31b, İ 28a, K 99a, R1 12a, R2 12b, E 90a

- 1 ùHaøtøtı geldi biz daùhi bûs ü kenârın görmedük
Bâğ-ı øhüsniñ øhâøsilı maøhøsuñ ü bârın görmedük
- 2 Bâde-i óaşøkuñ ile olmaøkda dâðim neşve-yâb
Biz bu câm-ı óişretin sâøkî ùhumârın görmedük
- 3 Germ ü serd-i økulzüm-i óaşøkı temeşâ eyledük

* 1a teşbîh: tercîøh S, K, E
2b økiyâm: ùhırâm R2
3b baùhş ü: baùhş-ı S
4a øtutdı: øtutmış K, R2, E
6a serüñde : başuñda R2

óĀşıøka bir dem muvâfiøk rûzgârın görmedük

- 4 Cān ü dil âyinesin virdük o şûûhiñ destine
Neyleyem ammā ki çeşm-i iótibārın görmedük
- 5 ûHûn-ı dil yâ zehr hem olur nûş-ı mey itsek yârsız
Ālemün ansız şarâb-ı ûhoş-güvârın görmedük
- 6 Eyleme ey bād-ı ğam pejmürde-berg óıyşımız
Gülşen-i óömriñ daûhī bir nev-bahārın görmedük
- 7 Devr ider elden ele Cem olsa ārām eylemez
Cām-ı çarûhın kimsede Rüşdī økarârın görmedük*

90

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 31b, İ 28a, K 99a, R2 12b, E 90b

- 1 øHüsnuñi økıldıøk temâşûâ zülf-i óānberfāma dek
Yāri seyr itdük seøherden hāsılı aûhşāma dek
- 2 ûHavfum oldur kim bize sevdâ-yı zülfüñ óāøkibet
İtdürür terk-i vaøtan bir gün sevâd-ı Şāma dek
- 3 Bezme teşrīf itmege óahd eylemişken øsubøh-dem
Gelmedi ol âftâbum bekledük tā şāma dek

* 1a Oldı ûhaøtøt-âver daûhi lutfüñ o yârüñ görmedük R1 / būs ü: būs-ı K, E
2a dâðim: dâyim S, İ, E
4b neyleyem: neyleyin R1
5// -R1
5b ûhoş-güvârın: iótibārın İ
6// - İ
6b bir : biz K, R1, R2
7b çarûhın: dehriñ R1, R2 / økarârın: økarârıñ S

- 4 Yârdan bir bûse çün kim olmadı şimdi naøsîb
Çâresiz øsabr eylemekdür ey gönül bayrama dek
- 5 Eylemezken kimseye nîm-nigeh ile iltifât
Yâr iøhsân itdi şimdi Rüşdi-i nâ-kâma dek*

91

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 31b, K 99a, R2 12b, E 89a

- 1 Mübtelâ-yı óaşøk olaldan yâr cânumdur gamuñ
Maøhrem -i râz-ı nihânum hem zebânumdur gamuñ
- 13a 2 Cân gibi øtutsam nola anı derûn-ı sînede
Mâye-i feyz-i øhayât-ı câvidânumdur gamuñ
- 3 Bir nefes ûhâlî degüldür bu dil-i virânedan
øHaøkøk bu kim her demde yâr-ı mihr-bânumdur gamuñ

* 1a temâşâ: - S
2b sevâd: diyâr

- 4 Çâşnî-i ûzevøkini herkes ne bilsün óaşøkınıñ
Baña nâz it baña kim leûzûzet-resânımdur gamuñ
- 5 Gevher-i ûhûn-ı dili naøkđ-i sirişk-i dîdeyi
Pâyiñe beûzl itmek için baøhr ü kânumdur gamuñ
- 6 Câne minnetdür hemân gelsün derûn-i sîneye
ûHâne-i dilde yer eyler mihmânumdur gamuñ
- 7 Gül gibi gördüm ki olmuş sînesi pür-dâg-ı óaşøk
Íótimâd it dirse Rüşdî bâgbânumdur gamuñ*

92

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 32a, İ 28b, K 99a, R1 12b, R2 13a, E 88b

- 1 øKaøtre-i eşk benüm girye-i ûhûn-âb senüñ
Ey gönül naøkđ benüm gevher-i nâ-yâb senüñ
- 2 Böyledür øhükđ-i maøhâbbet ne óaceb olsa eger
Çehre-i zerd benüm óarız-ı pür-tâb senüñ
- 3 øHasedüm yoøk saña hîç sen de felek itme baña
Olsun ol mâh benüm mihr-i cihân-tâb senüñ
- 4 Dâg-ı dil baña saña sağâr-ı mey ey sâøkî

* 5b baøhr ü: baøhr K
6a gelsün: - S

Gül-i şâd-âb benüm lâle-i sîr-âb senüñ

- 5 Başøkadur neşve-i øsahbâ-yı maøhabbet Rüşdî
Lâól-i dildâr benüm câm-ı mey-i nâb senüñ*

93

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 32a, İ 28b, K 99b, R2 13a, E 90b

- 1 Yâre kâr itdi hele derd-i nihânum diyerek
Sîneme geldi gül ey rûøh-ı revânum diyerek
- 2 Bir gice ruùhøsat olub yâri der-âgûş itsem
Neler itdüñ baña ey şûh-ı cihânum diyerek
- 3 Dildeki zaùhmumı óârż eyleyeyüm dildâre
Âh elüñden senüñ ey økâşı kemânum diyerek
- 4 Luøtf idüb itmedi ibrâme taøhammül âùhir

* 3a øhasedüm: reşkümüz R1 / felek itme baña: bize itme felek R1; baña itme felek R2

Gülşene geldi gel ey gonce-dehânum diyerek

- 5 Sîm ü zer olmayıcaøk fâðide itmez ey dil
Biñ niyâz itseñ eger dil-bere cānum diyerek
- 6 Reh-güüzârında görüb pāyiñe düşsem yāriñ
øKalmadı øsabra benüm tāb ü tüvânum diyerek
- 7 Kemerāsā øsarılıb yâre dem-i vuøslatda
Bir ğazel øtarøh ideyüm mûy-ı miyānum diyerek
- 8 Her nefes irmededür feyz-i İlāhî Rüşdî
Nâ-ümîd olma øsaøkın geçdi zemānum diyerek*

94

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 32b, İ 29a, K 99b, R1 12b, R2 13a, E 89b

- 1 Bu naóre-i mestāne mi efsāne mi øsanduñ
Mest oldum ise óaşøk ile dīvāne mi øsanduñ
- 2 Dest-i hevesüm pāreledi ùhancer-i cevruñ
Zülfüñde o øsadd-pāreyi sen şāne mi øsanduñ
- 3 Her bü'l-hevesi eyleme dīdāruña lâyıøk
Şemóî ruhuña herkesi pervāne mi øsanduñ
- 4 Ey şûùh-ı cefā-pīşe ne bu nāz ü tegāfûl

* 3a eyleyeyüm: eyleyemem S, İ

3b elüñden: elünden S, İ, K

4// – S, İ, K, R2

8a Rüşdî: ey dil E

9 Rüşdiyâ ğâfil olub çıkma reh-i maónīdan/ Ğayrılar gibi hemân tâze-zebânum diyerek E

óAşøk ehlini elõtâfuña bî-gâne mi øsanduñ

- 5 Dem-beste ol âdâb ile øko naóreyi Rüşdî
Sen meclis-i cânâneyi mey-ùhâne mi øsanduñ*

øHarfü'l-Lâm

95

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 32b, Í 29a, K 99b, R2 13a, E 91a

- 1 Güle teòùsîr ider bir gün bu naøkş ü kâruñ ey bülbül
Hemân sen rûz ü şeb kesme figân ü zâruñ ey bülbül
- 2 Yeter feryâd ü zâr itdüñ gülin øhâlin tebâh itdüñ
Uçurđı murğ-i ùh'âbun heb dil-i bîmâruñ ey bülbül
- 3 Yine ùhâr ile şebnemdür güle hem-dem olan her dem
Senüñ bî-hûde gamdur heb gam ü efkâruñ ey bülbül
- 4 İder teòùsîr feryâduñ bu saùht-ı ùhârede økalmaz
Hemân sen rûz ü şeb øturma øøku eùzkâruñ ey bülbül

* 2b øsadd-pâreyi: øsadd-pâre mi K

4a nâz ü: nâz-ı K

5a naóreyi: naóre-i K

- 5 Maøhabbetde økarâruñ yoøk økonarsun daldan dala
óAceb mi gayre yâr olsa senüñ de yârüñ ey bülbül
- 6 ûHazân oldı daûhî bir dem güliñ sen görmedün luøtfın
Yazıøk kim heb hevâ oldı bu deñlü kâruñ ey bülbül
- 7 Senüñ bu derdüñ oldı çün ezelden derd-i mâder-zâd
Nice pür-sûz olsun dil-i bîmâruñ ey bülbül
- 8 Aña bir gûşe-i külûhan yeter bu bâğ-ı óâlemde
Gerekmez Rüşdi-i zâre gül ü gülzâruñ ey bülbül*

96

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 32b, İ 29b, K 100a, R112b, R2 13a, E 91a

- 1 Beste olmışken ser-i zünnâr-ı zülf-i yâre dil
Gördi ûhaøtøtuñ urdı dil dâmen-i istiğfâre dil
- 2 Eylemez sevdâ-yı zülfüñden ferâgat olsa da
Şâneâsâ erre cevruñ ile ger øsadd-pâre dil
- 3 Ki ruñuñ yâd eyleyüb ki økâmet-i dil-cûyuñı
Neylesün yâ óazm-i gülzâr itmesün âvâre dil
- 4 Destüñe bir dem o mest-i nâz ile şâyed diyü
ûHavf ile bir câm-ı meyveş olmada hem-vâre dil
- 13b 5 øKılmadı çün sûziş-i tâb-ı ruûhuñdan iøhtirâz
Sîne-i óâşıøk gibi yansun yansun nâre dil

* 1a naøkş ü kâr: naøkş-kâr S, İ, K

2a feryâd ü zâr : feryâd ü âh K, R2, E

3a her dem: yoûhsa S

4// - S, İ, K, E

5a maøhabbetde: maøhâbbetden İ / økarâruñ: økarârun S,

5b óaceb mi: óacebdür K

6a luøtfın: lutfiñ R2, E

7// - S, İ, K, E

- 6 Görmedüm böyle hele bir büt-perest ü bü'l-heves
Cân virür gördük de her bir øsûret-i dîvâre dil
- 7 øSarmayınca sîneye ol şûh sîm-endâmını
Bulmadı hîç derd-i óaşøka Rüşdiyâ bir çâre dil*

97

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 33a, İ 29b, K 100a, R2 13b, E 91b

- 1 Āşyân-ı murğ-ı dildür øturre vü gîsû degül
Şâh-bâz-ı çeşm-i yâre perdür ol ebrû degül
- 2 Eylemek gücdür taøhammül neşve-i pür- zûrına
Bu mey-i lâól-i leb-i dilberdür ey dil øsû degül
- 3 Ben degül óâlem bilür anuñ ne sâøhir olduğın
Nûş-ı ùhûn itmekde çeşmüñ yâ nedür cādû degül
- 4 Geldi ùhaøtøtuñ gitdi ol nâz ü tegâful demleri
óĀşøka cevr ü cefâniñ vaøkti ey meh- rû degül
- 5 Çeşm-i mest-i yâr ùh'âb-ı nâze varmış öyle kim
Eylemez bî-dâr anı ğavğâ-yı maøhşer hû degül
- 6 øTâlióümdendür şikâyet yâreden itmem figân

* 1b dil: el K, R1, R2; - E

2a zülfüñ: zülfüñden zülfünden İ

4b ùhûn ile: ùhavf ile S / bir câm: pür-câm E

5, 6// – S, İ, K, E

Heb beni dūr eyleyen bezminden odur bu degül

- 7 Kākül-i müşgīnūñ sünbül ile óanber bendesi
óÂşık meskeni ancaøk nâfe-i âhû degül
- 8 Gerçi gülzârıñ da gördük sünbülüñ ammâ yine
Kākül-i ùhoş-bûy-ı dil-ber gibi ol ùhoş-bû degül
- 9 Felek øsabr-ı óâşıkı garøk itmek için Rüşdiyâ
Mevc-i deryâ-yı øhasendür ol ùhaøtøt-ı dil-cû degül*

98

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 33a, İ 30a, K 100b, R2 13b, E 91b

- 1 øTâøkatüm yoøk şimdi ey meh itmeye seyr-i cemâl
Ol økadar bâr-ı gam-ı óaşøkuñla oldum bî-mecâl
- 2 Destüñe mirðât alub baøk kim ne âfet olduğın
Var økiyâs it ehl-i óaşøkuñ øhâlini itme suðâl
- 3 Bir naøzar økıl reh-güüzâruñda olan óuşşâøkuña
Eyleme ey şeh-süvâr-ı esb-i nâzum pâ-y-mâl
- 4 Sâgar-ı mey økande câm-ı lâól-i dil-ber økandedür
Bir midür ey dil şarâb ü çeşme-i âb-ı zülâl
- 5 Gerçi ùhoşdur vuøslat ammâ ùzevøk-i firøkat başøkadur
øHicrüne muóâd olan hiç eylemez meyl-i viøsâl
- 6 Ben nice øhüsñin anuñ mirðâta teşbîh eyleyem
øSaføha-i ruùhsâr -ı yâre mihr ü mâh olmaz miùsâl

* 1a øturre vü: øturreler S, İ
2a neşve-i: gamze-i İ
4a geldi: geldiñ İ
5// - S, İ, K, E
6a yâreden: yârdan S, İ, K, E

- 7 Âûhiri âh-ı nedâmet evveli derd ü elem
Nüsûha-i ûhaøtøt-ı ruûhuñdan bu imiş ancaøk miûsâl
- 8 Vaøsf idüb esbâb-ı øhüsnuñ gerçi çoøk baûhûs itdiler
Mû-miyân-ı yâre ammâ irmedi aøslâ ûhayâl
- 9 Nüsûha-i derd ü ğamı gözden geçürdüm her varaøk
Gördüm olmış ehl-i óaşøka Rüşdiyâ heb øhasbiøhâl*

99

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 33a, İ 30a, K 100b, R2 13b, E 91b

- 1 Tâb-ı ûhûrşîd-i cemâlüñ gibi çün øsâf degül
óĀrızuñ mâha økıyâs eylemek insâf degül
- 2 Nice tâb-âver olur ejder-i zülf-i yâre
Dil-i óuşşâøk-ı belâ-keş cebel-i øKâf degül
- 3 øTurre-i yâri görüb derd ile âhû-yı ûHuten
Yaøkdi bir dâĝ-ı siyeh cismüñe ol nâf degül
- 4 Eyle ûhâk-i reh-i dildârı türâbî çeşmüm kim
Baøhr-i óummânı niûsâr eylemek isrâf degül
- 5 Nola dil gevherine itmese raĝbet her şûûh
Ne bilür økadrin anuñ her kişi øsarrâf degül
- 6 Dürr-i eşküñle cihânı nola pür itseñ eger
Saña beûzl-i güher ey çeşm-i ter itlâf degül
- 7 øTabóumuz maûhzen-i feyz-i ezelîdür Rüşdî

* 1a meh: şûûh İ, K, R1, E
2a olduĝın: olduĝıñ İ, K; olduĝıñ R2
3a reh- güüzârûñda: reh-güüzârunda S, İ
5// - İ
8a øhüsnuñ: øhüsñün S, İ, K, R2
9a derd ü: derd-i S / gözden: dilden R2
9b heb: her S; - İ

Gayrılar gibi kütüb-ühâne-i øsaøhøhâf degül*

øHarfü'l-Mim

100

Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün
S 33b, İ 30b, K 100b, R2 13b, E 93b

- 1 Serüñde âteş ü pâyüñde bend ü dîdesi pür-nem
Cihân bezminde pervâne-i şemói øsanma sen ùhurrem
- 2 Fenâsın gülşen-i dehrin görüb giryân olur her şeb
Sirişk -i çeşm-i nergisdür degüldür økaøtre-i şeb-nem
- 3 ùHumâr-âlud olur bir cüróasın nûş eyleyen âhir
Bu beùzmin sâøkiyâ bildüm olurmış bâdesi pür-gam
- 4 Bilürsün cây-ı âsâyiş degül çün óâlem fâni
Nedendür bu gam-âbâde taóalluøk ey göñül bilmem
- 5 Eger óâşuøk iseñ ey dil reh-i óaşøka rióâyet økıl
Ne bülbül gibi pür-lâf ol ne pervâne gibi sersem
- 6 Olursa derdüme çâre visâl-i yâr olur youhsa
Derûn-ı dilde olan zaühma teòüsîr eylemez merhem

* 4, 5// – S, İ, K, E
6b (+) güher S

- 7 Ğubârâsâ düşüb pâyine yârũñ çøk niyâz iden
Dil-i nâlânuma ammâ ki bir dem olmadı hem-dem
- 8 Hevâ-yı óaşøk ile âhir økalub mevc-i yemm-i ğamda
øHabâbâsâ dirîĝâ kim teneffüs itmedüm bir dem
- 14a 9 Gehî nâz eyledũñ ĝâhî niyâz itdũñ yine ey şũh
Esâs-ı óaşøkuñı itdũñ zemîn-i sîne muøhkem
- 10 óArz-ı çĩn-i cebĩnũñden meded fehm iderek ey şũh
Cihânda øhall olunmaz var mı hĩç bir nũkte-i mübhem*
- 11 Beni şâd itmedũñ bir laũhza ğamdan oldum azâd
Ezelde ĝũyiyâ olmuş ĝamuñla ĝõñlümüz tevðem
- 12 Eger kuhsâre râzum söylesem fâş eyler ey Rüşdĩ
Ne sırrdur sırr-ı óaşøka olmaya óâlemde bir maøhrem*

* 1a bend ü: bend i S, K, R2

4a çün: bu K

6, 7, 10// – S, İ, K, E

8// - İ

8a yemm-i ğamda: ĝam-ı yemmde K

8b øøhabâb: øhayât S, İ

* 11// – S, İ, K, E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
33b, Í 30b, K 101a, R113a, R2 14a, E 92a

- 1 Bülbul-i gülzâr-ı óaşøkam nola ùhâmüş olmasam
Öldürürdi gam beni şevøküñle pür-cûş olmasam
- 2 Tîr-i ser-tiz-i müjeñ heb çāk iderdi sînemi
Fikr-i zülf-i çîn-i çengle ùzerre-pûş olmasam
- 3 Şāh-ı óaşøkuñ sikke-i dāğın ururđı sîneme
Kem óayyâr-ı zer gibi ġayr ile mağşûş olmasam
- 4 øSubøh iderdüm şuóle-i āhumla şāmuñ ey felek
Ger ùhayâl yâr ile her şeb hem-âğûş olmasam
- 5 Her øtarafdan ġûşuma gelmekdedür gül-bang-ı hû
Zinde-i óaşøkam óaceb mi penbe-der-ğûş olmasam
- 6 Fehm iderdüm neydügin esrâr-ı ùhaøtøtuñ mû-be-mû
Rüşdiyā cām-ı leb-i lâól ile bî-hûş olmasam *

* 2a heb: øsadd R1, R2

2b ùzerre: zer E

5a gelmekdedür: irmekdedür R1

6b leb-i lâól: lâól-i leb K

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 34a, İ 31a, K 101a, R1 13b, R2 14a, E 93a

- 1 Gâh añub gamzeñ senüñ feryād ü efgân eylerem
Gâh cevruñ yâd idüb çâk-i girîbân eylerem
- 2 Âteş-i şevøk-i ruhuñ böyle økalursa dilde ger
Sîne-i pür-dâğımı reşk-i gülistân eylerem
- 3 Cân gibi sermâye-i taøhøsîl-i óizzetdür baña
Anıñ içün óaşøkuñı sînemde pinhân eylerem
- 4 Girye-i ùhûnîne raøhm eylemez iseñ óâøkibet
øKaøtre iken eşkümi deryâ-yı óummân eylerem
- 5 Sen de seyr it ey gönül bir âh-ı âteş-bâr ile
Yâri bir gün itdügi cevre peşîmân eylerem
- 6 Çâre yoøkdur ey gönül biñ kerre feryād eyleseñ
Zaùhm-ı tiğ-i gamze-i dildâre dermân eylerem
- 7 Çâre yoøkdur ey gönül biñ kerre feryād eyleseñ
óÂøkibet bir gün seni teslîm-i cânân eylerem
- 8 Destüme âyîne-i sâğar girerse lâ-cerem
Ben de İskender gibi dünyâyı seyrân eylerem

- 9 Herkese luøtf eyleyen çün øHaøkøkdur ancaøk Rüşdiyâ
Bes niçün ben gayrıdan ümmîd-i iøhsân eylerem*

103

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 34a, İ 31a, K 101a, R1 14a, R2 14a, E 93b

- 1 Gülşene irdi yine feyż-i nesîm-i ùhoş-dem
Gonce-i kâm-ı dil bülbüli itdi ùhurrem
- 2 øHasret-i lâólüñ ile dâmen-i müjgânuma heb
ùHün-ı dildür dökülen dîdelerümden her dem
- 3 ùHıföz içün genc-i ğam-ı óaşøkuñı dilde ğüyâ
Oldı lâðl-i dehenüñ óâşşøka faøşøş-ı ùhâtem
- 4 Deheni mühr-i Süleymân ùhaøtøtı taóvîüz-i füsün
Nice itsün o perî-peykeri tesùhîr âdem
- 5 Dirildi râh-ı óademden gelicek ğülzâre
Berg-i ğül üzre degüldür økaøtarât-ı şeb-nem
- 6 Câm-ı ùhürşîd ile sâøkî-i felek øsunsa eger
İçmezem minnet ile âb-ı hâyatı bir dem
- 7 Kendi esrâr-ı ğam-ı óaşøkuñı pinhân idemez
óAndelîbi nice ğül sırrına itsün maøhrem
- 8 Târmâr eyleyicek bâd-ı øhazân berg-i ğüli
Oldı øhayretle ğörüb ğülşeni bülbül ebkem

* 1a feryâd ü efġân: çâk-i ġirîbân S
1b çâk-i ġirîbân: feryâd ü efġân S
4// - S, İ, K, R1, E
6// - İ, K

6a yoøkdur: olmaz R2 / ey ġöñül biñ kerre feryâd eyleseñ : derd-i óaşøka yok yere øhayfâ ki ben R1,
R2

6b Bu økafesden ben seni elbette âzâd eylerem S, E

8// - S, İ, K, R1, E

9b bes: pes İ, R1, R2, E

- 9 Rüşdiyâ âb-ı hayât-ı süûhanum feyzüñden
Şâûh-ı gül olsa yazarken nola destümde økalem *

104

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 34b, K 101b, R113b, R2 14a, E 92a

- 1 Kâlâ-yı vaøsla yoøk dime sermâyemüz bizüm
Yetmez mi naøkd-i eşk-i girân-mâyemüz bizüm
- 2 Mehd-i zemîn-i tîre olur ûh`âbgâhumuz
Mihri-i felekde olsa eger dâyamüz bizüm
- 3 Yâ Rabb ne cây-ı vaøhşet olurmuş reh-i óadem
Bizden remîde olsa gerek sâyemüz bizüm
- 4 Bu âb ü tâb-ı øhüsn-i sañâ zîver eyleyen
Zerdî-i rûyı eyledi pîrâyemüz bizüm
- 5 øSanma nühüfte ola hemân kâr-ı rüşdümüz
Çün kim óamel-nüvîs ola hem-sâyemüz bizüm
- 6 Biz âstân-ı yâri økoyub gitmezüz yine
Çarûh-ı berîne irse eger pâyemüz bizüm
- 7 Her kâm-ı øHaøkøkdan isteyelüm yoûhsa Rüşdiyâ
Eyyvâ økalursa gayre eger vâyemüz bizüm *

* 6a eger: daûhi İ
6b bir dem: ölse İ, R1, R2, E
7a óaşøkuñı: óaşøkunı K, R1, R2, E
8// - İ
8a târmâr: târ ü mâr R1, R2, E
9a olsa: üzre R2
* 2a tîre: bize S
4a âb ü tâb: âb-tâb R1
5// - R1
5a hemân: bizüm K, R2, E

105

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 34b, K 101b, R2 14a, E 94a

- 1 Yār olmadı øhayfâ ki baña baûht-ı siyâhum
Ey âh-ı seøher sen benüm ol yâri penâhum
- 14b 2 Bir ûzerre-i üftâde-i ûhâk-rehüm ammâ
Tâc-ı feleke hande ider øtarf-ı külâhum
- 3 Baøhr-i kerem-i luøtfuña nisbetle ûHudâya
Bir økaøtre degül her ne økadar olsa günâhum
- 4 Zaøhmet mi virür yâre eger ûh'âbde varsa da
Her şâm ü seøher eyledigüm nâle vü âhum
- 5 Bu nâz ile mevtâye güzâr itseñ eger sen
Raøkøs-âver olur ûhâk-i mezârumda giyâhum
- 6 ÓAşøkuñ nice inkâr olunur var iken ey şûh
Âh-ı seøher ü nâle gibi iki güvâhum
- 7 Rüşdî ne óaceb olsam eger pädşeh-i óaşøk
Derd ü elem ü ğam gibi var ceyš ü sipâhum *

* 2a üftâde-i ûhâk-rehüm : ûhâk-reh-i üftâdeyim K
6b âh-ı: âh ü S, K
7b derd ü: derd-i S

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 35a, K 101b, R1 13b, R2 14b, E 92b

- 1 Serüñde zülf-i muóanber midür nedür bilmem
Hümâ-yı øturreñe sipihr midür nedür bilmem
- 2 Suøtür-u nüsùha-i øhüsñüñ mi øsaff-ı müjgānuñ
Kitâb-ı fitneye misøtar midür nedür bilmem
- 3 O deñlü sùziş-i óaşøkuñla dil pür-âteş kim
Derün-ı sīnede aùhker midür nedür bilmem
- 4 ùHayâl içindeki şekl-i elif midür āyā
Miyân-ı yârde ùhancer midür nedür bilmem
- 5 Çekince sīneñi âğûşa cān bulur Rüşdī
Bir ten mi rûøh-ı muøsavver midür nedür bilmem*

* 5a sīneñi: sīne-i R1

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 35a, K 102a, R1 13b, R2 14b, E 92b

- 1 ùHaøtøt üzre zülf-i muóanber midür nedür bilmem
øTılısm-ı fitneye ejder midür nedür bilmem
- 2 Hemıŕŕe virmede feyz-i ŕarâb-ı bezm-i behiŕt
Lebüñ mi sâğar-ı kevüser midür nedür bilmem
- 3 Sipâh-ı Rüstem-i ğamzeñ mi øsaff-ı müjğânuñ
Neberd-i fitneye leŕker midür nedür bilmem
- 4 øTılısm-ı genc-i der-âğûŕ-ı mü-miyânuñ mı
Belüñde tığ-i mücevher midür nedür bilmem
- 5 Ruùhuñda ùhaøtøt-ı siyâhuñ berât-ı øhüsñüñ mi
Ŗehîd-i óaŕøkuña defter midür nedür bilmem
- 6 Nedür bu itdüğü her dem cefâlar ey Rüşdî
Felekden yâr-i sitemger midür nedür bilmem*

* 4a mü-miyânuñ mı:- miyânuñ mı S
6b felekden: felekde S, K, R1, R2

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün
S 35a, K 102a, R1 14a, R2 14b, E 92a /92b

- 1 Şarâb-ı óaşøk ile mestâne oldum
Anıñçün óaøkkl ile bî-gâne oldum
- 2 Yine Mecnün gibi zülfiñ ucunda
Düşüb øsaøhrâlara dîvâne oldum
- 3 ûHalâøs olmuş iken økayd-ı cihândan
Esîr-i øturre-i cânâne oldum
- 4 Görince pertev-i envâr-ı øhüsniñ
Cemâlüñ şemóine pervâne oldum
- 5 Yine şevøk-i leb-i yâr ile Rüşdî
Muøkîm-i dergeh-i mey-ühâne oldum *

* 4a envâr: envâ E

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R1 12b

- 1 Ruùhuñda ùhaøtøt-ı muóanber midür nedür bilmem
Şuóâ-ı güher münevver midür nedür bilmem
- 2 Fütâde-i çeh-i ğam itdi Yūsuf-ı dil âh
Felek benümle birâder midür nedür bilmem
- 3 Gelen meşâm-ı dile bûy-ı sünbül-i terüm
Şemīm-i kâkül-i dil-ber midür nedür bilmem
- 4 Elinde sâøki-i øsahbâ mı sâøki-i dehriñ
Nihâl-i gülde gül-i ter midür nedür bilmem
- 5 øHuzûr-ı künc-i ğam saña idemem taórif
Kenâr-ı âĝûş-ı mâder midür nedür bilmem
- 6 İki økapaĝ ile øtıfl-ı sirişk dide-i ter
Yemme fütâde şinâver midür nedür bilmem
- 7 Zemīn-i cennet-i naøzm içre ùhâme-i tır
øKalem lüðlü-i kevûser midür nedür bilmem

øHarfü'n-Nûn

110

Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün
S 35b, K 102a, R2 14b, E 98a

- 1 Ol gámze-i pür-fitne ol çeşmüñdeki siøhr ü füsün
Hüşyār iken itdi beni mest mey-i cām-ı cünün
- 2 Bir üzere yoøkdur anda kim mihr-i cemâlün olmaya
Teðüsîr -i óaşøkuñdur senün güllerdeki ùhûn-i derûn
- 3 Ümmîd-i taøhøsîl-i meùzâøk itme eger óâøkîl iseñ
Bir neşve virmez âdeme bu cām-ı çarùh-ı ser-nigûn
- 4 Çün istemez erbâb-ı dil bir laøhøza mesrûr olduğın
óAks -i murâd üzre nola devr eylese gerdün-ı dñn
- 5 Mestānı bülbül eyledi bezm-i gülistān eyledi
Sâøkî-i gül-ruùhsārla pür-bâde-i cām-ı lālegûn
- 6 Raøhm it yeter itdün berâ-y-ı çeşmi mest-i cām-ı nâz
Ser-pençe-i müjgân ile óaşøk ehlini zār ü zebûn
- 7 Zinden niçün mihr ü vefâ ümmîdümüz itdi diyü
Ferhâde senün øtaónedür her seng-i kûh-ı bî-sükûn
- 8 Giryemden itmezsün øhaüzer ùhavfum budur ammā seni
Bir gün ola garøk eyleye çeşmüñdeki seyl-âb-ı ùhûn
- 9 Elbette bir gün irgürür ser-menzil-i maøkøsûduña
Tevfik-i Hādî-i ezel Rüşdî olursa reh-nümûn *

* 2a anda kim : kim anuñ S

3// – S, K, E

4a olduğın: olduđuñ S

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün
S 35b, İ 31b, K 102b, R2 14b, E 95a

- 1 Baña böyle ey sitemger nice bir óitāb idersün
Bu sitemle bir gün âùhir beni sen ùharāb idersün
- 2 Beni çün sezā-yı bezm-i mey-i vasluñ eylemez
Yine āteş-i gamuñla dilümi kebâb idersün
- 3 Bu økadar cefāya bâóíüs nedür ey felek ki bir dem
Elüme şarāb alsam anı sen serāb idersün
- 4 Gam-ı cevruñe taøhammül ideyim ne çāre ey şüùh
Baña bir gün itdigüñden yine sen øhicāb idersün
- 15a 5 Saña Rüşdiyâ olurken sebab-i ùhalâøs-ı gamdan
ùHaøtøt-ı rûy-ı dil-rübādan niçün ictināb idersün *

7// – S, K, E

9b Rüşdī: bir gün K

* 1a nice bir: yâ niçün K

1b bir gün: beni E

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 35b, İ 31b, K 102b, R1 14b, R2 15a, E 99b

- 1 Mükedder oldı miròât-ı dilüm jeng-i günâhumdan
Yine økılsam naøzar øermendeyüm rûy-ı siyâhumdan
- 2 Ne deñlü olsa gerden-keş yine ol øemóıi bezm-ârâ
ùHalâøs olmaøk ne mümkindür kemend-i dûd-ı âhumdan
- 3 Ola âlûde øâyed eşk-i çeşm-i ùhûn-feşânumdan
øSaøkınsun dâmen-i pâkûñ o ùhûnî ùhâk-râhumdan
- 4 Helâk itseñ beni tâ øhaşre dek ùhâk-i mezârumdan
Yine evøsâf-ı luøtfuñ gûş iderler her günâhumdan
- 5 Felek bî-dâd ü øtâlió-i nâ-müsâóid yâr müstağnî
Kime óarz-ı øikâyet eyleyem øhâl-i tebâhumdan
- 6 Nesîm-i øsubøh-ı devlet esmedi bir dem murâd üzre
øikâyet rûzgârumdan figân baùht-ı siyâhumdan
- 7 ùHayâl itsem hilâl-i ebruvânı yâri ey Rüşdî
Hezârân mâh-ı nev-peydâ olur øtarf-ı külâhumdan*

* 3b pâkûñ: pâkûn S, İ, R1, R2 / ùhâk-râhumdan: gehdür âhumdan K

4b her günâhumdan: her giyâhından K

5a (vezin uymuyor.)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
S 36a, K 102b, R2 15a, E 96b

- 1 Cihân-ı øhüsniñe meftûn iden şûh-ı cihânsun sen
Muøhaøssal ehl-i óaşøka fitne-i âùhir zemânsun sen
- 2 Eger Rüstem de olsa økurtuluş yoøk tîr-i ğamzeñden
Çekilmez derd-i óaşøkuñ böyle bir økâşu kemânsun sen
- 3 Ne mümkin bir nefes senden emîn olmaøk dil-i şeydâ
Metâ'î-ı óaøk1ı yağmâ eyleyen âşûb-ı cânsun sen
- 4 Görince øhüsniñi ğüftâre bende økalmadı øtâøkat
Beni øsûret gibi øhayrân iden rûøh-ı revânsun sen
- 5 Hemîşe ğamze-i ùhûn-rîzûñe ruùhøsat virüb ey şûh
Niçün erbâb-ı óaşøka böyle dâðim bî-emânsun sen
- 6 Serümden eksük olma ey gül-i dâğ-ı maøhabbet kim
Baña ğülzâr-ı óaşøk-ı dil-rübâdan armağânsun sen
- 7 Yine sen óarz idersün yâre derd-i óaşøkümü zîra
Benüm aøhvâlüme ey nâme-ber ùhoş-tercemânsun sen
- 8 Ser-â-pâ økaplamışken ceyš-i ğam eøtrâfuñı ey dil
Yine bu øhâll ile bilmem nedendür şâdmânsun sen
- 9 Dil erbâb-ı naøzmı yaøkdı Rüşdî şî'ir-i dil-sûzuñ
Tekellüf ber-øtaraf ùhoş şâ'ir-i âteş-zebânsun sen *

* 1a øhüsniñe: øhüsniñe E

5// – S, K, E

7b nâme: ùhâme K

8// – S, K, E

9b şâ'ir-i âteş-zebânsun : şâ'ir-i mu'ciz-beyân K

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 36a, İ 32a, R1 15b, R2 15a, E 99b

- 1 ùHalâøş olsam da ol şûùhıñ belâ-yı nâ-gehânından
Emîn olmaøk ne mümkindür nigâh-ı bî-emânından
- 2 Nedendür gonce gülşende bu deñlü çehre-pûş olmaøk
Şerm-sâr olmasa reng-i óiüzâr-ı dil-sitânından
- 3 Var iken lâól-i rengîni gerekmez bâde-i gülfâm
Leb-i sâøkî baña yegdür şarâb-ı erguvânından
- 4 Nicedür bu şikâyet bî-vefâ güllerden ey bülbül
İrüşmez bûy-ı râøhat çün bu dehrüñ gülsitânından
- 5 øSaøkın ol økavs-ı ebrûdan øsaøkın çâh-ı zenaùhdândan
øHaùzer it øhâøşılı ey dil kemendinden kemânından
- 6 Ol iki çeşm-i øsayyâdı ümîd-i øsayd-ı dillerle
İki şeh-bâzdur gûyâ baøkarlar âşyânından
- 7 Anuñçün óârız-ı bî-ùhaøtøta Rüşdî ben nigâh itmem
Ne øhâøşıl øsaføha-i naøkşuñ zemîn-i bî-zemânından *

* 1a belâ-yı: - S

2a çehre-pûş: çehre-pâş İ

2b dil-sitânından: óizârından R1

3b sâøkî: - İ

5// - İ, R1

6// - R1

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 36b, İ 32a, R2 15a, E 94b

- 1 Neden âzürde olmuş bilmem ey dil ol melek bizden
Düşüb pâyüñe óarz-ı íótiüzâr itmek gerek bizden
- 2 Bozulsun óıøkd-i pervîñüñ söyünsün meşóal-i mâhuñ
O mihr-i óâlem-ârâyı ayırduñ ey felek bizden
- 3 Hezârıñ nâvek-i âhı siper øtutmaz øhaüzereyle
Gerek gûş it gerek itme saña ey gül demek bizden
- 4 Ne gam øko bâde-i óaşøkuñ bizi mest ü ùharâb itsün
Sen ey sâøkî dirîg itme şarâb-ı nâzı tek bizden
- 5 Niçün rîş-i derûne çâre itmez bilmezüz ol şûüh
Bu deñlü geçmiş iken Rüşdiyâ øhaøkøk-ı nemek bizden

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 36b, İ 32b, R1 15b, R2 15a, E 94b

- 1 O yâre óarz-ı niyâz itmege øhicâb iderin
Helâk iderse de ger nâzın irtikâb iderin
- 2 Tenümde dâğ-ı siyeh øsanma noøkøtalardur kim
Derûn-ı dilde olan zaùhmumı øhisâb iderin
- 3 Egerçi vaøsf-ı cemâlünde bir kitâb itsem
Rümûz-ı øhüsününi ùhaøtøtuñdan intiùhâb iderin
- 4 Düşerse câm-ı meye óaks-i pertev-i rûyuñ
Felekde sâğar-ı mey maøhsûd-âftâb iderin
- 5 Müyesser olmadı genc-i viøsåli ol şûühın
Yazıøk ki yoøk yere ben sînemi ùharâb iderin
- 6 Gören bu sürùhı-i rûyum øsanur ki meydendür
Ben ise cürmümi fikr eyleyüb øhicâb iderin
- 7 O deñlü meyl zen itmekde naùhvet-i øtabóum
Yanumda duùhter-i rez olsa ictinâb iderin
- 15b 8 Safâ-yı óârız-ı ùhuy-gerdeñi ùhâyâl itsem
O demde câm-ı dili şışe-i gül-âb iderin
- 9 Şarâb-ı sâğara øtarøh eyledükce ey Rüşdî
Elümde câm-ı mey-i reşk-i lâól-i nâb iderin*

* 1b iderse de: iderse İ
5// - İ
6b cürmümi: cürmüm R1
7// - S, İ, R1, E
8// - İ
8a ùhuy-gerdeñi: ùhuy-gerde S
8b gül-âb: øhicâb S

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 36b, İ 32b, R1 14b, R2 15b, E 95a

- 1 Görince ùhaøtøtuñi dil ùhurrem olmasun nolsun
Bahâr ü seyr-i çemen óâlem olmasun nolsun
- 2 Zemîn-i sînemi zeyn itdi gül gibi her dâğ
Sirişk-i çeşmüm aña şeb-nem olmasun nolsun
- 3 øSarıldı gerden-i óuşşâøka ejderâsâ çün
Kemend-i zülfi o şûùhiñ ùham olmasun nolsun
- 4 Tekellüm-i dehenüñ gonceyi ùhâmûş itdi
Bu pîç ü tâb ile ol derhem olmasun nolsun
- 5 O bezm-i gam ki ola óaşøk-ı yâr aña sâøkî
Kebâbı laùht-ı ciger pür-semm olmasun nolsun
- 6 ÓAceb mi şehr-i dile økonsa kârbân-ı gamuñ
Metâó-ı ehl-i maøhabet gam olmasun nolsun
- 7 Hemîşe Rüşdi gibi vaøsf-ı øturreñ itmededür
Nesîm-i feyz-i seøher ùhoş-dem olmasun nolsun*

* 1a olmasun nolsun: olmasun ne olmasun S; olmasun ne olsun İ (vezin gereği tercih edildi.)

2a her dâğ: pür dâğ S, İ

5b pür semm: mi semm İ, R1, R2, S

Mefôûlü Fâôilâtü Mefâôilü Fâôilün
S 37a, R1 15b, R2 15b, E 97a

- 1 Ey şûûh ebruvânuñı økıl bir cebîn-çîn
Mevc-i belâyı cûşa getür eyle çîn-çîn
- 2 Tîğ-i cefâda bilmez idüm cevher olduğın
Sen itmeyince økâşlaruñ ey nâzenîn-çîn
- 3 Her târ-ı zülfüñ olmasa pür-dâm-ı murğ-ı dil
Kâküllerüñde olmaz idi óanberîn-çîn
- 4 Bilmem nedür bu neføha-i ùhoş-kâkülüñde kim
Eøzhâr-ı semme itse olur øsadd-zemîn-çîn
- 5 Mirðât-ı øhüsn-i rûyuña cevher mi virdi øHaøk
Olmış ruùhuñda yoùhsa ùhaøtøt-ı naøkş-ı çîn çîn
- 6 Bir sûz-i âh gûşına irmiş hezârdan
Ruùhsâr-ı gülde var yine øsadd-âteşîn-çîn
- 7 ùHâl-i sebzüñ olmasa ger mihr-i genc-i dil
Olmazdı şekl-i øsûret ü nakş-ı niğîn-çîn
- 8 Olmam seøhâb-ı luøtfiña dil-teşne ey felek
Rûyuñ sürûş eyleme ey silfe-bîn-çîn
- 9 ùHaøtøt geldi gerd-i ârızuñ oldı benefşezâr
Rüždî ruùhuñdan olmadı hîç yâsemîn-çîn *

* 2a cefâda: belâda R1; økazâda R2

2b økaşlaruñ: økaşların R1

3a pür-dâm: bir dâm R2, E

4, 5, 6// - R1

5// - S, R1,E

6a bir sûz: pür-sûz R2

7a ùhâl: ùhâk E

Mef'ûlü Mefâ'îl'ün Mef'ûlü Mefâ'îl'ün
S 37a, İ 33a, R1 15b, R2 15b, E 95b

- 1 Sâ'okî baña'îşretten ne ûzevøk ü sürûr olsun
Yâr olmyacaøk øhâzır dilde ne øhuzûr olsun
- 2 Bir óarz-ı tecellî økıl ey şâhid-i nâ- dîde
Şevøküñle gönüller heb reşk-âver-i øtûr olsun
- 3 Pâ-mâl-i gam oldum ben şimdengerü isterse
Mâtemgede-i óâlem başdan başa sûr olsun
- 4 Erbâb-ı dile çün kim keçdür naøzarı dâ'ðim
Çeşmi felegüñ yâ Rabb ba'ùhtum gibi hür olsun
- 5 Pür-cürm iseñ ey Rüşdî ùhavf itme günâhuñdan
Her demde hemân virdüñ Mevlâ-yı Ğafûr olsun*

120

* 1a ûzevøk ü: ûzevøk-i R1
1b øhâzır: - E
2bgönüller: yine diller S, İ, R1, E
3a ben: - İ
4a keçdür: yoøkdur R2
4b yâ Rabb: dâ'ðim R2
5// - R1

203

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 37b, İ 33a, R2 15b, E 98a

- 1 Sīneme gelsün diyü óaşøkuñla ey økâşı kemân
Nâvek-i müjgânuña her dâğum itdüm bir nişân
- 2 øKâmet-i dil- cûyuñı seyr itmek için bâğda
Bir ayâğ üzre øturur óaşøkuñla serv-i bûstân
- 3 Gerçi çøøk gördük sürûrın da ğamıñ da óâlemiñ
Olmaz ammâ ğam gibi óâlemde yâr-i mihrbân
- 4 Raøhm idüb dâd it yeter óuşşâøka bī-dâd eyledüñ
El-amân ey ğamze-i cellâd elüñden el-amân
- 5 Elde firøsat var iken óıyş eyle Rüşdī yâr ile
øKo helâk olsun ğam ü miøhnetle ùhaøsm-ı bed-gümân*

* 1b müjgânuña: müjgânuna E
2b øturur: durur R2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 37b, R2 15b, E 97a

- 1 Eyleyüb cân u dilümde pür-ğam cânâne ben
Eylesem nola rió âyet ùhâøtır-ı yârâne ben
- 2 Sâøhil-i vâdî-i øhayret mevc-i øtufân-ı belâ
Urmışam óaşøkuñla kendüm böyle bir óummâne ben
- 3 Ey şeh-i mülk-i melâøhat luøtf idüb gör øhâlümi
Ğayrılar bezm-i âşnâ vaøsl ola bî-gâne ben
- 4 øHâlüme raøhm eylemez yoøkdur meger kim yâr ile
øTağlar efgân iderler başlasam efgâne ben
- 5 Çünkü çoøk erbâb-ı óaşøka ruùhøsat-ı ùhurfi niyâz
óArz-ı øhâl itmem ğamuñdan ol şeh-i ùhúbâne ben
- 6 Eyleyelden mâlik-i mülk-i økanâóat kendümi
Çoøk ziyân itdüm metâó-ı ùh'âce-i devrâne ben
- 7 øSunmadı veføk-i murâd üzre baña câm-ı neşâøt
Rüşdiyâ bilmem ne itdüm sâøki-i devrâne ben*

122

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 3a øhâlümi: - R2, E

4a yâr ile: yâr ola R2

5b itmem ğamuñdan : itmek ne mümkün R2, E

S 37b, İ 33b, R2 16a, E 96a

- 16a 1 Ey göñül deryâ-yı óaşøkuñ sînede cûş eylesün
Bülbüli nâleñ yine gülşende ùhâmûş eylesün
- 1 Bir keder tek gelmesün mirðât-ı pâk ùhâøtıra
Yâr isterse bizi dilden ferâmûş eylesün
- 2 Kaó beâsâ økible-i øhâcât olmaøk isteyen
Rûz ü şeb dil-ùhânesin ğamla siyeh-pûş eylesün
- 3 Çâk idüb pîrâhenüñ óarż-ı cemâl itmez mi gör
óAndelîbüñ naĝmesin gülşende gül gûş eylesün
- 4 İtdiginden yâr maøhcûb olmayam dirse eger
Gevher- i pendüm benüm gûşına mengûş eylesün
- 5 ùZâhid-i ùhod-râ eger olmasa rüsvâ işte ben
Bâde-i câm-ı leb-i yâri hele nûş eylesün
- 6 øHâlüne raøhm eyleyüb ey baùht imdâd eyle kim
Şâhid-i maøkøsuðeni Rüşdî der-âĝûş eylesün *

123

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 38a, İ 33b, R2 16a, E 98a

* 3// - İ

4// - İ

4a pîrâhenüñ: pîrâhenin R2 ; pîrâhen S

5a itdiginden: itdigüñden E

6a ùhod-râ: ùhod-rây R2 / rüsvâ: rüsvây R2

- 1 ùHaløka-i tevøhîd içinde øsanki ol rûøh-ı revân
Bir mücevher ùhâtem içre faøssø-ı ùhâtemdür hemân
- 2 Gûyiyâ kim ùhaløka-i tevñîd bir mecmûôadur
Heb odur ørâze-i cemôiyet ammâ bî-gümân
- 3 ùZikre gelse óandelîbi nağmesi ùhâmûø ider
Devre gelse reøk ider ol mâha mihr-i âsmân
- 4 øKande gitse økurtuluø yoøkdur elinden øhâøslı
Döndürür çoøk münkiri böyle økalursa bir zemân
- 5 Heb bizi pür-cûø iden ol mâh øhüsñüñ øevøkidür
øSanma kim bî-vech ola bu hûy ü hây-ı óâøıøkân
- 6 Gir semâôa sen daùñî devr eyle ol mâhı eger
Hâleveø âğüşuña almaøk dilerseñ râygân
- 7 Rüşdiyâ himmet olub yâr el virirse óaøøkuña
Öyle bir devr eyleyem kim reøk ide ùhaløk-i cihân*

124

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 38a, Í 34b, R2 16a, E 96a

- 1 Kimseye yârüm gibi yâr-ı cefâkâr olmasun

* 1b faøssø: naøkø S

4b bir : her S

5b ola: -S / hûy ü hây: hây ü hûy R2, E

6b hâleveø: hâle-i R2 / dilerseñ: dilersün E

7a óaøøkuña: óaøøkla R2

Düşmenüm anuñ gibi şûha giriftâr olmasun

- 2 Çâresi cân virmedür biñ kerre tedbîr eyleseñ
Derd-i óaşøkuñla hemân bir kimse bîmâr olmasun
- 3 Rûz ü şeb feryâd idüb bir kerre râøhat virmedüñ
Ey göñül ol gül nice zâruñla bîzâr olmasun
- 4 Ehl-i óaşøka böyle çün cevri eylemekdür óâdetüñ
Kârı nolsun óâşıkıñ óaşøkuñla bâzâr olmasun
- 5 Pür-øsafâ olsun hemân mirðât-ı dilde Rüşdiyâ
Gûşe-i külûhan isterse gülzâr olmasun *

125

Mefóûlü Mefâóîl ün Mefóûlü Mefâóîl ün
S 38b, R1 15a, R2 16a, E 95b

- 1 ÓAşøkuñla gehî dilde geh sînede dâğ olsun
øKo devlet-i hüsnüñde bir iki çerâğ olsun

* 1a cefâkâr : vefâdâr S
2a eyleseñ: eylese S, R2, E
3b bîzâr: bîmâr S
5a olsun: olmasun S

- 2 øHâl-i dil-i şeydâye øtaón eyler ise ùzâhid
Ol dâûhi anuñ gibi âşüfte-dimâg olsun
- 3 Nergis gibi ey sâøkî al ele yine câmı
Zerrîn økadeøh olmazsa işkeste ayâg olsun
- 4 Gül-gonce-i peykânuñ gelsün ten-i pür-dâga
Kûh-ı gam-ı sînem øko tağ üstüne bâg olsun
- 5 Ben küşte-i õaşøk oldum øsıøhøhatle hemân Rüşdî
Ol şûûh-ı sitem-pîşe şimdengerü øsâg olsun*

126

Müfteóilün Fâóilün Müfteóilün Fâóilün
S 38b, R2 16a, E 97b

- 1 Gördüm o şûûhı yine mest-i mey-i câmgîn
Bâde-i ùhıøm eylemiş ruùhlarını âteşîn

* 3a al ele yine: - R2
3a câmı: câm R1
5a hemân: hele R2

- 2 Ben hele bir cürûasın içmeden oldum ûharâb
Câm-ı mey-i óaşøkuñı nûş idene âferîn
- 3 Bezm-i çemenden hemân bir iki gün óıyş imiş
Nergise øhâøsil olan maónî-i *óayne'l yaøkîn*
- 4 Girye-i ûhûnîden óâşıøka øtufân-ı óaşøk
Mevc-i yemm-i øhüsn ise dil-bere çîn-i cebîn
- 5 Óâşıøka râøhat mı var râh-ı maøhabbetde kim
Ceyş -i sitem der-økafâ leşker-i gam der-kemîn
- 6 Sendeki bu fitneler var iken ey şûùh eger
Gelse de ûhaøtøtuñ senüñ dil yine olmaz emîn
- 7 Çâre mi var olmaya beste ûham-ı zülfüñe
Görse o şûùhı eger ûzâhid-i çille-nişîn
- 8 Dil yine bir âfet-i dehr esîr oldu kim
Her reviş-i dil-rübâ her nigh-i dil-nişîn
- 9 øHaøkøk bu ki gûş eyleyen ehl-i dile Rüşdiyâ
Tuùhm-ı øsafâ-baùhş ider bu gâzel-i ûhoş-zemîn *

127

Mefóûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
S 38b, R1 14b, R2 16a, E 99a

- 1 Mestüm o deñlü bâde-i seyr-i cemâlden
Kim yoøk mecâlüm içmege câm-ı viøsålden
- 2 Erbâb-ı óaşøk hâline bir kerre økıl naøzar
øHâlâ geçilmez oldu begüm óârz-ı øhâlden

* 1a o : ol S

3a çemenden : çemende S

3b *óayne'l yaøkîn*: K. Kerim Tekâsür, 102/ 7

- 3 Gâhî ümîd-i luøtf ile geh bîm-i økahr ile
Oldum helâk keş-me-keş-i ihtimâlden
- 16b 4 Ben óandelîbe óâşîøk-ı ùsâbit-økadem dimem
Zîrâ ki bir nihâle økonar bir nihâlden
- 5 Gerdûn-ı dûne itme øsaøkın óârż-ı ihtiyâc
Mînetle içme øsunsâ da câm-ı hilâlden
- 6 ÓÂrif libâs-ı óâriyeti fâni zîneti
Mâh-ı felekde olsa da øsaymaz kemâlden
- 7 Pür-øhâle vâøsil olmağa saøy eyle sen daùhî
Yoùhsâ ne øhâøsil ey dil-i şeydâ bu økâlden
- 8 Zâhid óaceb mi münker-i óaşøk olsa ey göñül
Taón eylemezdi ol daùhi bilseydi øhâlden
- 9 Dergâh-ı óizzetüñde beni eyle kâm-yâb
øKurtar İlâhî sen beni züll-i suóâlden
- 10 Mîhr-i ruùhuñla bezmimizi rûşen eyledüñ
øHüsñüñ hemîşe øsaøklasun Allâh zevâlden
- 11 Âùhir olursun ey göñül âzâdmend-i ğam
Bir luøtf olursa pâdşeh-i *lâ-yezâlden* *
- 12 Ümmîd-i lâólüñ itse nola derdmend-i óaşøk
Mümkîn mi ùhaste içmemek âb-ı zülâlden
- 13 Aøhsenet øtabó-ı Rüşdi-i şîrîn yabâne kim
Pür-zîver itdi naøzmnı øhüsñ-i maøkâlden *

* 1a o: ol S

4a óandelîbe óâşîøk-ı: óandelîb-i óâşîøka R2

7, 8, 9, 11, 12// – S, R1, E

11b *lâ-yezâlden* :K. Kerim Tevbe, 9/ 110

* 12// – S, R1, E

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 39a, İ 34a, R2 16b, E 100a

- 1 Mest olmadadır sâmióa nuøtøk-ı dehenümden
Cûş eylese kevûser nola üzevøk-i süûhanumdan
- 2 Bir şemmedür ancaøk görinen feyz-i bahârı
øHüsnümde olan bûy-ı gül ü yâsemenümden
- 3 Cân økurtaremez fitne daûhî beste olursa
Dâm-ı ser-i zülf-i siyeh-i pür-şikenümden

- 4 Āyīne-i øhüsñüm o økadar øsâf-nümâdur
Baøksañ görünür øsûret-i maónī bedenümden
- 5 Bī-jen diñleóaşøkuma ger olsa fütâde
Rüstem çıøkamaz bir daûhi çâh-ı ûzeøkânumdan
- 6 øHüsñüm görelî perde çeküb mâh-ı şeb-ārâ
Şerm itmededür şemõî ruûh-ı encümenümden
- 7 Kârum yine nâz eylemedür gelse de ûhaøtøtum
Fâriğ olamam hâøslı resm-i kühenümden
- 8 Ol fitne vü âşub cihânum ki felekde
ûHavf itmededür Zühre-i fettân ûzeøkânumdan
- 9 Rengīn gül-i ruûhsâr-ı meh nisbet gül-i ûhûrşīd
Bir berg-i øhazân-dīdedür ancaøk çemenümden
- 10 Reşk-āver-i çīn eyler idi reh-güûzerün heb
Bir şemme eger olsa øsabā pīrehenümden
- 11 Cüyında vaøslum olan erbâb-ı maøhabbet
İtmez mi øhaûzer gamze-i nāvek-fīgenümden*
- 12 Deryûze nûr itmez idi mihr-i felekden
Meh kesb-i ziyâ eylese vech-i øhasenümden
- 13 Ey bād-ı øsabā óālemi taóøtīr ise økaøsduñ
Bir şemme yeter bûy-ı dil-āvīz-i tenümden
- 14 Rüşdī yine emriyle o şûhuñ deheninden
Oldı bu gazel bir gül-i zībā çemenümden*

* 5a óaşøkuma: óaşøkla R2, E

7a nâz: nâzına nâz S

8b ûzekânumdan: fītnemden R2, E

* 12b ziyâ: øsafâ İ

13// - İ

129

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 39b, Í 34b, R2 16b, E 98b

- 1 Ağyâre uyub gülşene ey şüh gidersün
Sen bu gidişüñle beni dīvâne idersün
- 2 Bu derde taøhammül mi yaùhüd óazm-i sefer mi
Maøkûli nedür ey dil-i bî-çâre ne dersün
- 3 Hîç var mı naøzîri o mehiñ øhüsn ile seyr it
Ey dîde-i ter sen daùhi bir ehl-i naøzarsun
- 4 Bir özge belâsun bize ey ùhaøtøt-ı siyeh kim

Āyīne-i ũhâõtırda olan gerd-i kedersün

- 5 ũHũrşīd-i cihān-tāb eger çeşm-i felekse
Sen dīde-i óāşıøkda olan nũr-ı baøsarsın
- 6 Biñ fitne økoparduñ geleli kişver-i dilde
óAşøk ehlüne ey ũhaøtøt-ı siyeh økāra ũhabersün
- 7 Bu luøtf-ı süũhan sende nedür øHaøkøk bu ki Rüşdī
Bu øtabó-ı dũrer-bār ile sen genc-i hünersün*

130

Mefóũlü Mefâóũlü Mefâóũlü Feóũlũn
S 39b, R2 16b, E 98b

- 1 Gũlzāre gelüb şāh-ı çemen økurdı otāğın
Bu şevøk ile her lâle yine yaøkdi çerâğın
- 2 Bu mevsim o mevsimdür alub gezer sebũyı
Mey gibi yaøkub muøhtesibũñ alam ayâğın
- 3 Ol rind-kadeøh nũşa øhased mevsim-i gũlde
Bũy-ı mey ile eyleye taóøtŕ dimâğın
- 4 Sâøkī ğam ũ miøhnetle helāk olsa revâdur
Bu demde øtutan bāde-i gũlfām yasâğın

* 2b bī-çāre: dīvāne Ī
3a var mı:- Ī

- 5 Beñzetdi diyü kendüsin ebrûsına yâriñ
ûHûrşîd-i felek mâh-ı neviñ çekdi økulâğın
- 6 Şâhân-ı cihân ûzevøkine bî-økayd-ı gedâniñ
Tercîh iderem gûşe-i vaøhdetde ferâğın
- 7 Rüşdîden eger ister iseñ óaşøka nişâne
17a Seyr eyle anuñ sînedeki şerøha vü dâğın*

131

Mefóûlü Fâóilâtü Mefâólü Fâóilün
S 39b, İ 35a, R1 15a, R2 17a, E 96b

- 1 Ey gül bahâr irişdi şarâb istemez misün
Tîğ-i niğâh-ı çeşmüñe âb istemez misün
- 2 ûHaøtøt-ı óiûzâr-ı yâre naøzar eyle ey göñül
øHall-i rümüz-ı óaşøka kitâb istemez misün
- 3 Fikr it bu bârgâha nedür gelmeden óarż
Naøkd-i metâó-ı óömre øhisâb istemez misün
- 4 Bir laøhøza tîğ-i gamzeñ idüb sendedür niyâm
Çeşm-i siyâh-ı mestüñe ûh'âb istemez misün

* 7b sinedeki: sineñi S

- 5 Yansun yaøkılsun âteş-i óaşøkuñla cān u dil
Bezm-i şarāb-ı nāze kebâb istemez misün
- 6 Yaøkduñ cihâni sen daühi inøsaf eyleyüb
Mirðâta økıl naøzar ki niøkâb istemez misün
- 7 Çıøkma øtarīøk-i óaşøk u maøhabbetden ey göñül
Rāh-ı ûhatâye gitme ûsevāb istemez misün
- 8 ÓArz eyle dūd-ı āh-ı dilüñ sen de Rüşdiyā
Mektûb-ı ûhaøtøt-ı yāre cevāb istemez misün *

132

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 39b, İ 35a, R1 15a, R2 17a, E 96b

- 1 Meydür øharīm-i bezmümüzi gülsitān iden
Meydür bahār-ı óömrümüzü bī-øhazān iden
- 2 Bār-ı girān-ı hicrūñ ile nā-tüvān idüb
Sensin ûhumār-ı gamla beni ser-girān iden
- 3 Çıøkmaz øharīm-i meykededden seyr-i gülşene
Bir kerre nûş-ı cām-ı mey-i ergüvān iden
- 4 Cām-ı rahīøk lâól-i lebüñ vaøsfidur müdām
Kilk-i belâgat süûhanum ter-zebān iden
- 5 Dāðim maøsûn-ı fitne-i devr-i zemānedür

* 2a óiüzâr-ı: óiüzâre S

3a bârgâha: kârgâha R1, R2, E

3b naøkd-i: naøkde S

5b nāze: yāre İ

7// - İ

Taóvîüz-i fikr-i ûhaøtøt-ı ruhuñ øhırz-ı cān iden

- 6 Şevøk-i viøsäle mādil ider ey göñül seni
Bâzâr-ı óaşøk içinde gamuñ râygân iden
- 7 øKalmaz bu ğam da böyle geçer bir zemān ola
Rüşdî budur cihānda bizi şādmān iden *

øHarfü'l-Vāv 133

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 40a, İ 35a, R2 17a, E 100b

- 1 Mey içmekden beni menó itme øsûfî derd-i serdür bu
Eger nüş-ı mey itmezsem bañaóayn-ı zarar dur bu
- 2 Gelüb bezme benümle hem-dem olmaøk yār istermiş
Beni mest-i mey-i şevøk itdi böyle bir ûhaberdür bu
- 3 Degül ûhün-âb-ı øhasret kân-ı dilde derd-i óaşøkuñla
Nice ûhün-ı cigerle øhāøsıl olmuş bir güherdür bu
- 4 Benüm bir øtıl-ı nev-res sâde-rûdur ûh~âhişüm ancaøk
Baña ûhaøtøt-ı ruûh-ı dildârı yād itme kederdür bu
- 5 ÓAbeüs øzann itme eşk-i çeşm ü cism-i zerden ey ûzāhid

* 4a ter-zebân: nerdbân S

Metā-ı ōaşøk içün erbāb-ı ōaşøka sīm ü zerdür bu

- 6 øSaøkın çāh-ı zenaùhdānından ol şūhıñ øhaùzer eyle
Göñül āheste git zīrā ki rāh-ı pür-ùhaøtardur bu
- 7 øKıyās olmaz senüñ naøzm-ı bülendüñ ğayre ey Rüşdī
Hemīşe øsaføha-i óālemde bāøkī bir eùserdür bu*

134

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 40b, Í 35b, R1 16a, R2 17a, E 100b

- 1 Nāfe-i çīn-i ùHuten øturreñe olmaz hem-bû
Sünbül-i cennet eger olsa gedā-yı āhû
- 2 Heves-i zülfüñ ile óazm -i reh-i çīn itdüm
Saña şimdengerü ey gözleri āhū yā hû
- 3 ùHāk-i pāyüñ gibi bir kuøhl-i cilā-bāùhş olmaz
Yoøk yire bād-ı øsabā óālemi eyler tek ü pû
- 4 Dil-i óuşşâøk gibi ğarøka-i ùhûn olmaz idi
Olmasa çeşm-i (ùùhûn)-ùh˘āruñ eger kim cādū
- 5 Görüb ebrüñ ile māh-ı nevi ehl-i diøkøkat
Didiler farøkı eger var ise ancaøk bir mû

* 1a øsúfı: ùzâhid Í
5a zerden:- S / ùzâøhid: vâóioz R2

- 6 Ser-nüviştüm ezeli böyle imiş óaşøkuñda
Sırrımızdan ne óaceb gitmese fikr-i ebrü
- 7 Fikr-i zülfüñde iken Rüşdi-i øhayret-zedenüñ
Perde-i râøhat olur çeşmüñe gelse uyùhu*

øHarfü'l-Hâ

135

Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün
S 40b, İ 35b, R2 17a, E 101a

- 1 Taùht-ı çemende şâùh-ı gül óarz itdi dîvânın yine
Gûş eyleyeñ bülbüllerin feryâd u efgânın yine
- 2 Yaøkdı çerâgun lâleler óarz itdi gevher-jâleler
Bülbül økılub ùhoş-nâleler diñletti eløhânın yine
- 3 Nâz itmede gül bülbüle bülbül niyâz eyler güle
Seyr eyle óibretle hele øsunóini Mevlânın yine
- 4 Reşk-i behişt-i câvidân olsa óaceb mi gülistân
Bir øtarz-ı dil-keşle cihân gösterdi óüñvânın yine
- 5 Durmaz eser bâd-ı şimâl oldu cihân cennet-miùsâ1
Ol sâøki-i ferùhunde-fâl añmaz mey-peymânın yine

* 2b saña: seni E

3b tek ü pû: tek-pû R2

4b (ùhün) vezin ve anlam gereği konuldu. / çeşm-i (ùhün)-ùh~âruñ: çeşm-i ciger ùh~âruñ R1, R2, E

17b 6 Pür-bâde olmuş câm-ı Cem muøtribler itmekde nağam
Vaøkt-i cünûnîdur bu dem Rüşdî-i nâlânın yine*

136

Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün
S 41a, İ 36a, R2 17b, E 102b

- 1 Çün itdüñ rabøt-ı øka1b ey dil o zülf-i óanberîn üzre
øSaøkın ayrılma üsâbit ol reh-i øhabl-i metîn üzre
- 2 Hevâlansa óaceb mi tâze tâze dâğuñ ey bülbül
Nesîm-i gülşen esdükce o dûd-ı âteşîn üzre
- 3 O kim gevher-i şinâs óaşøk ola óayb eylemez bil kim
Sirişk-i çeşmüñi tercîøh ider dürr-i üsemîn üzre
- 4 Felekte âftâb-ı óâlem-ârâdur økıyâs itme
Mâhıñ óaks-i øtabó-ı øhasenidür çarûh-ı berîn üzre
- 5 Ben itdüm iùhtiyâr-ı genc-i fikr-i milket-i fâni
Niüsâr it naøkd-i luøtfuñ ey felek devlet-güzîñ üzre
- 6 Şu deñlü var økıyâmet økâmetüñde kim yaøkın oldı
Ki ùhûrşîd ola øzâhir sûr-ı mağribden zemîn üzre

* 1b bülbüllerin: bülbüllerin S, İ
2a lâleler: lâle S, İ
3b Mevlânın: Sübøhânın R2, E
4b olsa: - S
5a durmaz: øturmaz E
6a itmekde: itdükde S
6b nâlânın: nâlâne R2

- 7 Baøkılsa çeşm-i óibretle sevâd-ı meh degül Rüşdî
Felek nazkş eyledi şekl-i ùhaøtøt yâri nigîn üzre*

137

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 41a, İ 36a, R2 17b, E 103b

- 1 Dil olmaz kâkül-i dildâre maøhrem dâre bî-gâne
Hezâr olsun mı hîç gülzâre maøhremzâre bî-gâne
- 2 Raøkîb ümmîd-i zülf itdükce yansun âteş-i hicre
O kâfir olmasun zünnâre maøhrem nâre bî-gâne
- 3 Görince ùhaøtøtuñı oldı baña øsadd-bâóíùs-i øhayret
Beni bu eyledi efkâre maøhrem-kâre bî-gâne
- 4 Nigâh-ı çeşm-i luøtfuñda ne ğam zaùhm-ı müjenden kim
Olur lâ-büd olan ğam-ùh'âre maøhrem- h'âre bî-gâne
- 5 Sürûrından ğam-ı óaşøki óaceb mi eylesem tercîøh
Ben olmam Rüşdiyâ ağyâre maøhrem yâre bî-gâne*

* 3b çeşmüñi: çeşümü S, İ, E
6// – S, İ, E

* 5a eylesem: eylesün İ; eylese S

138

Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün
S 41a, İ 36a, R2 17b, E 103b

- 1 Helâk eylerseñ eyle yoøk yere luøtf it ôitâb etme
Nedür bâôîùs tekellüf ber-øtaraf söyle øhicâb itme
- 2 Benüm nemdür yine ey pâdşâhum kendi taùhtuñdur
Yıøkub dil-ùhânesin dest-i sitemle gel ùharâb itme
- 3 øKızarma gül gibi seyr eylesünler rûy-ı pür-tâbuñ
Nigâh-ı ehl-i ôaşøka perde-i şermiñ niøkâb itme
- 4 Yine bir tâze gam peydâ idersün ey dil-i nâ-şâd
Ferâmûş it geçen naøkd-i gam-ı dehr-i øhisâb itme
- 5 Dilermiş nâ-murâd olmam benüm çün eyledüñ maøhrûm
İlâhî maøhz-ı luøtfuñdan anı sen kâm-yâb itme
- 6 Şarâb-ı câm-ı lâôlüñden bizi çün eylediñ maøhrûm
Yaøkub nâr-ı firâøkuñla dilüm bâri kebâb itme
- 7 Ferâmûş eyledüñ mi baøhr-ı luøtf -ı øHaøkøkı ey vâôîøz

Bize vaøsf eyleyüb nâr-ı cehimi gel óaüzâb itme

- 8 Şehîd-i tîg-i óaşk-ı yâr olmaøk câne minnetdür
Helâk eylerse ey Rüşdî sen andan ictinâb itme *

139

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 41b, İ 36b, R1 16b, R2 17b, E 102a

- 1 Kâkülünnden el çeküb ebrû-yı garrâdan bile
Geçdi dil menşûr-ı óaşøk ü økayd-ı øtuğrâdan bile
- 2 Dil ne óazm-i şâùh-ı gül eyler ne serve meyl ider
Fâriğ itdi økâmetün aólâ vü eødnâdan bile
- 3 øTabóum ol pür-mâye-i câm-ı ezelden itse nûş
Mest olmaz bâde-i dünyâ vü óuøkbâdan bile
- 4 Vaøsf -ı gül itsem olur ùhoy-gerde yâriñ óârızi
Nem økapar ruùhsârı yâriñ verd-i raónâdan bile
- 5 Bende bir gam var ki geşt-i gülşen-i óâlem degül
ùHurrem olmam seyr-i dîdâr-ı dil-ârâdan bile
- 6 ùHaøtøtuñı naøkş eyleyüb levøh-i derûn-ı sîneme
øKayd-ı zülfünden kesildüm nice sevdâdan bile
- 7 Esse bir dem Rüşdiyâ yer bâd-ı feyz-i Kirdgâr
øSadd-gül-i ter açılır her seng-i ùhârâdan bile*

* 1a eylerseñ: eylersün E
2// - İ
5// - S, İ, E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 41b, İ 37a, R1 17a, R2 17b, E 103b

- 1 Yâre baøkmazdum eger ùhaøtøt-ı óiüzâra olmasa
Gülşeni neyler idüm evvel bahârı olmasa
- 2 Hicr ile bildüm nedür keyf-i şarâb-ı vaøslunı
Kim bilürdi bâdeniñ økadrin ùhumârı olmasa
- 3 Şaøhne-i gam ùhâøtıra geldi perîşân oldı şevøk
Cüst ü cûy-ı şehr-i dil eyler mi kârı olmasa
- 4 Gûş iderdi nâlesin gül terk-i istignâ idüb
Bülbülâsâ óarż-ı øhâl eyler øher nâdî olmasa
- 5 Şâh-bâz-ı çeşmini øsaldı yine mürğ-ı dile
Râøhat olmaz neylesün bir dem şikârı olmasa
- 6 øHüsn ile mihr-i felek olsa gerekmez Rüşdiyâ
Gelmese âğûşuma bûs ü kenârı olmasa *

* 2b aólâ vü ednâ: ednâ vü aólâ İ
3// - İ
4b yâriñ: yâd S, İ, R1, R2
7a feyz-i Kirdgâr: feyz-i bâd İ
* 3// - R1
3b cüst ü cûy: cüst-cûy E
4// - S, İ, R1, E
5a mürğ: mülk E

141

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 41b, R2 17b, E 101a

- 1 Gerd-i ruùhsârında ùhaøtøtí âşkâr olmış yine
Ol mehiñ miròât-ı øhüsni pür-gubâr olmış yine
- 2 Bâde-i gül-reng ile yer yer pür olmış câmlar
Her øtaraf mey-ùhâne şekl-i lâlezâr olmış yine
- 18a 3 Kâküliñ sünbül görüb kendün perîşân eylemiş
Lâleler reşk-i ruùhuñla dâgdâr olmış yine
- 4 øKayd-ı zülfüñden ùhalâøø olmaøk ne mümkün ey göñül
Defter-i óaşøk içre nâmuñ der-kenâr olmış yine
- 5 øSanma seyr-i rûy-ı yâre zülfidür øhâðil olan
Rüşdiyâ baùht-ı siyâhum perdedâr olmış yine

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 42a, İ 37a, R1 16b, R2 18a, E 101b

- 1 Gülşeni ey dil ne lâzım eylemek seyrân bize
Bes degül mi dâğ-ı øhasret gonce-i ùhandân bize
- 2 Herkesi memnûn câm-ı luøtf u iøhsân eyledi
Virmedi bir cüróa ammâ sâøki-i devrân bize
- 3 Neylerüz biz óâlemüñ gülzâr ü seyr ü bâğını
Bes degül mi dâğ-ı øhasret gonce-i ùhandân bize
- 4 Ğâfil olma ey gönül ol vaøkti yâd it kim eger
óÖmrümüz biñ yılda olsa gelmeye bir ân bize
- 5 Herkesi bir luøtf ile ol şûüh idünce hiøsesemend
Düşdi ancaøk øhiøse zaùhm-ı nâvek-i müjgân bize
- 6 Bâde-i óaşøk u maøhabbet şöyle mest itmiş bizi
Vaøsl-ı hicrân derd ü dermân oldı heb yeksân bize
- 7 Biz ki bir efkende-i ùhâk-i niyâzuz ey gönül
Hİç tenezzül eylesün mi ol şeh-i ùhubân bize
- 8 Eyledüñ dâmânumı pür-naøkd-i eşk-i çeşm-i ter
Bu mı dur iøhsân ü luøtfuñ ey gül-i ùhandân bize

- 9 Kendüsin zabøt eyleyüb bir laøhøza ârâm eylemez
Virmez oldı râøhat aøslâ dîde-i giryân bize
- 10 Kim ider senden ümîd-i luøtf ü iøhsân ey felek
Tek bizi incitme luøtf it bu yeter iøhsân bize
- 11 Bâde-i gâfletle Rüşdî öyle bed-mest olmuşuz
Kim revâdur itse ûhande mürde-i bî-cân bize*

143

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 42a, E 103a

- 1 Ğonce-i dil çün senüñ luøtfluñla ûhandân olmaya
Dîde-i øtufân-eüser mümkin mi giryân olmaya
- 2 Virme yâ Rabb ol dili óaşøkuñ ile anda rûz ü øeb
óArøsa-i maøøer gibi feryâd ü efgân olmaya
- 3 Dîdemüzden bir nefes gitmez çenâr-ı zülf-i yâr
Ey göñül mümkin midür ûhâøtır-perîøân olmaya
- 4 Cilve-i økaddüñ görüb mümkin mi dâmânuñ gibi
øevøk-i pâ-bûsuñla dil ûhâk ile yeksân olmaya
- 5 øHasret-i lâól-i lebüñ øevøkiyle kimdür dem-be-dem
Nâyveø bezm-i mey-i óaşøkuñda nâlân olmaya
- 6 Âferîn ol ehl-i óaşøk ü ûhoø-reviø dildâre kim
Dâmen-i deryâ gibi âlûde-dâmân olmaya
- 7 Rûzgâr-ı nâ-müsâóiddeden nice âh itmesün
Meyl ider Rüşdîye bir serv ü ûhırâmân olmaya*

* 1 Öyle bir zaühm açdı tîg-i gamze-i cânân bize / Kim Felâøtun itse tedbîr idemez dermân bize R1
3// - S, İ, R2, E
4// - İ
5// - S, R1, R2, E
6a øöyle mest itmiş: öyle mest itdi S, İ
9// - S, İ, R2, E

* 2a rûz ü øeb: rûz-øeb S
4a økaddüñ: økaddin E
6a âferîn ol: âferînler S

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 42b, İ 37b, R2 18a, E 106a

- 1 Sû-be-sû økoydı yine øsaøhn-ı çemende gulgule
Var ise şâùh-ı gülüñ irdi peyâmı bülbüle
- 2 Óİtr-rîz itdi dil-i óuşşâøkı bûy-ı zülf-i yâr
øTarf-ı dâmân-ı øsabâ gûyâ øtoøkundi sünbüle
- 3 Gerçi her nağmeñ senüñ dil-keşdür ammâ muøtribâ
Vaøsf -ı zülf-i yârde ùhoşdur maøkâm-ı sünbüle
- 4 óÂrızuñ bûs itmedük gül-çîn-i luøtfuñ olmaduøk
Degmedük biz gülşen-i øhüsñünde øhayfâ bir güle
- 5 óAşøkla oldıøk mey-i lâól-i lebüñ ile neşve-yâb
Devlet-i øhüsñünde øhâcet økalmadı câm-ı müle
- 6 Vaøktidür bir nağmeye ey muøtrib âgâz eyle kim
Bezm-i meyde şevøk ile geldi øsürâøhî gulgule
- 7 Maøkdem-i şâùh-ı güli müjde idünce nev-bahâr
Tehniyet-gû oldı heb gülşende bülbül bülbüle
- 8 Yâre çün kim bir taóalluøkdur murâduñ ey gönül
Bir nigh besdür saña olma muøkayyed kâküle
- 9 Rüşdiyâ gülşen de ùhoşdur nağme-i bülbül de ùhoş

Bir elüñde gül ola ammâ bir elde bülbüle*

145

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 42b, İ 37b, R2 18a, E 107b

- 1 Ey göñül nâðil olursun luøtfina iózázına
Sen hemân óarż-ı niyâz it baøkma yâriñ nâzına
- 2 Sâyeâsâ ùhâk ile yeksân isek de biz yine
Mâðilüz ol serv-i nâzuñ økâmet-i mümtâzına
- 3 Sırr-ı óaşøkı óâleme fâş eyler ey dil økıl øhaûzer
Íótimâd itme o şûùhiñ gamze-i gammâzına
- 4 Güft ü gûy-ı gamzeyi dildârı gûş itseñ eger
Ehl-i óaşøkıñ üzâhidâ vâøkıf olurduñ râzına
- 5 Bir nigehle eyledi mürğ-ı dilüm çeşmi şikâr
Âferiñ ol şâh-ı øhüsniñ Rüşdiyâ şeh-bâzına*

* 2// - İ

2b øtoøkundi: doøkundi R2

5a mey-i lâl-i leb: mey-i câm-ı laó1-i leb İ

6// - İ

6b gülgüle: økuløkule R2, E

* 4a güft ü gûy: güft-gûy E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 43a, İ 38a, R2 18a, E 106b

- 1 Dilleri bend eyledi heb zülf-i dil-âvîzüñe
Cânlar økurbân olsun gamze-i ùhûn-rîzüñe
- 2 Küşte-i tîg-i tegâfûl oldı heb erbâb-ı óaşøk
øKaldı ey şûh øhâcet ùhancer-i ser-tîzüñe
- 3 Nice teşühîs eyledüñ mey-nûş ü dürd-âşâmı sen
Sâøkiyâ taøhsîn olsun óaøkluña temyîzüñe
- 4 Olmuş iken ey gönül tenhâ-nişîn-i bezm-i yâr
ùHân-ı vaøsla øsunmadıñ el âferîn perhîzüñe
- 5 Her nigâhı óâleme øsadd-fitne vü âşûb iken
Dil nice itsün taøhammül çeşm-i siøhr-engîzüñe
- 6 Eylemezler arzû-yı leüzûzet-i âb-ı øhayât
Dil virenler nûş-ùhand lâól-i luøtf-ı âmîzüñe
- 7 Çünki yoøk meydân-ı naøzm içre senüñle hem-økâb
Rüşdiyâ gel virme zaøhmet ùhâme-i şebdîzüñe*

* 3//- İ

4a bezm-i yâr: kûy-ı yâr E

5a øsadd-fitne: bir fitne R2, E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 43a, Í 38a, R2 18a, E 101b

- 1 Böyle çün cevri eylemekdür dâðimâ kâruñ bize
øKorøkaram bir iş açar şemşîr-i ùhûn-bâruñ bize
- 2 Bezmümüz mihr-i felek itmezse rûşen gam degül
Besdür ey mâh-ı şeb-ârâ şemó-ı dîdâruñ bize
- 3 ùHayli demdür øhasretüz dîdâr-ı pür-envâruña
Bir nefes øtut olmadın mirðât-ı ruùhsâruñ bize
- 18b 4 Vaóde-i vaøsl eylemişken âùhir inkâr eyledüñ
Bu mıdur ey bî-vefâ evvel ki iøkrâruñ bize
- 5 Beste-i zencîre miøhnet eyleyüb âùhir bizi
Oldı bir dâm-ı belâ zülf-i siyeh-kâruñ bize
- 6 Âşnâ-yı óaøkl iken bî-gâne olmazduøk eger
Dâyim efsûn itmeyeydi çeşm-i seøhøhâruñ bize
- 7 óArz idünce naøkd-i eşk-i çeşmüni yâre dimiş
Rüşdiyâ øsarf itdüñ âùhir sen daùhî vâruñ bize*

* 4a âùhir: øsoñra R2, E

5b belâ: - Í

6// - Í

7b itdüñ: eyledüñ S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 43a, R2 18b, E 104a

- 1 øSuna çün nâz ile ol gonce-dehen peymâne
Ger naøsuùh olsa olur tevbe-şiken peymâne
- 2 Neyleyem câm-ı Cemi sâğarı mihr-i felegi
ùHûn-ı dildür baña mey dâğ-ı kühen peymâne
- 3 Meyle pür olmayıcaøk ziver-i meclis olmaz
Olsa yek-pâre eger dürr-i óAden peymâne
- 4 Şol økadar bir bir yine virmede âb ü tâbı
Râhdur rûøh-ı revân øsanki beden peymâne
- 5 Rüşdiyâ bülbül ider neşvesi erbâb-ı dili
Gül gibi olsa nola zîb-i çemen peymâne*

* 2a neyleyem: neyleyin R2, R1
3a olmayıcaøk: olıcaøk R1
5a neşvesi: neş'esi: R2, E
5b zîb-i çemen: tevbe-şiken R2

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 43b, İ 38b, R1 16a, R2 18b, E 104a

- 1 Ğamze-ùhancer-be-kef ü øtarz-ı nıgeh mestâne
Beni mecrûøh-ı sitem itdi o meh mestâne
- 2 Olmasa sünbül eger mest-i şemīm-i zülfüñ
Böyle olmazdı perīşân u küleh mestâne
- 3 Neføha-i øturreñi ol demde ki şemm itdi øsabā
Oldı göñlüm gibi üftâde-i reh mestâne
- 4 Ben helâk olmada ol şûüh olsa mest-i mey-i nâz
Kime feryâd ideyüm çün ola şeh mestâne
- 5 Çeşm-i mest ü nıgehi mest ü o meh kendüsi mest
Rüşdiye itdi ğulüvv bunca siyeh mestâne*

* 3a ki: - İ

4a nâz: nâb E

5a o: hem İ; meh R1, R2, E

5b itdi: - İ

150

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 43b, İ 38b, R1 17a, R2 18b, E 104a/104b

- 1 Bezm-i mey veføk-i murâd üzre vü câm âmâde
Gönce-i bâğ-ı emel gülşen ü kâm âmâde
- 2 Bâdeyi nûş idenüñ óaklı mı vardur ammâ
Neyleyem ceşş-i ğam-ı dilde müdâm âmâde
- 3 Bûy-ı zülfüñle güüzâr eylese bâd-ı seøheri
Bu óacebdür ki olur ben de zükâm âmâde
- 4 Yine erbâb-ı çemen bülbüle minnet-keşdür
Var ise eyledi bir tâze maøkâm âmâde
- 5 Sen de bir feyz-i neşâet al ki bu dem ey Rüşdî
Bezm-i mey veføk-i murâd üzre vü câm âmâde*

* 1a üzre vü câm: üzre câm S

1b gülşen ü: gülşen S

2b neyleyem: neyleyin R1

4// - R1

5a ki: - R1

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 43b, R2 18b, E 107a

- 1 Biz nice øhâlümüzi óarz idelüm cânâne
Ben mey-i óaşøk ile mestâne göñül dīvâne
- 2 Bir maøhall yoøk ki ola ruùhøsat-ı erbâb-ı niyâz
Gâh olur gamzesi maùhmûr gehī mestâne
- 3 Var iken şemó içün anda bu økadar germiyyet
ùHavfum oldur ki yane âteşiñe pervâne
- 4 İdeyüm óarz-ı niyâz el vire şâyed ol şûùh
Düşeyim nolsa gerek pâyüñe küstâùhâne
- 5 Nâ-ümīd olma øsaøkın bir gün olur ey Rüşdī
Devr ider veføk-i murâd üzre bu nüh-peymâne *

* 2b maùhmûr: maùhmûr ü R2, E

3b ki: - S

4a ideyüm: ide S

Mefôûlü Mefâóîlün Mefôûlü Mefâóîlün
S 44a, R1 17b, R2 18b, E 107a

- 1 Ey dil yine óibretle baøk økudret-i Yezdâne
Feyz-i eûser-i raøhmet cân virdi gülistâne
- 2 Bî-hûde økîyâs itme gülşende gülüñ øhâlin
Elbette sebab vardur bu çâk-i girîbâne
- 3 Sen sâgar-ı lâólüñ øsun ben ùhûn-ı ciger sâøkî
Tertîb idelüm bu şeb bir bezm-i çerâgâne
- 4 Nûş-ı mey idüb kendüñ bed-mest ü ùharâb itme
Nûş eyler iseñ yâri nûş eyle øhakîmâne
- 5 Bülbüleriñ efgânın gûş itmege şâùh-ı gül
Bir taùht-ı zümürüd reng økurdı yine şâhâne
- 6 Íoklîm-i óadem râhuñ yâd itdi meger şimdi
Bilmem ki nedür bâóîüs feryâd-ı neyistâne
- 7 Bu mevsim-i óişretdür bu vaøkt-i meserretdür
Sâøkî dem-i himmetdür øsun sâgarı rindâne
- 8 øKalduøk defó ü øtanburı gûş eylemeden Rüşdî
Mey-ùhâneyi pür itdi heb naóre-i mestâne*

* 3b çerâgâne: øzarîfâne E

4a kendüñ: kendün S, R1

5a bülbülerin: bülbüleriñ S, R1, R2

6a Mey içme øsaøkın kendüñ be-dest-i ùharâb itme R1

8a defó ü: defó-i R1

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 44a, İ 39a, R1 16b, R2 18b, E 104b

- 1 Bu fıtne ki var ğamze-i çeşm-i siyehüñde
Biñ tır-i cefâ olsa nola her nıgehüñde
- 2 Kuøhl iderdüm dıde-i gıryânuma øsayd øhayf
øHaøkøk-ı naøzarum økaldı senüñ ùhâk-i rehüñde
- 3 Reşk-âver-i çın eyle güüzergâhuñı ey şûùh
Çöz zülfüñi bend eyleme zır-i külehüñde
- 19a 4 Bir óarz-ı ùhırâm eyle yine øhaşr ola tâ kim
Ervâh-ı şehîdân belâ cilvegehüñde
- 5 Naøkd-i ğam-ı dünyâyı şümâr itmedesün heb
Bir kerre øhisâb eyleye Rüşdî günehüñde *

* 1b cefâ: belâ R1, R2

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feôûlün
S 44a, R2 19a, E 108a

- 1 Luøtf eyle didüm lâól-i lebün geldi óitâbe
øKâðil mi olur øhaste gönül hîç bu cevâbe
- 2 Sâøkî-i viøsalün bize el virmedi çün kim
Düşdüñ heves-i bâde-i lâólünle şarâbe
- 3 Aldanma øsaøkın øsûret-i zîbâsına dehriñ
Budur yazılan økaøsr-ı felek üzre kitâbe
- 4 Görmek dilerüz mihr-i cihân-tâb-ı cemâlün
Seyr eyleyelüm çekme ruûhuñ zîr-i niøkâbe
- 5 Her bir økademümde nice biñ dürlü ûhaøtâ var
Yâ Rabb baña cân râh-ber ol râh-ı üsevâbe
- 6 Âb üzre ola çün kim anuñ øtarøhâsâsı
Nüh-økubbe-i eflâki økıyâs eyle øhabâbe
- 7 øSûretde eger âb-ı øhayât olsa da Rüşdî
Beñzer bu cihân óâlem-i maónide serâbe *

* 6a çün kim: çünki S, E

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feóûlün
S 44b, İ 39a, R2 19a, E 106a

- 1 ÓArz eylemezüz øhâlümüzi şâh ü emîre
Biz muntazızırız luøtf-ı ùHudâvend-i øKadîre
- 2 Bir çâre olursa yine senden olur ancaøk
Ey vâøkıf olan cümle-i esrâr-ı zamîre
- 3 Baøksañ o da rağmınca Süleymân-ı zemândur
Sen baøkma øhaøkâretle øsaøkın mûr-ı haøkîre
- 4 Ol şûûha økul olmaøk baña şâh olmadan eydür
Her demde budur lâyıøh olan økalb-i faøkîre
- 5 ÓUşşâøka eger óarz-ı cemâl itse de Rüşdî
Mümkin mi naøzar ol meh-i ùhûrşîd-naøzîre

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 44b, İ 39b, R2 19a, E 105b

- 1 Çün olmadı dīdâr görüşmek o perīyle
Ey peyk-i øsabā gel bize bâri ûhaberiyle
- 2 Heb feyz-i bahârīdür aña gevher-i ŧeb-nem
øSanma anı kesb eyledi gül alını düriyle
- 3 ŧâûh-ı gül olub gevher-i-ŧeb-nemle müzeyyen
Geldi yine gülzâre muraøssaó siperiyle
- 4 Bir mertebe var meykedeniñ øhüsni-nizâmı
Esbâb-ı øtarâb ehl-i øsafâ yerlü yeriyle
- 5 Mecmuóa-i økudret mi degül heb biri baøksañ
Ey dil hele baøk güllere óibret nazarıyla
- 6 Çün gitse gerek revnaøkı heb faøsl-ı bahârın
Faûhr eylesün ŧâhid-i gül tâc-ı cevriyle
- 7 Baøkduøkca olur dīdelerüm heyðet-i aøhvâl
Bir dilberi görmek ne belâdur pederiyle
- 8 Rüşdīdür olan sâbıøk-ı meydân-ı belâgat
Aldı økaøsbü'üs-ûsebøki o esb-i hüneriyle

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 45a, İ 40a, R2 19a, E 104b

- 1 Pervâne-ø sıfat saóy ide gör maøhv-ı vüçüde
Dâûhil olayum derseñ eger bezm-i şühûde
- 2 Nâ-bûdımı heb bûd bilür bûdımı nâ-bûd
İtmez naøzar erbâb-ı himem bu rûb-nüvîde
- 3 Şimdengerü olsun saña ey şûh-ı mübârek
Tatar-ı müjeñ naøkd-i dilüm økıldı rübûde
- 4 Ol mertebedür menó-i meye maøhabbetüñ kim
Bir cüróa økadar ruøhøsatı yoøk şürb-i bî-hûde
- 5 ÓAşøkuñ o økadar itdi leked ûhurde-i gam kim
Gâlib görünür øsaføha-i dil çarûh-ı kebûde
- 6 Bir âh ideyüm øhasret-i ruûhsâr ü ûhaøtøtuñla
Ey şûh seni garøk ideyüm âteş ü dûde
- 7 Dem-beste ider øhayret ile zühreyi Rüşdî
Râmişger-i øtabóum ki ne dem gelse sürûde*

* 4a menó-i meye: meyóî meye S; meyli meye İ

6a ruûhsâr ü: ruûhsâr-ı S, İ

6b âteş ü: âteş-i S, İ

7b sürûde: serbûde S

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feôûlün
S 45a, R2 19a, E 105a

- 1 Yoøkdur naøzarum gerçi benüm buðd ü nebûde
Ammâ yine økurbân olayum luøtf ile cûde
- 2 üZevøkin alalı nâle-i bezm-i ğam-ı óaşøkuñ
Yoøk ragbetimiz ùzerre økadar nağme-i óûde
- 3 Bir luøtfa muøkâbil nice biñ cevruñi gördük
óAşøkuñda ziyân itdigümüz degmedi sûde
- 4 Şimdengerü tezbîri øko kim ey dil-i şeydâ
Ceyş-fiten-i nev-ùhaøtøt-ı yâr aldı nümûde
- 5 Vâøkîf olamaz sırrına hîç nâme-i óaşøkuñ
Her kim ki serin ùhâme gibi itmeye sûde
- 6 Efsûn ile çün kim o perî olmadı tesùhîr
Şimdengerü âĝâz idelüm ism-i Vedûde
- 7 Bu şior-i ùhoş-âyende vü dil-sûz ile Rüşdî
Yaøkduñ yine bir dâĝ-ı elem øka1b-i øhasûde

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 45a, İ 40b, R2 19b, E 106b

- 19b 1 Görmele teselli gelemez økalb-i øhazîne
Tâ olmyacaøk yâr ile ben sîne-be-sîne
- 2 Bu nûkhet-i cân-baûhş ile ol zülf-i dil-âvîz
Tercîøh olunur her ûhamı øsadd-nâfe-i Çîne
- 3 Mihr-i felek olsa zer ü sîm olsa eger mâh
Yetmez yine ol gevher-i yektâye øhazîne
- 4 ÓAşøk ehlüne besdür bu økadar cevır ü cefâ bes
Ey şûh-ı sitem-pîşe nedür sende bu kîne
- 5 ÓUşşâøka idüb óarz-ı cemâl ol yine ey mâh
ûHürşîd gibi nûr-fiken rûy-ı zemîne
- 6 Âûhir yine ûhâk olsa gerek menzilüñ ey dil
İrsek de eger rifóat ile çarûh-ı berîne
- 7 Mânend olamaz mihr-i felek olsa da Rüşdî
Ol dil-ber meh-i øtalóat ü ol zühre-cebîne

Mef'ó'ülü Mefâ'ó'ülü Mefâ'ó'ülü Fe'ó'ülün
S 45b, İ 40b, R2 19b, E 103b

- 1 Âh itmez idüm dilde ğam-ı yâr bir olsa
Ĝam çekmez idüm mi'øhnet-i dildâr bir olsa
- 2 Bir kerre vefâ eylemedi óahdüñe ol Şû'ùh
Kim aĝlar idi itdüĝi i'økrâr bir olsa
- 3 Ben neyleyeyin zînetini bâĝ-ı cihânıñ
Yanumda benüm kül'ùhan ü gülzâr bir olsa
- 4 Geh cân ü gehî na'økd-i sirişk ister o'ù h'ûnî
Mümkin idi ol Şû'ùh ile bâzâr bir olsa
- 5 Bir olmadadur yâr ile müŐkil aña yo'ùhsa
Rüşdîye ne ğam cümle ger aĝyâr bir olsa*

* 2b itdüĝi: itdigi S, İ
5b bir: - İ

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feóûlün
S 45b, R2 19b, E 102a

- 1 Zülf-i siyehüñ óâríz ü sîmîn-ûzeøkân üzre
Sünbül gibidür berg-i gül ü yâsemen üzre
- 2 Mümkün mi taøhammül ûhaøtøt-ı nev-ûhîzine yâriñ
Kim ceyš-i fiten gelmede ceyš-i fiten üzre
- 3 Geh mihr ü gehî meh diyerek rûyına yâriñ
Vaøsf itmedeyüz øhüsniñi vech-i øhasen üzre
- 4 Bir naûhl-i dil-ârâ gibidür gülşen-i dilde
Her nâvek-i gamzeñ ki gelür cân u ten üzre
- 5 Bu nûkhet-i cân-baûhş ile ol zülf-i dil-âvîz
Tercîøh olunur nâfe-i Çîn ü ûHuten üzre
- 6 Naøkş-ı økademi bâd-ı øsabâ gibi görünmez
Nâz ile güüzâr itse o serv-i çemen üzre
- 7 Mümkün mi ûharâb olmaya dil leşker-i gamdan
Her demde hücûm itmede burc-ı beden üzre
- 8 Cisminde anuñ çeşümüme her øtârı øhasedden
Bir mâr miûsâli görünür pîreheñ üzre
- 9 Seyr it økaøtarât-ı óaraøk-ı rûyunı Rüşdî
Şeb-nem gibidür ol gül-i nâzik-beden üzre*

162

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feóûlün

* 1a óâríz ü: óâríz-ı S, E
8a cisminde: cismümde S

S 46a, R2 19b, E 107b

- 1 Ol serv-i sehî başlayalı şīve vü nâze
Artırdı yine økâmeti erbâb-ı niyâze
- 2 Bir ûhande-i cân-baûhş ile itdi beni iøhyâ
øKurbân olayum böyle şeh-i bende-nevâze
- 3 Bir başøka revişdür reviş-i ehl-i øhaøkîøkat
Bu nükte-i ûhafidür erbâb-ı mecâze
- 4 øKalmadı bu yerlerde eûser ûzevøk ü øsafâdan
Şimdengerü óazm eyleyelüm semt-i øHicâze
- 5 øSalduñ beni girdâb-ı gam-ı hicrüne yârüñ
İtdüñ yine ey baûht-ı siyeh derdümi tâze
- 6 Sevdâyı ser-i zülfüñ ile øtâlióí gör kim
Düşdüñ yine bir fikr-i reh-i devr-i dirâze
- 7 Çarûh-ı felegi gör yine bir luóó ile Rüşdí
Bend itdi bizi bir øsanem-i şuóbede-bâze *

163

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 46a, R2 19b, E 105a

* 1a şīve vü: şīve-i S
6b reh-i: øtûl ü R2, E

- 1 Ol nâvek-i müjgân ü ol ebrû-yı keşîde
Mânend-i kemân økâmetümi itdi ùhamîde
- 2 ùZevøk olmayıcaøk neyleyeyüm bâğ-ı cihânı
Olmış øtutalum mîve-i ümmîd-i resîde
- 3 Âzâde odur ùhâr-ı ğam-ı økayd-ı cihândan
Mânend-i serv dâmenini eyleye çeşîde
- 4 Maóüzûr ola bu eşk bu ùhûn-âbe-i øhasret
óAşøkuñda budur naøkd-i dil ü øhâøsil-ı dîde
- 5 Gerd-i leb-i lâólinde olan nev-ùhaøtøtı yârüñ
Bir sebzedür ol âb-ı øhayât eyle demîde
- 6 Râm oldı økıyâs eyler idüm øtâlióı gör kim
Ol âhû-yı vaøhşî giderek aldı remîde
- 7 øKan dökmez idi dîdelerüm böyle dem-â-dem
Çengâl-i ğamuñ olmasa göñlümde ùhalîde
- 8 Bir kerre beni eylemedi maøhrem-i vaøslı
øKaıdı naøzarum øhâøsilı ol serv-i sehîde
- 20a 9 Rüşdî hele inøsaf bu kim görmedük el-øhaøk
Mecmuóa-i şiorüñ gibi nâ-dîde cerîde*

164

Mefóûlü Fâóilâtün Mefóûlü Fâóilâtün
R1 16b

- 1 Dil pîr ü óaşøk ü dil-ber bir nev-cevân ü tâze

* 7a dem-â-dem: âmâdem S

Gel øtâlib-i øhaøkîøkat geh meyl ider mecâze

- 2 İki kemân ser-keş birden çekilmez ey şûûh
Ebrûlarûñı çatma øuşşâøk-ı pür-niyâze
- 3 Dil óarz-ı øhâl idince âgûşa geldi ol yâr
øSadd-âferînler olsun böyle niyâz ü nâze
- 4 Pür-âteş itdi göñlüm nâyuñ øsadâ-yı şevøki
Ehl-i hevâ óaceb mi meyl itse sûz ü sâze
- 5 Çoøkdur øsabâda yâriñ esrâr-ı zülfi ammâ
Bir şemme vâøkıf itmez Rüşdî-i ol bu râze

øHarfü'l-Yâ

165

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 46b, R1 18b, R2 20a, E 108a

- 1 Şarâb-ı nâb ile lebrîz iken câm-ı øtarâb Şimdi
Revâ mı sâøkiyâ ben böyle økalmaøk teşne-leb Şimdi
- 2 Yine Őevøk-i ruùhuñla tâzelendi dâĝ-ı pür-ùhûnim
Açıldı gül-bün-i gülzâr øhasret-i dilde heb Şimdi
- 3 Ne naøkd-i eşk-i çeşm-i ter ne lâól-i ùhûn-i dil økaldı
Ne øarz itsem niûsâr-ı pâ-y-ı yâre ben øaceb Şimdi
- 4 Dil itmiŐken nühuftu mâcerâ-yı øaŐøkı ey dide
Bu keşf-i râze giryeñle sen olduñ heb sebeb Şimdi
- 5 Daùhî nev-sâlik-i râh-ı maøhabetsün nola ey dil
Olursa âb ile dâr-ı belâ pâ-y-ı øtaleb Şimdi
- 6 Kimi mâh-ı münevverdür kimi ùhûrŐîd-i enverdür
Cihân heb böyle eyler vaøsf-ı øhüsniñ rûz ü Şeb Şimdi
- 7 Daùhî ne-Şüküfte bir güldür nola ol øtıfl-ı nev-restim
Olursa ĝonceâsâ ser-be-zânû-yı edeb Şimdi
- 8 Nola øtâb-ı temmûz ĝuøøsa-i hicrân ile ey dil
Kenâr-ı cûybârâsâ olursañ ùhuŐk-leb Şimdi
- 9 Kilid-i genc-i maónî girdi dest-i øtabóuma Rüşdî
Nola beùzl-i ĝüher itsem cihâne bî-taóab Şimdi*

166

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 46b, İ 41a, R1 18a, R2 20a, E 111b

- 1 ùHarâb-ı cevruñ olmaz bir dil-i maómûrı ĝördüñ mi
óAceb luøtfuñla hîç sen kimseyi bî-mesrûrı ĝördüñ mi
- 2 Mükedder ùhâøtır olma ùhaøtøt-ı rûyuñ geldiginden kim

* 2a Őevøk: pür- bâd R1
6b rûz ü Şeb: rûz-Şeb S
7a vezin hatası var.
9b cihâne: cihânı S

Cihânda rûz-ı bî-şeb ey meh-i pür-nûrı gördüñ mi

- 3 Ne gam şimdi tekellüm rîz-i cân-baûhş olmasa lâólüñ
Bir gülşende açılmaz gonce-i mestûrı gördüñ mi
- 4 Geh eyler óazm-i çîn-i zülfî gâhî ûhâl-i Hindûsın
Yine itmiş gönül sevdâ-yı dûr-â-dûrı gördüñ mi
- 5 ûHarâb-ı óaşøkuñ olmuş dilde şevøkiñ neylesün ey şûûh
Ki cây-ı mâtem olmuş memleketde sûrı gördüñ mi
- 6 Bu deñlü dîdelerle seyr idersün óâlemi ey şûûh
Bir ehl-i dil ki olmuş luøtf ile manøzûrı gördüñ mi
- 7 øTutalum Rüstem-i meydân-ı óaşøk olmuşsun ey Rüşdi
O müjgâne müşâbih pençe-i pür-zûrı gördüñ mi*

167

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 47a, R1 17b, R2 20a, E 110b

- 1 O şûûhuñ ebruvânın kim Yed-i øKudret ezel yazdı
Kitâb-ı øhüsne bir ser-levøhadur øhaøkøkâ güzel yazdı
- 2 Yazınca ûhâme vaøsf-ı øhüsn-i yâri ser-fürû itdi
óAceb mi secde-i şükr itse böyle bir maøhall yazdı

* 1a maóîlün : maóîlün R2, E
1b mesrûrı : mesrûr R2, E
3b mestûrı : mestûr R2, E
4// - İ, R1
4b dûr-â-dûrı : dûr-â-dûr R2, E
5b sûrı : sûr İ, R1, R2, E
6a şûûh: çarûh İ, R1, R2, E
6b manøzûrı : manøzûr İ, R1, R2, E
7b pür-zûrı: pür-zûr İ, R1, R2, E

- 3 Mufaəssəsal yazdı gerçi øhüsn-i yâri kâtib-i økudret
Rümûz-ı ùhaətøtuña geldik de ammā mâ-øhaəssal yazdı
- 4 Degül ùhaətøt-ı siyeh øtarf-ı lebüñde ùhâme-i hikmet
Beyân-ı leüzüzet-i kevüserde vaəsf-ı bî-bedel yazdı
- 5 Revâdur gonce-i øtabóum gibi øsadd-feyzle Rüşdiye
øKalem şækkøk olsa şevøkinden ki böyle bir gazel yazdı*

168

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 47a, R2 20a, E 108b

- 1 Ğayre meyl itme diyü dil yâre minnet eyledi
Yâr bî-minnet yine ğayr ile ülfet eyledi
- 2 Ol økadar itdi beni meðyüs-ı bezm-i vaəslı kim
Cüróa-ı câm mey-i ümmide øhasret eyledi

* 1a ebrûvânın: ebrûvânıñ E
5b ki: - S

- 3 Ben nice âh itmeyem bezm-i viøsalũñ yâd idüb
Gülşeni hicrũñ baña vâdið-i øhayret eyledi
- 4 Câm-ı øsahbâye bedel ùhûn-ı ciğer øsunmaøk gerek
Ol gözi câduyile her kim ki óişret eyledi
- 5 İtmedi óizzet benüm bir dem sirişk-i çeşmüme
Gevher-i eşküm yerin ùhâk-i meüzellet eyledi
- 6 Neşvesi renc-i ùhumâr-ı nışdür heb nüş-ı ùhûn
øSanma kim óârif olan ümmîd-i devlet eyledi
- 7 Bezm-i keüsret ùhaløka-i dâm-ı belâdur ser-be-ser
Vaøhdetin ùzevøkin bilür her kim ki óuzlet eyledi
- 8 óAşøkınıñ memnünıyuz lutfun ferâmüş itmezüz
Dağlar ile sînemüz bâğ-ı maøhabbet eyledi
- 9 Ben şikâyet eylemem cevri felekden Rüşdiyâ
Her ne itdiyse baña ol şûh-ı âfet eyledi*

169

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 47a, İ 41a, R1 19b, R2 20a, E 110a

- 1 Câm-ı Cem vaøsf-ı şarâb-ı dil-güşâ söylenmedi
Bezme lâyıøk bir øhikâye sâøkiyâ söylenmedi
- 2 Bü'l-óaceb bir bezme vardum güş idüb erbâbını
Her ne söylendiye anda bî-riyâ söylenmedi
- 3 İtdügi her dem bize vazóı teğâfül günedür

* 4// - S, E
8// - S, E

- øHâlimüz dildâre ey dil gûyiyâ söylenmedi
- 4 Kâkûl-i dil-berden oldı nice baùht ammâ yine
øHâl-i dil nâ-güfte økaldı ey øsabâ söylenmedi
- 20b 5 Olmadı kimse dil-i bîmâre øhayfâ çâre-sâz
Derdümüz söylendi ammâ bir devâ söylenmedi
- 6 Âferîn ol bezm-i ùhâøs ü meclis-i óirfâne kim
Anda bir øharf âşnâdan nâ-sezâ söylenmedi
- 7 Meclis-i dil-berde Rüşdî yâd olub bî-gâneler
Bezm irüb pâyâne bir øharf âşnâ söylenmedi.

170

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 47b, İ 41b, R2 20b, E 113b

- 1 øKalmasun dirseñ eger erbâb-ı óaşøkıñ ùhâötürü
Ey cefâ-cû eyleme hem-dem raøkîb-i kâfiri
- 2 Lâólüñe isnâd ider çeşmi füsûn-ı fitneyi
Baøksañ ammâ kendidür óayniyle siøhr-i sâmîri
- 3 Biz de maøhrûm olmaduøk elôtâf-ı øhüsn-i yârdan
Devlet-i óaşøkuñda oldı çeşmümüz su-nâziri

- 4 Ben nice Mecnûn olub kendüm perîşân itmeyem
óAklımı yağmâ ider baøkduøkca çeşm-i sâøhiri
- 5 Bezm-i óâlemde øhuzûr itmek ne mümkin bir nefes
Her kimüñ kim olmaya destinde naøk-d-i øhâzırı
- 6 øKıl øhaûzer ey mest-i câm-ı devlet-i dünyâ olan
Derd-i serdür neşve-i bezm-i cihânıñ âûhiri
- 7 Câme-i óizz ü şerefden óâøkibet maøhrûm olur
Mâye-i faûhr eyleyen Rüşdî libâs-ı fâûhiri*

171

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 47b, İ 41b, R2 20b, E 110a

- 1 Bunca feryâd eyledüm ol şûûh bir dâd itmedi
øKayd-ı ğamdan bu dil-i maøhzûnum âzâd itmedi
- 2 írmez ey dil neyleyem ol serv ü nâzıñ ğûşına
Yoûhsa derdinden anuñ kimdür ki feryâd itmedi
- 3 øHüsnüñe ûhaøtøtuñ senüñ bir özge øsûret viridi kim
Böyle naøkş-ı dil-keşi øhaøkøkâ ki Bihzâd itmedi

* 2a lâólüñe: lâólüne S, İ, R2

3b óaşøkuñda: óaşøkunda R1

5a øhuzûr itmek ne mümkin bir nefes: ne mümkin bir nefes itmek huzûr E

- 4 Bu ùhırâm-ı dil-keşi serv ü çemende görmedük
øKâmetüñ seyr eyleyenler meyl-i şimşâd itmedi
- 5 øHaøkøk anuñ âyîne-i øhüsniñ kederden øsaøklasun
ùHâøtırı maøhzûnumı şâd itdi nâ-şâd itmedi
- 6 Nâle vü feryâdumı gûş eyleyenler didiler
Kûh-ı gâmda itdigüñ feryâdı Ferhâd itmedi
- 7 Tâ ezelden böyledür resm-i maøhabbet Rüşdiyâ
Yâr için cân virmegi Ferhâd icâd itmedi*

172

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 48a, Í 42a, R2 20b, E 112b

- 1 Destine alsa o mâh-ı dil-sitân âyîneyi
óAks -i øhüsniyle ider mihr-i cihân âyîneyi
- 2 Yine óaks-i rûyıdur âyîne seyr-i øhüsñüñe
Neylesün ol pâdşâh-ı øhüsñ ü ân âyîneyi
- 3 Olsa mirðât-ı felek øtâøkat getürmez øhüsñüñe
Eyleme mâh-ı ruùhuñla imtiøhân âyîneyi
- 4 Ol mehiñ mirðât-ı øhüsni oldı cevherdâr ùhaøtøt

* 2b derdinden: derdiñden E
3b dil-keşi: dil-güşâ Í
6// -İ

Baód-ez-în bir sâde-rûye øsun hemân âyîneyi

- 5 øHüsünüňü óarž it didüm âyîne sundı destüme
Eyledi ol mâh yaóni tercemân âyîneyi
- 6 ùHaøtøt-ber-âverde olub âyîne düşmen oldı yâr
Der-miyân eylerken evvel her zemân âyîneyi
- 7 Nüsûha-i çîn-i cemâl-i yâre maøzhar oldı çün
Ehl-i óaşk eylerse lâyıøk ùhired cân âyîneyi
- 8 ùHavfum oldur óâøkibet mağrûr-ı øhüsñ eyler seni
Luøtf idüb gel ber-øtaraf it el-amân âyîneyi
- 9 Şevøk ile âyînedâr çarûh-ı çârum eyledi
øHüsniñi seyr itmek içün der-miyân âyîneyi
- 10 øHüsünüñi teşbîh iden miròâta itsün Rüşdiyâ
Ol mehüñ øhüsñin temâşâ baód-ez-ân âyîneyi *

173

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 48a, İ 42a, R2 20b, E 113b

- 1 Seyr idelden çeşm-i óibretle øhazân-ı gülşeni
Eyledüm tercîh aña genc-i øsafâ-yı külûhânı
- 2 Âteş-i óaşøkuñla gönülüm øsanma kim bî-dâğdur
Devlet-i øhüsñünde var ùhayli çerâğ-ı rûşeni
- 3 Ceýş-i gamdan bir økadem yoøkdur ki cây-ı emn ola
ÓAşøk ola ol rinde kim mey-ùhâne oldı meskeni
- 4 Her neye økılsañ naøzar dâm-ı belâdur ser-be-ser
Var mıdur bu óâlem-i âşûbgâhıñ meðmeni

* 2a seyr-i: gir S, İ
5a destüme: destine İ
7// - S, İ, E
9// - S, İ, E
10a øhüsünüñi: øhüsñüni S, İ, R2

- 5 øSanma kim seng-i dil-i dildâre teðûsîr itmeye
Ey göñül bu sûz ile sen mum idersün âheni
- 6 Ben ne mesøhûrem ne maùhmûrem ne mest-i bâdeyüm
óAøkl ile bî-gâne ey şûùh eyleyen sensin beni
- 7 Ehl-i óaşøka Rüşdiyâ râh-ı maøhabbet sehl idi
Olmasaydı gamze-i dil-ber eger kim reh-zeni*

174

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 48b, R1 18b, R2 20b, E 114a

- 1 Getürüb cûşa yine dîde-i gevher-bârı
Eyleyem reşk-i óAden ùhâk-i reh-i dildârı
- 2 Girye-i ehl-i hüner girye-i şevøk olsa daùhi
Yine ùhûn-ı dilidür çeşm-i terinden câri
- 21a 3 óAøta-rîz eyle meşâmm-ı dil-i óuşşâøkı yine
øKıl perîşân girih-i kâkül-i müşgîn-târı
- 4 Beni maøhrûm mey-i bezm-i viøsâl eyledüñ âh
Senüñ ey baùht-ı siyeh økanuñı içsem bâri
- 5 Dil helâk olsa yine vaøsf-ı dehânuñ eyler
Yoøk yere aña sitem eyleme óömrüm vâri

* 2b rûşeni: gülşeni E
3b ola: -S
4// - İ
4a økılsañ : baøksañ S, İ / ser-te- ser: ser-be-ser S, İ
6a mesøhûrem ne maùhmûrem: maùhmûrem ne mesøhûrem S
7b dil-ber: dildâr İ

- 6 Gâh esîr-i ğam ider gâhi giriftâr-ı belâ
Böyledür ehl-i diliñ øtâlió-i nâ-hemvârı
- 7 Olsa bî-zîver eger şâhid-i naøzmuñ Rüşdî
Câme-i øhüsn-i edâdan yine olmaz óâr i *

175

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 48b, Í 42b, R1 17b, R2 21a, E 112a/ 112b

- 1 Bezme sâøkî daùhi ol dâfió-i ğam gelmez mi
Luøtfına munøtaøzırız sâġar-ı Cem gelmez mi
- 2 Ne óaceb seyr-i ruùhuñ bâóíüs-i giryem olsa
Âftâbe baøkanın çeşmine nem gelmez mi
- 3 Nola ger eşke bedel ùhûn-ı ciger itse revân
Dem-be-dem girye iden dîdeye dem gelmez mi
- 4 Beni yâ nâðil-i vaøsl eyle yaùhûd eyle helâk
Ey cefâ-pîşe elüñden bu kerem gelmez mi
- 5 ÓAzm-i gülşen ide aġyâr ile ol ġonce-dehen
Rüşdiyâ ùhâøtır-ı óuşşâøka elem gelmez mi *

* 1a gevher: cevher E

5a yine: daùhi R1

* 2a giryem: girye S

176

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 48b, Í 42b, R1 19b, R2 21a, E 108b

- 1 Çeşm-i mestüñ o økadar ùhûn-ı dil-âşâm oldı
ùHûn-ı óâşıøk naøzarında mey-i gül-fâm oldı
- 2 Bize sâøkî-i felek øsunmadı bir câm ammâ
Kendinüñ devri de çoøk øka lmadı encâm oldı
- 3 Ârzû eyler iken rûyuñı ùhaøtøt geldi dilâ
İrmedi menzil-i maøkøsuđuña ahşâm oldı
- 4 ùHavfum oldur seni başdan çıøkarur bu sevdâ
Çünki ey dil hevesüñ zülf-i dil-ârâm oldı
- 5 øTutdı cân dâmenini pâyuñe dil düşdi yine
Olmadı vuøslata bir çâre çoøk iøkdâm oldı
- 6 Eylemezdi bu økadar bülbüle gül óarz-ı cemâl

Neylesün bâd-ı ʔsabâdan aña ibrâm oldı

- 7 Çoøk degüldür bu ʔkadar ʔhüsn-i edâ Rüşdīye
Bī-tekellüf bu ğazel ʔtabôuña ilhâm oldı*

177

Feʔilâtün Feʔilâtün Feʔilâtün Feʔilün
S 49a, R2 21a, E 112b

- 1 Şevøk ile rûşen olur mihr-i cihân-tâb gibi
óAşøk ile çâk olanıñ sīnesi miøhrâb gibi
- 2 Nûş idüb bâde yine bezm-i çemende o şûùh
Eylemiş lâól-i lebün bir gül-i sīr-âb gibi
- 3 Kesilüb ʔkalmadı óâlemde metâó-ı iøhsân
Oldı heb naøkd-i kerem gevher-i nâ-yâb gibi
- 4 Şâyed ol gül açılıb ùhurrem ü şâd ola diyü
Aøkıdur dīdelerüm eşküñi dolâb gibi
- 5 Rüşdiyâ vaøkt ola kim itdigümüz óâlemler
Bezm-i óâlemde gele çeşmümüze ùh'âb gibi*

* 2b devri : cevriR1

3// - S, İ, R2, E

4a oldur: - İ

5// - S, İ, R1, E

* 3b naøkd-i: - S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 49a, R2 21a, E 114a

- 1 Pây-mâil eyleme luøtf eyle yeter ben ùhâki
Âteş-i ùhışm ile yaøkma bir avuç øhâşâki
- 2 Şâh-bâz-ı nigehi ùh'âbe de varsa yârüñ
Yine elbette tehî økalmaz anuñ fitrâki
- 3 Zene meyl itmez idi øhüsn ile ùhûrşîd olsa
øKaysıñ olsaydı eger ùzerre økadar idrâki
- 4 Vaóde-i luøtfiñ ile yâri teselli eyle
Ne olur şâd eger itseñ bu dil-i gamnâki
- 5 Olmadı ùhalvetî bir kerre düşürmek ùhâli
Ğarazum çekmek idi sîneye bir dellâki
- 6 Beni cânumdan uøsandurdı daùhî uøslanmaz
Bilmezem neyleyeyüm ben bu dil-i çâlâki
- 7 Rüşdiyâ gûşına feryâdimuz irmez yâriñ

Pür-øsadâ itmiş iken økubbe-i nüh-eflâki*

179

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 49a, R2 21a, E 113a

- 1 Ne økadar óarż-ı ùhırâm itse o meh- rûy gibi
Serv-i gülşen olamaz ol økadd-i dil-cûy gibi
- 2 Eyle bir post ile sen de økanâóat ey dil
Olmaøk isterseñ eger nâfe-i ùhoş-bûy gibi
- 3 øHasret-i kadd ü miyânuñ senüñ ey âfet-i cân
ùHam idüb økâmetüm itdi temennî mûy gibi
- 4 Gül-i gülşen gibi ol óazm-i beyâbân itme
Olmasun økıymet ü økadrüñ gül-i ùhod-rûy gibi
- 5 øKaøsd-ı cân itmede óuşşâøkı helâk eylemede
Görmedüm ol büt-i ùhûn-rîz ü sitem-cûy gibi
- 6 Bir kerem it baña ey lâól-i leb-i cân-perver
Eyleme meyl-i sitem gamze-i bed-ùhûy gibi
- 7 Baøhr-i óummân olayım dirseñ eger økaøtre iken
Rüşdiyâ sen daùhi sür ùhâke yüzün cûy gibi*

* 3// - S, E

5b neyleyeyüm: neyleyeyin R2

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 49b, R2 21b, E 113a

- 21b 1 Eyleyüb beste ser-i zülf-i siyeh-kâre beni
Ne revâ-bend idesün rişte-i zünnâre beni
- 2 Olasun øsâg u esen dem-be-dem ey bâd-ı øsabâ
Sensün ancaøk getüren ùhaøtır-ı dildâre beni
- 3 Kûy-ı dil-ber var iken óazm-i gülistân itmem
Bâgbân eyleme daóvet gül ü gülzâre beni
- 4 Niçün ol şûùh-ı cefâ- pîşeye dil virdüm âh
Yeridür tîg-i sitem eylese øsadd-pâre beni
- 5 ùHavf ider kendi daùhî tîg-ı cefâ senden anuñ
Mübtelâ itdi felek bir büt-i ùhûn-ùh`âre beni
- 6 Dil virelden saña bir laøhøza økarâr eylemedüm
Yeter ey şûùh-ı cihân eyledüñ âvâre beni
- 7 Diyesün Rüşdi-i mehcûrı ferâmûş itme
ÓArz idersün eger ey peyk-i øsabâ yâre beni*

* 5b ùhûnrîz ü: ùhûnrîz-i S, E

7b yüzin: yüzüñ S, R2

* 2a bâd: peyk S, E

6// - S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 49b, R2 21b, E 111a

- 1 Gâh naøkş-ı gam ü geh şekl-i keder gösterdi
Bize miròât-ı felek baøk ki neler gösterdi
- 2 Fitne-i devr-i zemândan øhaùzer it ey dil kim
Geldi yâriñ fiten-i nev-ùhaøtøtı ser gösterdi
- 3 Bir iki günlük olan òömri bahâsıdur anuñ
Gel miyân-ı keff-i destinde ki zer gösterdi
- 4 Rû-nümâ olmadı bir kerre bize şâhid-i baùht
Gerçi fânûs-ı felek ùhayli øsver gösterdi
- 5 ùHaøtøt degüldür görinen gird-i ruùhuñda ey dil
Yâriñ âyîne-i ruùhsârı güher gösterdi
- 6 Bize gösterdigi feyzi eùser-i ùhûn-ı derûn
Ânı ne nâle-i øsubøh ü ne seøher gösterdi
- 7 Naøzm idüb böyle ùhoş-âyende vü pâkize gazel
øTabó-ı Rüşdî yine yârâne hüner gösterdi*

* 1a naøkş-ı: naøkş ü R2

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 49b, R2 21b, E 111a

- 1 øSanma kim yâre niyâzum bir eùser gösterdi
Baña bu luøtfi hemân âh-ı seøher gösterdi
- 2 óArz idüb rûyını ebrûsını óuşşâøka o şûh
Gâh mâh-ı nev ü geh şekl-i økamer gösterdi
- 3 Ehl-i óaşøk olmada cânıyla ùhırîdârı anuñ
Bilmezem ùhâce-i øhüsniñ ne güher gösterdi
- 4 Gerçi ser-tâ-be økadem øhüsnüñe söz yoøk ammâ
Geleli ùhaøtøt-ı ruùhuñ naøkş-ı diger gösterdi
- 5 øTarøh idüb sâgare gül reng-i şarâb-ı nâbı
Bezm-i meyde yine sâøkî gül-i ter gösterdi
- 6 øKalmadı lâól ü güher genc-i derûn-ı dilde
Baña bu dîde-i ter ùhayli zarar gösterdi
- 7 Yerimüz øsaff-ı nióâl olmuş iken ey Rüşdî
øSadr-ı mey-ùhânede sâøkî bize yer gösterdi*

* 3a olmada: olmadı S
5a sâgare: - R2

Mefôûlü Fâôilâtün Mefôûlü Fâôilâtün
S 50a, İ 43a,R2 21b, E 109a

- 1 Senden murād alınmaøk ûhaøtøt-ı ôiûzâre økaldı
Nûş-ı şarâb-ı lâólüñ evvel-bahâre økaldı
- 2 Esbâb-ı bezm-i ôişret âmâde oldı ancaøk
Baûht el virürse øsoøhbet teşrîf-i yâre økaldı
- 3 Sâøhil görindi ey dil fülk-i ümîde ancaøk
øHaøkøk luøtf iderse varmaøk bir rûzgâre økaldı
- 4 óĀrz-ı niyâze baøkmaz naøkd-i sirişküm almaz
Yâriñ metâó-ı vaøslı bir ğayrı kâre økaldı
- 5 Maøhøsûl -i gülşen âûhir bâd-ı hevâye gitdi
Faøsl-ı bahârîñ ancaøk ûhârı hezâre økaldı
- 6 Güft ü şinîde şimdi yoøk bende ûzerre øtâøkat
Sâøkî senüñle øsoøhbet defó-i ûhumâre økaldı
- 7 Câm-ı şarâb-ı vaøsluñ ağyâre øsunduñ ey şüüh
Rıøtl-ı girân-ı hicrüñ Rüşdî-i zâre økaldı*

* 4b ğayrı: ğayr İ

5b ancaøk: el-øhaøkøk

6a ûzerre: - İ

7a şarâb-ı vaøslîñ: øsunduñ vaøslîñ R2

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 50a, R1 18b, R2 21b, E 109a

- 1 Her kim cihānda cām-ı Cemi hem-dem eyledi
Rez-duÛhterine vāşıl olub maøhrem eyledi
 - 2 Ol derd-i ālüftem ki baña Ûhancer-i sitem
Ol zaÛhmı itmedi anı kim merhem eyledi
 - 3 Dest-i keremle bir dili maómûr eyleyen
øTarøh-ı esāsın devletini muøhkem eyledi
 - 4 øKaldı hezār-ı zāre hemān çekdügi taóab
Āğûş-ı gülde Ûzevøki yine şebnem eyledi
 - 5 ĀÛhir elinden aldı felek cām-ı óişretin
Gerçi çemende lāle birez óālem eyledi
 - 6 Çoøk āb ü tâb virði aña pīr-i meykede
óĀyīn-i bezm-i óişreti gerçi Cem eyledi
 - 7 Bir óâşşøkāne nağme ile yine óandelīb
Açdı derûn-ı gønceleri Ûhurrem eyledi
 - 8 Āyā sirişk-i dīde mi āhum mı bilmezem
Maøhcüb o serv-i bâğ-ı øhayāyı nem eyledi
- 22a 9 Rüşdī neden o şûÛh-ı cefākāre dil virüb

Kendin cihānda bī-ğam iken pür-ğam eyledi*

185

Mefōûlü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 50b, İ 43b, R1 19a, R2 22a, E 110b

- 1 ûHaøtøt geldi bñse-i leb-i cānān alınmadı
Maøhøsul-i óømr ü kām-ı dil ü cān alınmadı
- 2 øKalmışdı dest-i ğamzede bī-çāre óâøkibet
ûHaøtøt gelmeyince bu dil-i nālān alınmadı
- 3 øKanlar døkñldi yār içñn ammā ne fâðide
øKaldı behā-yı ùhñn-ı ğarībān alınmadı
- 4 Çoøk bī-gñnāh ü cürmi Őehīd itdi ğamzesi
Destinde økaldı ùhancer-i bürrān alınmadı
- 5 Meclisde sāğar uymış iken lâólin âŐkār
øSadd-âferīnler ol ğözi mestān alınmadı
- 6 Kālā-yı vaøsl-ı yāre niùsar itdi eşkini
Ammā ki naøkd-i dīde-i giryān alınmadı
- 7 Çāk itdi ùhār-ı firøkati dāmān-ı øsabrımı
Dest-i sitemde økaldı ğirībān alınmadı
- 8 Dil pāy-ı yāre dñŐdi yine óārz-ı øhāl idñb
RñŐdī ne çāre vaóde-i iøhsān alınmadı*

* 5b birez: birāz E
7, 8// - R1

8a nem: kem E

* 4a ğñnāh ü: ğñnāh-ı S
5// - S, İ, R1
6// - S, İ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
S 50b, R2 22a, E 109b

- 1 Teşrif-i gülistâne yine nev-heves itdi
Şâh-ı çemene bād-ı øsabâ iy nefes itdi
- 2 Teðûsîr-i gamuñ økâfile-i derd ü belâda
Feryādumı reşk-âver-i bang-ı ceres itdi
- 3 Bilmem nereden geldi esüb bād-ı ûhazân kim
øSaøhn-ı ûhurrem-i gülşeni pür-ûhâr ü ûhas itdi
- 4 Āzâde iken mekr ile øsayd eyleyüb ol şüh
Murğ-ı dile zülf-i siyehin tel økafes itdi
- 5 Rüşdî umaruz biz daûhi elõtâf-ı ûHudâdan
Ol feyziñe øuşşâøkına feryâd-res itdi

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
S 51a, R2 22a, E 114b

- 1 İtse o meh âyîne eger mihr ile mâhı
Mâhiyyet-i øhüsniñ göremez yine kemâhı
- 2 Ey økayd-ı cihândan bizi âzâde øsanalar
Yâriñ bize yetmez mi belâ zülf-i siyâhı
- 3 Ben tîg -i cefâsıyla helâk oldım o şûhîñ
Düşmenlerimi aña esîr itme İlähî
- 4 Ölsem de bu øhasretle yine ûhâk-i mezârum
øHâlüm saña óârz eyleye her berg-i giyâhı
- 5 Ma'şûøk eger óarz-ı cemâl eylese baøkmaz
Bir øhâlete óâşîøk irişür óaşøk ile gâhi
- 6 Pür-cürm ü økuøsr olsa da erbâb-ı niyâziñ
Ümmîdüm odur óafv oluna cürm ü günâhı
- 7 øHâl-i dil-i Rüşdîye de bir kerre naøzar it
Ey leşker-i ûhübânuñ olan øhüsni ile şâhı*

* 1b øhüsniñ: øhüsniñ E
6b cürm ü: cürm-i S

Mef'ólü Mefâ'ólü Mefâ'ólü Fe'ólün
S 51a, İ 43b, R2 22a, E 111b

- 1 Sīnemde yine dâg-ı maøhabbet yeñilendi
Ya'óni ki gül-i gülşen-i øhasret yeñilendi
- 2 Ey dil saña ger teng ise de ola mübârek
Başdan başa heb cāme-i miøhnet yeñilendi
- 3 Zülfiñde olan baøhûsi anuñ şimdi geldi
ûHaøtötü geleli yār ile øsoøhbet yeñilendi
- 4 Gel añmayalum bāde-i dûşīneyi sākī
øSubøh oldu yine mevsim-i õişret yeñilendi
- 5 Ğam çalsa nola øtablını şimdi der-i dilde
Ol şehden aña manøşib-ı firøkat yeñilendi
- 6 El viridi yine pāyüni būs itmege yārūñ
Evvelki gibi firøsat ü ruùhsat yeñilendi
- 7 ÓAşøk ehli nice ûhurrem ü şād olmaya Rüşdī
ûHaøtöt geldi ruùh-ı dil-bere rağbet yeñilendi*

* 2a ger teng ise de: teng ise de ger İ
5a øtablını: øtablı İ

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 51a, İ 43a, R1 18a, R2 22a, E 109b

- 1 ÓÂrz itmedigüm yâre meger yâre mi økaldı
Yâ derd-i dile økılmadıgum çâre mi økaldı
- 2 Bûlbûl ne óaceb terk ü vaøtan eyledi Şimdi
İøklîm-i çemen yoùhsa yine ùhâre mi økaldı
- 3 Olmış yine dil-i muótekif gûşe-i vaøhdet
Bilmem ki anuñ ùhâøtırı dildâre mi økaldı
- 4 Ey dil bu økadar aña nedendür bu taóalluøk
Kâruñ senüñ ol zûlf-i siyehkâre mi økaldı
- 5 Rüşdîyi helâk eylese lâyıøkdur o ùhûnî
Aøhvâlüni óârz itmek o ùhûn-ùhâre mi økaldı

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 51b, R2 22a, E 114b

- 1 Mey-ûhâne gel vaóøzı øko meclis yine bâøkî
Vâóîøz hele gör mebded olan ùzevøk-i meùzâøkî
- 2 Sen şürb-i Yehûd eyledüğüñ heb biliriz biz
ùZâhid meyi ùzemm eyleme terk eyle nifâøkî
- 3 Biz ùhumla mey-i nûş iderüz óişret idince
El virmez ayâğüñ bize mey içmege sâøkî
- 22b 4 Olmazdı ùhilâf üzre felek ehl-i hünerle
Dânâyile nâdânın eger olsa vifâøkî
- 5 Fırøsat var iken økadrini bil óâlem-i vaøslıñ
Fikr eyleme ey dil elem-i derd-i firâøkî
- 6 Endîşe-i vaøsl itmege yoøk øtâøkati çün kim
Rüşdî nice olur yârla olsaydı mülâøkî*

* 3, 4. beyitler R1'de kıt'a olarak yer almıştır.
3a ùhumla: cümle E

191

Mefâóílün Mefâóílün Feóülün
S 51b, R1 18a, R2 22b, E 112a

- 1 Ruùhuñ kim ùhâøtır-ı nâ-şâde geldi
Göñül âh eyleyüb feryâde geldi
- 2 Bizi almış idi ceyš-i ğam ammâ
Yetişdi cãm-ı Cem imdâde geldi
- 3 Görince yâsemen dehriñ fenâsın
Kefen-ber-dûş olub âmâde geldi
- 4 Ğam-ı dünyâdan ey dil itme feryâd
Bu bâĝ-ı dehre kim âzâde geldi
- 5 Umarken tîşeden bir çâre âùhir
Belâ oldu ser-i Ferhâde geldi
- 6 Ğam itdi elvedâó erbâb-ı bezme
O dem kim sâĝar-ı pür-bâde geldi
- 7 Göñül suløtân-ı óaşøk olduøkda Rüşdî
Ğam ü miøhnet mübârek bâde geldi*

* 2b cãm-ı: cãm ü R1

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóîlün
R1 19a

- 1 Ol naûhl-ı óişve bûsen ile økâðil olmadı
Yâr ümîd-i bâg-ı dilüm øhâøslı olmadı
- 2 Seyr-i cemâle perde olan baûhtımız imiş
Zülf-i siyâhı yoûhsa bize øhâðil olmadı
- 3 Açıldı gül çemende yine lâf-ı øhüsn idüb
øZann itdi gûş-ı yâre ûhaber vâøslı olmadı
- 4 Seyl-i sirişk-i çeşm-i terim dem-be-dem iken
Yârûñ ûhayâli naøkşı yine zâðil olmadı
- 5 Biñ kerre düşdi pâyine yâriñ niyâz idüb
Rüşdiyâ vaøslı virmedi el økâðil olmadı

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 64b, R2 27b

- 1 Elime girmiş iken dâmen-i vaøhdet Şimdi
Görinür dâm-ı belâ çeşmüme keüsret Şimdi
- 2 Bâóüis-i râøhat olan ùhâøtır-âzâde imiş
Şimdi bildüm ne imiş gûşe-i vaøhdet Şimdi
- 3 Luøtf idüb øhâl-i dil-i zâruma Őeføkat it kim
øKalmadı bâr-ı ğamiñ çekmege øtâøkat Şimdi

3. TARİHLER

TÂRİÛH

1

TâriÛh-i Berâ-yı Fetøh-i øKama ıltân Meøhemmed ùHân Ğâzi

Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün
S 8a, İ 7b, R2 23a, E 128b

- 23a 1 Suløtân-ı mülk-i baøhr ü berr Ğâzi Meøhemmed ùHân kim
óAzm-i cihâd itse olur fetøh ü øzaferle kâmyâb
- 2 øKaøsd-ı ğazâ ile idüb øhıøsn-ı øKamañçe fetøhüne
óAzm itdi çün øsadd-øevøk ile mânend-i seyr-i âftâb
- 3 Şâhâne bir ceng itdi kim óâlem-pesend idüb aña
Gül-bâng-ı taøhsîn ile pür oldı sipihr-i nüh-økıbâb
- 4 Bu fetøh-i ùhoø-âùsâr içün dest-i duóâyı økaldırub
Peyĝâm-ı ùhayra muntaøzır olmiø iken heb øeyh ü øâb
- 5 Müjde idüb hâtif hemân ol dem didi târiÛhini
Aldı øKamañçe økalóasın cengle øâh-ı Cem-i cenâb*

(H. 1083, M. 1672)

* 2a økaøsd-ı : økaøsdı S/ øhıøsn : fetøh S, İ
4b iken: - İ
Düzeltme

Tārīūh-i Diger Berā-yı Feth-i øKamañçe

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 8a, R2 23a, E 128b

- 1 Şeh-i Cem debdebe-i Ğāzi Meøhemmed ùHān rābió kim
øSadā-yı heybeti gûş-ı sipihre velvele øsaldı
- 2 øKamañçe øhıøsnını Lehden bi-øhamdi'llāh alub āhir
Felek dil-ùh'āhı üzre yine kūs-ı daulın çaldı
- 3 Felekde bu ğazā-yı nev yazılsa zer-økalemlerle
Maøhall çün øsaføha-i óālemde nāmı øhaşre dek økaldı
- 4 Bu fetøhi gûş iden erbāb-ı tabó u ehl-i dil çün kim
Düşüb endişe-i tāriūhe baøhr-i øhayrete øtaldı
- 5 Dedi Rüşdī daūhī ol demde böyle fetøhüne tāriūh
øKamañçe økalóasın Sulótān Meøhemmed rezm ile aldı*

(H. 1083, M. 1672)

* 2b daulın: daulı S
3a bu: bir S / zer: nev R2
4a iden: idüb E; - R2 / øtabó u: øtabó-ı S
4b øhayrete : øhayrla E

Şevketlü Sulõtân Muøsøtafânîñ Cülûs-ı Hümâyûnlara Târiûhdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 8a, İ 7b, R2 23a, E 129a

- 1 Mesned-i şāhīye sulõtān Muøsøtafā itdi cülûs
øHāzır olsun vaøktine Şimdi økıral-i Engürûs
- 2 Taûhtına geçdükde tebrīk eyleyüb taóøzīmle
øKaddini itdi felek ûham itmek içün pāy-bûs
- 3 Şöyle zīnet buldı óālem ol Şeh-i zī-şān ile
Oldı øhālā zāl-i dünyā Őevøk ile bir nev-óarûs
- 4 óĀlemi pür eylesün yā Rabb øsadā-yı Őevketi
Dem-be-dem dergāh-ı luøtfında çalsun øtabl ü kûs
- 5 Şöyle ber-bād ü ûharāb olsun anuñ devrinde kim
øKalmasun maómuûre-i düŐmende āvāz-ı ûhurûs
- 6 óĀleme tebŐir idüb Rüşdī dedi târiûhini
Müjde kim óizzetle Sulõtān Muøsøtafā itdi cülûs*

(H. 1106, M. 1694)

* 3b nev-óarûs : óarûs S
5// – S
6a óāleme: óālemi S
6b itdi: - İ

4

Sultân Muøstafânî ùHitân Târiühidür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 23a, E129a

Bu ùhitânîñ didiler târiühini
Buldı ziver Muøstafânîñ sünneti
(H. 1078, M.1667)

5

**Târiüh-i Velâdet-i Pâdøahımız Suløtân Aøhmed ùHân óAmmera'llâhı Teóâlâ
ve Ebøkâhu**

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 23a

Melekler øsaføha-i çarüh-ı berîne yazdılar târiüh
Cihânda øâh-zâde Aøhmed ola øâh-ı mülk-ârâ

(H.1039, M. 1629)

Velâdet-i Târiûh-i Şehzâdegân Sulûtân Aøhmed-i ûSâni

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 8a, İ 7b, R2 23b, E 129a

- 23b 1 øHamdü li'llâh ki ûHân-ı Aøhmedden
Ki odur pādşāh-ı heft-iklīm
- 2 İki şeh-zāde geldi dünyāya
İkisinin daûhī nazīri óadīm
- 3 Luøtf-ı øHaøkøk ile oldı üşkäfte
Dü-gül-i gülsitān-ı şāh-ı kerīm
- 4 Bir øsadeften ya ikidür güyā
Çıøkub oldı cihāna luøtf u óamīm
- 5 Firaøkdan gibi geldiler tevðem
Bu iki ûzāt-ı ûhoş-øsisfāt ü øhalīm
- 6 Maøhż-ı luøtfından anları iøhsān
İtdi bu şāha ol ûHüdā-yı raøhīm
- 7 øHaøkøk ide pādşāh-ı İslāmı
Şevket ü óizz ile cihānda muøkīm
- 8 Bu iki gonce ûzevøk ü şevøk ile
Olalar gül gibi hemīşe besīm
- 9 øHıføz idüb anları belādan øHaøk
Görmesünler cihānda hiç gam ü bīm
- 10 Geldügi dem bu iki şeh-zāde
Fıkr-i târiûhe oldı saóy-ı óaøzīm
- 11 Bu iki mıøsrāóı idüb târiûh
Dedi ol dem bir ehl-i øtabó-ı selīm *

* 6b raøhīm: kerīm S

9a (+) anları S / belādan : belālardan İ ; ûhaøtā R2, E

11b tábó-ı selīm: tábó u selīm İ, R2, E

12 ÓÂleme luøtf-ı øHaøkøk ile nā-gāh
Geldi Suløtān Selīm ü İbrāhīm

(H. 1104, M. 1692)

Tāriûh-i Vezāret-i Merøhûm Muøstafā Pāşā

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 8a, İ 7b, R2 23b, E 129a

- 1 øHamdü li'llāh øsadr-ı teşrîf eyledi iøkbāl ile
Åøsafāsā bir vezir-i øsāøhib-i óaøkl ü reşîd
- 2 óÅleme tebşîr idüb Rüşdî didi tāriûhini
Aldı mihri Muøstafā Pāşā cihān oldı saóîd*
(H. 1087, M. 1676)

* 1b óaøkl ü: óaøkl-ı İ
2a óāleme: óālem R1 / Rüşdî: hātif R1, R2

Târiûh-i Şehâdet-i Köprilî-zâde Merøhûm ve Mağfûr Muøstafa Pâşâ

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 8b, İ 8a, R2 23b, E 136a

- 1 O destûr-ı mükerrem âb-rûy-ı mülk-i óOûsmâni
Cenâb-ı Muøstafâ Pâşâ-yı Ğâzi Köprilî-zâde
- 2 İdüb økaøsd-ı sefer gitdi ğazâ-yı Nemçe óazm ile
óAdüvvüniñ mülkini itdi ùharâb virdi heb bâde
- 3 Vücûdın beûzl idüb râh-ı ğazâya ùhayli saóy itdi
Şehâdet cāmını āùhir içüb bu bezm-i dünyâde
- 4 Esîr-i økayd-ı óâlem olmış iken eyleyüb pervâz
Bu dām-ı pür-belâdan murğ-ı cānı oldı âzâde
- 5 Cenâb-ı Rabb-i óizzetden recāmuz böyledür dāðim
Mekānın eyleyüb cennet mükâfât ide óuøkbâde
- 6 Murâdı evvel ü āùhir bu idi øHaøkøk Teóâlâden
Behişt-i cāvidān içre murâdın bula âmâde
- 7 øSafâlar eyleyüb bezm-i cinānda óaşøk u şevøk ile
Naóim ü kevûser-i cennet añâ nuøkl ola hem bâde
- 8 Şehîd olduøkda fevtin ğûş idüb Rüşdî didi târiûh*
óAdem cisrini geçdi râh-ı øHaøkøkda Köprilî-zâde

(H.1100, M. 1689)

* 2a óazm ile: økaøsd ile İ, R1
2b ùharâb virdi : ùharâb vü virdi S, R2
3a ğazâya: ğazâda R2
4b pür-belâdan: pür-belâda S
5a dāðim: anuñ R2, E
5b mekānın: maøkāmın R2/ óuøkbâda: dünyâda İ
7b kevûser-i: kevûser ü R2

Târiüh-i Berâ-yı Vefât-ı üHân Meøhemmed Girây

S 9a, R2 23b

- 1 Ebu'l-fetøh Ğâzi Meøhemmed Giray
Fenâdan beøkâya idüb azm-i râh
- 2 øKodı cümle ğavĝâ-yı dehri bu dem
Olub beher cüy-ı naóim-i İlâh
- 3 Nice ehl-i diller gelüb bir yere
Anuñçün iderken hezâr âh ü vâh
- 4 Biri økaløkub anuñ didi târiühine
Meøhemmed Girâye behişt ola çâùh*

(H.1086, M.1675)

* Vezni bulunamadı.
2b beher: behre R2
4a târiühine: târiüh S

Târiûh-i Der-øHaøkøk-ı Müfti-Şüden Meøhemmed Efendi Anøkaravı

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 9a, İ 8b, R2 23b, E 130b

øSadr-ı fetvâda görüb Rüşdi didi târiûhin
óÂlimü'l-fıøkh Meøhemmed ü óâleyhi'l-fetvâ
(H.1097, M.1686)

11

Târiûh-i Diger Berây-ı Ū

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 23b, E 130b

Gûş idünce Rüşdi-i dâóı didi târiûhini
Mesned-i fetvâye geldi óâlemiñ óallâmesi

(H.1097, M.1686)

12

Târiûh-i øSadr-ı Rüm-Şüden Feyzü'llâh Efendi Ebu Saóıd-zâde

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 9a, İ 8b, R2 23b, E 130b

Gûş idünce Rüşdi-i Dâóı didi târiûhini
øSadr-ı Rüm ilin mübârek eyleye Allâh saña *

(H.1097, M.1686)

13

Tarîûh-i Binâ-yı ûHâne-i Merøhüm Defterdâr Aøhmed Pâşâ

* 10a øsadr: øsadd S

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 9a, R1 23a, R2 23b, E 131a

- 1 Faùhr-i erbāb-ı kerem øhazret-i Aøhmed Pāšā
Ki der-i devletidür menbaó-ı cûd ü inóam
- 24a 2 Yapdı bir cāy-ı laøtíf ü eùser-i dil-keş kim
øTarøhı ehl-i naøzarı itmede dil-beste müdām
- 3 Bāreke'llāh zihi cāy-ı behiştāsā kim
Her temāşası olur bāóius-i defó-i ālām
- 4 Oldı her øsanóası bir økıtóa-yı cennet-mānend
Oldı her gūşesi bir cāy-ı meserret encām
- 5 Cāmınıñ her biri bir sāgar-ı pür-øhālet kim
Virür ednā naøzarı óādeme øsadd-neşve-i cām
- 6 Bilmezem tarøh-ı ğarĩbinde ne øhikmet vardur
Baøkıcaøk lāyıøh olur øhāøtıruma dār-ı selām
- 7 Böyle bir ùhāne-i dil-keş nice olur inøşāf it
øTarz ü resmi feraøh-ābād ü felek istiøhkām
- 8 Bu şeref besdür o ber-cāy-ı neşāt-efzāye
Anı mesned ide ser-defter ü mümtāz-ı kirām
- 9 øHaøkøk serāyın ide maómûr ü muóammer ùzātın
Rûz ü şeb ùzevøk ü øsafālar ide ber-vefk-i merām
- 10 Gicesi økadr ü ğüni óıyd ü zemān ola sürür
Devlet ü óızzet ile óıyş ide óālemde müdām *
- 11 Çün binā itdi bunı himmet-i bĩ-hemtāsı
Fikri miómārı daùhĩ eyledi bu resme tamām
- 12 Bu duóā ile didi Rüşdi-i dāóı tārıùh

* 1b cûd ü: cûd-ı R1
3b defó-i: defó ü R1
5a biri: naøzarı R2
5b neşve-i: neşve vü E
6b olur: - R1
9b rûz ü şeb: rûz-şeb R1
10a óıyd ü: óıyd-ı S
10b óālemde müdām: - økıyām R1, R2

Óİzz ile devlet ile ola mübārek bu maøkām *

(H. 1081, M. 1670)

14

**Tāriüh-i Velādet-i Aøhmed Pāşā Maühdûm-ı Güzîn Meøhemmed Beg
Maühdûm-ı Güzîn
Defterdār Aøhmed Pāşā**

* 11// – R1
11a itdi: ide S
12// – R1

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 9b, R2 24a, E 132b

- 1 óĀlemi økıldı müşerref yine bir ùzât-ı şerîf
Ki naøzîrîn daùhi hiç görmedi bî-nâdire-bîn
- 2 Bâreke'llâh zihi ùhoş-veled-i saód-i aùhter
ùHabbeùzâ mîr-i felek-fiùtrat ü maùhdüm-ı güzîn
- 3 Böyle bir dürr-i girân-mâyeye mâlik olamaz
Pür-güher olsa eger kim øsadeh-i çarùh-ı berîn
- 4 Böyle ùhoş-øtalóat-ı mihr-i felekäsâyı görüb
øHacletinden nola mâh olsa eger perde-nişîn
- 5 Dâyesi mihr-i sipihr olsa sezâdur øhaøkøkâ
Gevher-i zîb-i sırrı lüðlü-yi óıøkd-i pervîn
- 6 Bir niyâz eyleyelüm øhaøkøka derün-ı dilden
Bir duóâ eyleyelüm diye melekler âmîn
- 7 ùTül-i óömr ile muóammer ola ol ùhayr-ı ùhalef
øSıøhøhat ü óâfiyet olsun aña her demde økarîn
- 8 Mâh-ı nev gibi teraøkøkî bula iøkbâli müdâm
İki óâlemde ola øsâøhib-i óizz ü temkîn
- 9 Zât-ı bihbûduñı øHaøøkøk eyleye ser-tâ-be-økadem
Zîver-i gevher-i envâó şeref ile tezyîn
- 10 Rüşdi-i dâóı didi mevlidiniñ târiùhin
øTül-i ömr ile muóammer ola devletde emîn*
(H. 1084, M. 1673)

15

Târiùh

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 10a, R1 22b, R2 24a, E138a

* 2b felek: melek R2, E
9a bihbûduñı: bihbûdunı R2, E
10b muóammer: Meøhemmed R2, E

- 1 Serāy-ı øhāøs ağāsı øhazret-i Yaóøkub Ağā el-øhaøk Rızā-yı øHaøkøk için bu āb-ı øsāfi eyledi icrā
- 2 Zihī ùhoş çeşme-i āb-ı øhayāt-ı dil-keş ü cārī Ki óayn-i selsebīl ü āb-ı kevüser gibi rüh-efzā
- 3 Derūnı teşnegāne remz ile söyler ki nüş eyleñ Zebān olmış buña āb-ı dehān-ı lülede güyā
- 4 Nola rüøh-ı şehīd-i Kerbelāyı yaradub her dem Cihāna kendüyi beüzl itse anuñ óaøşkına øtübā
- 5 İçen bir cüróasın biñ kerre taøhsīn eyleyüb dir kim Teóāla'llāh óaceb mād-i laøtīf ü bī-bedel øhaøkøkā
- 6 øKabül itsün ùHüdā ùhayrını saóyin eyleyüb meşkür Hemīşe eylesün nāyını ùzıkr-i ùhayr ile iøhyā
- 7 Naøсіб olsun aña nüş-ı şarāb-ı kevüser-i cennet Cezā-yı ùhayrını virsün Cenāb-ı øHazret-i Mevlā
- 8 Bu āb-ı øsāfdan nüş eyleyüb Rüşdī didi tāriüh Zihī āb-ı zülāl ü çeşme-i óayni'l-øhayātāsā*

(H. 1089, M. 1678)

16

Tāriüh-i Vefāt-ı Duühter-i Emir Çelebi

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 10a, R2 24a, E 136b

- 1 Yine bir ÷gonçe-i gülzār-ı óiøsmet bāğ-ı óālemden

* 2a āb-ı øhayāt-ı dil-keş ü cārī: āb-ı øhayāt ü dil-keş-i cārī S, R1
4// – R1
5a cüróasın: cüróasını R1
5b óaceb mādī: zehī āb-ı R1
6a saóyin: saóyini R1 / eyleyüb:eylesün R1, R2
7a şarāb-ı: şarāb ü R2

Gidüb gül-berg-i öömrün eyledi bād-ı fenā ifnā

- 2 Yine bir duûhter-i ferûhunde aûhter dār –ı dünyādan
Beøkāya öazm idüb økıldı maøkāmın öālem-i öuøkbā
 - 3 öAceb mi zühre gīsūsın perīşān itse øhayretle
öAceb mi mātemin økılsa bu zāl-i köhne-i dünyā
 - 4 Mekānun gülşen-i firdevs-i aólā eyleyüb dāðim
Enīs ü mūnis-i cennetde øhūr-ı öıyn ide Mevlā
 - 5 Añā berg-i gül-i gülzār-ı ùhuldi ferş idüb dāðim
Nişmengāhını økılsun hemīşe sāye-i øtübā
- 24b 6 Vefātun gūş idince didi Rüşdī fevtüne tāriûh
Cinān bezmi ola sanā ùHadıce menzil ü meðvā*

(H. 1089, M. 1678)

17

**Tāriûh-i Binā-yı øHücre-i Neşāøti Efendi
Şeyûh-i Mevlevī Der-Edirne**

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 10 a, R2 24b, E 137b

- 1 Bāreke'llāh hücre-i bī-miùsl ü øtarøh-ı bī-bedel

* 4a dāðim: anuñ R2, E

øTarz ü resmi bāóíüs-i taøhøstíl-i øevøk ü inbisāøt

- 2 Var iken bu çār-bāğı neylesün óārif olan
Olmaz erbāb-ı dile bir böyle cāy-ı iùhtilāøt
- 3 Cilvegāh-ı rûøh-ı Mevlānā bu menzil oldı çün
Çarùh-ı aøtlas olsa lāyıøk ùhāküne ferø ü bisāøt
- 4 Böyle dil-keø cāy-ı pür-ùzevøk-i derün olmaz hele
Her øtaraf baøksañ dizilmiø ùhñān-ı maóniden simāt
- 5 Böyle bir øtarøh-ı laøtife nola tāriùh olsa bu
Mecmaó-ı zībā-yı maøkām dil-güşā cāy-ı Neøāøt*

(H. 1082, M. 1671)

18

Tāriùh-i Diger Berāy-ı ùSānī-i øHücre-i Merùhûm øeyùhü'l-Mevlevī Neøāøti Efendi

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 10b, R2 24b, E 137b

- 1 øøHabbeùzā cāy-ı neøāøt ü bezmgāh-ı ehl-i dil
Olmada her güşesi pür-øevøk-i øhālet muøtøtaøsil

* 1a øtarøh-ı: øtarøh ü S
3// – S, E

- 2 Bāreke'llāh ûhāne-i bī-mi'ûsl ü øtarøh ü bī-bedel
Cennetāsā her øtaraf øhayret-resān ğam-ı gill
- 3 Eylemezdi resmini maøhbûb-ı çeşm-i merdümān
øKaøsr-ı Rıødvān olmasa bu øtarz ü dil-keşden ûhacil
- 4 Bes degül mi bu şeref bu mesned-i ferûhundeye
Ola şāh-ı milket-i ma'ônīye cāy-ı müstaøkil
- 5 Ol Neşāøtī-i süûhanver kim kemāl ü muøhteşem
Mekteb-i fey÷zinde şākird olmaga olmaøk degül
- 6 Fey÷z-yāb-ı soøhbeti olsun dem-ā-dem dostān
øKalb-i øhuøssōsād āteş-i reşk ile olsun müšta÷gil
- 7 Beyt-i ma'ómûr-ı felek mānendi yā Rabb bu e'üser
Olmasun üzere økadar bād-ı fenādan muzmaøhill
- 8 Ol mübārek demde kim bünyādı irdi óātiye
Her biri bir medøh idüb târi'ûhe oldı müsta'oil
- 9 Geldi iki vaøsf ile hātif didi târi'ûhini
øHücre-i erbāb-ı óirfān ü maøkām-ı ehl-i dil*

(H. 1082, M. 1671)

19

Târi'ûh-i øKāyim-maøkām Rüşdī óAbdi Pāşā Der-İstanbulı

Fâ'oilâtün Fâ'oilâtün Fâ'oilâtün Fâ'oilün
S 10b, R2 24b, E 130a

- 1 óAbdi Pāşā ol vezir-i øsāøhib ü luøtf u kerem
Kim odur óālemde şimdi øhaøkøk bu kim fa'ûhrü'l-økirām
- 2 øHaøkøk vücūdın zīver-i óilm ü óamelle zeyn idüb
Mecma'ı envā-ı óirfān eylemiş ûzātın temām

* 1a neşāøt ü : neşāøt-ı S, E
1b şevøk-i: şevøk ü R2
2a øtarøh ü : øtarøh-ı R2, E

- 3 İltifât-ı pādşāh-ı óāleme maøzhar olub
Oldı İstānbula çün kim óizz ile økāyim-maøkām
- 4 Herkese ol deñlü el-øhaøkøk luøtf ü iøhsān itdi kim
Eyledi memnün luøtfi cümleyi mā-lā-kelām
- 5 Düşmesün bir dem elinden sāgar-ı devlet anuñ
Neşve-yāb-ı cām-ı øsahbā-yı neşāøt olsun müdām
- 6 Dīde-i mihr-i felek seyr eyledükce óālemi
Çeşm-i baùhtın eylesün bī-dār øhayyün lā-yenām
- 7 Āfet-i óayn-i cihāndan øhıføz idüb dāðim anı
Her işi Bārī Teóālā eylesün veføkü'l-merām
- 8 Gün-be-gün devletle efzün eyleyüb óömrin anuñ
øHazret-i øHaøkøk mesned-i óizzetde økılsun müstedām
- 9 øHāøslı ol manøslb-ı aólāda gördük de anı
Ehl-i diller itdiler tārīùhe saøy ü ihtimām
- 10 Rüşdið-i Dāði daùhī ol demde tārīùhin didi
óAbdi Pāşā oldı øHaøkøkdan luøtf ile økāyim-maøkām

(H.1089, M. 1678)

20

Tārīùh-i Binā-yı Serāy-ı Kûçek øHasan Pāşā Merøhûm Der-Edirne

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 11a, R1 22b, R2 24b, E 131b

- 1 Bāreke'llāh ùhāne-i cennet-miùsāl
Resm ü øtarzı bāóius-i defó-i øhazen
- 2 Naøkş ü øtarøhın seyr idenler eylemez
Ārzü-yı gülşen ü óazm-i çemen

- 3 Böyle bir øhoş ney-binā-yı dil-keşİ
Grmemişdür dīde-i çarh-ı khen
- 4 Ola dāðim øsāøhibi bu ùhāneniñ
Maøzhar-ı eløtāf-ı Rabb ùz'ı-minen
- 5 Eyleye nr-ı saādetle ùHdā
Şemı bezm-ārā-yı øhasīr'ı-çemen
- 6 Şevk-yāb itsün hemīşe ùzātını
Çeşm-ı bahtı grmesn ry-ı miøhen
- 7 Ola fey÷z-ı nkhet-ı ùhulkı anuñ
Reşk by-ı nāfe-ı Çın ü ùHuten
- 8 Çn temām oldı bu cāy-ı dil-pesend
Seyr iden ùhoş-øtab u erbāb-ı shen
- 9 Didiler taøhsīn idb tārīhini
Ey makām-ı dil-keş ü beyt-ı øhasen*

(H. 1083, M. 1672)

21

Tārīh-ı Vefāt-ı Merøhm Fazlı Pāşā-zāde Meøhemmed Beg Raøhmeta'llāhu

Mefâln Mefâln Mefâln Mefâln
S11b, R2 25a, E 136b

- 25a 1 Emīr-ı muøhterem ol Fazlı Pāşā-zāde kim øhakkā
Cihānda bulmuş idi hüsn-ı ùhulk ü lutf ile şöhret
- 2 Çalındı nā-gehān gşına bang-ı ks-ı rıøhlet kim
Fenā mlkin økoyub økıldı bekāye cān ile ra÷gbet
- 3 Degül cāy-ı ikāmet gördi çn kimālem-ı fāni
Anuñçün menzil-ı bāøkiye itdi āøkibet rıøhlet

* 3b çarh-ı: çarh ü R1
8b øtab : øtab-ı S
9b dil-keş ü: dil-keş-ı S, R1

- 4 Maøkāmun økasr-ı firdevs eyleyüb ùhuld-i berīn içre
İde fa-zlından anuñ øHaøkøk Teóālā rūøhına razøhmet
- 5 Vefātın gūş idünce didi Rüşdī fevtine tāriùh
Meøhemmed Beg ola mīr-livâ-i manøşib-ı cennet*

(H. 1083, M. 1672)

22

Tāriùh-i Velādet-i Muøøtafānīñ

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 11b, R2 25a, E 135a

- 1 Geldi dünyāya yine bir meh-i ùhoş-øtalóat kim
Görmedi miùslin anuñ dīde-i mihr-i gerdün
- 2 øHayr-ı maøkdem ki cihān bezmine teşrīfi ile
Eyledi øHaøkøk buña aøhbābı økudümī memnün
- 3 Böyledür øsıdøk-ı derün ile duóāmız ki anuñ
Eyleye óömrini øHaøkøk óizz ü saóâdetle füzün

* 1b øhüsn-i : øhüsn ü S, E

2a kim: çün R2, E

- 4 Gülşen-i óömrini øHaøkøk tåze vü ùhurrem itsün
Āfet-i óayn-ı cihāndan ola ol ÷gonçe maøsün
- 5 İrmeye bir dem aña bād-ı øhazān-ı āfet
øHıföz idüb ùzātın anuñ øha÷zret-i ùzāt içün
- 6 Sāyeð-i luøtf-ı İlāhıde olub perverde
Her ne eylerse ola øhüsn-i økabüle maøkrün
- 7 Güş idüb mevlidini Rüşdi didi tåriühin
Muøsøtafānıñ ide øHaøkøk óilm ile óömrin eفزün*

(H. 1097, M. 1686)

23

Tåriüh-i ùHāne-i óAbdu'llāh Çelebi

Fâóilātün Fâóilātün Fâóilün
S 11b, R2 25a, E 137b

- 1 Bāreke'llāh ey müferriøh bu maøkām
Maøhv olur baøkduøkca dillerden kesel
- 2 Görmedük bir yerde øtarøh ü resmini
øHaøkøk bu kim øsadd-medøh ü taøhsıne maøhal
- 3 Seyr idüb Rüşdī didi tåriühini
ùHāne-i dil-keş bu cāy-ı bī-bedel

* 3a ki: - S
5b idüb: ide R2, E
7b Muøsøtafānıñ: Muøsøtafānın S

(H. 1080, M. 1669)

24

Tāriûh-i ûHāne-i Fazlı Pāşā-zāde

Mefâõilün Mefâõilün Feõülün
S 12a, R2 25a, E 131b

- 1 Teõāla'llāh zihī beyt-i øsafā-baøhş
İde cāy-ı meserret øHaøøkøk tebārek
- 2 Bu mıøsrāõ düşdi bir tāriûh-i zībā
Bu ûhāne õizz ile ola mübārek

(H. 1080, M. 1669)

25

Tāriûh-i Diger Berāy-ı ûHāne-i Fazlı Pāşā-zāde

Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün Müstefõilün
S 12a, R2 25a, E 132a

- 1 Allāh mübārek eylesün iy ûhāne olmış bu binā
Her gūşesi künc-i feraøh øtarzı vü resmi cān-fezā
- 2 Seyri içün çıøkdı biri bunıñ didi tāriûhini
Beyt-i laøtîf ü bî-bedel øhaøkøkā bu cāy-ı dil-güşā

(H. 1080, M. 1669)

26

Serây Ağâsı İsmâoîl Ağâniñ øHammamı İçün

Mefâoîlün Mefâoîlün Feoîlün
R2 25a, E 137b

Gelüb biri didi ol demde târiüh
Zihî dil-keş pür-âb ü tâb-ı hammâm

(H. 1080, M. 1669)

27

Serây Ağâsı İsmâoîl Ağâniñ ûHânesine Târiühdür

Feoîlâtün Feoîlâtün Feoîlâtün Feoîlün
S 12a, R2 25a, E 137b

Bu binâyı göricek Rüşdi didi târiühin
Bâreke'llâh güzel ûhâne-i zîbâ oldı *

(H. 1080, M. 1669)

28

Târiüh-i ûHâne

Feoîlâtün Feoîlâtün Feoîlün
R2 25a

ûHâøtura geldi o dem bir târiüh
İdi ola bu ûhâne maómûr

(H. 1080, M. 1669)

29

Târih-i Diger Berâ-yı Ū

Feoîlâtün Feoîlâtün Feoîlün

* 25.2a bunıñ didi: didi bunıñ R2, E

R2 25a, E 132a

- 1 Ey dil-keş olmuş bu cây-ı zibâ
Maómûr itsün Allâh tebârek
- 2 Bu nev-bināye dinildi târiûh
Ola bu aólâ ûhâne mübârek

(H. 1080, M. 1669)

30

Târiûh-i ûHâne

Mefâóílün Mefâóílün Feóülün
R2 25a, E 132a

Temâm ûhâneye dinildi târiûh
Zihî óâlî-maøkâm ü beyt-i dil-keş

(H. 1086, M. 1675)

31

Târiûh-i Diger

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 12a, R2 25b, E 132a

- 25b Seyr idenler didiler târiûhini
Beyt-i zîbâ dil-keş ü óâlî-maøkâm

(H. 1086, M. 1675)

32

Târiûh-i Çeşme

Feóílâtün Feóílâtün Feóílün
S 12a, R2 25b, E 132a

Āb geldükde didüm t̄ariùhini
Çeşme-i óayn-i øhayāt ü āb-ı øsāf

(H. 1077, M. 1666)

33

Merøhûm Mevlevî Kûçek Derviş Muøstafânîñ Fevtine T̄ariùhdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 12a, Í 8a, R2 25b, E 136b

- 1 Māye-i şevøk-i dilüm ārām-ı cān-ı mūnisüm
Terk idüb dār-ı fenāyı eyledi óazm-i beøkā
- 2 Rüşdi-i bī-çāre didi fevtiniñ t̄ariùhini
Bülbül-i gülzār-ı cennet ola Kûçek Muøstafā

(H. 1086, M. 1675)

34

T̄ariùh-i Vefāt-ı Neşāøtī Efendi

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 12a, Í 8a, R2 25b, E 137a

- 1 Bezm-i óuøkbāye Neşāøtī çekilüb dünyādan
Eyledi şevøk ile óazm-i ùhurrem-i dār-ı selām
- 2 ÓIyş u óişretler idüb gülşen-i firdevs içre
Neşve-yāb-ı mey-i kevûser ola cennetde müdām
- 3 Fevtüni güş idicek Rüşdi didi t̄ariùhin
Bezm-i gülzār-ı naóīm ola Neşāøtīye maøkām

(H. 1086, M. 1675)

35

Târiûh-i Diger Berâ-yı Ū

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 25b, E137a

Fevtine anuñ dinildi târiûh
Bu câm-ı dehrîñ gitdi Neşâøtî

(H. 1086, M. 1675)

36

Târiûh-i Diger

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S12a, R2 25b, E 137a

Gitdi bir ehl-i hüner didüm anuñ târiûhini
Bezmgâh-ı óâlemiñ øhâlâ Neşâøtî gitdi âh*

(H. 1086, M. 1675)

37

Târiûh-i Vefât-ı Peder øKara ûHâlife Der-Muøkâbele Raøhmeta'llâhu óAleyh

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 12b, R2 25b, E 137a

- 1 Âh kim gitdi cihândan yine bir ûzât-ı şerîf
Eyledi óazm-i cinân terk idüb ol dünyâyı
- 2 Güş idüb fevtini hâtif didi ol dem târiûh
Vâøsil-ı nür-ı tecellî ide øHaøkøk Musâyı

(H. 1081, M. 1670)

38

Târiûh-i Meşûhat-ı Neşâøtî Efendi Der-Mevlevî ûHâne-i Edirne

* 34.2a óiøretler : óiøretle S
34.3b Neşâøtiye: Neşâøtî İ

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 25b, E 131

Gûş idüb erbâb-ı dil böyle didi târiühini
Oldı yeminle Neşâetî Mevlevîye râh-ber

(H. 1081, M. 1670)

39

Bir Maühdümñ üHaøtøt-ı Târiühidür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 12b, R2 25b, E 137a

üHaøtøt-ı ruøhsarıñ didüm târiühini
Baøsdı mülk-i Rümü heb ceyš ü ceyš

(H. 1102, M. 1691)

40

Târiüh-i Diger Berâ-yı Ü

Fâóilâtün Mefâóilü Fâóilün
S 12b, R2 25b, E 138b

üHaøtøt-ı lâóliñ görüb didüm târiüh
Sükkeriñ üzre âh mür üşdi

(H. 1079, M. 1668)

41

Târiüh-i Diger Berâ-yı O

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 12b, R2 25b, E 132b

Olur o meh-rüye bu târiüh-i øühaøtøt
Girdi meh-i øhüsni ühaøtøt-ı hâleye

(H. 1082, M. 1671)

42

Mekr-zâde Bir Maùhdûmıñ Velâdeti Târiùhidür Budur Târîhi

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
R2 25 b

Cihâne geldi bir maùhdüm-ı ekrem
İde Allâh saóıd ü saód-i aùhter

Olub aøkrânınıñ mümtâzı dâòim
Hemîşe luøtf-ı øHaøkøka ola maøzhar

Muøhibbî Rüşdi didi aña târiùh
Ola óizzet ile esóad muóammer

(H. 1050, M. 1640)

43

Bir Maùhdûmıñ Velâdet Târiùhidür

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 12b, R2 25b, E 138b

- 1 Râh-ı iøklîm-i óademden yine bir ùzât-ı øerîf
Geldi bu menzil-i dünyâyı idindi meðvâ
- 2 Hâtif-i gaybî didi böyle anuñ târiùhin
Aøhmedi eyleye øsıøhøhatle muóammer Mevlâ

(H. 1089, M. 1678)

44

Aøhmed Ağanıñ Velâdeti øTâriùhidür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 25b

Sûz-ı dille böyle bir târiûh çıokdı ûhâneden
Yâ İllâûhî eyle øsıøhøhatle muóammer Aøhmedi

(H. 1045, M. 1635)

45

Târiûh-i Velâdet-i Maûhdûm Aøhmed Efendi

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 12b, R2 25b, E 125b

- 1 Cihâne geldi bir maûhdûm-ı ekrem
Aña øHaøkøk øtül-i óömr ide müyesser
- 2 Didi Rüşdî aña ol demde târiûh
øKıl İbrâhimi yâ Rabb sen muóammer

(H. 1081, M. 1670)

46

Târiûh-i Binâ-yı ûHâne-i İsmâóil Ağâ Der-Bâbü's-Saóâdet Selleme'llâhu

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 12b, R2 26a, E 132a

- 26a 1 Bâreke'llâh nedür bu cây-ı øsafâ
Ki gelür âdeme baøkınca øhabür
- 2 Didiler buña Rüşdî bir târiûh
Cennetâsâ zihî maøhall-i sürür

(H. 1082, M. 1671)

47

Faøkir Kendi Liøhyeme Olan Târiûhdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 13a, R2 26a, E 132b

Didi hâtif ûhaøtøtümñ târiûhini
Aøhmedâ ûhaøtøtiñ mübârek ide øHaøk

(H. 1074, M. 1663)

48

Bir Kitâbın İtmâmına Târiûhdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 51a, R2 26a, E 132b

İrdi çün encâma târiûhin didim
øHamdüli'llâh bu kitâb oldı temâm*

(H. 1080, M. 1669)

49

ûHazînedâr-başı Meøhemmed Ağânın ûHânesine Olan Târiûhdür

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 13a, R2 26a, E 132b

- 1 Teóâla'llâh óaceb beyt-i muóallâ
Behiştâsâ binâ-yı øhâlet-efzâ
- 2 Ola bu ûhâne-i ûhoş-øtarøh ü dil-keş
Hemîşe feyzgâh-ı luøtf-ı Mevlâ
- 3 Görüb Rüşdî didi bu resme târiûh
Zihî ûhurrem maøkâm ü cây-ı zîbâ

(H. 1084, M. 1673)

50

Târiûh-i Velâdet

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26a, E 135a, S 63b

* 46.1b habûr :sürûr S
46.2a Rüşdî: düşdi R2
46.2b sürûr : øhabûr S
47a ûhaøtøtümün : ûhaøsmün S

Biri dünyâya gelüb Rüşdî didi târiûhini
Muşsafâyı eyle yâ Rabb hem muşammer hem saõid

(H. 1084, M. 1673)

51

Târiûh-i Vefât-ı Meûzâøkî Süleymân Efendi

Feõilâtün Feõilâtün Feõilün
S 13a, R2 26a, E 137a

Fevtiniñ Rüşdi didi târiûhini
Bezmgâh ola Meûzâøkîye cinân

(H. 1087, M. 1676)

52

Târiûh-i Diger

Mefâõilün Mefâõilün Feõülün
S 13a, İ 9a, R2 26a, E 137a

Biri geldi didi târiûh-i fevtin
Çekildi bezm-i dünyâdan Meûzâøkî

(H. 1087, M. 1676)

53

Târiûh-i Vefât-ı Monla Çelebi El-Vâõioz-i Der-Edirne

Feõilâtün Feõilâtün Feõilâtün Feõilün
S 13a, İ 9a, R2 26a, E 137b

Güş idenler didiler böyle anuñ târiûhin
Kürsi-i cennet ola meclis-i Monlâ Çelebi

(H. 1083, M. 1672)

54

Târiûh-i Vefât-ı Nedîm Efendi Müderris-i øSaøhn Rahmete'llâhi õAleyh

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 13a, İ 8b, R2 26a, E 137b

Gitdi bir fâ÷zıl didiler fevtiniñ târiühini
øSaøhn-ı cennetde Nedīmā ol nedīm-i økudsiyān*

(H. 1087, M. 1676)

55

Târiüh-i Vefât-i Meøhemmed Efendi óAbdürrâøhīm-zâde øKâzıóasker-i Rûm

Mefóülü Fâóilâtün Mefóülü Fâóilâtün
R2 26a

Gûş eyleyince Rüşdī fevtine didi târiüh
óAbdürrâøhīm-zâde óuøkbâye gitdi nâ-geh

(H. 1080, M. 1669)

56

ùHazinedârbaşı Meøhemmed Ağāniñ øKaøsrı Binâsına Târiühdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26a, E 131b

- 1 øHabbeøzâ ùhoş-øtarøh ü resm-i bī-bedel
Ola dâðim bâóius-i øevøk ü sürûr
- 2 Seyr idüb Rüşdī didi târiühini
Cân-fezâ ancaøk bu økaøsr-ı bī-økuøsr

(H. 1087, M. 1676)

57

* 54a fevtiniñ: fevtiniñse S (vezin uymuyor.)

Tāriûh-i Vefât-ı Ümmî Sinān-zāde øHüsni Efendi

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 12b, R2 26a, E 138b

Geldi biri didi kim fevtine tāriûhidür
Ümmî Sinān-zādeniñ rûøhı içün fātiøha

(H. 1088, M. 1677)

58

Tāriûh-i Vefât-ı Merøhûm Minøkārî-zāde Efendi

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 13a, Í 8b, R2 26a, E 138a

Fevtini güş eyleyüb Rüşdî didi tāriûhini
Mesned-i óAdnî ide Minkārî-zāde āşyān

(H. 1088, M. 1677)

Tāriûh-i Diger

59

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26a

Bu duóâ ile didi Rüşdî anuñ târiûhini
Menzil-i Minøkārî-zāde *cennetü'l-meðvâ* ola

(H. 1089, M. 1678)

60

**Tāriûh-i Velâdet-i Ferzend Ercümend Maøhmûd Efendi Emin Maøtbaøh-ı
óÂmire**

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
İ 9a, R2 26a, E 135b

Mevlidin gûş eyleyüb Rüşdî didi târiühini
óÖmr-i İbrâhimi efzûn eyleye Rabbü'l-ibâd*

(H. 1089, M. 1678)

61

Târiüh-i Velâdet-i Maûhdûm Sırrı Efendi

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 26a

Hâtifden anuñ mevlidine geldi bu târiüh
øøHaøkøk tâze ide nev-gül-i óömrini Meøhemmed

(H. 1089, M. 1678)

62

Maûhdûmumuz Aøhmed Efendi-zâde Meøhemmed Efendiniñ Sünneti Târiühidür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26a, E 132b

Bu duóâ ile didi Rüşdî anuñ târiühini
Sünnetiñ Allâh Meøhemmed óizz ile øøkıla saóid

(H. 1089, M. 1678)

63

Târiüh-i Velâdet-i Maûhdûm Es'-Saóid óAleyhi

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün

* 58b óadnî: óadlî S

59b *cennetü'l-meðvâ* : K. Kerim; Necm, 53/ 15

60a târiühini: târiühin İ

R2 26a, E 135b / 136a

Didi gûş eyleyenler mevlidiniñ böyle târiùhin
Meøhemmed øtûl-i ðömr ile Îlâhî ola øsıøøhøhatde

(H. 1088, M. 1677)

64

Târih-i Diger

R2 26b

26b Gelince óâlem-i dünyâye didüm şevøk ile târiùh
Geşt ola gül-i ðömr-i Meøhemmed dâðimâ yâ Rab

(H. 1033, M.1624)

65

Suløtân Ketùhudası Merøhûm Óîmâd Efendiniñ Fevtine Târiùhdür

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 13a, Í 8b, R2 26b, E 138b

øùHâke düşünce biri söyledi târiùhini
Yaøkdı Óîmâdi yazıøk øsarøsar-ı båd-ı fenâ

(H. 1087, M. 1676)

66

Târiùh-i Diger

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 13a, Í 9a, R2 26b, E 133a

Nā-gehān düşdi anuñ fevti için bir târiüh
øKāðim-i cennet-i aólā ola yā Rabb ólmād

(H. 1089, M. 1678)

67

Târiüh-i Fetøh-i Çehrin

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26b, E 129a

Fetühini gûş eyleyüb Rüşdī didi târiühini
Muşsøtafâ Pâşâ döküb seyfiyle aldı Çehrini*
(H. 1089, M. 1678)

68

Târiüh-i Diger Berây-i Târiüh-i Berây-ı Feth-i Çehrin

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26b, E 129a

Gûş idünce fetøhüni Rüşdī didi târiühini
Cenk økahr ile bozıldı kâfirin Çehrini heb

(H. 1089, M. 1678)

69

Târiüh-i Velâdet-i Maùhdûm øHasan Efendi

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S14a, R2 26b, E 136a

- 1 Yine dünyâya bir maùhdûm-ı ekrem geldi óizzetde
Muóammer eyleyüb Bârī Teóâlâ ide øsıøøhøhatde
- 2 Hemīşe zīver-i óilm ü óamelle zeyn idüb anı
Saóâdetle ide dâðim kemâl-i óizz ü devletde
- 3 Anuñ gûş eyleyünce mevlidin Rüşdī didi târiüh
Cihânda øtûl-i óömr ile Meøhemmed ola óizzetde

(H. 1099, M. 1688)

* 64 Vezin bulunamadı.

Târiüh-i Vefât-ı Kātu Meøhemmed Efendi

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

Fevtüni güş eyleyüb Rüşdī didi târiühüni
Cilvegāh olsun Meøhemmed Kātuye dārü'l-cinān *

(H. 1097, M. 1686)

Târiüh-i Vefât-ı Merøhüm Eyyûbi øSu Yolcızāde

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 13b, R2 26b, E 133a

Biri geldi ziyāret itdi didi fevtine târiüh
Maøkāmiñ øHaøkøk ide øsu yolcızāde cennetü'l-aólā

(H. 1097, M. 1686)

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 26b

Biri gitdi ziyāret itdi økabin didi târiühin
Yerüñ øsu yolcızāde eyleye øHaøkøk *cennetü'l-meðvâ*

(H. 1097, M. 1686)

Rûm İli øKavâgında Olan Câmióí Şerífe Târiühdür

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 26b, E 132b

øTarøhımı taøhsīn idüb Rüşdī didi târiühini
øHâlet-efzâ maóbed-i vâlâ binâð-i dil-güşâ *

* 70b olsun: ola S

(H. 1090, M. 1679)

74

**Firārī Muøøtafā Pāšānīñ Hemøire-zādesi Muøøtafā Efendiniñ Çeømesine
Tāriùhdür**

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 13b, R2 26b, E 138b

- 1 Mustafā ism ol kerīmu'üz-üzāt kim
Eylemiş øHaøkøk ānı memdühü'øø-øøifāt
- 2 Yabdirub bu çeømeyi ùhayr eyledi
Olmaøk için bāóius-i feyž ü necāt
- 3 Didi aøkunca biri tāriùhini
Oldı cārī çeøme-i māði-l øhayāt

(H. 1102, M. 1691)

75

Tāriùh-i Diger

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 13b, R2 26b

Nûø idüb Rüşdī didi tāriùhini
óAøøk ile gel bundan iç āb-ı øhayāt

(H. 1102, M. 1691)

76

Feóilâtün Feóilâtün Feóilün

* 71a tāriùh: tāriùhin E

72b *cennetü'-l meðvâ*: K. Kerim ; Necm, 53/ 15

R2 26b

Bâreke'llâh zihi eûserü l-øHaøk
øSâøhib-ül ûhayra ola ecr ü üsevâb

øHaøkøk økabûl eyleyüb vire âhirin
Mağfîret ide aña rû-zîøhâb

Gûş idüb Rüşdî didi târiûhin
Oldı óayn ile Kevûser-i óayn bu âb*

(H. 1102, M. 1691)

77

Merøhûm ve Mağfûr Sîmî øHüsni Efendinin Fevtine Târiûh

Feóilâtün Meḑâóilün Feóilün
S 13b, R2 26b, E 133a

Didi Rüşdî o dem târiûhün anuñ
Íde feyzi cināni cāy-ı meðvā

(H. 1102, M. 1691)

78

Târiûh-i Diger

Fāóilâtün Fāóilâtün Fāóilün
S 13b, Í 8b, R2 26b, E 133a

Dedi Rüşdî târiûh-i fevtin o dem
Ola cāy-ı feyzi İlāhî cinān

(H. 1102, M. 1691)

79

Târiûh-i Muøøtafā Pāşā Şeyûhi óAlāóeddin Efendi øHazretleriniñ Fevti İçün

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 13b, Í 8b, R2 26b, E 133a

Gidünce biri ol dem didi anuñ fevtine târiûh

* 76. 3b Vezin uymuyor.

İlâhî cennet olsun mesken-i seyyid ʔAlâʔeddin*

(H. 1091, M. 1680)

80

Târiûh-i Diger

Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün
S 13b, R2 26b, E 133a

Duʔâ idüb didiler ʔkudsiyân-ı âsmân târiûh
ʔAlâʔeddin Efendi meskeniñ cennet ide Mevlâ

(H. 1091, M. 1680)

81

Ođlumuz Molla Meʔhemmediñ Velâdetine Târiûhdür

Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün
R2 27a, E 136a

27a Cihâne maʔkdemin gûş eyleyüb Rüşdî didüm târiûh
Meʔhemmed behremend ʔtûl-i ʔömr ü ʔizz ola yâ Rab

(H. 1091, M. 1680)

82

Târiûh-i Diger

Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün Mefâʔîlün
R2 27a, E 136a

* 78a târiûh-i fevtin o dem: o dem târiûh-i fevtin İ

Gelünce óāleme Rüşdī didi ol şevøk ile târiûh
Meøhemmed øHaøkøk seni ide muóammer øtûl-i óömr ile

(H. 1091, M. 1680)

83

Târiûh-i Diger

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 27a, E 136a

Geldi çün dünyâya didim şevøk ile târiûhini
Íde óizzetle Meøhemmed óömrini Allāh mezīd

(H. 1091, M. 1680)

84

Târiûh-i Diger

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 27a

Bir duóā-yı ûhayr ile Rüşdī didüm târiûhini
Vire luøtfından Meøhemmed øHaøkøk saña óömr-i øtavīl

(H. 1095, M. 1684)

Bæoki Pāşā Vezāretle Manøsb-ı ŐArz-ı Rûm Olduøkda Verilen Tāriühdür

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 14a, R2 27a, E 130a

- 1 øHabbeüzā mekremet-i pādşeh-i devrān kim
İtdi bir bendesini maøzhar-ı eløtāf ü óaøtā
- 2 Ki vezāretle idüb manøsb-ı arz-ı Rûmı
Rütbesin ber-ter idüb luøtf ile itdi iøhyā
- 3 Bāreke'llāh zihī himmet-i vālā ki ider
ùZerreye itse naøzar øsāøhib-i ùhurşīd-livā
- 4 øHaøkøk bu kim reøy-i muøsbetde iøsbet itdi
Nûş iden eyledi heb cān ile taøhsīn ü duōā
- 5 Böyle bir ùzāt-ı hüner-perveri lāyıøkü'l-øHaøk
Luøtfuna maøzhar idüb pāyesin itdi aólā
- 6 Görmedüm böyle hele ùzāt-ı mükerrem ki ola
Ehl-i dil ùhaløkı øhüsn-i øsoøhbeti øhälet-efzā
- 7 Zīver-i gevher-i envāó şeref ile tezyīn
Ser-be-ser itmiş anuñ naùhl ü vüçüdn Mevlā
- 8 Maøhz-ı luøtfından anı øHazret-i Mevlā dilerem
Óİzz ile devlet ile eyleye faùhrü'l-vüzerā
- 9 Cümle eøtvārı pesendīde-i óālem olsun
Ne murād itse muóīni ola kārında ùHüdā

10 Oldı bu manøsıb ile çünki şeref-yâb ol dem
Varub aøhbâbı ûhulûs ile duôâ idüb aña

11 Bezmıne dâûhil olanlar didiler târiûhin
Dâóim ol izz ile devlet ile Bâøkî Pâşâ*

(H. 1107, M. 1695)

86

Meûsnevî Der-Vaøsf-ı ûHâne-i Güft-Şüden

Mefâóîlün Mefâóîlün Feóülün
S 52a, R2 27a

- 1 Zihî zîbâ- maøkam øhalet-efzâ
Zihî cây-ı laøtîf ü cennetâsâ
- 2 Binâsı cân-fezâ vü øtarøhı dil-keş
Müferriøh her øtaraf bâğ-ı İremveş
- 3 Her esdükce nesîm-i cân-fezâsı
Gelür cân ü dile cennet øsafâsı
- 4 Felek mânendi pür-naøkş ü müzeyyen
Cemâl-i øsubøhveş her semti rüşen
- 5 Şu resme eylemiş üstâdı tezyîn
İder Mânî nuøküş görse taøhsîn
- 6 Gören naøkş-ı laøtîf ü dil-güşâsın
Bulur el-øhaøkøk gül ü gülşen ğınâsın
- 7 Miûsâl-i kevûser-i âb cân-fezâsı
Hevâ-yı cennete beñzer hevâsı
- 8 øHuøşüøsan selsebîl ü øhavzı øhaøkøka
Maøsnuo her biri birbirinden aólâ
- 9 Laøtîf ol deñlü øhavzı øtarzı dil-cü
Leøtâfetde øsanursun aøkar øsu
- 10 Saóâdetle bu ûhâne ola maómür

* 1a devrân: devr E
2a idüb : virüb R2, E/ arz: óarz S
3a ider: iden R2
5b itdi: itse R2, E
7b ser-be-ser: ser-te-ser R2, E

İde øHaøkøk øsâøhibin devlet ile mesrûr

(H. 1043, M. 1633)

87

Der-Vaøsf-ı Kıtóa Berâ-yı Selsebil øKaøsr-ı Serây-ı Sulôtânî varaøk be-kâr

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 14a, R1 23b, R2 27a

- 1 øHabbeüzâ ùhoş-økaøsr-ı şâh-ı bî-óadil
Âbıdur güyâ ki óayn-ı selsebîl
- 27b 2 Eylemiş deryâ-yı luøtf-ı şeh gibi
Teşnegâne kendüsin beüzl ü sebîl
- 3 Görmemişdür dîde-i çarûh-ı kühen
Böyle nev-kâşâne-i øtarûh-ı cemîl
- 4 øHaøkøk bu økaøsrı dâðimâ maómûr idüb
Vire şâh-ı óâleme óömr-i øtavîl
- 5 Bâóíüs oldı çün bu cây-ı dil-keşe
Ola yâ Rabb nâðil ecr-i Cibîl*

(H. 1038, M. 1628)

* Edirne de Aøk -Beøkâr Selsebiline Denilen øKıtóadur R1/ Aøk -Beøkâr de øKaøsr-ı Sulôtânî de Olan Selsebîle Söylenmişdür R2

4. BEYİTLER

1. Matlaólar

øHarfü'l-Elif

1

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52a, R2 29b, 115a

29b Sen bize olduñ reh-i øzulmetde haøkøka reh-nümā
Yoluña cānlar fedā ey nūr-ı óālem Muøstafā

2

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 52b, R2 29b, E 115a

Senüñ pây-ı şerîfiñ baøsdığıçün şevøk ile øhâlâ
Aña taóøzîm idüb ferş-i zemîne yüz sürer deryâ

3

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 52b, R2 29b, E 115a

Temâşâ eyle gel divân-ı øhüsñin ey dil-i şeydâ
Olur mı ebruvân-ı yâre beñzer maøtlaóı-garra

4

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115a

Görüb menşür-ı zülfün óarızunda ey dil-i şeydâ
Ser-âmed olduğın ùhübâne yâriñ eyledüm i mżâ

5

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
R2 29b

O şüühñ tîğ-i ebrûsıyla mâr-ı zülfini güyâ
øTılısm-ı genc-i øhüsñ itmiş ezelde øHazret-i Mevlâ*

6

Mefóúlü Fâóilâtü Mefâóílü Fâóilün
R2 29b, E 115a

Der-beste bir øtılısm-ı murâd idi güyiyâ
Çın-i cebînin açdı gelüb ùhaøtøt-ı dil-güşâ

7

Feóilâtün Feóilâtün l lün
S 52b, İ 44a, R2 29b, I

Noøktadur ùhâli anuñ nüsüha-ı øhüsne güyâ
Câ-be-câ ùhaøtøt-ı siyeh zîr ü zeber olmuş aña

8

* 4a menşûr: nüşûr S, İ
Düzelme

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, R2 29b, E 115a

Gelmiş iken óarızına cā-be-cā
øKāreleri aşdı ùhaøtøt-ı dil-rübā

9

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115a

Düşmez saña ol mihr-i cihân-tâb ile daóvâ
Yüz økāralıgın gül økoya ey mäh-ı şeb-ārā

10

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115b

Seni teşbīh iderdüm yāre ammā
Çalıøkdur beñzüñ ey mäh-ı şeb-ārā

11

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, R2 29b, E 115b

Her øtaraf tīg-ı nigāh-ı dil-rübā
İki yüzlü bir økılcadur güyiyā

12

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115b

øHabs olunmuş şīşe-i çeşmüm içinde güyiyā
Bir perīdür çıøkmadı andan ùhayāl-i dil-rübā

13

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 29b, E 115b

Dem-be-dem baøkmasun ey dil-i şeydā sen aña
Olsa bār-ı nighüñden nola müjgānı dü-tā

14

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115b

Bir nefes olmaz ûhayâlũñ dīde-i terden cūdā
Çeşm-i giryânumda o øsu mālīkīdür gūyiyā

15

Fâóilâtũn Fâóilâtũn Fâóilâtũn Fâóilũn
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115b

Devr ider eøtrâfını pervâne şemóĩñ dāðima
Bir zarar bâd-ı fenâdan irmeye tâ kim añā

16

Mefâóilũn Mefâóilũn Mefâóilũn Mefâóilũn
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 115b

øSadefveş bir dürr-i yek-dânededen mi ayrılıb āyā
Dil-i óâşıøk gibi cûş eyleyüb feryād ider deryā

17

Mefâóilũn Mefâóilũn Feóülũn
S 52b, R2 29b, E 115b

Derũnuñ øsâf idüb mânend-i deryā
Mükedder eylemese seyl-âbâsâ*

18

Mefóülũ Mefâóilũ Mefâóilũ Feóülũn
S 52b, R2 29b, E 115b

Bāzũñı raøkīb içün açub itme çelīpā
Āgūşunu ol kâfire gel itme kilīsā

19

Mefâóilũn Mefâóilũn Mefâóilũn Mefâóilũn
R2 29b, E 115b

øKıyās eyler gören økalb-i øsanevberdür anı ammā
Görince cilveñi reşküñden itdi óuøkdeler peydā

20

Feóilâtũn Feóilâtũn Feóilũn
SL 52b, İ 44a, R2 29b

* 16a âyâ: gūyâ S

Eyleyüb naøkd-i bahârî yaǵmâ
óĀøkibet heb anı øtondurdı űitâ

21

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 29b, E 115b

Gülűeniñ pejmürde itdi güllerin bād-ı fenâ
Lerzenâk itdi cihâni ùhavfdan ceyš-i űitâ

22

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 29b, E 115b

Gülűeniñ bâűına berfi yaǵdırub bād-ı fenâ
Nev-cevân iken añı bir demde pîr itdi űitâ

23

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 52b, İ 44a, R2 29b, E 116a

Cihân-ı zeyn idüb âyîne-ùh`âne itdi heb sermâ
Temâűâ eyle her yaùh-pâre bir âyinedür gûyâ *

24

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 29b, E 116a

Seyr içün serv-i çemen gülűende yâri Rüşdiyâ
Câme-i sebze bürünmiű bir óâűıøkdur gûyiyâ

25

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, R2 29b, E 116a

Tâze vü ùhurrem olur øsayf u űitâda dâòimâ
Sevrâsâ eyleyen bir câme ile iktifâ

26

Mefâóilün Mefâóilün Feóûlün
R2 29b, E 116a

* 18b itme: økılma R2, E
20b øtondurdı: doñdurdı R2

Ced ol gülşeni şöyle itdi øhālā
Mecdül-i gülsitāne döndi gūyā

27

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 52b, R2 29b, E 116a

Çarøk iderdi gülşeni mânend-i seyl-âb-ı fenā
İtmeseydi beste-i zencîr-i enhâr-ı øsabā

28

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
SL 52b, İ 44a, R2 29b, E 116a

Bes degül mi bülbüle gül itdigi cevr ü cefā
Sen daùhî durmaz anı taùhrîk idersün ey øsabā

29

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 53a, İ 44a, R2 29b, E 116a

Çemen deryā miùsâli her øtaraf mevc urmada øhālā
Zemîn-i øsaøhn-ı gülşen oldı gūyâ pür-yeşil ùhārā

30

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 29b

Çekme zaøhmet yoøk yere ey óandelîb-i cüş-nevâ
Gülşen-i óālemde duymaz bir gül øsāøhib-i bâd-ı fenâ

31

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 53a, R2 29b, E 116a

Gülistân ehl-i ùhurrem olur bir gün bahārāsā
Hemân øHaøkøka niyâz eyle elüñ økaldur çenârāsā

32

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 29b, E 116a

Bir øhisābı kim anı ide ùHudā

Umaruz kim yekûnı ola ôitâ

øHarfü'l-Bâ

33

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 29b, E 116a

Ėam degül ôiøsyân ile ölse eger kim pür-üzünûb
Setr ide çün kim anı luøtf ile settârü'l-öuyûb

34

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 29b, E 116b

Var økíyâs it sũð-i aómâlüm sevâdın buña heb
Seyyiâtum defteründen noøktadur târî-i şeb

35

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 53a, R2 29b, E 116 a

Şemó-i meclis ne óaceb eylese girye her şeb*
Bağrı yanøkduur odur itmesine girye sebeb

36

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

30a Nûş idüb cãm-ı mey-i óaşøkuñla olmış neşve-yâb
Devr ider girmiş semâóá Mevlevîdür âftâb

37

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Var mîdur bir ehl-i dil olmış felekde kãm-yâb
Seyr idersün şarøk ü Ėarbí rûz ü şeb âftâb

38

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Sen yolından økalma olmaz ol senüñle hem-rikâb
Sen gerek şarøka gerekse Ėarba git ey âftâb

* 30b Vezinde fazlalık var.

39

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Öyle rûşen itdi sâøkî gönümi cām-ı şarâb
Virmez ol şevøki baña økandil-i mâh ü âftâb

40

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30a, E 116b

Eyleyince âftâb şîşeden øtarøh-ı şarâb
Câmı sâøkî geh hilâl itdi geh itdi mâhtâb

41

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Şübhe yoøk kim seyr idelden gün yüzüñ eyler øhicâb
Rûz-ı rûşende anuñçün øtaşra çıøkmaz mâhtâb *

42

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

øSabr idüb mümkün mi sâøkî itmemek nûş-ı şarâb
Bezm-i meyde baña her dem göz kıpar durmaz øhabâb

43

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Gûyiyâ cām-ı Cem içre bâdedür lâól-i müüzâb
øTamlar bir yâøkûta beñzer andaki her bir øhabâb

44

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Nûş idüb ol deñlü oldı bâdeden mest ü ùharâb
İtmedi âùhir taøhammül çatladı meyden øhabâb

* 37a bir ehl-i dil olmuş felekde: bir ehli olmuş felekden R2
38a yolından: yolından R2, E
41b mâhtâb: âftâb S, E

45

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53a, R2 30a, E 116b

Nüş idüb ol deñlü oldı óaşøkla mest ü ùharâb
Şevøkle meydâne girdi raøkøs idüb her bir øhabâb

46

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 28b

O deñlü eyledi şevøküñle neşve-yâb gırâb
Bir oldı şimdi baña sâøkiyâ sîr-âb-ı şarâb *

øHarfü't-Tâ

47

Mefóülü Mefâóılı Mefâóılı Feóülün
S 53a, R2 30a, E116b

Maøkøsüdiñ eger ister iseñ øHaøkøka niyâz it
Zinhâr øsaøkın ğayre niyâz eyleme nâz it

48

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53b, R2 30a, E 116b

Âteşin ruùhsâr-ı yâre urma kendüñ øsunma dest
Ey göñül pervâneâsâ olma gel âteş-perest

49

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 53b, R2 30a, E 116b

Şu deñlü nergis-i şehlâ çemende olmış mest
øKalub yerinde øtayanmış óaøsâya kâse-be-dest

50

* 42b durmaz: øturmaz E

44a mest ü: mest-i S

45a mest ü : mest-i S

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53b, R2 30a, E 116b

Gülşeni øsoydu şitâ gitdi elünden raùht ü baùht
Post aldı dūşına abdâla döndi her dırâùht

51

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 53b, R2 30a, E 117a

Nev-ùhaøtøt ile geldi o mehiñ øhüs-nine zînet
Şimdengerü ey zülf-i siyeh saña ne minnet

52

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R1 216, R2 286, E 1336

Naøkdüñ var ise dil-beri tesùhire ne øhâcet
Ey dil bu imiş çâresi tevbire ne øhâcet*

øHarfü'l-Cim

53

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53b, İ 13b, R2 30a, E 117 a

Nice økatsun øsu şarâbe sâøki-i nâzik-mizâc
Eylemez çün âb ile bir yerde âteş imtizâc

øHarfü'l-øHâ

54

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 53b, R2 30a, E 117a

Olalı menzirimüz ùhâk-i øhazîz-i eşbâøh
Gözümüzde uçuyor óâlem-i bezm-i ervâøh

øHarfü'd-Dâl

55

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 53b, R2 30a, E 117a

Senüñ økaddiñ görelden ey nihâl-i bâğ-ı øhüs-n-âbâd
Ne cânı var yanuñda óarz-ı økâmet eyleye şimşâd

* 48a kendüñ: kendün S, E

49a çemende olmuş mest: çemende mest S

56

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 30a, E 117a

Zīver-i nazmumı itdi lebüñiñ vaøsfı ziyād
øKondurur øsanóatına cevher olinca üstād

57

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 54a, R2 30a, E 117a

Böyle taøsvīr-i dil-ârâyı kim eyler icād
Nola cân virse görüb øsüret-i yâre Bihzād

58

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 54a, R2 30a, E 117a

Kūy-ı dildârı økoyub dağlara çıøkdı Ferhād
Olmadı yine seri økayd-ı belâdan âzād

59

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 30a

Bu hüner midir ola yār gamından âzād
Her neyi var ise çeksün gam-ı óaşøkı Ferhād

60

Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 30a

Eyledi bāğ-ı cihānı dil-şād
Devlet-i şāh-ı bahār efzün-bād

61

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 54b, R2 30a, E 117a

Nice hem-pā olur yār ile nāhīd

Yürür mīzān ile yanınca ûhūrşīd

øHarfü'r-Râ

62

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 54a, R2 30a, E117a

Ol ûHudâ kim anı heb ûhuløk-i cihân üzâkirdür
ûZerreyi maøtlaó-ı mihr eylemege økâdirdür

63

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 54a, R2 30a, E, 117a

Baña bir økalb-i âgâh ü dil-i rüşen vir ey øKâdir
Ki anda ola âyîne gibi óayb ü hüner zâhir*

64

Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 54a, R2 30a, E 117a

Kimseniñ óaybını görüb zinhâr
Yüzine urma anı âyinevâr

65

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 54a, R2 30a, E117a/117b

Görüb seng-i mezârı øsanma mevtâye óalâmetdür
Gelürsün bu yere âûhir diyü sañâ işâretdür

66

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54a, R2 30a, E 117b

Terk idüb gavga-yı dehri âûhir aøshâb-ı økubür
Her biri girmiş sipihre gögsiñi itmiş øhuzur

67

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54a, R2 30a, E 117b

øKaøsdı økaøssâb-ı sipihriñ güsfind cânedür

* 58a dağlara: øtâğlara S, E

ÛHâneð-i óâlem hemân gÿyâ ki bir sal-Ûhâñedÿr

68

Feóilâtÿn Feóilâtÿn Feóilâtÿn Feóilÿn
R2 30a, E 117b

Baña andan iriſen geh gâñ ü geh miÛhnetdir
Bir degÿldÿr felegiñ cevri baña økat økatdir

69

Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilÿn
S 54b, R2 30a, E 117b

øSanma kim vazóı sipihriñ sebep Ûhırâmândur
Eyleme ſevøke felekden o da ser-gerdândur

70

Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilÿn
S 54b, R2 30a, E 117b

øKaldırub dest-i niyâzı øHaøkøka mânend-i çenâr
óAſøk ile yansun derÿnuñ ey gøñÿl leyl ü nehâr

71

Feóilâtÿn Feóilâtÿn Feóilÿn
R2 30a

Yaøkar âÛhir anı bir óâſıøk-ı zâr
Dest-dırâz eylesÿnÿn yâre çenâr

72

Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilÿn
S 54b, R2 30a

Eylerÿz fikr-i ruÛh-ı Ûhaøtøt-ı siyâhuñ her-bâr
Heb budur kârımız ey ſÛh-ı cihân leyl ü nehâr

73

Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilâtÿn Fâóilÿn
S 54a, R2 30a, E 117b

Olmasun sÿsen saøkın mağrÿr luøtf-ı nev-bahâr
Vaøkt ola pÿr-jeng ide anuñ da tÿgÿn rÿzgâr

74

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30a, E 117b

ÛHâkveş ol bulmaøk isterseñ cihānda iótibâr
øKaldırur bir gün seni elbette yerden rûzgâr

75

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

30b Bir yere gelse miûsâl-i berg-i gül óuşşâøk-zâr
Anları bir dem økomaz eyler perîşân rûzgâr*

76

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

Her ne deñlü mevcāsā eylesem meyl-i kenâr
Baøhr-i gamdan çïkmağa bir laøhøza økor mı rûzgâr

77

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

øHâl-i óâlem ey gönül olmaz hemîşe ber-økarâr
Muùhtelifdür nağme-i økânün-ı bezm-i rûzgâr

78

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

Her ne dem kim eyleye nâz ile óazm-i sebzezâr
Bir yeşil ùhârâ düşer pâyine yâriñ rûzgâr

79

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

Ûnce iken güllerin itdi güşāde rûzgār
Şahid-i gülzārîñ açdı tügmesün bād-ı bahār

80

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b

* 72a ruùh-ı : rûùh ü R2

Läleler øzann itme oldı āşkâr
Sancağın økaldurdu şâh-ı nev-bahâr

81

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 117b/ 118a

Eyledi gülzâre aøkan cüybâr
Der-pey oldı aña ceyš-i nev-bahâr

82

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b

øSusayınca dîdesine nergisiñ ebr-i bahâr
Açılıb bezm-i çemende eyledi defó-i ùhumâr

83

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

Bilmeseñ øhaddün saña dimez ki øhâlünñ şöyledür
Muøktezâ-yı økâmetünñ ey serv ü gülşen böyledür

84

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

øSanma taùhrík itdi serv ü gülşeni båd-ı bahâr
Şevøk-i teşrifünñ anı ey şüh itdi bî-økarâr

85

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

øSanma kim óuşşæøk ancaøk óaşøk ile pür-yâredür
óÂrızınñ øsundu didi kim óârifeye bir gül yeter

86

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

Rûz ü şeb eyledigüñ lâfına nihâyet yoœkdur
Saña ey bülbül-i şûrîde bu sözler çœkdur

87

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

Gülşen-i vaœslın temennâ eyledim ol sîm-ber
óÂrızın œsundı didi kim óârife bir gül yeter*

88

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118a

Œonce-i zenbaœk gibi bîñi-i yâr
İki gül beytinde olmış âşkâr

89

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

Anı sen œsanma dehân-ı yârde tebhâledür
Œonce-i gül üzre düşmen güyiyâ pür-jâledür

90

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118a

Reşk idüb kâkül-i yâre her bisâr
Olunsa pür-pîç nola zülf-i nigâr

91

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118b

Eyledüm çün mevsîm-i perî seyr-i mîvezâr
œHâl-i dendânum görince ûhandeler itdi enâr

92

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b R2 30b, E 118a

Terk-i ûh'âb eylerdüñ ey dil eyleyüb eşküñ niûsâr

* 87a vaœslın: vaœslıñ S
87b óârızın: óârızıñ R2, E

Sende de şeb-nem gibi olsaydı çeşm-i iôtibār

93

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118a

Nice ey dil saña evc-i āsmān olsun mesīr
Olmayınca mihr-i óālem-tābveş rüşen-zamīr*

94

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 54b, R2 30b, E 118a

øHāl-i óālem ey göñül geh şevøk ü geh ğam böyledür
Muøktezā-yı øhikmet-i ùHallāøk-ı óālem böyledür

95

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 55a, R2 30b, E 118a

Hāl-i Hindū ki mekân olmış aña óâırız-ı yār
Bir göñül uğrusıdur itmede óuşşâkı şikâr

96

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118a

Eyleyen ğamdur benüm çīn-i cebīnüm āşkār
Bellüdüdür āyīne-i dilde olinca inkisār

97

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Benüm ùhün-i dilümde gel o çeşm-i mestiñi økandur
Murāduñ çünkü ey ùhünī beni öldürmeden økandur

98

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118a/118b

Dil-sevâd-ı óaşøk u şevøküñle maøhabbet-nāmedür
Anı taùhrīr itmek için her müjeñ bir ùhāmedür

* 91a mīvezâr: mīvedâr E

99

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118a

øSanma kim göñlüm şarâb-ı óaşøk ile mestânedür
Çeşm-i seøhøhârîñ görelden økıbøkızıl dıvânedür*

100

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118b

Hâtif-i ğaybıyla söyleşmek dilerseñ sen eger
Ey göñül söyleş dehân-ı yârdan al bir ùhaber

101

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

øSâf ol câm-ı Cemâsâ eyleyüb defó-i keder
Şışe-i sâóatveş ey dil pür-ğubâr olmayısar

102

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Ey göñül esbâb-ı øhüsni gerçi heb nâ-dîdedür
Ol teüzerv-i bâğ-ı nâzum neyleyem vâdîdedür

103

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Göz-tırâz-ı vesende naøkd-i øhüsni sencîdedür
Ol mehiñ ammâ vefâsı óâşıøka nâ-dîdedür

104

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Naøkd-i cândur økavlimüz øsanma fülüs-ı dâ óadur
Vaøsl için bázârimuz ey meh senüñle øsâğadur

* 94a şevøk ü: şevøk E
98b taøhrîr: taøhrîk S
99b görelden: göreñden E

105

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
R2 30b

Kimdür o şūha øhüsn ile bir mäh-päredür
Mähñ o mihre nisbet ile yüzi økãredür

106

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilatün Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Åsmãñ itse nola cãmesün dildär eger
øHüsn ile mäh-ı felekdür lâ-cerem mâde-gır

107

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Levøh-i ùhürşid-i felek kim hedef-i tırüñdür
Mäh-ı nev ey økaşı yâ tırüñe zih-gırüñdür

108

Mefóülü Fâóilâtü Mefóülü Fâóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Mihrüñ o mähã nisbet ile øhüsni sãdedür
øKãşı yanında gurre-i meh bir kebãdedür

109

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 55a, R2 30b, E 118b

Merøhamet eylemedüñ øhãlüme olub nãzır
Geşt-gır-i gam-ı óaşøkuñ beni baøsdı âùhir

110

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 30b, E 118b

Bilmem ol pür-piç ü pür-ùhãm økãkül-i cãnãn mıdur
Ehl-i óaşøka dãd içün zencır-i Nüşırvãn mıdur

111

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün

R2 30b, E 118b

O ŧūùhiñ cümle esbāb-ı øhüsni øhälet-efzādur
Dehān ü çeŧm ü ebrūsı biri birinden aólādur

112

Fâóilātün Fâóilātün Fâóilātün Fâóilün
R2 30b, E 118b

øKākül-i müŧgīni yāriñ øhüsniñ ser-tācıdur
ùHaøtøt-ı ruùhsarı melāhat baøhriniñ emvācıdur

113

Fâóilātün Fâóilātün Fâóilātün Fâóilün
R2 30b, E 118b/ 119a

İtme deryāya sefer zīrā ùhaøtarlar kānıdur
Keüsret-i emvāc ile gūyā økılıç dükkānıdur

114

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
R2 30b

Heb görenler didiler her biri anuñ birdür
Ben hele dürr ile dendānı dimem kim birdür

115

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 55a, R2 31a, E 119a

Cevher-i ferd ile yāriñ deheni kim birdür
Anı fehm eyleyemez her kiŧi zīrā sırrıdur

116

Fâóilātün Fâóilātün Fâóilātün Fâóilün
S 55a, R2 31a, E 119a

31a Böyle ser-gerdān iden óuŧŧâkı yāriñ óaŧøkıdur
Eyleyen pervāneyi âvâre ŧemóñ ŧevøkidür

117

Feóilātün Feóilātün Feóilātün Feóilün
S 55a, R2 31a, E 119a

Virdi bir øsüret yine mirðäte óaks-i rüy-i yār

124

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119a

øKaysı çün bend itmek için itdiler tedbîrler
Birbirine girdiler ol şevøk ile zencîrler

125

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 55b, R2 31a, E 119a

Bu bezm erbâbı heb nây ü økudüm ile semâóîdür
øKıyâsı øsanma ey zâhid bu devri sen semâóîdür

126

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün

ûZevøk-yâb itdi diyü bûs-ı lebiyle dildâr
Şevøkden lâóline yâriñ sürinür müsîøkâr

127

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 31a, E 119a

Ehl-i bezm-i cihân degül hem-vâr
Muùhtelifdür miùsâl-i müsîøkâr

128

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119a

Güft ü güye bâóîüs ü bâdî o sîmîn-sînedür.
Heb benüm øtüøtî-i øtâbóum söyleden äyînedür

129

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119a/ 119b

øSâf ol sîneñde aøslâ olmasun gerd-i keder

Sen daùhî deryâ gibi olmaøk dilerseñ pür-güher*

130

Mefóulü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 55b, R2 31a, E 119b

Baøk øhâl-i cihâne bu ne kec-vâzó-ı felekdür
Dildâre raøkîb ola muøsâøhib ne dimekdür

131

Mefóulü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 31a, E 119b

Óİbretle ruùh-ı yâre naøzar eyle ne yerdür
Az fitne økiyâs eyleme bu devr-i økamerdür

132

Mefóulü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
R2 31a, E 119b

Yârüm ki şâh-ı mülketi øhüsn ü bahâsıdur
Bir büse ehl-i óaşøka anuñ økan bahâsıdur

133

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 31a, E 119b

øSalınub nâz ile ol rüøh-ı revânum geliyor
Güiyâ mürde olan cismüme cânım geliyor

134

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

ùHâk-i pâyiñ ehl-i diller kuøhl-i çeşm-i cân bilür
Aña nisbet tütüyâyı ùhâk ile yeksân bilür

135

Mefóulü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 31a

Gevher øtalebinden ğaražum lâól-i terüñdür
İksîr diyü istedigüm ùhâk-i derüñdür*

* 124a: bend: - İ, S

* 135 b øhâk-i der : øhak-i reh S

136

Müstefóilün Müstefóilün Müstefóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

Himmetüñ iksiri rezzânumdan nedür
Bir dehr olmuş øtutalum kûyuñ baøkar

137

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 55b, R2 31a, E 119b

Çeşmüm øtolanur her øtarafa óazmi sanadur
øSan Kaóbe-i kûyuñ gözedür økible-nümädur

138

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

Duühter-i rez sâøki-i mehveşle hem-bezm olsa ger
Bulmaya ol øhâleti mâh ile ùhürşid olsa ger

139

Mefóülü Fâóilâtün Mefóülü Fâóilâtün
S 55b, R2 31a, E 119b

øHaøtøt-ı siyâhı yâriñ kem-fitneye siyehdür
Ruùhsârı üzre ol ùhaøtøt güyâ sevâd-ı mehdür

140

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

Benüm baùùùùùùùht-ı siyâhum heb viøsal-i yâre
mâniódür
O mâh-ı øhüsñ ile ùhâşr olmadum bir gün ne øtâliódür

141

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
R2 31a, E 119b

Mihr-i felek degül o sipihre øhamâmedür
Destinde mâh øsanma anı bir şemâmedür*

* Düzelme

142

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

Maşrıøk-ı dilden øtulüó idüb bu nâzm-ı tâbdâr
Mihrveş maøtlaólarum økaldı cihânda yâdgâr

143

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R1 21b, R2 28b, E 134a

Cefâ-yı yâr ile şimdi göñül gâyet mükedderdür
Teraøhøhum eylesün yoũhsa helâk olmak muøkarrerdür

øHarfü'z-Zâ

144

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 55b, R2 31a, E 119b

Pey-â-pey bâde øsun bir câme sâøkî iótibâr olmaz
Hemân bir gül açılmağile zîrâ nev-bahâr olmaz

145

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 120a

Ėamdan incinmiş benem ol büt ki aøslâ söylemez
Cân virürdüm söylese bir kerre ammâ söylemez

øHarfü's-Sin

146

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 120a

Cân gibi yanumda dur luøtf eyle gitme bir nefes
Senden ancaøk budur ey rüh-ı revānum mültemes

147

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 55b, R2 31a, E 120a

Ceyş-i gām eøtrâfum aldı yoøk baña feryâd-res
Dem-be-dem feryâd idersem nola mânend-i ceres

øHarfü'ş-Şın

148

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 56a, R2 31a, E 120a

Küh-ken eyledi sırr-ı ğam-ı óaşøkı çün fâş
Ġayret-i óaşøk aña ol demde dedi øhâzır bâş

149

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 56a, R2 31a, E 120a

øHüsn ile bildüm ol mihr kim bī-mi'üsâl imiş
Mirðat içinde óaksi da'ühī bir ùhayāl imiş

150

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56a, R2 31a, E 120a

Terk-i ser itdüm økodum óaşøkuñ yolında cān u bâş
Bende-i fermān kim ey şû'üh-ı øtfl-ı ser-tırāş

151

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56a, R2 31a, E 120a

øHüsn ile ùh'ürşīdveş bir ser-tırāşı var imiş
Rüşdi-i bī-çāreniñ devletlü başı var imiş

øHarfü'øt-Tâ

152

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 56a, R2 31b, E 120a

Eyleyüb yār anı kâkül-i müşğīnine rabøt
Bir iki mû ile itdi dil-i dīvāneyi zabøt

153

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 56a, R2 31b, E 120a

31b Yoøk senüñ ùzerre økadar nüs'üha-i øhüsnüñde ğalaøt
ùHam-ı zülf-i siyehüñdür var ise anda saøkat *

øHarfü'l- ÓAyn

* 153 a øhüsnüñ: øhüsnün E

154

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 56a, R2 31b, E 120a

Nice anuñ gibi ùhûrşid olsun ey felek lâmió
Benüm her maøtlaóumda mihr-i maónidür olan øtalió

155

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 56a, R2 31b, E 120a

Güş-ı cânla ùhaøtøtiniñ mazmünun itdüm istimâó
Heb zebân-ı øhâl ile óuşşâka dir kim el-vedâó

øHarfü'l-Fâ

156

Feóílâtün Feóílâtün Feóílâtün Feóílün
S 56a, R2 31b, E 120a/ 120b

Nice pervâne ile bülbül olur óâşşøk-ı øsâf
Birisi sersem ü ebkem biri pür-lâf ü güüzâf

øHarfü'l-øKaf

157

Feóílâtün Feóílâtün Feóílün
S 56a, R2 31b, E 120b

Cümle maùhlukuñ ey âlihi'l-ùhaløk
Dir senüñ vaøsfuñ idüb Ente'l-øHaøk

158

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 56a, R2 31b, E 120b

Feyz-i âüsâr-ı ùHudâyı seyr idüb gülzâre baøk
Sen daùhî bülbül gibi evrâøk-ı gülden al sebaøk*

159

Mefóúlü Fâóílâtü Mefâóílü Fâóílün
R2 31b, E 120b

* 154a gibi: - S
154b maøtlaóumda: maøtlabumda S
157b vaøsfuñ: vaøsfun S
Düzeltme

Gülüzâre tünd-i øhamle-i ceyš-i Őitâye baøk
øSoldı øsarardı bım-i ùhazân ile her varaøk

160

Mefóúlü Mefâóílü Mefâóílü Feóúlü
S 56b, R2 31b, E 120b

Tâ olmağičün dest-i dil dil-bere lâyıøk
Biñ dürlü ider sübùha-i müjgânımı óâşıøk

161

Feóílâtün Feóílâtün Feóílâtün Feóílün
S 56a, R2 31b, E 120b

Nice ben anı Şikest itmeyem inøsaf ile baøk
Seyr içün gerden-i yâri boyun uzatdı økabaøk

øHarfü'-l Kâf

162

Feóílâtün Mefâóílün Feóílün
R2 31b, E 120b

Ğamını çekme rüz-ı ferdâniñ
Çoøkdur eløtâfi øHaøkøk-Teóâlâniñ

163

Mefóúlü Fâóílâtün Mefóúlü Fâóílâtün
R2 31b, E 120b

ùHişm u ğazabla seyr it gör heybetin o Őâhiñ
Gördükde tıgün anuñ çalındı rüy-ı mâhiñ

164

Mefóúlü Mefâóílü Mefâóílü Feóúlü
S 56b, R2 31b, E 120b

Fıkr itmededür heybetini beyt-i ùHudâniñ
Bı-hüde degül ditredigi økıble-nümâniñ

165

Mefóúlü Mefâóílü Mefâóílü Feóúlü
S 56b, R2 31b, E 120b

Rehber olalı semtine ol beyt-i ûHudāniñ
Bir øsırça-serāy oldu yeri økible-nümāniñ

166

Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün
S 56b, R2 31b, E 120b

Didüm ûhattuñ görince øsaføha-i ruûhsâr-ı dildāriñ
øToyınca ûhâyrını gör ey raøkîb-i rû-siyeh-yāriñ

167

Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün Mefâõilün
S 56b, R2 31b, E 120b

Açılsa nola bu demde gül-i dâğı dil-i zāriñ
Degül ûhaøtøt-ı siyeh ebr-i bahār-ı øhüsniðür yāriñ

168

Mefâõilün Mefâõilün Feõülün
S 56b, R2 31b, E 120b

Yine nev-ûhaøtøt senüñ artırdı şâniñ
Laøtîf oldu bahāriñdan ûhazāniñ

169

Feõilâtün Feõilâtün Feõilâtün Feõilün
R2 31b, E 120b /121a

Eûser-i büseyi gördükde ruûhında yāriñ
Didiler kim økızılı çıøkdı yine dildāriñ*

170

Fâõilâtün Fâõilâtün Fâõilâtün Fâõilün
S 56b, R2 31b, E 121a

Cilve-i økaddiñ görüb yāriñ miûsāl-i ûhandenāk

* 165a olalı: ola / R2 ol: o R2
166 a ûhaøtøtuñ: ûhaøtøtun R2
168a nev-ûhaøtøt: bu ûhaøtøt S
168b bahāriñdan: bahārından S

Oldı tığ -i reşk ile økalb-i øsanevber çäk çäk

171

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56b, R2 31b, E 121a

Câne minnetdür senüñ ey şûh gerçi sözlerüñ
Dil virür ammâ beni âzürde eyler ühancerüñ

172

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56b, R2 31b, E 121a

ÛHänçerüñle mâh-ı nevbeyninde ey reşk-i felek
Farøkına baøksañ eger biñ beyne's-eme vessene

173

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56b, R2 31b, E 121a

Ebruvân u rüyuña beñzetmek için ey felek
Gâh ider mâhı hilâl ü gâh bedr eyler felek

174

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 31b, E 121a

Dikildi økaldı óaşøkuñla olub meftün u ùhayrânıñ
Çemende serv-i gülşen seyr ider økadd-i ùhırâmânıñ

175

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 31b, E 121a

Nola beñzetsem aña økâmetini dildârıñ
Serve beñzer øharekât ü sekenâtı yârıñ*

176

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 31b, E 121a

Nice olsun lâfi mesmuó-ı güliñ
Bir dili var biñ sözi var bülbüliñ

* 173a ebruvân u: ebruvân-ı S
174a meftün u : meftün-ı E
175a aña: ammâ E

177

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 31b, E 121a

Güllere degmiş gibi gülşende çeşmi şeb-nemiñ
Her biri øsolmuş yatur gitmiş øsafası âlemiñ

178

Meƒóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 56b, R2 31b, E121a

Bir kerre gelüb yoøklamaduñ kendi çerāguñ
Sâøkî yere mi geçdi senüñ yoùhsa ayāguñ

179

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 56b, R2 31b, E121a

Dil-i miøhnet-zedemüz óazm-i viøsālin iderek
Kûy-ı dil-berde økalur økorøkaram āùhir giderek

180

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 56b, R2 31b, E121a

Olsa da dünyāya øhükm-i şāmilüñ
Bir avuc øtopraøkdur āùhir menzilüñ

181

Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
R1 21b, R2 28b, E 133b

Ey ùhaøtøt-ı siyeh gamzeye imdâde mi geldüñ
Sen daùhi göñül mülkini ber-bâde mi geldüñ*

øHarfü'l-Lâm

182

Feóilâtün Mefâóílün Feóilün
S 57a, R2 31b, E 121a

Saña ey pādşâh-ı øhüsn ü cemāl
İki økuldur felekde bedr ü hilāl

* 178 yere: bize E

180b menzilüñ: yerüñ S (vezne uymuyor.)

183

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 31b, E 121a

Gün yüziñ gördük de olub bī-mecāl
øHasret-i rûyuñla mâh oldı hilāl

184

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57a, R2 31b, E 121b

Destüne sâğar alub ol meh-i ùhurşīd cemâl
øTaøkdı sâøkī ayağına yine sīmīn-ùhâlùhâl

185

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 31b, E 121b

Ĝam helâk itdi bizi ey sâøkī-i ferùhuñde-fâl
Bir ayaøk baøs bezme kim ceyš-i ğam olsun pâymâl

186

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57a, R2 31b, E 121b

Elüne ùhancer alub bâdeden olmış økanzil
óArz-ı øhâl eylemeniñ vaøkti degüldür ey dil

187

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
R1 21b, R2 31b, E 121b

ùHün ağlayınca gördi vü raøhm eyledi o gül
Tâ økân dökülmeyince murād almadı göñül*

188

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 31b

Boynuñı burma benefşeveş ğamuñdan ey göñül
Nergisāsā ser-figende olma gel gül gibi gül

189

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 187b dökülmeyince : dökünmeyince R1

S 57a, R2 32a, E 121b

32a Pendüni bir dem ne var gûşına mengûş itse gül
Biñde bir bâri hezâruñ nâlesin gûş itse gül

190

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

Rişte-i cān hezārı eyleyüb şîrāze gül
Döndi bir mecmûóa-ı øhüsn-i niyâz ü nāze gül

191

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

Cāme-i sürühiyle gördi reşk idüb dildāre gül
Eyledi lâólin økabâsın derd ile øsadd-pāre gül

192

Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 32a, E 121b

Şāh-ı gül itdi diyü ó arz -ı cemāl
Eyleyüb müjde yemīn itdi şimāl

193

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

Zemistānı görünce gitdi kendin devşirüb sünbül
Gülistāne naøzar itdüm ne gül økalmış ne ühod-bülbül*

194

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

Şiddet-i berf-i şitādan ditreyüb zenbaøk-miüsāl
Penbeye girdi bürindi bāğda her bir nihāl

195

Müfteóilün Müfteóilün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

* 189a bir: her R2, E

Ditrememek yâri görince muøhâl
Biñ yüregüm olsa øsanevber-miùsâl

196

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

ØKoynuma nâz ile girseñ eyleseñ óarż-ı viøsâl
Cân u dil sînemde ditrer øevøkden sâóat-miùsâl

197

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 32a

Naøkd-i eşküm økalmadı derdüñle oldum bî-mecâl
Heb senüñçün óâøkibet gitdi elümden reòs-i mâl

198

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 32a

Sâde-rüy-ı øtıfl-ı nev-res olsa dildâr ey göñül
Olmasa hîç økılca óaybı olsa bir yâr ey göñül

199

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b

Sûziş-i pervâne ammâ bir zemân eksik degül
Şemóıñ ammâ hîç serinden düdmân eksik degül*

200

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 32a, E 121b

Olma fânüs-ı cihân naøkşuna ey dil mâòil
Oldı aøhvâl-i cihân cümlesi øzıll-ı zâò il

201

Mefóúlü Fâóilâtü Mefâóílü Fâóilün
R1 21b, R2 28b, E 134a

* 199a ammâ: gerçi R2

Tîg-i gamuñla olmış iken pāre pāre dil
Ġamzeñ ucından olmadadur pāre pāre dil

øHarfü'l-Mim

202

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 121b/ 122a

Yek-zebān ol kim olasun bin nāme ile óālem
Dü-zebān ol siyeh-rū oldı anıñçün økalem

203

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57a, R2 32a, E 122a

Kiüzbi terk it bulmak isterseñ cihānda iøhtirām
øSubøh-ı øsādıøk gibi ol kim ùhaløk saña ide økıyām

204

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 57a, R2 32a, E 122a

Çemende økadd olub āùhir bir āh itmek idi økaøsdum
Bi-øhamdi'llāh murād üzre oøkum atdum yāyum
baøsdum

205

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57a, R2 32a, E 122a

Nice vaøsf itmeyeyüm sāøki-i ùhoş-øtabó müdām
Bir ayâğ üzre duóâ-yı økadeøhi itdi temām *

206

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57b, R2 32a, E 122a

øHaclegāh-ı çemene geldigini gördigi dem
Nev-óarūs-ı güle lüòlû øsaçıverdi şeb-nem

207

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 57b, R2 32a, E 122a

* 200a cihân: felek E
204a idi: - S

øZann eyler idüm derd-i derûnum ola mektûm
øHâlüm göricek yâr didi mesðele maólüm

208

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57b, R2 32a, E 122a

Nâz ileóazm-i ùhırâm eylese ol sîm-endâm
Virmez ol øhâleti øtâvûs-cinân itse ùhırâm

209

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 57b, R2 32a, E 122a

ùHaøtøtı ùùgeleli kendimi ibrâme düşürdüm
Bâzărımı ol şûùh ile aùhşâma düşürdüm

210

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57b, R2 32a, E 122a

Ögüdüb dâne gibi itmede ùhaløkı heb kim
Âsyâb-ı felegi tecrübe itdüm kendim*

øHarfü'n-Nün

211

Mefâóîlün Mefâóîlün Feóûlün
S 57b, R2 32a, E 122a

Budur her dem sözüm ey ùzât için
Teóâlâ şânehû *óammâ yaóøkulün*

212

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57b, R2 32a, E 122a

* 208a Óazm-i ùhırâm eylese ol sîm-endâm:óazm eylese çemen ol sîm- endâm S (vezne uymuyor.)
208b (+) ùhırâm R2

Ey cihân bezmine mâh-ı felegi meş'âl iden
Eyle ûhürşid-i tecellî ile økalbüm rûşen

213

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
S 57b, R2 32a, E 122a

Derûnumda økoma yâ Rabb eûser økayd-ı ta'õalluøkdan
Uøsanødum ûhaløka dünyâ-yı denî içün temelluøkdan

214

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
S 57b, R2 32a, E 122a

Anuñ kim økalbi pürdür pertev-i nûr-ı tecelliden
Olur fâriğ şu'â-ı âftâb-ı øhüsn-i libâbiden

215

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
S 57b, R2 32a, E 122a

Tevekkül eyleyüb âzâde oldum in ü ânından
Bi-øhamdi'llâh ûhalâøs oldum sipihriñ itminânından*

216

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
R2 32a, E 122b

Senüñ ey mâh her şeb-i økadr ü rûzuñ sür ü óıyd olsun
Hümāyun ola dāðim øtālíoñ óıyduñ saó id olsun

217

Fe'óilâtün Fe'óilâtün Fe'óilâtün Fe'óilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Cilve-i økaddüñi seyr eyleyüb ey gonce-dehen
øHayretinden başımı øsalmada serv-i gülşen

* 211b *õammâ ya'øøkulün*: K. Kerim; Maide 5/ 73

218

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Var ise bâd-ı bahâr irdi yine şevøkinden
øHareket eylemege başladı serv ü gülşen

219

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Serv-i økaddüñ vaøsf idüb âh itsem ol demde hemân
Olur ol teòüsîr ile âhumda bir serv-i revân

220

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Yâre ùhiüzmet itmek için şevøk ile serv-i çemân
Gördüm olmuş muntaøzır gülşende dâmen-der-miyân

221

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Faøsl-ı gül irdi çemende zeyn olub bâg-ı cihân
Oldı mirðât-ı bahârıñ cevheri yer yer ó iyân*

222

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Cilveñe taøklîd idince nârven
Gonceniñ yırtıldı ağızı gülmeden

223

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 57b, R2 32a, E 122b

Nâz ile gel seyr-i gülşen eyle ey serv-i revân
øHasretüñle gül gibi økâne boyandı erguvân

224

* 216 a økadr ü : økadr-i E/ sûr ü öıyd: öıyd sür R2
221a çemende: çemenle R2, E

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 122b

Seyr idince cilveñi gülşende ey sîmîn-beden
Şevøk-i økaddüñle hemen serve øsarıldı yâsemen

225

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 58a, R2 32a, E 122b

O gonce óarz idince rûyını zîr-i niøkâbından
Figâne geldi bülbüller økızardı gül øhicâbından

226

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 122b

Nev-bahâr oldu yine her gonce oldu ùhânde-zen
Mevc urub mânend-i deryâ yemyeşil oldu çemen

227

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 58a, R2 32b, E 122b

32b øTaøkınub ùhâncerini gülşene geldi sûsen
Zeyn olub giydi libâs-ı çemeni heb gülşen *

228

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 58a, R2 32b, E 122b

Gülşende yine şâh-ı çemen köhne pelâsın
Dûşından atub giydi mülükâne libâsın

229

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 122b

øSaøhn-ı gülşende perîşân eylemek kendiñ neden
Yoùhsa taùhtiñdan mı düşdüñ yine ey şâh-ı çemen

230

* 223a eyle ey: eyledi S
227b giydi: gitdi R2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 123a

ÛHaløka-i tevøhîd gûyâ øsâøhn-ı gülşendür hemân
Bir gül-i ùhandâne beñzer anda ol gonce-dehân

231

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 123a

Cûylar gülzârîñ öyle revnaøøkın itdi füzün
Seyr idüb yaøkmaøkdadur enhâre bîd-i ser-nigûn

232

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 123a

Beñzemezsün lâól-i rengîn-i leb-i dildâre sen
Çatlasun ey gonce reşkiñden dehân-ı yâre sen *

233

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 58a, R2 32b, E 123a

Yâriñ lebidür øsanki hemân lâól-i Bedaùhşân
Şeb-nem gibidür gonce derünında o dendân

234

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32a, E 123a

Gonce -i øhamrâya beñzer ol dehân
Berg-i güldür gûyiyâ anda zebân

235

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

* 228b atub: alub E
229a kendüñ: kendin S, E
230a gûyâ: hemân S, E
231a cûylar: ùhûblar S
232b çatlasun: çatlasañ R2/ reşküñden: reşkden S

Şöyle oldu keûsret-i berfiyle cāmem bī-gümān
Kış güninde sâde giymiş âdeme döndüm hemân

236

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Şiddet-i berf ü şitâdan girdi bir şekle cihân
Güyyâ dükkân-ı øHallâc oldu her gūşe hemân

237

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 32b, E 123a

Óİbret al bezm-i çemende ó ıyş ü nūş-ı lâleden
Sen daùhî yer eyle cāmı âteş-i seyyâleden

238

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Sâğare ser-pûş idüb destüni sâkî nâzdan
óÂrz ider yağmâ metâóın øsatmaya açmazdan *

239

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Yâr bîdâr olmamışken nîm-ùh~âb-ı nâzdan
øKoynına girsem øsabâveş ben daùhî açmazdan

240

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Cevr imiş økasdı baña øsanma sükûtın nâzdan
Ölçisin aldum o şûùhîñ ağızınıñ açmazdan

241

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Sâğar-ı ümmîdümi leb-rîz iderken baùht-ı dûn

* 233a lâól-i Bedaùşşân: lâól-i dıraùşşân S
233b gonce derünunda: gonce-i rüyunda S
238b yağmâ: yaóni R2, E

Ey felek kendüñ gibi itdüñ beni de ser-nigûn

242

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58a, R2 32b, E 123a

Şöyle rûşen eyle sâøkî bâde-i gülfâmdan
Bezmimiz seyr eylesün ûhûrşîd-i âlem câmdan

243

Mefóûlü Mefâóilü Mefâóilü Feóûlün
S 58a, R2 32b, E 123a

Sâøkî var iken lâóli gibi bâde-i gülgûn
Ne yüzle gelür bezm-i meye berş ile afyon*

244

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123a

Sâki mehveş gibi bezm-i cihânda bir zemân
Baøsmadı hîç ber-ayâg ile beni bir pehlevân

245

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Ben hele farøk eylemem mestâneyi dîvânenen
óAøkli olan hîç çıøkar mı gûşe-i mey-ûhânenen

246

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Şâh-ı óaşøka ûhûn-ı dil naøkd-i şirişk-i lâlegûn
Biri genc-i enderûn vü birisi genc-i birûn

247

* 239a nîm: daùhi R2

241b kendüñ: kendün S/ beni de : anı da S, R2

242b âlem câmdan : óâlem-tâbdan S

243a lâóli: lâól S, R2

243b gelür: gelürse R2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Her kimiñle ülfet itsem derdümi eyler füzûn
Görmedüm ben cām-ı meyveş yine bir ûhâliøs derûn

248

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Görmedüm bezm-i cihānda mey gibi bir pehlevān
Rüstem olsa ûhâk ile yeksān ider virmez emān

249

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Birbirinden olmada gerçi leõtāfetde füzûn
Oldı cümle øhüsüne ol şûûhiñ ammā ûhāøtøt yekûn *

250

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Dānedür encüm degül dām olmiş aña Kehkeşān
Yemm döker øsayd itmege ol mihri mâh āsmān

251

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, E 123b

Buldı şöret øhüsñ ile mânend-i mihr-i āsmān
Ol hilâl-ebrü nola olsa müşârün-bi'l-benām

252

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Sīne-be-sīne olsa idüm bir gice hemān
Olsaøk o mâh-ı øhüsñ ile mânend-i farøkdan

253

* 245a eylemem: idemem S
246a şâh: - R2

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Şermende oldı sen mihri gördükde bî-gümân
Zîr-i niøkâbe çekdi ruûhıñ mâh-ı âsmân

254

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Çâk olub bir bir açıldı kûh u øsaøhrâ vü zemîn
İy ki naóremden yıøkılmaz økubbe-i çarûh-ı berîn

255

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 123b

Hîç taøhammül eyleyem mi itdigüñ evzâóa ben
øTolaşursun ey kemer müy-ı miyân-ı yâre sen*

256

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 32b, E 123b

øSanma Ferhâdı ki bîzâr ola ol cânından
Dil degül cânı dirîg ítmedi cânânından

257

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 58b, R2 32b, E 123b

Gerek øtut anı óaøklumdan gerekse tut cünûnumdan
Saña dil virmek ey şûûh-ı cihân økoydı derûnumdan

258

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
S 58b, R2 32b, E 123b

Derûnum şemóî meclis gibi gamla olmada süzân
Gören ammâ beni şevøk ü øsafâdan øzann ider
ûhandân

259

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 254a kûh u: kûh-ı S / øsahrâ vü: øsahrâ-yı R2, E

S 58b, R2 32b, E 123b

Şemôî lertzân eyleyen bâd-ı fenâdur øsanma sen
Heb anı pervâneniñ âhıdur öyle ditreden

260

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 124a

Fıkr-i dendân leb-i lâólüñ ile ey şûüh-ı cihân
Kân-ı deryâdur hemân gûyâ derûn-ı óâşıøkân

261

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 124a

Eyleyen endişemi meşşâøta itmiş bî-gümân
Bıkr-i fıkr-i øtabóuma kıl-k-i siyâhum sürmedân*

262

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 58b, R2 32b, E 124a

Cevher-i maónıye øtabóum eyleyen deryâ vü kân
Eylemiş âb-ı øhayât-ı feyze kıl-küm nâvidân

263

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 58b, R2 32b, E 124a

Şu deñlü zâhidiñ var øhırøş ile ümmıdi dünyâdan
Ki engûr ârzûsın eyler ol óıøkdi-i ùSüreyyâdan

264

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 59a, R2 32b, E 124a

ùSüreyyâ-óıøkdi gibi idi yârân
Benâtü'n-naóşveş oldı perîşân

265

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 59a, R2 32b, E 124a

* 256a ol: o E

260b kân-ı: kân ü R2, E

Seyr için øhüsn-i ùHudâ dâdunı ol zühre-cebîn
Alalı destine mirðât anı itdi ùhod-bîn

266

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 32b, E 124a

Beñzemez mirðâta ol sîmîn-beden
Saùhtedür øhaseni anuñ cümleten

267

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 32b, E 124a

İntiøzârũla ey lebi meygün
Dîdesi oldı sâgarıñ pür-ùhün *

268

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 32b, E 124a

øHasret-i øhâlũñle ey sîmîn-beden
Düşdi deşte nâfe-i Çîn ü ùHuten

269

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 33a, E 124a

33a Geh dehânuñ geh miyânuñ fikr idüb ey meh cebîn
Yoøk yere geçmekdedür øhayfâ ki óömr-i nâz-enîn

270

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 33a, E 124a

Sîne-i sîmînũñe pûşış idince anı sen
Gûyiyâ ser-tâ-økadem garøk oldı nûra pîrehen

271

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün
S 59a, R2 33a, E 124a

* 265a için: iden E

Şöyle olmuş leüzûzet-i lâ'î-i lebûñ ey nâz-enîn
Oldı reşkinden anuñ sūrâ'üh u sūrâ'üh kemîn

272

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün
S 59a, R2 33a, E 124a

Gûş idüb çenk ü rebâbın benden ey şû'üh cihân
Bezme gel kim mun'otazırdur heb saña pîr ü cevân

273

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün
R2 33a

ÛHa'et'et ber-âverde olub øhâlâ o şû'üh-ı sîm-ten
øKıl økalemde nüsûha-i øhüsni bozıldı cümleten *

274

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün
S 59a, R2 33a, E 124b

Nüsûha-i øhüsni o şûhiñ mâh olub økalmış hemân
øSaføha-i ru'hsârı üzre noøkøta-i ùhâli nişân

275

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün
S 59a, R2 33a, E 124b

Mâsivâdan nâyveş ùhâlî olursañ bî-gümân
Gûş iderler cân u dilden her söziñ ùhaløk-ı cihân

276

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün
S 59a, R2 33a, E 124b

Rast ol kec olma zîrâ olduğıçün kec-kemân
Tîr andan sūr'at ile ayrılıb eyler figân

277

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün
S 59a, R2 33a, E 124b

Ey göñül eylerseñ eyle meyl-i gülzâr-ı cihân

* 268b Çîn ü ùHuten: Çîn ü cebîn S
269a miyânuñ: miyânun S
269b øhayfâ ki: øhaøkøkâ ki S

Çün bilürseñ mülk olmaz kimseye bâğ-ı cihân

278

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 28b

Müyesser olmadı bir gonce almaøk bâğbânundan
Nesin gördük baøkılsa biz bu dehrîñ gülsitânundan

øHarfü'l-Vâv

279

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 33a, E 124b

Cân u dil bil ki serde her ser-i mû
Nefy idüb ğayrısı dir illâ hû*

280

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 33a, E 124b

Dağ øsanma dilde tamğa-yı metâóı ğamdur o
Belki genc-i râz-ıoaşøka dilde bir ùhâtemdür o

281

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 59a, R2 33a, E 124b

Nice ey dil saña øsayd olsun o çeşm-i câdu
Sâyesünden øsaøkınur âhû-yı vaùhşîdur o

282

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 59a, R2 33a, E 124b

Ey göñül çün saña meyl itmez o serv-i dil-cû
Mîve-i vaøslın anuñ itme ümîd olmaz bu

283

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59a, R2 33a, E 124b

Zînet-i fezâ-yı bezm-i Cem bir tuøhfesidür bu deyu
Câm-ı Ceme taóözîmle itdi øsurâhî ser-fürû

* 275b dilden: dille R2, S
279b ğayrısı: ğayrısı R2, E

284

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 124b

Kimseye baş egmez iken bezm-i óâlemde kedû
Boynı bağlu bir økul oldu óâkibet sâøkiye û

øHarfü'l-He

285

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 59b, R2 33a, E 124b

øHüsn ü øhâlle idüb bu økavli güvâh
Diyelüm “Lâ-ilâhe illâ'llâh” *

286

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 124b

øSanma kim devr eylerüz şevøk-i økudûm ü nây ile
Olmışuz âvâre feyz-i óaşøk-ı Mevlânâyile

287

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 59b, R2 33a, E 124b

Besdür bizim imdâdımıza âh-ı sehergâh
Yoøk minnetimüz ğayrıya “el-minnetü li'llâh [i]”

288

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Geh zebân-ı øhâl ile ğâhî lisân-ı økâl ile
Derdümüz söyletdüñ ey dil yâre óârz-ı øhâl ile

289

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Pençeleşme daóvâ-yı øhüsn eyleyüb ol øhûr ile
Olmaz ey mihr-i felek çün kim güzeliñ zûr ile

* 282 b vaslın: vaøslıñ S; vaøslı E
283a (vezin uymuyor.)

290

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Zûr ile vaøsl olmaz ey dil olma bu ümmîd ile
Pençeleşmek hîç ne mümkin pençe-i ûhûrşîd ile*

291

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Destini bûs it ümîd-i bûse-i leb eyleme
Ber-murâd olmaøk dilerseñ øhaøsr-ı maøtlab eyleme

292

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Nâfeveş esrârîñ açma gördüğüñ her mehveşe
Yoøksa bir gün sen daûhî ey dil yanarsun âteşe

293

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

Gerçi kim pervâne yandı şevøk ile
Aldı şemó ammâ fitilin óaşøk ile

294

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 59b, R2 33a, E 125a

óArz ider øhâlin aña şâyed kim inøsaifa gele
Germ olub pervâneyi gördüm tutuşmış şemó ile

295

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 286a økudûm ü: økudûm S, E
287b gayrıya: gayrıdan S
288a gâhî: kamı E
288b derdümüz: derdümi S
289a pençeleşme: penceleşmek S

S 60b, R2 33a, E 125a

ólýd iriřdi bir økadeøh øsun merøhabâ olsun bize
Neylerüz dest-i tehīyi sâøkiyâ mey øsun bize

296

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 33a

Çünki degdük biz anuñ bir øtolu cām-ı Cemine
Gele bir hū çekelüm biz dañhi sâøkī demine*

297

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125a

Şöyle mañhmûram ki farøk itmem øsabâøhı şâm ile
Sâkiyâ gel rüşen eyle bezmümüz bir cām ile

298

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 33a

Luøtf idüb cām-ı Cem pür itse şarāb-ı nāb ile
Sâøkiyâ gel rüşen eyle bezmi āb ü tāb ile

299

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125a

Virmedi bir cüróa økalduøk bu dil-i gamnāk ile
øKâóilüz sâøkī bizi bir tutsa bâri ùhāk ile

300

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 60a, R2 33a, E 125a

Sâøkī yine øtarøh itdi beni cām-ı øsafāye
Rez-duñhterini yañni økodı sırça-serāye

301

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 60a, R2 33a, E 125a

* 291b dilerseñ: dilersün S

292b yoøksa: yoñhsa E/ ey dil yanarsun âteşe: ey dil sen dañhī bir gün R2

Geldi nâ-maøhrem olan çünki óases ârâye
øSıøkılub duøhter-i rez girdi ùhum-ı øsahbâøye

302

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125a

Derdümüz sen gelmeyelden bezme efzûn olmada
Çeşm-i sâğar øhasret-i lâólüñle pür-ùhûn olmada

303

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 60a, R2 33a, E 125a

Ğam defn olunur meykedeniñ ùhâk-i derinde
Dirlerdi baña bilmez idim cümle yerinde

304

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125a

Sâyeveş düşdüm pey-i dildâre âh ü zâr ile
øKaldum ayaøkda ümîd-i bûs-ı pây-i yâr ile

305

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 60a, R2 33a, E 125b

Ben süküť eylerem ammâ yine durmaz yâre
óÂrz-ı øhâl itmededür sînede her bir yâre

306

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125b

Şerøhamı yâre açub øhâlüm didüm icmâl ile
Derdümi óârz eyledim yaóni lisân-ı øhâl ile

307

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125b

Geh şikâyet geh øhikâyet eyledüm icmâl ile

Derdümióârz eyledüm dildâre heb bir øhâl ile

308

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125b

Heb niyâz ehli varurlar pâyüñe iözâz ile
Servâsâsun hemân ùsâbit-økadem ol nâz ile*

309

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33a, E 125b

33b Yasemenveş øsarılıb óaşøk ile yâriñ boynına
Faùhteveş bir gice girsem o serviñ økoynına

310

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Bâğbân gel baøk o şûh-ı mehveşe
Serv ile şimşâd yansun âteşe

311

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Nice ol nâøkıøs bir olsun bu økadd-i bâlâyile
Serv-i gülşen beñzesün mi yâre hiç ber-pây ile

312

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Cihân meftûn-ı øhüsni ùhaløk-ı óâlem aña üftâde
Nice økul olmayam ey dil ben öyle serv-i âzâde

313

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Virüb dil óâşıøk gibi meftûn olmış øsûret-i yâre
Baøkub øhayretle âyîne øtayandı økaldı divâre*

* 305a durmaz: øturmaz E
307b heb bir øhâl: øhasbihal S

314

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Geldi ùhaøtøtuñ kīneden gül sīneñi øsâff eyleye
Destiñe mirðât alub bir kerre inøsaf eyleye

315

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60a, R2 33b, E 125b

Saña óuşşâøk olmaya maøhrem revâ mı gayr ola
ùHaøtøt-ı ruùhsâruñ hele gelsün de ol dem ùhayr ola

316

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 60b, R2 33b, E 125b

İtdüklerini yâd idüben girdi øhicâbe
ùHaøtøtı gelicek çekdi ruùhın zīr-i niøkâbe

317

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

ùHaøtøtını gördükde sevdüm yine yâri cân ile
óÂøkibet sevdürdi kendin ol øhüm fermân ile

318

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Eyleyüb teðüsır âùhir itdigüm feryâd ü âh
İntiøkâmum senden aldı óâøkibet ùhaøtøt-ı siyâh*

* 311a nice ol: nice o R2

312a meftûn-ı øhüsni: meftûni øhüsn E

313a virüb: - R2/ óâşşâøk gibi meftûn olmış: óâşşâøk-ı şeydâ miüsâl: S, E

313b øhayretle âyīne: âyīne øhayretle E

* 315a óuşşâøk: óâşşâøk S

316a idüben: idüb S, R2

319

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Ben dimem dirsem eger ejdere beñzer ùhâme
Bir sehî-økadd øHabeşî dil-bere beñzer ùhâme

320

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

øKıl naøzar óibretle øhâl-i jâleye
Penbedür gûyâ ki dâg-ı lâleye

321

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 33b, E 126a

Beøkâ olmadığın bilmiş gibi gülzâr-ı dünyâde
Anuñçün dâg-ber-dil geldi lâle bu gam-âbâde

322

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Gelince gülşene güller øsafâdan eyleyüb ùhande
Benefşe düşdi yâriñ ayâğına øsaøhn-ı gülşende

323

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Bî-vefâdur gül saña râm olmaz âh ü zâr ile
Eyleme ey bülbül ülfet şâhid-i bâzâr ile

324

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
S 60b, R2 33b, E 126a

Ol mâhiñ olaldan heves-i óaşøkı serümde
ùHûrşid-i cihân-tâb degüldür naøzarumda*

325

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

øHâlüni bilmem nolur âh u f i ğân ü zâr ile
øKayde uġratduøk dili zencîr-i zülf-i yâr ile

326

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 33b, E 126a

øKorøkaram kim dil helâk olur bu âh ü zâr ile
El bir itmiş şâne zîrâ økâkül-i dildâr ile

327

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Yârimi øsarmaøk dilerken sîne-i pür-yâreye
Mânió-i vuøslat olub girdi øhicâbum âreye

328

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

Güft ü gû itmek ne lâzım ol økadd-i bâlâyile
Çeşm-i bîmâr ile söyleşdi gönül îmâyile

329

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

øKıl øhaûzer teðüsîr eyler nâvek-i dil-düz-ı âh
Tîrveş øtoġrı olan óuşşâøka itme kec-nigâh

330

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 60b, R2 33b, E 126a

* 319b øHabeşî: øHabeş S

Kemânâsâ øsaøkın kec olma økalma künc-i üzilletde
Olursañ tırveş ol kim olasun evc-i rifôatde*

331

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 60b, R2 33b, E 126a

Neden uyduñ ulaşduñ sen de ol mihr-i dil-ârâye
Raøkîb-i rû-siyâh gibi düşüb yanınca ey sâye

332

MeFóü1ü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 60b, R2 33b, E 126b

Hem-râh hemân sâye olur óâşşøk-ı zâre
Güyâ ki øHabeş dil-beridür ol yüzi økâre

333

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 60b, R2 33b, E 126b

Âteş-i óaşşøkuñla yaøkduñ eyledüñ øhâlüm tebâh
Revğan-ı şemóí eritdüñ itme ey pervâne âh

334

Feóílâtün Feóílâtün Feóílâtün Feóílün
S 60b, R2 33b, E 126b

Bizi tekdîr idemez øtaón óadû-yı bed-üh'âh
óAks-i zengîden olur mı dil-i âyîne siyâh

335

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 60b, R2 33b, E 126b

Nola gösterse yine bir şekil diger âyine
Oldı óaks-i yâr ile rûøh-ı muøsavver âyine

336

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 60b, R2 33b, E 126b

Mazhalldur her ne deñlü baùhüs ol müy-ı miyânında

* 330b olursañ: olursun S, E

O şũhniñ söz yiri yoøkdur hele aøslâ dehânında *

337

Mef'óulü Mefâ'óilü Mefâ'óilü Fe'óülün
S 61a, R2 33b, E 126b

Ey dil øtutalum derd ü gam-ı firøkat-i yâre
øSabr imiø anuñ çâresi yâ øsabra ne çâre

338

Fâ'óilâtün Fâ'óilâtün Fâ'óilâtün Fâ'óilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Aldanub esrâr ü afyonu yime aøhbâb ile
Naøkd-i óömriñ eyleme zâyio ü ùhayâl ü ùh'ab ile

339

Mefâ'óilün Mefâ'óilün Mefâ'óilün Mefâ'óilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Tir-i bî-hüde üzâhid beste olduñ aldanub økâle
Lisân-ı økâli terk it óârif ol gel økâlden økâle

340

Fâ'óilâtün Fâ'óilâtün Fâ'óilâtün Fâ'óilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Merkad-i mevtâde her sebze lisân-ı øhâl ile
Âùhired aøhvâlini söyler saña icmâl ile

341

Mef'óülü Mefâ'óilü Mefâ'óilü Fe'óülün
S 61a, R2 33b, E 126b

Çün itdi teveccühe øtaraf beyt-i üHudâye
Ey dil uyalum biz daùhi gel økıble-nümâye *

* 334b zengiden: renginden S

336a ol: olunsa R2, E

* 337a derd ü: derd-i S

339b lisân-ı økâli: lisân-ı øhâli E, R2 / økâle: øhâle S, R

340a her sebze: pür-sebze R2/ lisân-ı øhâl: zebân-ı øhâl R2

340b âùhired: âùhir S

342

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Nâleye ruûhøsat eger bir kerre dirsem âh ile
øTâg olsa söyleşürdüm düşmen-i bed-ûh'âh ile

343

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Nola Ferhâdveş geşt eylemezsem øtâgdan øtâga
Beni ol serv-i âzâdum düşürdi bâgdan bâga

344

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Çarûh-ı dũniñ heb sitemdür işleri nâ-øhaøkøk yine
Gerd-i gâmdur rûzgârıñ tuøhfesi ancaøk bize

345

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
R2 33b

Olan aøhvâlümüz beñzer serâye
Vücûdı óömrümüz âb ü øhabâbe

346

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 61a, R2 33b, E 126b

Sen daûhî olursañ Rüşdiyâ iy nâm ile
øSaføha-i óâlemde nâmuñ söylene eyyâm ile

347

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R1 21b,R2 28b, E 134a

Ey nâvek-i âh dil-i zârum eûser eyle
Ol seng-i diliñ sen de derûnında yer eyle*

* 343a øtâga: dâga S

348

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
R1 21b, R2 28b, E 134a

Ey eşk-i belâ dîde-i dîdem eûser eyle
Şeb-nem gibi ol ğonce derûnında yer eyle

349

Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlün
R2 28b, E 134a

Ğayrıyı dil-şâd idüb óuşşâøkı maøhzûn eyleme
Ey şeh-i øhüsn ü bahâ økâh eyle økanûn eyleme

350

Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlün
R2 28b, E 134a

Ben nice âh itmeyem øhüsniñ görüb ey reşk-i mâh
Destüñe miròât alub bir kerre luøtf it økıl nigâh

351

Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlün
R2 28b

Beni öldürdi daûhi itmedi bir nîm-nigâh
Ne imiş ol øsanem reşk-i ûhür ü ğayret-i mâh

øHarfü'l-Yâ

352

Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlün
S 61a, R2 33b, E 127a

ûZât-ı pür-nûruñ gibi mâh-ı risâlet øtoğmadı
Saña beñzer øhâøsilı mihr-i saóâdet øtoğmadı*

353

* 352a mâh:û zât R2

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
S 61a, R2 34a, E 127a

34a ÓÂrz eyle hemân dilde olan sūz-ı güdâzı
øHâşâ ki deründen süre øøHaøkøk ehl-i niyâzı

354

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
S 61a, R2 34a, E 127a

Şâ'üh-ı gül üzre çıøkub øsan bülbül øøkür Me'usnevî
Güş idüb gūyâ anı her gonce olmuş Mevlevî

355

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
S 61a, R2 34a, E 127a

Râh-ı óaşøkiñ olsalar nola bürehne erleri
Tîg-i öüryân olmayınca øzâhir olmaz cevheri

356

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
S 61a, R2 34a, E 127a

Menzilüñ olmaøk dilerseñ neyyir-i aóøzam gibi
Terk-i üh'ab it sen de ey dil øsubøha dek şeb-nem gibi

357

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
S 61a, R2 34a, E 127a

Seyr ider bîdâr olup óibretle her şeb óâlemi
Bilmez idüm gözi açıøklardan imiş şeb-nemi

358

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
R2 34a, E 127a

Bir mekân it ola ägüş-ı gül-i ühurrem gibi
Her yere gel økonma ey dil økaøtre-i şeb-nem gibi*

359

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

* 357a olub: olur R2

R2 34a

Degül şeb-nem yine zehrin øtagıtdı
Felek güş-ı güle sım-âb aøkıtdı

360

Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 61b, R2 34a, E 127a

Geh süsen ü geh ùhâr gibi yerlere düşdi
Şeb-nem görelî derd-i reşki ùhancere düşdi

361

Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 61b, R2 34a, E 127a

Çeşmümden aøkub ùhâk-i reh-i dil-bere düşdi
Eşküm güheri økadri bilinmez yere düşdi

362

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
S 61b, R2 34a, E 127a

Dilüm şevøk-i derünüm gitdi ancaøk baña gam økaldı
Düketdüm naøk-d-i eşki ağlamaøkdan daùhi nem økaldı

363

Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 61b, R2 34a, E 127a

Ol şùh gidüb øsabr ü økarâr ü dilüm aldı
Ancaøk baña dâğ-ı elem-i øhasreti økaldı

364

Mefóülü Mefâóílü Mefâóílü Feóülün
S 61b, R2 34a, E 127a

Sen gelmeyeli mey baña ùhün-i ciger aldı
Her berg-i çemen çeşmüme bir nışter oldı*

365

Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílâtün Fâóílün
S 61b, R2 34a, E 127a

* 360a sÛsen ü: sÛsene S, R2

361b bilinmez: bilmez E

363a økarâr ü: økarâr-ı S ; økarârum E

Gördigüm ceyş-i bahârîñ gülşen olmuş menzili
Şâd olub bezm-i çemende süseniñ bitdi dili

366

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 61b, R2 34a, E 127a

Böyle sürüh olmaz idi reng-i óiüzâr-ı ùhübı
Bülbüliñ olmasa ger şâhid-i gül mahcübı

367

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Şöyle yanmış âteş-i óaşøkuñla anuñ her biri
Olsa lâyıøk óandelîbiñ maùhlaøı ùhâkisteri

368

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Öyle cüş itdi gelüb gülşene oldı câri
øTâğlar økarşu durub zâbøt idemez enhârı

369

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Açılıb gülleri heb vaøkt-i gülistân añıldı
Gülşeniñ øsolmuş iken çehresine økân geldi

370

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Mey-i nüş eyleyecek çehremüze økan geldi
øKan degül mürde olan cismümüze økan geldi*

371

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

* 367a óaşøkuñla: óaşøkıyla R2, E
368b durub: øturub S, E
370b cismümüze: çeşmümüze S

Nice gülşende reftâr eylesün kim serv ü gülzârı
øHicâbından yere geçdi görince økâmet-i yâri

372

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Şu deñlü germ-i meyden økızarmış mihr-i ruùhsârı
øTutuşdı şemóí meclis seyr idince óarız-ı yâri

373

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 61b, R2 34a, E 127b

Gelicek meclise dil-ber didüm ey serv-i sehî
Var mıdur büseye ruùhsat didi lâ-beòs bihî

374

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 62a, R2 34a, E 127b

Hem-reh olsam sâye-i serv-i ùhırâmânuñ gibi
Pâyüñe sürsem yüzüm bir kerre dâmânuñ gibi

375

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 34a

Gül yüziñ seyr eyleyüb çāk-i girībān eyledi
Kāküliñ sünbül görüb kendün perīşān eyledi

376

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 34a

Çekmege zülfüñ ğamın bir økılca øtāøkat økalmadı
Dostum maóüzür ola sende o økuvvet økalmadı

377

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 62a, R2 34a, E 127b

øSaføha-i óarızıña ùhaøtøt-ı muóanber geldi

øHüsniñ manøsıbına yaóni muøkarrer geldi

378

Mefóulü Fâóilâtün Mefóulü Fâóilâtün
R2 34a, E 127b

Meyl itme kim yaøkında serv-i çemen gibi
øSarıma herkesiñ økolına yäsemen gibi

379

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 34a, E 127b

Nereden ùhaøtøt-ı ruùhuñ geldi nümâyân oldı
Giderek ùhaøtøt didigüm ùhâr-ı muğeylân oldı

380

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 62a, R2 34a, E 127b

Çün ùhaberdâr itmedüñ sırr-ı dehâniñdan beni
óÁlimü'l gaybe yine itdüm øhavâle ben seni

381

Mefóulü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 34a, E 127b

Sâgar göricek lâól-i lebiñ ağızı øsulandı
Meslisme anı öpmek için ùhayli øtolandı

382

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 62a, R2 34a, E 127b

Âftâb-ı sâğarıñ pür-neşvedür her üzerresi
Gûyiyâ øhabb-i feraøhdur bâdeniñ her økaøtresi*

383

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 34a, E 128a

Biz söylemezüz çekdigümüz derd ü melâli
óUşşâøkıñ o şūh olur iken şâhid-i øhâli

* 380a beni: seni E (Redif için uygun anlam için uygun değıl)

380b *óÁlimü'l gayb*:K. Kerim, En'âm, 6/73; Tevbe, 9/94; Ra'd, 13/9; Secde, 32/6

382a pür-neşvedür S ; pür-neşdedür E

384

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 62a, R2 34a, E 128a

Çünki el virmedi baùht uymaga dest-i yâri
ùH`âbda bir kez anuñ pâyine düşsem bâri

385

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
R2 34a, E 128a

Gitdikce güzellendi o meh ùhûb-ter oldı
Ammâ bu benüm derd-i derûnum beter oldı

386

Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün Mefâóîlün
R2 34a

Nedür bilmezsün ey zâhid kemend-i zülf-i dildârı
Degülsün çünki tell ehli bize taón eyleme bâri

387

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 62a, R2 34a, E 128a

Öyle nâzikedür anuñ cism-i laetîf ü peykeri
Baøksa miròâta leotâfetden görünmez ol perî

388

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 62a, R2 34a, E 128a

Âh itmez idüm bir kez eger óaşøk ile yâri
Âyîne gibi çeksem eger sîneme yâri

389

Mefóûlü Mefâóîlü Mefâóîlü Feóûlün
S 62a, R2 34a, E 128a

Yâriñ o økadar incedür ol müy-ı miyânı
Bâr-ı nigeñ-i óâşıøka yoøk tâb ü tüvânı

390

Mefôûlü Mefâôîlü Mefâôîlü Feóûlün
S 62a, R2 34a, E 128a

Evvel görünürken göremez olduøk o mâhı
Oldı bize bir perde gelüb ùhaøtøt-ı siyâhı

391

Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlün
S 62a, R2 34a, E 128a

øZulümât-ı økalemümden nola lâól-i yâri
Vaøsf idüb itsem eger âb-ı øhayât-ı câri

392

Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün
R2 34a, E 128a

Gidüb yâbâne neylersün temâşâ eyleyüb anı
Sevâd-ı naøzmumu seyr it gör anda âb-ı øhayvânı

393

Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlâtün Fâóîlün
S 62a, R2 34a, E 128a

Sen de dâðim økıbleye eyle teveccüh mâ gibi
Her øtarafdan rızøkuñ aøksun ey gönül deryâ gibi

394

Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün Mefâôîlün
R2 34b, R 121b, E 128a

34b Ne fikr-i zülf-i yâr eyler ne o sevdâdedür şimdi
Bizi defó-i økuyüd itdi gönül âzâdedür şimdi*

395

Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlâtün Feóîlün
S 62a, R2 34b, E 128a

Dilde økalmışken anuñ derd-i firâøkı bâøkî
Bir økadeøh meyle telâfisini itdi sâøkî

396

* 390b perde gelüb: perde o gelüb E

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
R2 34b, E 128a

Ĝafleti øko gele ey bezm-i cihān øhayrānı
Neşve-i mey gibi geçmekdedür óömr-i fāni

397

Mefóúlü Mefâóílü Mefâóílü Feóúlü
S 62b, R2 34b, E 128a

Bir câm ile teskîn idüb nâr-ı firâøkı
Söndürdi yine âteş ile âteşi sâøkī

398

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 62b, R2 34b, E 128b

øSanma dâĝ-ı ĝam-ı óaşøkuñ gide benden sâøkī
Ben ölürsem de yine resm-i maøhabbet sâøkī

399

Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün Mefâóílün
R2 34b, E 128b

Uzatduñ söyledükce vaøsf-ı økadd ü økākül-i yāri
Nihāyet bulmaz ey dil çünki bir söz söyleme bāri

400

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 62b, R2 34b, E 128b

Eyledüm øhaddüm økadar ey ùhāme ĝüşiş naøzma ben
øKalmadı çün bende øtâøkat işte økâĝıd işte ben *

401

Mefóúlü Mefâóílü Mefâóílü Feóúlü
R2 29a

29a Seyr-i gül ü gülzāre yine bü'l-heves itdi
Eøtfâl-i gülistān øsabâ iy nefes itdi

402

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün

* 396b neşve-i: neşde-i E

R2 29a, E 134a

Çekmege zülfin ğamın bir økılca øtâøkat økalmadı
Dostum maóüzür ola bende o økuvvet økalmadı

403

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 21b, R2 29a

Firøkatüñle böyle çün dil-ühaste itdüñ sen beni
Var yüri ey bī-vefâ eline øsaldım ben seni*

2. Müfredler

1

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 64b, R1 22a , R2 28a, E 133a

Ey kemân-ebrū eger óuşşâøka ğamzeñ tīg ise
Ĝâfil olma âh-ı dilde tır ü peykândur saña

2

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün

* 402b økalmadı: økaldı R2 (vezin tutmuyor.)
Düzeltme

S 64b, R1 22a , R2 28a, E 133a

Var ise yine sen başdan çökarduñ yüz virüb ey şüh
Anuñçün rüyiña øsarøkar o zülf-i müşg-i nâbâsâ

3

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28a, E 133a

Fıkr-i gülzâr ruùhuñ ile meskenüm külûhan degül
Ey ûHalîlüm nâr-ı Nemrüd olsa gülşendür baña

4

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28a, E 133b

Vaøkt olur sūd eyler âdem vaøkt olur eyler ziyân
Geh øtulüó ü geh gürüb eyler seferden âftâb

5

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R1 22a, R2 28a, E 133b

øKonarsañ bir gün ey şeh-bâz-ı vuøslat dest-i ümmîde
Geçer evvel üç istiğnâde pervâz itdigüñ demler

6

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 22a, R2 28b, E 133b

28b Levøh-i ûhâøtırdan nice gitsün ûhayâl-i ûhaøtøt-ı yâr
Çün esîr-i zülf-i kâfir defterinden bellüdü*

7

Müfteóilün Mefâóilün Müfteóilün Mefâóilün
R2 28b, E 133b

Rişte-i zülf-i óuøkdesi kimseye øhall olınmadı
Râbıøta-i belâ mıdur silsile-i økazâ mıdur

8

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
R2 28b

* 5a økonarsañ: økonarsun R1, E / ümmîde: şeydâ R2

Dilde dāğ-ı hevesüñ mihr-i maøhabbet mi degül
Mihrüñ ey rüøh-ı revānum yalñız tende midür

9

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 28b

ùHayāl-i ğamzesi nā-geh egerçi itse güùzer
O demde kişver-i dilde hezār-āfet olur

10

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 28b

Öpdüm elini düşdüm o dem pāyine yāriñ
óAfv eyle şehüm saña düşen luøtf u keremdür

11

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 28b

Gözden ne óaceb oldı nihān ùzerre øsıfat kim
Ol şemsü øduøhā dīde-i giryāne görünmez

12

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
R2 28b, E 133b

øSanma kim setr ideyor destüñe ceyš-i fitneñ
Nüsùha-i ùhaøtøtun alub eyleyor endişe-i nāz

13

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 28b

Degül gülşende yer yer ğonçeler cevründen ol şūhuñ
Göñül girye idince økaøtre-i ùhün-āb göstermiş

14

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
R2 28b

Mihr-i münire döndi hemān øsaføha-i vücüd
Ol deñlü øsaldı pertev aña şeb-çerāğ-ı dāğ

15

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28b, E 133b

Leüzüzet-i teòüsîr-i remzin ehl-i óaşøk óiüz óân ider
Nükte-i ser-besteò-i rāz-ı nihāndur ùhancerüñ

16

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 22a, R2 28b, E 133b

Devletüñde herkesüñ destünde cām-ı pür-neşāøt
Sen hemān cām-ı Cem luøtfla ùhurrem oldum

17

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28b

Secde-gāhum naøkş-ı pāy-ı yārdur çün kim benüm
Nola zāhidveş eger seccāde ber-dûş olmasam

18

Mefâóilün Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
R2 28b

Ne yerde bir øsanemi görse secde itmededür
Göñül didükleri kāfir midür nedür bilmem*

19

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R1 22a, R2 28b, E 133b

Gül-i sürüh oldı øzann itme nümāyān øsaøhn-ı gülşende
Dutuşmış lāne-i bülbül figān āteşninden

20

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
R2 28b

Ebruvānun ki baña eyledi miøhrāb-ı niyāz
Āb-ı çeşmümle o dem eyledi teklîf-i vuzû

* 16b oldum: olmadum R2, E

21

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 22a, R2 28b, E 133b

Mâðil-i ùhübân-ı Rümüz Mıısra meyl itmez göñül
Dil-ber anı Yûsuf-ı ùsânide olsa øhüsn ile

22

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28b

Şaühne-i şemm ùhâøtira geldi perîşân oldı şevøk
Cüst ü cüy-ı şehr-i dil eyler mi kârı olmasa

23

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
R1 22a, R2 28b, E 133b

Ne bilür ùhâk-i meüzelletde benüm çekdügimi
ùH'âb-ı nâzla yatan óâlem-i istignâde

24

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
R2 28b

øTutdı cân dâmenini pâyüne dil düşdi yine
Olmadı vuøslata bir çâre çoøk iøkdâm oldı*

25

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28b, E 133b

Girmedi dest-i ümide rişte-i zülfi uci
Başa irdi kâküli sevdâsı vaøøøøøøøøøøøsl el virmedi

26

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 28b

Geh eyler óazm çin zülfi gâhî ùhâl-i Hindüsın
Yine itmiş göñül sevdâyı dür-â-dür gördügümi

27

* 19 b dutuşmış: dutuşdı R1

Mefôûlü Fâóilâtü Mefâóîlü Fâóilün
R2 28b

Meclisde sâgar uymış iken ağzın âşkâr
øSadd âferînler ol közi mestân alınmadı

28

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28b

Bilmezem gurbetde mi bend-i zülf-i yârde
Bağlanub økaldı dil-i dîvâne bir evc virmedi

29

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 22a

Olmasa Rüşdî gibi ol dâûhi ser-gerdân-ı óaşøk
Böyle pür-dâğ ü zaùhm olmazdı çarùhñ sînesi

30

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R1 22a

Neylesün genc-i zeri sulõtân-ı mülk-i óaşøk olan
óAşøk-ı yâr-ı sîm-tendür óâşîøkîñ gencînesi

- 3 Virür her noøkøta-i kilk-i siyâhı
Cemâl-i şâhid-i maönîye zînet

2

Der-øHaøkøk-ı óAdem-şüden Sâye-i Peygamber Salallâhu óAleyhi Ve'ssellem

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün
S 5a, İ 5a, K 81b, R2 3a, E 66a

- 1 Âûhirin güfte-i Rüşdî merøhûm
Bu iki beyitle oldı maûhtum
- 2 Ber-ter oldı øzıllı olmakdan anuñçün pâyesi
Düşmeye tâ kim yire cism-i resûlün sâyesi
- 3 Öyle anı bî- bedel itmiş ûHudâ
Eylemedi sâyeyi hem-pâ aña *

3

Kıøta Der-Menøkıbet-i Server-i Kâðinât óAleyhi

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
S 5a, İ 5a, K 81b, R2 1b, E 66a

- 1 Sensin ol maøtlaóı ûhûrşîd-i nübüvvet ki senüñ
Nûr-ı vechüñdür olan iki cihânıñ güneşi
- 2 Rûz ü şeb øhıdmet-i dergâhuñ için olmuşlar
Mıhr ü meh bende-i Rûmi vü gulâm-ı øHabeşî

4

* 2.1// - S, İ, K, E
2.3// - S
Düzelme

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóíün
S 64b, R1 R2 27b

- 1 Almadılar dest ü düşundan óasâ vü ùhurusıñ
Yâ nedür rindâne bilsem zâhidiñ bu kînesi
- 2 Neylesün genc-i zeri sulótân-ı mülk-i óaşøk olan
óAşøk-ı yâr-ı sîm-tendür óâşıøkiñ gencînesi
- 3 Olmasa Rüşdî gibi ol dâûhi ser-gerdân-ı óaşøk
Böyle pür-dâğ ü zaûhm olmazdı çarûhiñ sînesi

5

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 64b, R1 21a, R2 27b

- 1 Kimi økassâm ü müderris kimi monlâ oldı
Kimi de himmet-i vâlâñ ile oldı økâødı
- 2 øKismet-i øHaøkøk bu imiş rûz-ı ezelde çün kim
Oldum ey kân-ı kerem ben de økazâya râzı

6

Feóilâtün Mefâóilün Feóilün
S 63b, R2 27 b

- 1 Şiórüñe dil-berâ hezâr aøhsenet
Görmedüm sen økadar belîğ ü faøsiøh
- 2 Nola vaøsfuñda bu meûsel dinse
Küllî şeyðin mine'l melîøh-i melîøh

NAøZM
1
øHarfü'l-Bâ

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
R2 28a

- 28a 1 Vaøsluña bir çäre vār mı luøøøtf idüb (?)
Her ne deñlü zaøhmet itse eyle bir şāfi cevāb
- 2 Ben saña óarż-ı niyāz ü sen baña nāz eyle kim
Böyle resm-i maøhabbet ey şeh-i óālī Cenāb

øHarfü'l-Cim

2

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 53b, İ 16a, R2 28a

- 1 Çāk-i ceyb-i cāme eyle sīneñi gel yine aç
Mīhr-i óālem-tāb øtoğsun ehl-i bezme sīne aç
- 2 Ağlama ey øtālib-i kālā-yı vaøsl-ı yār olan
Fāðide itmez sirişkūñ vār ise gencīne aç

øHarfü'l-øHâ

3

Müfteóilün Fâóilün Müfteóilün Fâóilün
R2 28a

- 1 óĀleme pertev øsalub cām-ı dirauhşān øsubøh
Buldı yine revnaøkın sāøki-i devrān øsubøh
- 2 Māh gibi şeb-çerāğ olmaz añā hem-bahā
øHāøsl-ı dünyā deger lâól-i Bedauhşān øsubøh*

øHarfü'r-Râ

4

Mefóülü Mefâóilün Mefóülü Mefâóilün
S 63a, R2 28b

- 1 Dirsün baña aøhvâliñ óarż eyle ki firøsatdur
Bilmez misin ol şūðı ey dil ki ne āfetdür
- 2 Bezm-i gam-ı óaşøkuñda fikr-i leb-i lâólünde
Nūş eyledigüm her dem cām-ı mey-i miøhnetdür

5

Feóilâtün Feóilâtün Feóilatün Feóilün
S 63b, R1 R2 28a

- 1 óĀşıkam neyleyeyüm derdüme hem-dem yoøkdur
Keşf-i rāz eyler idüm rāzıma maøhrem yoøkdur
- 2 Naøzm itsün økadd-i dil-cūsına ol sīm-teniñ

* 1.1a (?) Rutubet lekesi olduğu için okunamadı.

Bir dimiş vâri ise ger rûh-ı mücessem yoçkdur

øHarfüðl-Kef

6

Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün Mefâóilün
R2 28a

- 1 Açılsa nola bu demde gül-i dâğ-ı diltârîñ
Degül ùhaøtøt sîne ebr-i bahâr-ı øhüsñindür yârîñ
- 2 Temâşâ-yı cemâle perde olmış düd-ı âhumdur
øKıyâs itme øzuhür itdi ùhaøtøt-ı ruùhsârı dildârîñ*

øHarfüðl-Mim

7

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 64a, R1 21a, R2 28a

- 1 øTurre-i şeb-reng-i dil-ber ùh'âbgâhumdur benüm
Gûşe-i ebrûsı her dem dil-penâhumdur benüm
- 2 óÂrız-ı rengîñüni setr eylemiş zülf-i siyeh
Hiç degüldür yine bu baùht-ı siyâhumdur benüm

8

Mefóülü Fâóilâtü Mefâóilü Fâóilün
S 64a, R2 28a

- 1 Ğamzeyle çeşmi itdi yine bir muóâmele
Hayretdeyüm o râze daùhî maøhrem olmadum
- 2 Gördüm ki bende her kişiyeye keşf-i râz ider
Terk-i hevâ-yı øsoøhbet idüb hem-dem olmadum

* 5. 1a neyleyeyüm: yine ğam S
5. 2b mücessem: muøsavver S

øHarfü'l-Nûn

9

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 64a, R2 28a

- 1 Gūyiyâ kim ùhaløka-i tevøhîd gülşendür hemân
Bir gül-i ùhandâne beñzer anda ol gonce-dehân
- 2 øHaøkøk bahâr-ı øhüsünü bâd-ı fenâdan øsaøklasun
Ol gül-i ùhandâne bir dem irmesün bâd-ı øhazân

øHarfü'l- He

10

Mefóülü Mefâóilü Mefâóilü Feóülün
R2 28a

- 1 Mest eylemedi yâr anı lâól-i teriyle
øKaldı yine bî-çâre gönül derd-i sırrıyla
- 2 Çün yâre euser eylemedi nâle-i şeb-gîr
İmdâd ideyüm nâleye âh-ı seheriyle

øHarfü'l-Yâ

11

Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilâtün Fâóilün
S 64a, R2 28a

- 1 Pâdşâhum luøtf idüb mesrûr ü şâd eyle beni
Nâ-murâdam bir naøzar økıl ber- murâd eyle beni
- 2 ùHaøtırumdan bir nefes gitmez duóâ-yı devletüñ

Sīnede ey kân-ı kerem luøtfla yâd eyle beni

12

Feóilâtün Feóilâtün Feóilâtün Feóilün
S 64a, R2 28a

- 1 Âlemiñ irdi yine faøsl-ı bahâr ü çemeni
Çıøkalum seyre økoyub gûşe-i Beytü'l-øHazeni
- 2 Şevøk ile óazm-i reh-i şehr-i Sitânbul idelüm
Yâd idüb mâ-øhaøsal nükte-i øhubbü'l-vaøtani *

øKıøtóa-i Meüsnevi

Mefâóilün Mefâóilün Feóülün
S 52a, R2 27a

- 1 Meleksün yâ perī yâ øhūr-ı cennet
Bu imiş muhtefi olmaøkda øhikmet
- 2 øKanı ol nâz ile luøtf u keremler
ùHayâl oldu baña şimdi o demler

* 11. 1a pâdşâhum: devletinde S

SONUÇ

Bu çalışmamızda öncelikle, şimdiye kadar üzerinde hiçbir çalışma yapılmamış olan Sahhâf Rüşdî Divanı'nın tenkitli metninin ortaya konulması amaçlandı. Tenkitli metnin yanında; şairimizin hayatı, edebî ve fikrî kişiliği verilmeye çalışıldı. Ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir.

17. yüzyılda yaşadığını tespit ettiğimiz Sahhaf Rüşdî'nin hayatı hakkında bilgiler sınırlıdır. Ondan söz eden kaynaklardan ve Divanı'ndan edindiğimiz bilgilere göre; asıl adı “ Ahmed” olan şairin mesleği, müderrisliktir. Mahlası “Rüşdî” dir. Hayatının ilk yılları Mostar kazasında geçmiş; daha sonraları İstanbul'a gelmiştir. Şuara tezkirelerine ve diğer kaynaklara ulaşıldığında şairin, ne zaman İstanbul'a geldiğine dair kesin bir bilgiye ulaşılmadı. İstanbul'a geldikten sonra şairin saray çevresinde bulunduğu, medrese tahsili gördüğü, sarayda çeşitli görevler aldığı, görevi sebebiyle saray dışına çıktığı, Mısır'a gittiği ve emekli olduktan sonra Sahhâflık yapmaya başladığı edinilen bilgiler arasında yer almaktadır.

Vefat tarihi bütün kaynaklarda ölümüne düşürülen tarih mısrası ile yer almaktadır. 1699'da vefat ettiğine ulaşılabilmesine rağmen defnedildiği yer hususunda kaynaklarda birlik yoktur.

Yenikapı Mevlevîhanesi çevresine defnedilmesini doğrulamak için Yenikapı Mevlevîhanesi'ne ulaşılması amaçlandı. Galata Mevlevîhanesi ile irtibat kurulabildi. Yenikapı Mevlevîhanesi'nde, bize yardımcı olacak birinin olmadığını yine buradan öğrenildi. İslâm Araştırmaları Merkezi'nde araştırma yaparken, Mehmet Ziya'nın “Yenikapı Mevlevîhanesi” isimli kitabına ulaşılabildi. Kitapta Yenikapı Mevlevîhanesi bahçesinde defnedilenlerin isimlerinin geçtiği bölüme bakıldığında şairin ismine rastlanılmadı. Edirnekapı ve Merkez Efendi Camisi etrafına gömülü olduğu görüşlerini de doğrulayacak herhangi bir bilgiye ulaşılamadı.

Şiirlerinden yola çıkarak, Sahnâf Rüşdî'nin Mevlevîler ile yakın ilişki içerisinde olduğu çıkarılabilir. Şairin belirgin özelliklerinden biri de şiirlerinde, bir Mevlevî şair gibi Mevlevîlikten söz etmesi, Mevlâna'ya olan sevgisini dile getirmesidir. Fakat, bunu yaparken mutasavvıf şiirliği ikinci planda kalmıştır.

Şiirlerinin yapısı genellikle sağlamdır; fakat şairin kendisinden mi yoksa müstensih hatasından mı kaynaklandığını bilemediğimiz sebeplerden, şiirlerinde kimi zaman vezin ve anlam uyumsuzluğunu yiz.

Tenkitli metni kurarken; Sahnâf n kaleminden çıkması muhtemel metin esas bölümde, farklılıklar aparatta gösterildi. Altı nüshada bulunduğu için karşılaştırma imkanı bulabildiğimiz halde, giderme ihtiyacı hissettiğimiz bazı imlâ hatalar aparatta belirtildi. Bütün gayretlerimize rağmen okuyamadığımız yerler oldu. Bunlara da aparatta değinildi.

Bu zamana üzerinde hiçbir çalışma yapılmamış, yayımlanmamış ve tanınmamış olan Sahnâf Rüşdî Divanı'nda 8 kaside 193 Türkçe, Farsça gazel, 403 matla, 30 müfred, 87 tarih, 12 nazm, 6 Türkçe, 1 Farsça kıt'a ve 1 mesnevî vardır.

Divan içerisinde yer alan şiirlerden Farsça 3 gazeli ve 1 kıt'ayı çalışmamızın dışında tutuldu.

Metni kurma ve imlâ ile ilgili konular “Metni Oluşturmada Gözetilen Esaslar” bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Dipnotlarda referans verilirken, kaynak ilk defa geçtiğinde tam künyesiyle yer almış; daha sonraki kullanımlarda ise yazarın adı ve soyadından sonra, yalnızca kısaltma adıyla verilmiştir. Bu kısaltmalar için alfabetik

olarak hazırlanmış, “Kısaltmalar” bölümüne bakılabilir. Dipnotta geçmediği halde, çalışma esnasında yararlanılan kaynak eserlere de çalışmanın sonunda yer alan “Kaynakça” listesinde yer verilmiştir. Bunun dışında tenkitli metni oluştururken kullandığımız transkripsiyon alfabesi de çalışmanın başına eklenmiştir

Çalışmadan istifade etmeyi kolaylaştırmak için, özel adlar ve kavramları içine alan bir dizin çıkarıldı. Böylece bu çalışmada, Sahnâf Rüşdî Divanı’ nın tenkitli metni ile onun hayatı, edebî ve fikrî kişiliği hakkında bilgiler ortaya konulmaya çalışıldı.

Hayatı hakkında yeterli bilgi olmasa da, mürettep bir divan sahibi olan şair hakkında yapılacak başka çalışmalar, onun birçok yönünün ortaya çıkmasına vesile olacaktır.

METİN KISMININ ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

óAcem, 138
óAbdi Pâşâ, 303
óAbdullah Çelebi, 306
óAbdurraðhîm-zâde, 317
óAdem, 64
óAden, 239, 265
óAdnî, 319
Aøhmed, 289, 290, 314, 315
Aøhmed Ağâ, 314
Aøhmed Efendi-zâde Meøhemmed Efendi, 320
Aøhmed-i Muùhtâr, 71
Aøhmed Pâşâ, 296, 298
óAlâóeddin, 325
óAlâóeddin Efendi, 325, 326
Allâh, 67, 215, 296, 307, 308, 313, 320, 327
Anøkaravî, 295

E

Ebû Saóid-zâde 295
Edirne, 301, 304, 312, 317
Emir Çelebi, 300
Engürûs, 288
Ente’l øHaøk, 358
Ercümend Maøhmûd Efendi 319
Eyyûbî, 323

F

Fazlı Pâşâ, 305, 307, 308
Ferhâd, 262, 282, 341, 376,
391
Feyzullâh, 79
Feyzullâh Efendi, 78, 79, 29
297

óAøtøtâr, 82, 84

B

Bâøkî Beg Efendi, 85
Bâøkî Pâşâ, 328
Bârî Teóâlâ, 303, 322
Bedâùhşân, 372, 410
Beytû'l-øHazen, 414
Bihzâd, 158, 262

C

Cem, 66, 101, 113, 116, 138, 146, 169, 170,
177, 226, 239, 260, 266, 275, 282, 286, 287,
339, 349, 382, 404
Cemşîd, 106,
Cenâb-ı øHaøkøk, 67,
,290,
Cenâb-ı øHazret-i Mevlâ, 299
Cenâb-ı Rabb, 293
Cibrîl, 72, 330

Ç

Çehrin, 321, 322
Çîn, 67, 135, 250, 252, 304, 378

D

Defterdâr Aøhmed Pâşâ, 296, 298

I

İsî, 176

î

İbn-i Kemâl, 79
İbrâhîm, 291, 314, 319
ólmâd, 321

G

Ĝafûr, 208
Ĝazi Meøhemmed ùHan, 286,
287
Ĝazi Meøhemmed Giray ùHan,
294
Ĝazi Köprili-zâde, 293

H

øHabeş, 386, 388, 409
øHabîb-i Kibriyâ, 75
ùHadîce, 300
Hâdî, 198
øHaøkøk, 65, 67, 69, 74, 76, 77,
83, 85, 107, 112, 122, 175, 191, 193,
207, 219, 229, 244, 262, 274,
291, 293, 296, 298, 299, 303, 305,
307, 312, 313, 314, 315, 320, 323, 321,
324, 327, 328, 329, 330, 337, 340, 393,
344, 409, 413
øHaøkøk Teóâlâ, 85, 293, 305, 326
ùHallâc, 372
ùHallâøk, 348
ùHalîl, 402 ø
øHasan Pâşâ, 304
øHasan Efendi, 322
ùHatem, 79, 84
ùHatem-i øTayy, 85
Havvâ, 65
øHazret-i Mevlâ, 332
øHazret-i Allâh, 64
ùHıøtâ, 75
ùHitân, 289
øHicâz, 252
øHindû, 257, 406
ùHudâ, 65, 66, 74, 77, 78, 89, 119,
158, 159, 164, 170, 194, 277, 290, 299,
304, 328, 337, 342, 358, 359, 360, 377,
390, 408
ùHudâvend, 88
ùHudâvend-i øKadir, 246
øHüsni Efendi, 318
Huten, 143, 176, 187, 225, 252

óÎmâd Efendi, 321
Îlâh, 294,
Îlâhî, 70, 74, 78, 181, 306, 314, 320,
Îrem, 80, 150, 329
Îskender, 143
Îslâm, 290
Îsmaóil Ağâ, 303, 310
Îsôtânbul, 303

304, 377

K

Kaóbe, 355
øKâdir, 86, 342
øKayser, 118
øKâf, 187
øKamançe, 286, 289
Kays, 114, 165

L

Leh, 287
Levlâk, 65

M

Maøhmûd Efendi, 319
Mânî, 162, 329
Manøtîøku'øt-øTayr, 82
Maøtlaó-ı Envâr, 82
Mecnûn, 69, 89, 111, 197, 261
Meøhemmed, 295, 320, 321, 326, 327, 332
Meøhemmed Ağâ, 316, 317
Meøhemmed Beg, 298, 305
368
Meøhemmed Efendi, 295, 317, 322
Meøhemmed Giray, 294
Meøhemmed ûHân, 78
Meøhemmed Katû, 322
Mekkî, 85
Mekr-zâde, 313
Mesnevî, 392
Mevlâ, 227, 200, 314, 326, 328
Mevlâ-yı Ğafûr, 208
Mevlâna, 301, 380
Mevlevî, 301, 302, 310, 312, 338, 393
Meûzâøkî, 316, 317
Mıøsr, 405

Kehkeşân, 375
Kelîm, 86
Kerbelâ, 299
Kevûser, 324
Kirdgâr, 70, 129, 230
øKûçek Muøstafâ, 310
Nemrûd, 402
Neşâøtî, 301, 302, 311, 312
Neşâøtî Efendi, 301, 302, 311, 312

O

óOùsmânî, 79, 293

R

Rabb, 64, 88, 100, 116, 160, 170, 19
193, 208, 245, 288, 291, 304, 305,
314, 316, 321, 326, 328, 330,
Rabbânî, 78
Rabbû'l- ibâd, 319
Râmî Efendi, 84
Rıødvân, 80, 112, 302
Rûm, 295, 312, 317, 323, 326, 328,
409
Rüstem, 102, 105, 124, 148, 174,
196, 257, 374

S

Selîm, 85, 86

Minøkârî-zâde, 319
Miórâc, 72
Monlâ Çelebî, 317
Muøhammed, 74, 75, 76
Muøstafâ, 76, 289, 306, 316, 332, 408
Muøstfâ Pâşâ, 83, 292, 324
300

N

Nâhid, 106
Nedîm, 85, 317
Nedim Efendi, 317
Nefóî, 85
Nemçe, 303

Ş

Şâm, 178

T

Taftazânî, 78
Tatâr, 83
Tesnîm, 84

Ü

Ümmî Sinân-zâde, 318

Selmân, 85
Selmân-ı óAcem, 138
Sırrı Efendi, 320
Sîmî øHüsni Efendi, 325
Sitânbul, 408
Sultân Aøhmed ùHân, 289,

Sultân Meøhemmed , 287
Sultân Muøstafâ, 288
Sultân Selîm, 291
Süleymân, 105, 114, 192,
246
Süreyyâ, 167, 246, 377

V

Vâdî-yi Eymen, 90
Vedûd, 249

Y

Yaóøkub Ağâ, 299
Yed-i øKudret, 259
Yehûd, 282
Yezdân , 244
Yûsuf, 85, 200, 405

Z

Zühre, 218

KAYNAKÇA

AKKUŞ, Metin : Nef'î Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

AKSOY, Ömer Asım : Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, İnkılâp Kitabevi,

İstanbul 1988.

ALPAY T., Gönül: “Hamdullah Hamdi'nin Yeni Bir Leylâ ve Mecnun Nüshası ve Metin Tenkidi Hakkında Bazı Düşünceler”, Journal Of Turkish Studres, s. 307-342, 1979.

ASIM :Zeyl-i Zü btedü 'l-Eş'ar, İstanbul Ü., Ktp., TY., Nu. 2401.

ATEŞ, Ahmet: “Metin Tenkidi Hakkında”, Türkiyat Mecmuası, C. 7, 8, s.256-267, y.y. t.y.

DEVELİOĞLU, Ferit: Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 1997.

DİLÇİN, Cem: Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara 1983.

DİLÇİN, Cem: Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, AKDTYK Yayınları, Ankara 1997.

GÜLHAN, Abdülkerim: “Hakanî Mehmed Bey Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni”, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996.

HAFİZ HÜSEYİN AYVANSARAYİ: Mecmua-i Tevârih, haz. Fahri Ç. Derin- Vahit Çabuk, Edebiyat Fakültesi Basımevi , İstanbul 1985.

İMLÂ KILAVUZU:TDK Yayınları, Ankara 1996.

- İSMAİL BELİĞ: Nuhbetü'l- Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l Eşôâr, haz. Abdülkerim Abdülkadiroğlu, Ankara 1985.
- İPEKTEN, Haluk : v.d., Tezkirelere Göre İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- İPEKTEN, Haluk : Nâ'ili Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.
- İPEKTEN, Haluk: Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları, İstanbul 1997.
- İSEN, Mustafa: telerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı zerine Makaleler, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- İSTANBUL KÜTÜPHANELERİ TRKŐE YAZMA DİVANLAR KATALOĞU: İstanbul Maarif Basımevi, C.2. , İstanbul 1959.
- KARATAY, Fehmi Edhem: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi TrkŐe Yazmalar Kataloğu, C.2, İstanbul 1961.
- KAZIASKER SALİM EFENDİ: Salim Tezkiresi , haz. Ahmet Cevdet, Der-Saadet İkdam Matbaası, y.y. , t.y.
- LEVEND, Agâh Sırrı: Türk Edebiyatı Tarihi, C. 1, TTK Basımevi, Ankara 1973.
- MEHMED SÜREYYA: Sicill-i Osmanî, haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C.5, İstanbul 1996.
- MENGİ, Mine, Divan Şiiri Yazıları, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- MERCANLIGİL, Muharrem: Ebcad Hesabı, DođuŐ Ltd. Őirketi Matbaası, Ankara 1960.
- MÜSTAKİM-ZÂDE SÜLEYMAN SAADETTİN: Mecelletü'n-Nisâb, Tıpkı basım, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- ONAY, Ahmet Talat: Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, haz. Cemal Kurnaz, MEB Yayınları, İstanbul 1996.
- PALA, İskender: Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999.
- PEKOLCAY, Necla: İslâmî Türk Edebiyatı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1994.
- REDHOUSE, SİR JAMES: Turkish and English Lexicon ˆađrı Yayınları, İstanbul 1992.
- SAFÂYİ : Tezkiretü'Ő- Őuârâ, Kayseri Raşit Efendi Ktp., TY., Nu., 314.
- SERTOĞLU, Midhat: Osmanlı Tarih Lgatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1986.

- ŞEMSETTİN SAMİ: Kâmūs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 1996.
- ŞÜKÜN, Ziya: Farsça Türkçe Lūgat Gencīne-i Güftâr Ferhengi Ziya , C.1,2,3, MEB Basımevi, İstanbul 1984.
- TAHİRÜ'L-MEVLEVİ:Edebiyat Lugatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973.
- TARLAN, Ali Nihat: Necati Beg Divanı, MEB Yayınları, İstanbul 1997.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri: Osmanlı Türkçesine Giriş, İstanbul Ü. Fakültesi Yayınları, İstanbul 1996.
- TÜRKÇE SÖZLÜK: C. 1, 2, TDK Yayınları, Ankara 1998.
- TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ: C.7, Dergah Yayınları, İstanbul, 1990.
- ÜNVER, İsmail: “Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi, C. 11, S. 1, Ankara 1993.
- YAKIT, İsmail: Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1992.
- YILMAZ, Mehmet: Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler(Ansiklopedik Sözlük), Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.
- ZİYA, Mehmet:Yenikapı Mevlevīhanesi: Haz. Yavuz Sanemoğlu, 1001 Temel Eser Tercüman Yayınları, y.y. , t.y.